Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Nathansen, Henri.
Titel | Title:	Af Hugo Davids Liv.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 4
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kbh. : V. Pios Boghandel, 1917
Fysiske størrelse | Physical extent:	4 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130021446158

HENRI NATHANSEN

AF HUGO DAVIDS LIV

DET FJÆRNE LAND

1917. Lyrik

V. PIOS BOGHANDEL
POVL BRANNER

KØBENHAVN MCMXVII
NØRREGADE

AF HUGO DAVIDS LIV

HENRI NATHANSEN

AF HUGO DAVIDS LIV

IV.

DET FJÆRNE LAND

V. PIOS BOGHANDEL - POVL BRANNER
NØRREGADE - KØBENHAVN - MCMXVII

KROHNS BOGTRYKKERI

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I.

HUGO vaagnede en tidlig Morgen paa det lille Kvistværelse i Forældrenes Villa bag Plantagen og hørte Fuglene synge ...

Han laa en Stund og lyttede til de dæmpede Lyd, der trængte op til ham fra Stuerne nedenunder — Moderens og Marie Ammes mumlende Stemmer ude i Køkkenet — Faderen, der vendte Avisen nede paa Verandaen — Hønsene, der pylrede omkring ovre ved Gavlen. Han lod Blikket glide rundt i Værelset med de sparsomme Møbler — fra Vaskebordet med det hvide Omhæng — til Forhøjningen og Lænestolen, som han huskede fra Barndommens Dage. Op mod Væggen stod Moderens spinkle Mahogniskrivebord — over Bordet hængte Billedet med den lille Pige, der strakte Haanden ud efter Sommerfuglen, mens den større med smægtende Øjne og bønlig løftet Haand understregede Billedets følsomme Moral: »O, lass sie glücklich sein ..!«

Hugo smilede og trak Vejret dybt i den dulmende Stilhed. Fra Vinduet strøg Duften af Rødtjørnen paa Plænen ham imøde — han huskede den første Morgen, da han trak Gardinet fra og saa' det blomstrende Træ derude i Solen, alt var som glemt, hans Barndom straalede ham atter imøde, blomstrende, duftende og sol-

omskinnet. Fra den stille Vej lød Stemmerne, klare og friske, udæmpede mod Lydene i Stuerne dernede .. nogle Børn løb forbi med en Trillevogn, han huskede sin egen og Bakken inde i Anlæget, hvor han sejrsikker styrede sin Undergang imøde ... idag vilde han opsøge de gamle kendte Steder og gense de minderige Egne for Barndommens Sejre og Nederlag!

De første Dage havde han holdt sig hjemme, en Sky for at møde deltagende Smil og trøstende Haandtryk holdt ham tilbage. Forældrenes rolige Velkomst og dybe Gensynsglæde havde gjort ham godt, de gik omkring, optagne af at gøre alt saa godt som muligt for ham, viste ham Stuerne, spurgte, om han kunde huske Gader og Navne — den blaa Potpourrikrukke — Kineseren, som skreg, naar man trykkede ham paa Maven, og den lille Æske med Sølvhesten under Glaslaaget —? Alt kunde han huske! Og Forældrene nikkede til hinanden, som da han var Barn og for første Gang blev indviet i den lille Tabels uanede Mysterier. Han fulgtes med dem ned i Haven, Faderen gik forsigtig, støttende sig til Verandagelænderet, Moderen gik rund og smilende i Forvejen og saa' paa Hugo med de straalende Øjne, der skinnede dobbelt stærkt mod det hvide Haar. Hvor var de dog smaa! Hvor var alting smaat, Stuerne, Haven, den lille Verden, hvor de færdedes — et Par Navne paa Slægt og Venner, som gik igen og igen, et Par Smaabegivenheder i den nærmeste Kres, glædelige eller sørgelige — Emmas Børn, Købmand Asmussens Død, den nye Bane, der skulde føres til Vindstrup derude over Markerne. Naar de sad ved hans Side dernede i Lysthuset, syntes han, at Forældrene var hinanden nærmere, ham selv nærmere end dengang de i hans Barndom sad i den lille Stue

bag Kontoret, mens Sneen strittede imod Ruden — de sad dér lidt forlegne og smilede til ham, nikkede og spurgte, spurgte og nikkede. Faderen var den, der havde forandret sig mest — han var kommet til at ligne Onkel Philip i de følsomme Træk om den blege Næse og det poliske Glimt i de lidt fugtige Øjne. Men over Panden og de tunge Øjenlaag laa endnu det Drag af Mismod og Mørke, som Hugo huskede fra Vinteraftenerne derhjemme. Moderen sad med sin lille buttede Haand i Hugos, det Kærtegn, han huskede bedst — han saa' de sorte Blink funkle i hendes store troskyldige Øjne, syntes, det var Moderen, der var Barnet og han selv den Voksne, og han trykkede hendes Haand og følte dens blide Gentryk, stumt og dulmende om sit Hjærte. Ude i Plænen stod Rødtjørnen, rank og blomsterfyldt i Solen, Bierne summede omkring den — Fuglene sang — han var hjemme! — —

Da Hugo kom ned og havde hilst paa Forældrene, og Moderen havde spurgt ham om, hvordan han havde sovet, og om Mælkevognen havde forstyrret ham, gik han ud i Byen.

Han gik udenom Anlæget. Gennem Hegnet skimtede han den store Plads, hvor de som Børn havde staaet udenfor Teltet, mens Hurraraabene lød for Grundlovens Giver, og Musikus Hartmann intonerede »Kong Christian —!« Idet han drejede om ad Vestergade med de gamle Rendestene og det toppede Fortov, blev han staaende udenfor et lille teglhængt Hus med lave Vinduer og Stentrappe paa Gaden. I Vinduet stod mælkeblaa Glas med Sukkerstænger og brune Bolsjer — Madam Christensens blegrøde Sukkerstænger og brune Bolsjer med Syltetøj indeni —! Stod hun endnu derinde og skrabede med sine tørre Knokkel-

fingre i Glassene, mens et Skud af den sidste Slægt stod beklemt foran Disken med Tøren klemt sammen i de varme Hænder, stirrende paa Lokkemaden med runde Øjne, vejende og vragende mellem Bismarcks-klumper og Drops? Drops —! Hugo huskede den syrlige Smag og de smaa Huller, der sugede paa Tungen — den lille Blomst, der sad og smagte varmt og sødt i det kølige Sure. Og de skarpe Kanter, som var saa vanskelige at faa til at ligge lige i Munden — de sidste spidse Fliser, som stak i Ganen — Drops ..!

Han gik videre — kiggede ind ad den skumle Indgang til »Karolinelund«s morgenstille Have. Henne paa Bænken under den store Kastanie bag Konsul Henriksens Buste sad et Par unge Kvinder, hæklende bag Barnevognene. Hugo mindedes, hvad Moderen engang havde fortalt ham om Karl, der kradsede hans Kind, da Hugo vilde klappe ham .. Barndom og Manddom .. den lille Verden og den store .. det vævede sig sammen, flammede i et Nu og var glemt ...

Derhenne skimtede han Skolen. Paa Kvisten ligeoverfor havde Kandidat Strand staaet i de maanelyse Nætter og stirret over mod Rektorens Bolig. Ulykkelig Kærlighed og Havelok i Maaneskin! Hvor var det nu altsammen henne — Hr. Strand og hans Havelok, Rektor Müller og hans smægtende Frue, der vendte Ægtefællens Frikadeller, mens Hr. Strand stirrede langt efter Røgen? Minder og Glemsel! — Hugo skraaede over Gaden, aabnede den lille Laage, der bag om Rektorboligen førte til Skolegaarden. Hvor var den dog lille! — Derinde i Stueklassen havde han siddet og set ud mod Kastanien med de hvide Lys, der skinnede i Solen, mens Lærer Hjort stod ved Vinduet og spillede Violin til Drengenes Sang: »I alle de Riger og La-an-de,

hvorhen jeg i Ver-de-en foer!« — Karl og Jørgen sad ved hans Side — han huskede endnu Karls blanke Øjne og det fine Silkeskær om Kinden, mens den tykke Jørgen sad og svedte og lugtede af Knapost fra Smørrebrødspakken under Bordet. Og Renderne, som de lavede fra Blækhuset .. Floder og Bifloder, der flød langs den skraanende Flade .. Smagen af Blækket, som de suttede af Fingrene og gned af i Bukserne .. Rektorens dumpe Skridt, naar han haltede forbi ude paa Gangen .. og den henrykte Fryd, naar Klokken ringede, og de styrtede mod Legepladsen! — Alt var stille. — Nu sad andre derinde, mens Lærerens Skygge kom og svandt bag de lukkede Ruder. Nye Slægter — de samme Glæder og Sorger! Her stod han og saa' sig tilbage. En Menneskealder var gaaet, og han var vendt tilbage. Drømme og Længsler var fjærnere nu end dengang. Bag Ruderne sad nye Slægter og længtes som Fugle efter at tumle ud og forsvinde i det uendelige Blaa. Hvorhen ..?

Hugo gik videre — forbi den lave Rektorbolig. »Markow, Dr. phil.« læste han paa Navnepladen. Han skimtede Randene af den forrige Navneplade under Dr. Markows — hvem blev den næste? — Skulde han gaa ind —? Nej, han vilde vente, idag ønskede han kun, uset og ukendt, at gense de gamle Steder. Han drejede om ad den lille bakkede Skolegade, saa' Porten, hvortil Moderen de første Gange havde fulgt ham, kiggede ind ad Friskolens lave Vinduer, hvor han i gamle Dage havde skælvet for at møde »bitte Frost«s vandblaa, forhærdede Blik. Bag det lille Axeltorv laa Kirken, mørk og truende mellem de høje susende Træer. Nu aabnede det rigtige Torv sig for hans Øjne. Raadhuset laa i skummel Skygge, længere borte svingede Kringlen

udenfor Bager Sørensens Butik — og Hugo mindedes Fastelavnsmorgenerne, naar de i Vinterens Mørke strøg rundt over Byen for at rise op og efter Razziaen omsatte Rovet i Snegle og Boller og bløde Jødekager, der kunde rulles op som et Garnnøgle og klistrede paa Fingrene, saa de maatte suttes af før den næste Bid. Fra Torvet gik den brede lige Gade mod Nord, ud forbi Smidts Plantage, hvor alle Underverdenens Rædsler engang havde stirret ham imøde fra den dybe hemmelighedsfulde Sø med det sorte Mørke af Stammer og Bregnernes uhyggelige Vildnis. Tilhøjre i Gaden laa Hotellet, hvor han første Gang havde danset med Lis og følt hendes varme, lidt vaade Haand i sin, mens hans Hjærtes urolige Banken fortalte ham, hvad han længe havde anet: at han elskede hende. Og den første Aften, da han selv spillede deroppe og knælede for Anna Blixen og kyssede hendes Haand, mens han hviskede: Elskede — — og tænkte paa Lis! Hvor var de alle henne? Hvad var Livet mod Barndommens Drøm .. det fjærne Ekko, der vendte tilbage med det samme Spørgsmaal, efter at Livet forlængst havde svaret ...

Hugo gik videre, Smilet laa om hans Læber, sugede ham om Hjærtet. Han saa' paa Skiltenes Navne, nye prangende Skilte med nye prunkende Navne. Enkelte Huse genkendte han, de saa' ud, som om de var sunket i Jorden siden sidst, klemt inde mellem højt stræbende Facader. — Derinde havde Snedkeren boet, som lavede de fine Kæpspil, Hugo huskede Lugten af det lyse duftende Træ og følte den stolte Henrykkelse, der dengang greb ham, naar han stod med den nye Kæp i Haanden, glat som en Kind, fuld af Løfter om Sejr og Berømmelse i Garver Svendsens Gaard! — Nu drejede Gaden om

ad den lille Gyde, hvor Lis dengang boede. Derhenne laa Huset, hvor han havde staaet en Sommernat og stirret op mod Kvistvinduet med det gule Gardin. — Han stansede foran Huset og saa' op mod Kvisten. Der var ikke et Menneske i Gaden, en Hund laa midt paa Fortovet og sov i Skyggen. Et fremmed Ansigt kom til Syne i Hr. Mathiesens Butiksvindu, oppe i Kvistvinduet hængte nogle Strømper til Tørring, og et lille flosset Gardin blafrede svagt i Trækken. Hugo kiggede ind i Gaarden, Porten var den samme — han kendte igen den sommerlige Duft af Vaskevandet fra Køkkenet, der sivede over Gaarden mellem de toppede Brosten, og Rendestensbrædtet i Porten, hvor deres Baade var forsvundne, indtil de atter dukkede op ude paa Gaden med Kølen i Vejret og det udblødte Papirsflag sammenklistret om Svovlstikken — —

Hugo drejede af til højre, forbi Stationsvejens funklende nye Facader. Paa Springvandspladsen var Springvandet borte, høje Huse havde rejst sig paa Brygger Seemanns Grund. Preislers Hotel hed nu »Skandinavien« og havde Borde paa Fortovet, hvor en Kelner i Kjole og Hvidt stod og rensede sine Negle. Hugo følte, at han stod i Byens Hjærte, det stolte Midtpunkt for en Menneskealders fortættede Energi; Elektriske Standere havde rejst sig paa Pladsens Midte, og en Række fornemme Lygter viste Vej langs Sønder-gade, Byens bankende Pulsaare. Hugo maatte mindes Vinteraftenerne derhjemme, naar han hjalp Faderen med at sætte Skodderne for Butiksvinduerne. Alt var da et fygende Mørke, en ensom Petroleumslygte blafrede i Mørket oppe ved Boghandler Sommers Hjørne. Naar de kom ind, gnistrede Sneen i Faderens sorte Skæg, og Hugo følte den smælte som Taarer og blænde

i Øjenvipperne. — Nu blinkede Solen i de nye Lygter med de buede Glas, kun Buntmager Skous Hus laa der endnu med det udspilede Skind ved Indgangsdøren — jo, jo — deroppe laa Barndomshjemmet urørt med Trappen til Butiken, hvor han havde siddet og holdt Vagt, naar Faderen sov til Middag, og skulde melde, naar en Kunde gjorde Tilløb til at nærme sig. Og han huskede Sommermarkederne, naar han og Emma havde et Bord med Varer paa Fortovet udenfor Butiken og solgte brogede Lommetørklæder med »Den tapre Landsoldat« og »Slaget ved Isted«, Manchetknapper af Guld til 25 Øre og Brocher med ædle Stene til 35. De kom syngende ned gennem Gaderne — Bønderpigerne med Hovedtørklæder og Bønderkarlene med Hatten i Nakken — Arm i Arm kom de vandrende fra Torvet, hvor Hestene prustede og vrinskede mellem Teltene, og Karusellen gik, og Tryllekunstnerne skreg op, og Honningkagekonerne tronede højt oppe bag Bjærge af Vidundere med eller uden Mandler. Livet var et Æventyr! Og nede i Plantagen gik Dansen mod Aften, gungrende og slæbende i tunge Trit over Brædde-gulvet, mens Gangene inde i Mørket genlød af Skrig og Latter, der døde hen i dæmpet Hvisken og koglende Kalden under Granernes besnærende Mørke. —

Hugo stod foran sit Barndomshjem. Paa Skiltet over Døren stod Navnet »Jørgen Mathiesen« i Guld paa sort Grund. Et Butiksvindu var hugget ind, hvor Faderen før havde haft sit Kontor — men det lille Vindu i Moderens Stue var der endnu! Hugo gik gennem Porten ind i Gaarden. Hvor alt var smaat! Dèr var Køkkendøren henne i Krogen med den flade Sten, hvor de sad som Børn og pustede Sæbebobler af Marie

Ammes grønne Sæbe. Dèr var Marie Ammes Værelse ved Siden af Køkkenet, hvor han havde digtet om »David og Sulamith« og »Den fremmede Matros«. — Han saa' hen mod Stuen til Gaarden. Ingen viste sig. — Sagte nærmede han sig Laagen til Haven. Han stod et Øjeblik, vilde ikke tro sine egne Øjne. Var det Haven — hans Barndoms Have? Den lille Plet Jord med de gamle Buske og Gangen op til Lysthuset der i Hjørnet? Var det dèr, hans Moder havde siddet langt, langt borte, da han som Barn stod under den hvide Sky af det duftende Træ, der kildrede over hans Ansigt? Næppe tyve Skridt fra ham laa Lysthuset — det hvide Træ var borte — der laa kun en graa Baghusmur med Brandstige og Hage. Og de gamle Buske ind mod Gartner Kochs Have — var det dèr, de havde siddet i Skjul og leget Urskov, dækket af et Vildnis af ufremkommelig Dybde, mens Indianernes Hyl oppe fra Lysthusets fjærne Wigwam naaede dem gennem Skovenes ufarbare Tykning? Hvor alt var smaat! Var alting smaat, naar man vendte tilbage og maalte Livet mod sin Barndoms Verden? —

Hugo gik over Gaardens ujævne Stenbro. Han bankede paa Døren ind til Stuen — ingen svarede. Saa lukkede han sagte op. Solen faldt i en bred Stribe over Gulvet — han huskede Solskinnet i Spisestuen fra gamle Dage — i Moderens Stue mod Gaden mindedes han kun Genskæret fra Købmand Nielsens Ruder. Idet han nu gik frem mod Moderens Stue, saa' han to Smaabørn sidde paa Forhøjningen ved Vinduet, ivrig optagne af en stum Leg med en Æske og nogle Smaakugler. Den ældste saa' op — han havde store, sorte Øjne og tuschfine, nysgerrige

Øjenbryn, der var løftede, halvt ængstelig, halvt udfordrende. Da Hugo nikkede, rejste han sig hurtig og sagde:

»Jeg hedder Poul David Mathiesen. Jeg er fem Aar.«

»Er det din lille Søster?«

Den lille Pige havde bøjet sit lyse Hoved. Nu kiggede hun paa skraa op til Hugo, det lyseblaa, frittende Blik mindede ham om Lis —

»Hun kan ikke tale rigtigt endnu,« sagde den lille Poul-David beskyttende. »Men jeg véd, hvad hun hedder.«

»Det véd jeg ogsaa,« sagde Hugo.

»Hvad hedder hun saa?« spurgte Poul-David med et Strejf af Tvivl om den lille fint bøjede Næse.

»Rosalie.«

»Og mer'?« spurgte Poul-David efter en kort Betænkning.

»Hun hedder ikke mere.«

Poul-David løftede de fine Bryn med et Træk af overlegen Viden:

»Hun hedder ogsaa Mathiesen — ligesom jeg selv.«

Hugo gik hen og klappede den lille Rosalie. Hun blev rød og skjulte sit Ansigt bag Broderen.

»Hvad hedder *du*?« spurgte Poul-David. Rosalie kiggede beundrende op til Broderen.

»Jeg hedder Hugo — Onkel Hugo.«

»Er *du* Onkel Hugo?«

»Ja.«

Poul-David saa' paa Hugo med sit faste, straalende Blik. Saa sagde han:

»Skal jeg kalde paa Mor? Jeg kan lukke Døren op selv.« —

Emma kom ind fra Butiken. — Den Aften, Hugo kom til Byen, var hun mødt med Forældrene paa Stationen for at hente ham. Ved første Øjekast havde han undret sig over det slidte Træk om Munden og Øjnenes skarpe Glans. I de følgende Dage genkendte han hendes Ansigt fra gamle Dage, de fine højtløftede Bryn over de tungsindige Barneøjne og den korte Næse, der løftede Overlæben svagt, saa Munden stod lyttende aaben. Nu da hun stod foran ham i den lyse Hjemmekjole, smilende med Smaabørnene ved sin Side, moderlig-øm med sin Haand paa den lille Rosalies lyslokkede Hoved, syntes hun ham fjærnere, rykket bort fra hans Liv og ind i andres. — De gik omkring i Stuerne. Poul-David gik i Forvejen og lukkede op, den lille Rosalie tullede lidt bagud med Moderen i Haanden — naar Hugo forsøgte at nærme sig hende, borede hun sit Hoved ind mod Emmas Skød og blev staaende, indtil hun følte, at Faren var overstaaet. De stod nu inde i Forældrenes Soveværelse. To brede Mahogni Senge stod Side om Side, et Par Benklæder hængte til Luftning i Vinduet. Emma tog dem og hængte dem ind i Skabet. Hvorfor syntes Hugo, at alt var saa forandret derinde? Han huskede Forældrenes lave Senge og Emmas Barneseng, der stod ved Siden. Hvorfor stødte de to brede Mahogni Senge ham og den tunge lidt indelukkede Duft, som han ikke kendte? Han saa' paa Søsteren. Han kendte hende, og han kendte hende dog ikke. Det var, som om en fremmed Haand havde omformet hendes Ansigt og hendes Væsen, rykket hende ind i et andet Plan, udvisket de fine Træk af Tusch og barnlig Bleghed. Det var ikke dét, at Trækkene var blevet ældre, men alt var ligesom grovere, fattigere — Haaret, Huden, Kin-

dens skarpe Linie og Halsens brunlige Skygge. Han følte, at der laa en ufortrolig Tavshed imellem dem — Livet havde ført hende bort til andre Egne, som han ikke kendte og ikke brød sig om at kende. Og mens de smilende stod ved hinandens Side, genkaldte han Søsterens Barndomsbillede i sin Erindring og følte med et Strejf af Vemod, at det var Barndomsbilledet, han huskede og elskede, og at hendes eget Ansigt og Væsen var uvirkelige Skygger, som formørkede Indtrykket uden at fordunkle det. Bag Virkelighedens klare Ansigt laa Erindringens vage Billede med de skønne falmede Toner, og Hugo vidste i samme Nu, at dét vilde leve videre i hans Hjærte, uanfægtet af den Skikkelse, der stod for hans Øjne.

De gik atter ind i Stuen. Jørgen kom til fra Butiken. Han var blevet stor og svær, lidt lad i Udtryk og Bevægelser. Ansigtet var rundt og glat, Huden rød og friskskrabet, de blaa Øjne var stive, ligesom aandsfraværende i Blikket. Munden var fin og kvindelig blød, krusede svagt i Smilet, paa én Gang uudseligt og upaalideligt. Han gik hen til Emma og tog hende om Livet — Hugo syntes, at Emma flyttede sig lidt. Jørgens Haand laa slapt om hendes Hofte, saa lod han den falde, og Hugo saa', at Haanden var lad og rund af Fedme. Da Jørgen satte sig, hængte den over Stolearmen, velnæret og ugidelig. Hugo blev ved med at se paa Haanden, mens Jørgen talte — den rørte sig ikke fra Stolearmen. Ringen skar ind i den fede Finger. Hvorfor strammede Emma Læberne, saa Munden blev træt og forslidt? Jørgen sad med de brede Ben vidt fra hinanden, der laa en egen brutal Trækning bag hans krusede Smil. Nu gabede han ganske svagt uden at løfte Haanden. Hvorfor rejste Emma

sig pludselig og gik hen til Vinduet for at flytte en Urtepotte i Karmen —?

Klokken ringede ude i Butiken. Jørgen blev siddende — hans Øjne stirrede paa et ubestemt Punkt ude i Gaarden. Emma vendte sig henne ved Vinduet.

»Der kom nogen derude, Jørgen.«

»Ja—« sagde han og drejede Kroppen, som om han vilde lette paa sig.

»Skal jeg gaa ud?« Emma gjorde Mine til at gaa mod Døren.

»Nej,« sagde han — rejste sig og strakte sig lidt. Saa gik han langsomt ud i Butiken. Hænderne slattede ved Siden med Inderfladen bagud.

Da Jørgen var gaaet, satte Emma sig hen til Hugo. Hun strøg Haaret bort fra Panden og sagde smilende:

»Jeg er glad, fordi du er kommen, Hugo. Jørgen holder saa meget af dig. Der er kun faa, han kan tale med, og saa er han saa paavirkelig, og du kan nok forstaa, at det ikke altsammen er af det gode. Han er saa god, som Dagen er lang. Men Aar ud og Aar ind i en Butik paa Søndergade — det er ikke altid lige morsomt. Han vil saa gærne ind i noget andet — har Far ikke sagt noget? Far forstaar ham slet ikke, det kan du nok tænke dig. Du skulde se ham tage fat, naar der rigtig er noget at bestille! Hans Venner siger ogsaa, at der er Stof i ham til en rigtig Købmand. Men der skal Penge til, og der var jo ingenting efter Forældrene. Lis er jo nu i Banken — har du truffet hende? Ikke! Aage Mügge var her paa Besøg i Foraaret — de siger her, at de to skal have hinanden. Men alt det, de kan fortælle her — de har saamænd travlt med os allesammen! Jeg hører aldrig efter det, men jeg kan da tænke mig, at heller

ikke vi gaar fri. Tror du, Jørgen kan sidde en sjælden Gang nede paa »Skandinavien«, uden at hele Byen ved det? Alt det Sladder, de kan brygge sammen! Nej, ellers har vi det saamænd godt og hyggeligt — jeg har jo Børnene — er de ikke søde? Synes du, Rosalie ligner Lis? Kom her hen, min Skat! Det er Onkel Hugo .. nej, den rigtige Haand. Saa, nu maa du ikke plage Onkel, lille Poul! — Kan du se, at han ligner dig? Aa, Hugo — synes du ikke, det er underligt, at vi nu igen sidder her? Jeg er saa glad, fordi du er kommen. — Kan du ikke mærke det? — Det maa du ikke sige, det véd du jo godt. Men ingen af os kan rigtig sige, hvad vi føler — det er akkurat ligesaadan med Far og Mor. Er de ikke søde? Gudskelov, at vi har dem — ellers véd jeg ikke rigtig —! Jo, nu da jeg har Børnene. Men — ja, det forstaar du naturligvis ikke, som altid har levet blandt fremmede — — det er ligesom om jeg er Barn endnu, naar jeg kommer derhjem. Saa længe de lever, synes jeg, at det Hele er ingenting. Men naar de engang .. nej, det vil jeg ikke tænke paa, for saa synes jeg, at jeg ikke rigtig véd, hvor jeg har hjemme.«

»Aa, Snak, Emma.«

»Ja, naturligvis er det Snak!« Hun sad lidt og saa' paa Hugo, hendes Ansigt var nu mildt .. Hugo huskede et Billede fra hendes Skoletid, hun stod mellem de andre Smaapiger, lidt til Siden, og kiggede op med fjærne alvorlige Øjne ... »Men kender du ikke det fra dig selv, Hugo — man véd, at man ikke længer er noget Barn og synes dog, at det er det eneste, man inderst inde er. Saa underlig hjælpeløs .. synes du ikke? Kan du rigtig tale med nogen — saadan rigtig? Heller ikke rigtig med Far og Mor, men det var

dog de eneste, man kunde tænke sig. Tror du, det er, fordi vi er Jøder — nej, vel? Og dog synes jeg, det maatte være meget lettere, hvis vi for Eksempel ikke var det. Du maa ikke tro, at Jørgen ikke forstaar mig, det er slet ikke saadan ment — men vi føler ikke altid det samme. Jo, nok saadan for os selv — nej, jeg kan ikke forklare det! Men jeg synes, at der er saa meget, som jeg gærne vilde sige og ikke kan faa sagt helt ud — det er ligesom om der er noget, jeg ikke kan sige, fordi jeg føler, at han ikke vilde kunne hjælpe mig — han vilde maaske nok, hvis han blot kunde, men han véd ikke, hvad det er, og jeg véd det i Grunden heller ikke selv. Men naar jeg er hjemme hos Far og Mor, og de sidder inde og spiller Bezigue, mens jeg sidder i Stuen ved Siden af for mig selv, og vi slet ikke siger noget til hinanden, men kun *er* der — forstaar du, Hugo, saa *er* jeg hjemme som dengang vi begge to var Børn, og saa synes jeg i Grunden, at jeg aldrig har været andre Steder. Ja, kan du forstaa det — jeg kan ikke engang selv forstaa det. Men det *er* saadan — og Gud véd, om det nogensinde bliver anderledes?«

Jørgen kom ind. De gik over til at tale om andre Ting. Jørgen bad Emma bringe Sodavand og Whisky. Da Hugo betakkede sig, sagde Jørgen:

»Har du noget imod, at jeg tager mig en lille Forfriskning? Jeg drikker ellers aldrig om Formiddagen.« —

Da Hugo gik, fulgte Jørgen ham ud gennem Butiken. Hugo huskede den tørre Duft af Bomuld og Støv og Solen over Hyldernes tunge Klæderækker. Paa Disken laa Varerne oprullede i en tilfældig Bunke.

Henne ved Døren var Gulvet slidt, saa Brædderne gabede ved Trinet:

»Vi skal se at faa lidt i Orden herinde engang til Efteraaret,« sagde Jørgen og sparkede til Trinet. »Nu er vi jo snart i den travle Tid, og jeg er ene om det, som du ser.« — —

Hugo gik ad Stationsvejen, skraaede over en opfyldt Grund langs Baneterrænet og dukkede ind i Plantagens Skygge gennem den lille Bagvej mod Engene. Han søgte op mod den aabne Plads, hvor de som Drenge havde leget, og hvor han engang i en foraarslys Nat havde kysset Lis og set hende løbe efter de andre, mens han selv blev tilbage, hulkende af Sorg og Harme —

Nu aabnede Gangen sig — han stod foran Pladsen. Henne i et Hjørne laa en lille Udsigtshøj, nogle Trin førte derop, langs Siderne var Græsset afslidt i to smalle Furer. Dét var altsaa den stolte Bane for Barndommens Sejre og Nederlag — dèroppe paa den skæbnesvangre Høj med de syv Trin, der førte til Toppen, havde han beredt sig til Kampen om Førerskabet med Trillevognstyret i sine sejrsikre og selvejersikre Hænder. Dèr havde han første Gang smagt Sejrens Hæder og Nederlagets uforglemmelige Skam. Og derhenne i Skyggen stod Bænken, hvor han havde siddet med Karl i de første Feriedage og set ud over Byens røde Tage og rygende Skorstene, mens han følte Venskabets evige Hengivelse banke i sit henrykte Hjærte. Dèr havde han siddet med Lis og følt Kærlighedens evige Besværgelse under det første Kys, der glødede paa hans Læber og aandede hendes Rosenaande over hans Ansigt ...

Langsomt nærmede Hugo sig Bænken. Ude over

Byen glødede de røde Tage, og Røgen steg silkeblaa mod Himlen. Alt var stille. En Fugl spandt en fin og spinkel Tone over hans Hoved — ovre i Hegnet mod Engene spandt en anden sin fine og spinkle Tone tilbage. Inde i hans Sind vævede Toner og Farver sig sammen — Erindringens skønne og falmede Farver. Stort og smaat var lige stort eller lige smaat, i en Draabe spejlede hans Verden sig. Han var vendt tilbage og saa' sit Sind spejle sig i Barndommens Morgendugg. Stort og smaat — det samme Sind, den samme Verden, den samme Draabe! Han sad og stirrede ud i Luften, der blaanede dirrende og dulmende over Engene mod Hegnets dybe og kølige Skygge. Han tænkte ikke mere. Det var, som om han fra et tungt og fortumlet Sygeleje var flyttet ud i Solen. Han følte Sommeren vaagne — Blodet vendte tilbage i hans Aarer. Han var kommet tilbage til sin Barndoms Have og sad nu og lyttede til sit Hjærte ...

Insekterne surrede i Stilheden. Fra de høje Træer lød en spinkel Fugletone — en anden svarede igen langt borte i Hegnet. Og mens Sommer og Solskin og den silkeblaa Røg over de røde Tage vævede sit fine Spind for hans Øje, syntes han, at hans Liv var et saligt Nu, et Silkespind af Erindringers summende Stilhed, og inde i hans Hjærte lød Gensynets bløde Fugletone, mens Barndommen svarede igen langt borte over Pladsen med Udsigtshøjen i Hegnets dybe og kølige Skygge. Solen stod højt paa Himlen, blændende over den lyse Plads, glødende i de røde Tage. Hans Liv var et saligt Nu, et Silkespind af Toner i Stilheden, en Genkomst til Barndommens forjættede og solomspundne Land —

Sol, staa stille i Gibeon —! hviskede han og lukkede smilende sine Øjne ...

Tiden gik sin rolige Gang. Hugo sad som oftest paa sit Værelse og læste. Fra Omverdenen hørte han saa godt som intet. Kom der en sjælden Gang et Brev, bankede hans Hjærte .. han aandede atter befriet, naar han saa', at det var et Par ligegyldige Ord, som ikke forstyrrede hans Cirkler. Fra Overretssagfører Simon kom der nogle beroligende Linier om Huset paa Østerbro — Lejen gik ind, Kvarteret var i Fremgang, enkelte Købere havde meldt sig, men man vilde sikkert staa sig ved at vente. Om Ingeborg stod der intet. Hugo forstod, at der intet var at melde. Han havde i den første Tid ventet og ventet, at hun vilde skrive et Par Ord som Svar paa hans Breve — efterhaanden som Tiden gik, forstod han, at der intet vilde komme, og han følte, at hun svandt bort med alt det andet og dukkede ind i Taagen, hvor hans Fortid skjulte sig. Nu og da skød Minder fra de svundne Aar frem under Læsningen, han lod et Øjeblik Bogen synke og stirrede tilbage. Saa tog han atter fat og rullede sig ind i Stilheden som en Hund i sin Krog. —

De Bøger, han læste, var som oftest Værker af den ældre tyske og danske Litteratur, som han laante fra »Klubben«s Bibliotek. De havde god Tid som han selv. I de mange Aar ved Teatret havde han saa godt som intet læst, i Ny og Næ en opsigtsvækkende Bog, som alle læste — Teatrets forjagede Tempo sad ham i Kroppen og krævede hastige Billeder og skiftende Be-

lysning. Nu var det anderledes. Han elskede de brede, langsomme Bøger, der gav sig Tid til Overvejelser og Eftertanke, han lyttede til Digternes fortrolige Stemmer, der kom fra Ensomheden og gik til Ensomheden. Bøgerne blev for ham mere Mennesket bag dem end Menneskene i dem. Han lyttede til den ensomme Stemme, der lød bag hver især, et Menneskes beroligende Røst bag Livets skiftende Luner. Alle de uensartede Sind talte til en Brist, et Haab, en forgæves Kamp, en Længsel i hans eget. Hvor han saa' hen — de samme Haab, der søgte ud, de samme Længsler, der trak sig tilbage! Bøgerne blev for ham en Verden udenom Verden, en Jordomsejling, der evig vendte tilbage til det Sind, hvorfra den gik ud. Han sad som en stille Betragter og fulgte den rolige Kurve .. Digterens Væsen, som trak sin Tryllekres udenom de skiftende Egne, der gled forbi. Og hans Blik fulgte bevæget det fremmede Liv, der i sit afspejlede hans eget og andres. De samme Brist, de samme Kampe, det samme Maal: Gennem Livet tilbage til sig selv!

Og lidt efter lidt fornam han den beroligende Lægedom i Poesiens fortrolige Stemme. Hvorfra den end kom, hvorhen den søgte — i godt og ondt, stort og smaat — altid fandt den en Plads i hans Hjærte, hvor den følte sig hjemme. Dens Tro blev hans, dens Tvivl blev hans — det brogede Orkester af bølgende og brydende Stemmer strømmede ud fra et Bryst og strømmede tilbage til et Bryst, hvis Glæder og Sorger hans eget Hjærte broderlig og fortrolig følte og forstod. Det var, som om hans eget Liv fortonede sig og vendte omsat i Toner tilbage. Ret og Uret, Kval og Modgang, Had og Haan gled ind i andre Lejer, dybere Lejer, hvor de smæltede sammen med en varm Drift i hans

Væsen mod Forstaaelse og Harmoni. Det var, som om Vragene lettede fra de Kyster, hvor de efter Sammenbrudet var strandet, og søgte mod Havn for at bygges op igen, stærkere i Sammenføjningerne, hærdede gennem Skibbrudet. Det var, som om han selv stod udenfor og besaa' og bedømte det Liv, han havde levet, det Sind, han havde splittet og sprængt. Gennem de andres Liv saa' han sin egen forvirrede Sjæl søge Veje, som ikke var dens egne, for hurtigere at naa sit Maal .. skifte Tone og Farve for bedre at være beskyttet mod Uligheden .. tone fremmed Flag for at liste sig gennem Afspærringen. Mere og mere forstod han af Livets Lære. Kampen stod ikke mellem at vinde og at tabe. Kampen stod i Ens eget Væsen mellem at synes og at være. Sejr eller Nederlag — Ord for Livets Stræbere og Spillere! Nederlaget havde sine Helte, som Sejren havde sine. —

Hugo gik hen til Skrivebordet. Paa Bordet laa to Bøger opslaaede. Han elskede de to Digte, der var forskellige som Dag og Nat, og dog hver for sig bragte Bud og Trøst til hans Væsen. Han læste:

Jeg saa' kun tilbage. Mig Livets Lyst bortklang —
Da toned mig i Sjælen saa trøstelig en Sang:
Se frem, men ej tilbage! — Hvad Hjertet attraar,
Maaske dog engang under Solen du naaer. — —

Hvor Livskilden springer, didhen staar min Hu.
Hvor Livstræet blomstred, der blomstrer det endnu.
Se frem, men ej tilbage! — Hvad Sjælen attraar,
Maaske dog engang under Solen du naaer.

Men naaer under Solen ej Sjælen hvad den vil —
Saa er der andre Sole og andre Stjerner til.
Og slukkes alle Sole og Stjerner engang —
Dog Livets Kilde springer, hvor evig den sprang!

Hugo sad et Øjeblik og saa' ud over Himlen. Aftenens første Skygger gled ind under Hegnet ved Plantagen. Intet rørte sig — kun Fuglene, der gik til Ro. Han følte sig lykkelig ene. Langsomt tog han den anden Bog og læste:

Wenn ich Abschied nehme, will ich leise gehn,
Keine Hand mehr drücken, nimmer rückwärts sehn.

In dem lauten Saale denkt mir keiner nach,
Dankt mir keine Seele, was die meine sprach.

Morgendämmrung weht mir draussen um das Haupt,
Und sie kommt, die Sonne, der ich doch geglaubt.

Lärmt bei euren Lampen und vergesst mich schnell!
Lösche meine Lampe! — Bald ist alles hell!

Lidt efter lidt gled Hugo ind i Hjemmet og følte sig tryg. Forpint og forjaget af Kampen og Nederlaget havde han mest af alt frygtet for at møde deltagende Forespørgsler og medlidende Suk. Han fandt, hvad han trængte til: Stilhed. Han følte, at Forældrene vidste, hvad der skulde vides — fornam gennem Luften, at de forstod hans Ønske: Glemsel. Han kunde af deres Blik og Smil se, at de fulgte hans Tanker og kun ønskede at jævne Vejen for ham, han vidste fra Emma, at de drøftede hans Liv og dækkede Tilbagetoget med Forklaringer, der formede sig som Angreb paa andre og som Forsvar for ham selv. Om Ingeborg talte de aldrig. Emma vidste, at de anede et eller andet. Hugos Taushed efter de første Dages

Spænding, naar Posten kom, havde været drøftet i Enrum og var atter begravet i Stilhed. Fra Onkel Philip havde de i Ny og Næ faaet nogle Linier, som røbede mest gennem det, der ikke blev sagt. Til Emma havde Hugo fortalt, at han og Ingeborg var blevet enige om foreløbig at se Tiden an og se at komme til Ro. De var hinanden saa modsatte, at de trængte til hver for sig at se Tingene paa Afstand for atter at komme til Forstaaelse. Emma havde nikket, som om hun forstod, og talt om Jørgen i vage Vendinger med en Underbund af Undskyldning og Anklage. Hugo nikkede, som om han forstod. Og de drøftede da i Timevis deres Barndom og Forældrenes Liv i det lille Hjem bag Plantagen, mens deres eget Liv mellem Barndom og Tiden nu laa som i Mørke, der kun brødes i lynsnare Glimt for atter at hylles i Taushedens Skygge. —

Om Eftermiddagen, naar Emma ventedes paa Besøg, sad Faderen gærne henne ved Vinduet. Nu og da gik han ud paa Verandaen eller ned i Haven for at spejde udover Vejen. Forventningen prægede hans Gang og Miner — Hugo maatte med et Smil mindes Onkel Philips følsomme Næsespids med det svingende Barometer. Naar Emma da viste sig med Børnene ved Havelaagen, steg Temperaturen paa Faderens Næse til en foruroligende Højde. Men Forventningen havde været ham for stærk. Naar Emma havde fortalt det sidste Nyt fra Byen og Forretningen, og Børnene havde pludret og tumlet en Tid omkring ham, fik hans Ansigt et Skær af anstrængt Bleghed, der tydede paa, at en Storm var i Vente, hvis der ikke i Tide blev dæmmet op. Moderen og Emma fik da Børnene bragt

paa Afstand i Haven eller hos Marie Amme. Kortene blev hentet frem — Faderen og Moderen satte sig hen til Bordet — Emma og Hugo gik ind i den anden Stue. Under Indtrykket af, at ingen var længere borte, end at deres Stemmer kunde høres, og dog saa langt paa Afstand, at Tankerne kunde samle sig om Spillet, antog Faderens Ansigt igen sit vante Udtryk af hjemlig Sindsligevægt. Og han og Moderen stredes og forligtes, mens Spillet gik sin vante Gang, og Børnenes Stemmer fulgte dem som et fjærnt Akkompagnement af Fuglekvidder fra den stille Have. —

Hugo og Emma sad sammen i Spisestuen til Gaarden. De fulgte Stemmerne inde fra Sideværelset, hvor Forældrene sad. Nu og da spurgte Faderen, hvad det var, de talte om, Emma gik da hen i Døren, fortalte et eller andet, der faldt hende ind, og vendte kort efter tilbage, naar Faderen paany havde givet sig hen i Spillets Spænding. Og opfyldt og omskabt af Hjemmets Stemning gled det haarde Træk om hendes Mund over i et Smil, der mindede om Faderens, hendes Øjne blev unge og friske under de høje tuschfine Bryn, og Hugo syntes, at det var Tiden og ikke ham selv, der var vendt tilbage — —

»Det var godt, at du kom hjem, Hugo,« sagde Emma og lagde forsigtig sin Haand paa hans — Hugo kendte hendes Sky for Kærtegn fra Forældrene og sig selv. »Jeg var saa smaat begyndt at tro paa, at jeg var ene om at føle saa underlig forvirret, som jeg følte. Du føler jo ganske det samme. Det er ikke saa meget det, at jeg aldrig er mig selv, naar jeg er sammen med andre — det er mere dét, at jeg aldrig rigtig har været mig selv, siden vi var Børn, og først nu, da du er her

igen, og vi sidder sammen her i Fars og Mors Stue, føler jeg det samme som dengang. Er det ikke underligt? Tror du, det kommer af, at vi ikke har haft en Barndom som andre Børn? Men vi to var jo i Grunden slet ikke saadan sammen, da vi var Børn. Først nu synes jeg det. Kan du huske, naar du og Jørgen skulde lege med mig, og I saa fortalte, at jeg var Hest og bandt mig i Vaskehuset, hvor jeg taalmodig stod og stampede i Timevis, mens I løb ned og legede med Karl og Garver Svendsens Drenge. Og Turene til Nygaard, hvor vi gik ind i det høje Korn og sad derinde og lod, som om vi havde slaaet Lejr i Urskoven, og Købmand Nielsens Hund foer omkring i det tætte Korn og blev borte, indtil vi kaldte, og den pludselig raslede gennem Kornet og dukkede frem paa en helt anden Kant, end vi havde ventet den. Og Markedsdagene, naar Far sendte os ud for at se, om der var noget at bestille i de andre Butiker, og vi glædestraalende vendte tilbage og fortalte, at der var ligesaa lidt at bestille i de andre Butiker som i hans egen!«

»Hvad taler I om?« lød Faderens Stemme derindefra.

»Om Markedsdagene, Far,« sagde Emma og gik hen mod Døren. »Jeg har aldrig følt mig saa glad, som naar vi efter Lukketid kørte i Karrusel paa Torvet, og jeg rejste mig op i Sadlen og i Forbifarten trak Ringen ud af Slangegabet — kan du huske?«

»Spørg Hugo, om han kan huske Manden med det ene Ben, der spillede Harmonika og sang dertil,« sagde Moderen, og hun nynnede med sin spinkle, lidt usikre Stemme:

Jeg har rejst Verden rundt —
Wien, Berlin, Trapezunt —
overalt i de fremmede Zoner.
Men i Tanker og Sind,
tit naar jeg slumred ind,
lød i Drømme de hjemlige Toner.

Emma gik atter tilbage, mens Hugo sang derinde fra:

Jeg har set i Paris
Offenbach og Barbiche
deres Taktstok til Dansen udstrække.
Men da Lumbye skrev op
Sin Champagnegalop
Tog han Luven jeg tror fra dem begge. —

»Hvor kan det være, Hugo —?« sagde Emma lidt efter og dæmpede sin Stemme, mens hun bøjede Hovedet over sine Hænder. »Synes du, at Mennesker lever sammen mere i et Hjem som nu for Eksempel her hos Far og Mor? Kan man maaske slet ikke leve sammen, uden at man er Børn eller saa gamle, at man næsten bliver Børn igen? Lever vi ikke allesammen hver for sig i Ægteskabet, fordrer for meget af den anden og giver for lidt af os selv? Aldrig *sammen* om noget! Ja, vi udvikles maaske mere hver for sig, som du siger, men der er ingen Lykke derved, Hugo. Vi drømte jo dog engang om at ofre os for den, vi holdt af — er det ikke den eneste Lykke, der gives? Alt det, som man har, det har jo ingen Værdi i sig selv, synes jeg — kun naar man giver det ud, faar det sin Værdi. Ja, er det ikke rigtigt? Jeg vilde ønske, jeg var af de Naturer, der kan give sig hen i Livet — man lever jo kun de faa Øjeblikke, hvor man glemmer sig selv. Jørgen kan det — og kan du huske Karl

i gamle Dage? Alt det, vi to føler, det kan vi kun sige til hinanden og endda kun ad Omveje. Vi er alt for blufærdige, Hugo. Eller er det kun en Mangel paa Frihed, som ligger os i Blodet fra gammel Tid, ogsaa fra vor Barndom? Jeg kender jo saa godt som slet ingen Jøder andre end dig og Far og Mor, men jeg tror, jeg kunde tale med en Jøde som med intet andet Menneske i Verden. Jeg har læst nogle Bøger af unge Jøder — »Werther, der Jude« og den om »Renate Fuchs« — kender du dem? Jeg har aldrig lært saa meget om mig selv som af de Bøger. — Véd du, hvad Mor kalder dem?«

»Hvad er det, Emma fortæller om mig?« lød Moderens Stemme derindefra.

»Pas du dit og lad Børnene passe deres,« sagde Faderen og meldte 40.

De hørte Trin paa Verandatrappen. Det var Jørgen, der kom for at hente Emma og Børnene.

Da Jørgen traadte ind, var det, som om alt var forandret. Ikke Billedet, men Luften om det. En egen Utryghed laa over Stuen, Forældrene gik lidt nervøse omkring — Moderen smilede, Faderen var alvorlig, Emma gik hen og satte sig ved Jørgens Side. Hugo fulgte hendes Stemme og Minespil. Hendes Øjne havde faaet en anstrængt og urolig Glans, hun smilede stærkere, end hun plejede — det var, som om hun søgte at bøde paa en usikker Stemning, som hendes egen Utryghed forøgede. Nu og da tog hun Jørgens Haand. Der kom et bønligt Udtryk af Hjælpeløshed og Ømhed over hendes Øjne, naar hun saa' paa ham, og Hugo følte gennem en Sørgmodighed, han selv kendte, at hendes svingende Stemning gjorde Jørgen utryg, og at hans Blik blev vagtsomt og forhærdet bag Smilet. Hugo

sad og følte sig underlig tilovers, det var, som om han ikke mere hørte hjemme i Kresen, Emma heller ikke, ingen af dem. Og mens han paa Bunden af sit Hjærte ønskede, at han kunde samle og forbinde dem alle for Emmas Skyld, for Forældrenes og for den skikkelige Jørgens ogsaa, følte han, at det netop derfor var ham dobbelt ugørligt — i samme Øjeblik han vilde forsøge at sige, hvad han dybest inde fornam, vilde Tanken om Sindenes uhjælpelige Uoverensstemmelse forvirre hans Følelse og forvanske Udtrykket for den. Alt det, han følte, var netop det, der ikke kunde siges, hvis det var der. Alt det, han kunde sige — hvad betød det? — Ord, hvorved enhver følte sit —

Lidt efter kom Børnene stormende ind under Raab og Latter. Alle Ansigter opklaredes, alle Stemmer søgte sammen i barnlig og uskyldig Pludren. Og da Emma og Jørgen gik gennem Haven med Børnene imellem sig, syntes Hugo, at alting var, som det skulde være. Ingen kunde hjælpe. Hver maatte kæmpe sin Kamp til Ende. — —

Hugo sad alene med Faderen. Moderen nussede rundt inde i Værelset ved Siden af, ordnede og lagde til Side før Sengetid. Faderen var begyndt at fortælle om Livet i sin Barndom. Han fortalte om det lille fattige Hjem, dybt inde i en lukket Gade i den jydske Kystby. Han elskede det Sted, hvor han kun havde levet sine første lykkelige Barneaar, før han fløj fra Reden for at prøve sine spinkle Vinger. Som fra en fjærn, fjærn Fortid tryllede han Billeder frem fra den lille Menighed i den lille By, tæt forbundne levede de der med deres ældgamle Sæder og Skikke, tilbagetrængt og dog spillende af et underfundigt og ukueligt Liv. Hjemmet var fattigt, men det undrede Hugo, at

Faderen aldrig talte om Nød, aldrig mindedes Uhygge eller Tomhed. De smaa Stuer var rene og pilne, Børnene ogsaa, Moderen vaskede og stoppede og kogte den hemmelighedsfulde »Gruemad« over Asken i det mørke Køkken. Børnene drog bort, en efter en forsvandt de — Onkel Philip til Hovedstaden, Onkel Ernst mod Syd, andre paa Rejser i Øst og Vest, slog sig ned i det fremmede og stiftede Familie, der atter spredtes for alle Vinde. Ved sjældne Lejligheder stævnede de alle tilbage til Barndomshjemmet. Det lille Hjem i den lukkede Gade myldrede da af Børn og Børnebørn — ranke, mørke Mandsskikkelser med Slægtens krumme, følsomme Næse og det spillende Glimt i de kloge Øjne — smaa runde Matroner, fulde af Liv og Snakkelyst og en Skare af Smaabørn med store, vagtsomme Øjne og høje tuschfine Bryn, urolige og larmende, tungsindige og eftertænksomme, et Mylder af mørkladen Ungdom, der omfarvede den lille Provinsgyde til et sydlandsk fantastisk Eldorado. Indtil de alle strøg bort som et Fugletræk af Kvidder og baskende Vinger. Og Barndomshjemmet skrumpede atter ind til en lille afsides Krog, hvor Strømmen flød forbi og kun svage Skvulp fra Omverdenens Liv trængte ind i de lavloftede Stuer.

Hugo sad i sin Krog og lyttede. De fleste af de Navne. Faderen nævnede, huskede han kun dunkelt fra sin Barndom, han havde aldrig mødt dem siden. Nu syntes han, at de paa en forunderlig Maade hørte med til hans Liv, gav ham Forklaring paa mangt og meget i hans eget Væsen, i hans egen Hjemvé og Udlængsel. Gennem Faderens Beretning og hans egen Erindring kædede Tone sig atter til Tone, Strofe til Strofe, og langsomt forbandt Tonerne sig til et Brus af Stemmer

i sælsom Harmoni. Livet vendte atter tilbage! Som fra en fjærn Fortid dukkede Skygge ved Skygge op af Mørket og Glemslen, Slægtens Træk steg frem, hans Liv var et Led i den bugtede Kæde, han stod ikke ene, et Sted hørte han hjemme. En dybt rodfæstet og forgrenet Slægtfølelse drog ham ind i en Kres af Mennesker, der følte som han, tænkte og led som han — fra Slægten gik Traade til andre jødiske Slægter af samme Farve og Støbning — han hørte til et Folk, der var spredt over Verden som hans egen Slægt, og som han elskede med en hemmelig Glød i sit Hjærte. Det var, som om den dybe Splittelse i hans Liv atter samlede sig ind mod et Brændpunkt i hans Væsen — som om det dybe Sammenbrud atter opløstes og afklaredes. Kun dunkelt fornam han den ulmende Glød i sit Indre. Men med en dulmende Følelse af Ro og Hvile mærkede han, at han i sin Haand holdt den silkefine Traad, der ledte hans Vej mod Maalet. Var han Kunstner, saa var han det i Kraft af sit jødiske Sind. Evnede han at give det Udtryk, saa gik Vejen gennem de andres Liv til hans eget. Det Liv, han var et Udtryk for, var Samfølelsen og Medfølelsen fra Slægt til Slægt. Løb Kilderne sammen i hans Hjærte, og havde han Evne til at genspejle Slægtens Træk i dets afklarede Dyb? Nu vidste han det — nu følte han det! Alt, hvad han evnede at skabe, maatte renses og lutres i det Væld af Følelser, som randt sammen i hans Hjærte. Kampen stod ikke mellem at vinde og at tabe. Det var Døgnets Kamp, som han havde kæmpet og tabt. Mellem at synes og at være stod nu Kampen. Hans Plads var ikke i Rækkerne, men udenfor. Udenfor Rækkerne kæmpede hans Folk sin Kamp —

han var vendt tilbage og meldte sig under den flyvende Fane. — —

Faderen havde sluttet sin Fortælling. De sad begge tause og lyttede til Moderens Smaapuslen inde i Sideværelset. Faderen rejste sig og gik hen mod Døraabningen, kiggede lidt derind, vendte saa atter tilbage. Han gik tæt hen til Hugo og sagde med dæmpet Stemme:

»Har Emma sagt noget til dig om Jørgen?«

»Hvordan mener du?«

»Har du heller ikke hørt noget ude i Byen?«

»Nej.«

»Naa — dem om deres,« sagde Faderen og gik mod Vinduet.

»Hvilke dem?« Moderen stak Hovedet frem i Døren.

»Ikke nogen,« svarede Faderen og blev staaende ved Vinduet.

»Jørgen er et godt Menneske, og Emma holder af ham. Blot du vilde lade være med at blande dig i Børnenes Sager.«

»Blander jeg mig i Børnenes Sager? — Naar du synes, han er, som han skal være, saa for mig gærne.«

»Mennesker er nu en Gang, som de er, og ikke som du vil have dem.«

»Nej — desværre.«

Faderen blev staaende smaanynnende ved Vinduet. Efter en lille Pause spurgte han uden at vende sig:

»Er der noget, jeg skal hjælpe dig med?«

»Nej, Tak!« sagde Moderen og rakte Hugo Haanden. »Godnat, min Dreng — og sov vel.«

Forældrene gik ind i Soveværelset. Døren stod aaben, og Hugo hørte dem tale derinde i smaa dæm-

pede Spørgsmaal og Svar. Han var kommet til at tænke paa Emma — hvad gik hun imøde? Han huskede hendes rolige Væsen fra Barneaarene — nu var hendes Sind aldrig i Hvile. Naar han sad i hendes Hjem, følte han det ikke som et Hjem, Stemningen svingede og svajede, smæltede aldrig sammen. Kun naar Jørgen var ude, og de sad i den lille Stue mod Gaden, blev hun rolig og fortrolig. Hun havde da en Gang sagt, at hun længtes efter Jørgen, naar han var ude, og længtes efter Forældrenes Hjem, naar han var hjemme. Hun kunde pludselig anklage Forældrene og forsvare Jørgen og et Øjeblik efter vende Forholdet om. Naar Jørgen da kom ind, kunde hun gaa ham imøde. Men i et Nu, naar Hugos Øjne tilfældig traf hendes, kunde hun stivne og sende Hugo et Blik fuldt af fremmed Kulde. Hun satte sig da i en afsides Krog og saa' paa de andre, som om ingen af dem hørte hende til. Lidt efter rejste hun sig med et Sæt og gik ind i Soveværelset. Men naar hun atter kom ud derfra, havde alt skiftet Farve, hendes Ansigt og hendes Sind, hun talte varmt og ømt til dem begge, nu og da med et Strejf af befriet Munterhed. Og naar Hugo gik, trykkede hun hans Haand i sin med et talende Haandtryk — som en Bøn om Tilgivelse og en Tak for Forstaaelse. Ak, ja .. Hugo forstod — naar hun stod paa Butikstrappen ved Jørgens Side og vinkede til Farvel. Jørgen stod med Hænderne i Bukselommerne og gabede utidig. Udenfor Hotel »Skandinavien« sad Kliken ved den fjerde Whisky. Og den lyslokkede Stuepige laa oppe i et af Vinduerne paa første Sal og stirrede langt op ad Gaden. — —

Hugo rejste sig. Lyset fra Forældrenes Soveværelse

skød i en bred Stribe ind over Stuen. Idet Hugo gik forbi Døren, saa' han Faderen ligge paa Knæ og snøre Moderens Støvler op. —

Af Familierne fra gamle Dage var der kun faa tilbage. Nu og da kom der nogle gamle Mennesker paa Besøg — Hugo mindedes dunkelt deres Navne, ellers erindrede han intet. De unge var rejst bort eller hørte til en yngre Generation af Handels- og Embedsstanden. I Ny og Næ mødte han et Ansigt, han kendte. Han gik forbi med en Hilsen. En og anden blev staaende og vendte sig efter ham. Han følte, at Øjnene fulgte ham, indtil han var forsvundet om Hjørnet. Lis havde han truffet et Par Gange hos Emma — hun var formfuld og rolig, Skikkelsen slank og ladylike, lidt kontormæssig højhalset, Smilet lidt jomfruagtig reserveret. Øjnenes skælmske Spil var borte, de missede svagt i Blikket med et køligt Blink af mistænksom Vagtsomhed. Men pludselig kunde de skifte Udtryk og hvile et kort Sekund i hans i drømmende Fjærnhed. Forholdet mellem Emma og Lis var forekommende høfligt, Hugo følte, at de hemmelig skyede hinanden. Han ønskede ikke at blande sig deri og holdt sig paa Afstand. Lis havde bedt ham hjem til sig, men han søgte hende ikke. Han spurgte ofte sig selv hvorfor — fornam af en ubestemt Uro i sit Sind, at det var det bedste. Gemt og glemt — det var det bedste!

Naar Hugo efter Aften gik sig en Tur i Mørkningen, kiggede han undertiden indenfor hos Garver

Svendsens Johannes, »den røde Johannes«, som var en af de faa, der var tilbage af Barndommens Venner. Allerede i Porten slog den vamle Luft af Bark og Syre ham imøde og vakte Erindringer om gamle Dages Læg i de dybe Gaarde og paa de store skumle Lofter.

Johannes sad som oftest i sit lille Kontor bag Butiken, fordybet i Læsning. Det røde Haar var graanet — tætklippet om Tinding og Nakke og redt i tynde spredte Striber over den langlige Isse. Kun i Brynene og det stærke Fuldskæg sporedes endnu Haarets oprindelige Farve, bleget og kruset af Tiden. Naar Hugo traadte ind, løftede han Blikket over Brillerne, rejste sig glad overrasket og bad Hugo tage Plads, mens Forlegenheden gjorde hans Tale stammende og hans Bevægelser tunge og bamsede. Men naar de først var kommet til Sæde, og Cigarrøgen udfyldte Pauserne og lettede Overgangene, gled de hurtig ind i en lun og hyggelig Passiar, genopfriskede Minderne fra gamle Dage, og Johannes lo og lod Haanden glide over Issens sparsomme Haarstriber, løftede Brillerne undersøgende mod Lyset og skottede skælmsk og troskyldig til Hugo, inden han atter satte dem paa den brede Næse.

Lidt efter lidt blev Samtalen alvorligere. Johannes begyndte forsigtig og med smaa undskyldende Sidebemærkninger at fortælle om sit Liv. Efter Konens Død var han ene med en lille Dreng, som han elskede over alt i Verden. Han gik ingen Steder og saa' ingen. Naar den lille om Aftenen var kommet i Seng, søgte han Hvile i Bøgerne. Han havde samlet et godt Bibliotek af hjemlig og fremmed Litteratur, havde lært sig selv saa meget i sin Fritid, at han kunde tilegne sig de fremmede Værker, som han ønskede at læse. Hugo lærte ham at kende gennem de Skribenter, han med

Forkærlighed dyrkede: følsomme Skeptikere som Maupassant og France, menneskesky og menneskekærlige Asketer som Tolstoj og Dostojewski. Af den lille rødhaarede Johannes var Hjælpsomheden blevet tilbage — Hugo vidste fra andre, at ingen gik forgæves. Han talte overbærende om Mennesker og deres Skæbne, han hverken beklagede eller anklagede, saa' det Hele som en broget Tragikomedie, der duggede Latteren og dulmede Smærten. Han elskede ikke Menneskene, han hverken hadede eller foragtede dem — forvildede syntes de ham trods Alverdens Hjælpsomhed, et Virvar af godt og ondt, der sled og stred for at naa et Maal, som de aldrig fandt. Han selv var faldet til Ro i sin skjulte Verden bag Butiken — dèr sad han og talte om andre og om sig selv i sin stammende, skeptisk-følsomme Form. Vovede han sig lidt for langt frem, trak han sig med en forlegen Undskyldning tilbage. Han følte sig stadig som den lille Garver, der undskyldte sit Forhold til Evigheden. Henviste han til en Bog, han havde læst, smilede han først undselig og greb til Hageskægget som et fast Holdepunkt i Usikkerheden. Saa satte han Brillerne paa Næsen som for at udjævne Forholdet til Litteraturen og Evigheden — og i Hak og Stød dukkede saa et Citat eller en Sentens op af Forvirringen og fastslog i Korthed, hvad Johannes ad lange Omveje omstændelig havde søgt at forklare. De fremmede Sprog fik i hans Mund et Strejf af jydsk Tilforladelighed — han hentede gærne Bogen, for at Hugo kunde sammenligne, og nikkede ivrig, naar Hugo havde læst, hvad der stod.

»Jeg lever jo ikke saadan med,« sagde han saa og stillede Bogen ind i Rækken med en varsomt skærmende Bevægelse. »Jeg har ikke nogen at tale med,

og saa søger jeg mit Selskab i Bøgerne. Kan du huske den gamle Faaborg, som var Lærer ved Skolen i vor Drengetid — det er ham, jeg har at takke for den Smule, jeg har .. ja, lært kan man jo ikke sige, men forsøgt ihvertfald — naa ja, hvad — ak, ja.«

Han lo i Skægget, mumlede lidt derinde, skød Brillerne op i Panden og fortsatte, idet han lænede sig tilbage:

»Jeg vilde jo gærne have studeret som I andre — Hr. Faaborg mente, at jeg havde Evner .. naa ja, Evner .. der skal vel ikke mere til, end en Gennemsnitshjærne kan overkomme, men Far havde jo ikke Raad, og der skulde nogen til at hjælpe ham, og saa véd du jo .. naa, hvad .. jeg klager ikke .. men maaske alligevel .. hvem kan vide? Jeg har jo levet et lykkeligt Liv efter mine Forhold — saa kom den Lille, og min Kone døde — ja, Jomfru Tralle, Herregud — kan du huske? Hun var et sjældent Menneske og hængte ved Livet, og saa .. naa ja .. det var svært, men vi Mennesker kommer jo over det .. ak ja! Og nu har jeg altsaa vænnet mig til at sidde herinde efter Arbejdstid — derinde sover den Lille, og her har jeg mine Bøger. Naar der kommer nogen, saa kigger de jo nok paa dem og smiler vel ogsaa lidt, men naar de er gaaet, har man jo ogsaa selv Lov til at smile .. naa ja, vi er jo ikke mer end Mennesker. Men du forstaar — det er jo kun en Slags Trøst, alt det dèr — det trøster jo nok noget at se, at andre har gaaet det samme igennem som man selv. Men et levende Væsen, som man har haft gaaende omkring sig, kan jo ikke erstattes af Alverdens Bøger .. nej .. men .. naa ja, hvad — man trøster sig med dét, man har, for dét, man ikke har. Det var jo mest hendes Munterhed — ja, du husker

hende jo — ja, Herregud! Nu har jeg jo den Lille, som Gudskelov har arvet noget af hendes Humør — men du forstaar, naar Arbejdet var forbi, og man glædede sig sammen .. nej, det er forbi. Og dog — Gud bevare mig for at klage — jeg har det jo saa godt, som jeg kan forlange .. ja, meget bedre maaske. Og som man lever sit Liv om igen sammen med saadan en lille Purk! Men det Hele er jo som en Slags Skyggeliv .. men det er jo paa den anden Side heller ikke mig, det gælder — det er vel Meningen med det Hele — efter mit Begreb. Men sommetider saa tænker jeg jo paa alt dét, man ikke fik at se her i Verden og sagtens aldrig faar at se. Ja, maaske engang naar Drengen bliver stor, men saa har han vel andre Ting i Hovedet og faar Kammerater og Kærester og alt det dèr, som jo skal til .. ak, ja. Og saa kommer vel i Grunden den værste Tid, og saa ønsker man blot, at det var som nu, da man ønsker, at det var som dengang. Nej — man har vist faaet Øjnene midt i Hovedet, fordi man skal se lige ud og ikke bagud eller til Siden. Men jo længere vi lever, jo mere er der jo bagude og ved Siden af os .. naa ja .. det er nu mit Syn paa Sagen. Jeg skulde vel have holdt mine Øjne ved Garveriet og ikke kigget de Store for meget efter i Papirerne. Saa havde jeg jo ikke vidst, hvad de andre véd. Men det har vel ligget mig i Blodet at blande mig op i noget, som jeg alligevel ikke er født til eller har .. naa ja .. Forstand til .. det er jo en ærlig Sag. Og saa kommer der let i Ens Liv noget af det, som du maaske ogsaa kender — ja, kender og kender — det véd jeg jo slet ikke, men du har vel ogsaa haft dit at kæmpe med paa din Maade, paa en helt anden Vis, naturligvis .. men altsaa .. naa, ja, ja. Her ligger en Bog — har du læst

den? — »Tristan«, ja. Jeg har lige læst en Historie deri — »Tonio Krøger« — og jeg véd ikke .. det var, som om den sagde mig noget af det, som vi har siddet og snakket om .. eller som du, rettere sagt, har talt om, naar du gjorde mig den Glæde .. naa ja, altsaa — ! »Ein Bürger auf Irrwegen« kalder han det — »ein verirrter Bürger«. Her staar det .. du vil maaske hellere selv .. ja, ja .. det er sikkert kønnere at læse det end at høre det .. af mig ihvertfald — medmindre du selv vil læse det højt? Tak, Tak .. saa hører jeg .. Tak — !

Johannes skød Brillerne op i Panden og lænede sig tilbage med Blikket mod Loftet. Hugo tog Bogen og læste:

»... Was geht dir der König an, der weint, weil er einsam ist? — Noch einmal anfangen? Alles wurde wieder so kommen, wie es gekommen ist. Denn etliche gehen mit Notwendigkeit in die Irre, weil es einen rechten Weg für sie überhaupt nicht giebt. —

... Ein Bürger, der sich in die Kunst verirrte, ein Bohémien mit Heimweh nach der guten Kinderstube, ein Künstler mit schlechtem Gewissen. Ich stehe zwischen zwei Welten, bin in keiner daheim und habe es infolge dessen ein wenig schwer. —

... Aber meine tiefste und verstohlneste Liebe gehört den Blonden und Blauäugigen, den hellen Lebendigen, den Glücklichen, Liebenswürdigen und Gewöhnlichen!«

Hugo sad en Stund og stirrede ud i Værelset med Bogen i sin Haand. Alt var stille. Et svagt Klynk inde fra Sideværelset fik Johannes til at lytte. Han gik sagte paa Taaspidserne derhen, aabnede Døren forsigtig — en lille Lampe brændte derinde. Idet Hugo vendte sit Hoved mod Døren, saa' han Johannes staa vin-

kende ved Lampen. Hugo listede sig derhen. I en lav Barneseng ved Siden af en bred Dobbeltseng laa Drengen, en lille Rødtop som Johannes i gamle Dage, men med et Skær af forfinet Sarthed over de blege Kinder. Han sov trygt. De trætte Laag var tæt lukkede, de lange Øjenvipper laa som en dyb Skygge over den skære Hud. Han klynkede let i Søvne — der var saa stille, at de kunde høre hans sagte Aandepust. Over Johannes' Ansigt skælvede et undseligt og lykkeligt Smil. Og de to Venner smilede til hinanden over Barnets Seng og begyndte hviskende at tale om Trillevogne og Kælderen i Frøken Schüttes Skole, mens de stille listede tilbage til Kontoret og tog Plads ved Bordet under den grønne Lampe. —

En Aften, da Hugo gik fra Johannes og tog Vejen hjemad gennem den øde Vestergade, mødte han Dr. Markow udenfor Skolen.

Hugo havde været i hans Hjem et Par Gange, Luften var lidt trykket og usikker, Samtalen vilde ikke rigtig hænge sammen. Fru Markow var lille og mørk, lignede sin Moder, Rektor Müllers Frue, men Trækkene var skarpere end Moderens, ligesom tilspidsede om Næse og Hage. Der var et Præg af nøjsom Huslighed over hendes propre og pilne Skikkelse, hun var af dem, der altid gik om med nystrøget Forklæde og havde travlt med alt og ingenting — sad hun et Øjeblik stille, fordybede hun sig i Sytøjet og priklede og stiklede med smaa spidse og hæftige Sting. Først naar hun præcis

Kl. 10 gik til Ro, og Hugo og Dr. Markow satte sig ind i hans lavloftede Studereværelse, hvor Røgning var tilladt, og Støvet saa nogenlunde fredet, kom Samtalen paa Gled. Dr. Markow blev da lidt efter lidt sig selv. De skarpe Rynker i det blege og smalle Ansigt blev levende og skød sig i spillende Straaler ind mod de strammede Læber og det klare og aabne Blik bag Lorgnettens sprudende Glas. Hans Ansigt var af dem, der var drengeagtig unge paa Afstand og gammelmandsblege og senede paa nært Hold, Haaret var tyndt og tørt, og det lille lyse Fuldskæg, som han i Tidernes Løb havde fremelsket, dækkede ikke Ansigtets skarpe Linier, fremhævede snarere de dybe Furer, der skar sig ind som haarde Ar ved Mundvigene. — —

Dr. Markow stansede, idet Hugo hilste. Han trak Hugos Haand ind mod sit Bryst og holdt ham fast med et Smil. Stak saa sin Arm ind under Hugos og sagde:

»Nu følger De mig en lille Tur!« Han tog Lorgnetten af og gravede Fingrene ind i de anstrængte Øjne, satte den atter paa, og Blikket blev klart og straalende. »Nu sover alle Borgerskabets Graaspurve og Finker, og det er Tid for Ugler og Flagermus. Hvad mener De om 25 latinske Stile med Brølere, der kan faa en Flodhest til at stejle? Det er udviklende for Aanden, kan De tro. Men nu har jeg gjort min Pligt og har Lov til at være lidt Menneske igen. Hvor Luften er dejlig — ah!«

Han stansede og trak Vejret dybt, trykkede saa Hugos Arm ind mod sin og sagde med et kaadt Blik bag Lorgnetten:

»Det er rart at have et Menneske, man kan tale med, naar man er gift. Naar den ene af Ægtefællerne gaar til Ro, saa vaagner den anden i Almindelighed op.

Ja, Livet er skønt! Dèr gaar vi i vor Ungdom og skraaler op om Frihed og Fremskridt — og det første, vi gør, er at binde os og indtage vor Plads i Krebsegangen. Ja, ja — Godmorgen! — De sov ogsaa en Dag beruset ind paa Møddingen og drømte, at De var i Paradis, og saa vaagnede De op og fik med Respekt at melde en Kritik i Haanden. — Naa skidt, hvad — vi klarer os!« sagde han, tog den bløde Hat af og strøg sig over det sparsomme Haar. »Der er jo blot det pinagtige, at vi Mænd stadig bliver ved med at være Drenge, naar vore Tilbedte forlængst er blevet Madammer. Har De aldrig staaet i en øm Omfavnelse og hvisket den Elskede de sødeste Ord i Øret for pludselig at blive flyttet fra Himlen til Jorden ved Udbruddet: Nu koger Kaffen! — Ja, De smiler lumsk og tænker Deres. Er det ikke Wilde, der siger: »Jeg tror, at du er en god Ægtemand — du skammer dig blot ved dine bedre Sider. Du siger aldrig noget moralsk og gør aldrig noget umoralsk. Din Kynismé er lutter Affektation.« — Javist har han Ret! Jeg er den bedste Ægtemand af Verden. Har De aldrig hørt en Kone sige: »Nu har jeg sagt dig min Mening — gør du nu, hvad du selv vil, min Ven, du har jo din fulde Frihed!« Hvadbehager? Er det ikke Ægteskabets Psykologi, mundus in nuce? Vi følges ad i det samme Spand, men rykker hver til sin Side. »Hvorfor, hvorfra, hvorhen?« spørger Manden, der har Fantasi, og rusker som en vanvittig i Seletøjet. »Hvad vil du gøre — hvad skal vi leve af?« svarer Madammen og trækker ham med sig. Godmorgen, mine blanke Støvler!«

De gik gennem Østergade, leende og snakkende. Nu og da stansede Dr. Markow og lo op, kiggede med et Udtryk af komisk Forfærdelse mod de mørke Ruder,

tog Hugos Arm og gik hurtig videre som en Dreng, der ved Flugt søger at unddrage sig Følgerne af sine Spilopper. Gaden mundede nu ud i den brede Landevej, der svingede og førte mod Syd. Stjærnehimlen var dyb og stille. Dr. Markow gik med løftet Hoved og sugede den rene Natteluft til sig i lange Drag. Hans Ansigt var haardt og senet, de dybe Furer stod skarpt om de sammenbidte Læber. Hans Smil var forsvundet, og Øjnene stod store og mørke bag Lorgnetten. Saa trak han Vejret med et dybt Suk og sagde:

»Under Stjærnehimlen bliver vi alle lige smaa. Mennesker er født til at leve under aaben Himmel — først dèr faar de deres rette Forhold til Evigheden. Hvad er det, vi gaar og bekymrer os om i vore Myretuer? Vi sér ikke Skoven for lutter Grannaale. Vi tilbringer vor Ungdom med at skabe os en glad Alderdom, og naar vi saa har opnaaet, hvad vi søgte, saa spørger vi bekymret: Hvor blev Ungdommen af? Og Ungdommen er det eneste, min kære David — tro De mig! — Vi havde jo et Barn, det véd De maaske, en yndig lille Unge med gule Krøller og mørke Øjenvipper — jeg har aldrig troet saa fast paa Skønheden og Uskyldigheden, som naar hun slog Øjnene ned — naa undskyld, det var ikke dét! Men — hvad det var, jeg vilde sige — er det ikke det glade Vanvid som alting her i Livet? Her gaar jeg og véd — ikke alene tror, men véd fra mig selv, at Barnesindet er det eneste, det gælder om at værne og bevare. Og saa tilbringer jeg mit Liv med at spinde de Unge ind i det samme Væv af Floskler og Fraser, som jeg selv den Dag i Dag river og slider i for at slippe ud igen under aaben Himmel. — Javel — tak, fordi De minder mig om det — jeg husker godt vore Samtaler fra dengang.

Da svor jeg paa, at jeg aldrig skulde ende i Spindet, og nu sidder jeg selv som en gammel skimlet Edderkop og spinder Visdom ud af Bagdelen. Humbug! Humbug! Livet kan ikke læres, det maa leves! Og i samme Nu jeg siger det, saa véd jeg, at ogsaa dét er en Frase. Livet kan slet ikke leves — det kan lides. Ja, spørg Dem selv, gaa Aarene efter og sig mig, hvormange Sekunder De har levet. Fremmede, fremmede er vi for hinanden undtagen i de Øjeblikke, da vi glemmer os selv og derfor kan forenes. Og saa gaar det, som det gaar med mig — jeg véd, at det Hele er Løgn og Bedrag, men faar min Betaling som Sandhedsvidne. Føj for Satan! Tænk blot paa Forholdet mellem Ægtefæller — for slet ikke at tale om Forholdet til Gud, som det prækes med tomme Ord og mod fed Betaling. Føj for Satan, endnu en Gang! Men det var Ægteskabet — revenons à nos moutons! »Mir wird so doppelt, mir wird so wohl, ich muss mich teilen, ich liebe!« Er der mere end to Slags Mennesker: de, der synder aabenlyst, og de, der synder i det skjulte? Væv, Væv — Vaas som alt det andet! Hvem hører sammen — de, der vil, ikke de, der skal. Og vi skal, selvom vi hverken vil eller kan. I samme Øjeblik vi følger ikke alene vor Drift, men vor Pligt, ja Pligt overfor os selv og Verden, saa brager Flosklerne og Fraserne fra alle de hemmelige Ægteskabsbrydere og aabenlyse Horebukke ned over vore Hoveder. Saa er min Skole pestbefængt og samfundsfarlig. Og jeg kan gaa ud i Ørkenen og leve af det Sand, som er Martyriets rigelige, men lidt ensformige Sulteføde.« —

De vendte om og gik ind mod Byen. De første Smaahuse laa spredt med lysende Facader bag duftende Hegn. Dr. Markow stansede udenfor et lavt Bindings-

værkshus med Straatag og vindrublaa Ruder, der stirrede imod dem som tunge og trofaste Hundeøjne. ..

»I saadant et Hus er jeg født i Omegnen af Viborg med Udsigt over den brune Hede og Himlen. Jeg ser min Moder staa i Køkkendøren, en gammeldags Stalddør, De véd — bag hende lyste Solen fra de smaatavlede Ruder over Stuen mod Syd. Jeg var en lille hvidhaaret Dreng, solbrændt i Hovedbunden, med bare Ben og et Humør som en Lærke. Mit Navn var Jens Jensen — til Tjeneste, hverken mere eller mindre. Saa blev jeg opdaget af Stedets Præst som af en anden Impresario, blev et Sammenskudsbarn af Taknemmelighedsgæld, Aandshovmod og religiøse Anfægtelser. Antog som Student Navnet Jens Markow for at bringe min Afstamning i Forglemmelse. Blev en fanatisk Fritænker som Resultat af den megen Omgang med Theologien. Drømte om sociale Reformer og havnede i Nietzsche. Og glemte det altsammen, da jeg forlovede mig, og Pladsen her samtidig blev ledig, og der fordredes en Mand med Dyd og gode Sæder, og jeg gudskelov var i Stand til at dokumentere, at jeg ikke var udtraadt af Folkekirken. Hvadbehager? Er det ikke en smuk og harmonisk Udvikling? Og nu er mit eneste Ønske, at jeg var Barn igen og kunde gaa ud paa Heden for at samle Revlinger. Men Huset er der ikke mere, og Moder er der ikke mere, og jeg har ikke engang mit Døbenavn til at identificere mig med overfor de andre Medlemmer af Slægten Jensen. — Jeg kan huske, at De i Deres grønne Ungdom gik omkring og var opfyldt af Deres poetiske Isolation, og at jeg i min Alvidenhed snakkede op om, at man skulde tage Plads ved Livets Bord og forsyne sig af dets første Klasses Køkken. Skueretter, min kære David! David — tænk Dem et

Navn saa smukt, endnu skønnere end min Barndoms sødtklingende Jensen. Behold det Navn, min unge Ven — det er Navnet, der forpligter — Underskriften, der staar inde for Dokumentets Ægthed. Kender De de Smaaskilte, som Skrivelærerne har hængende som Reklame for deres undergørende Virksomhed: »Saaledes skrev jeg, da jeg var 18 Aar — saaledes er min Haandskrift efter et 3 Maaneders Kursus hos Hr. Skrivelærer Borgersen!« Og alle Haandskrifterne staar dèr, regelmæssige og snydt ud af Næsen paa Hr. Borgersen til Skræk og Advarsel. Nej — Kunstnerne er de eneste virkelige Mennesker med Afstamning og Navn og Barnesindet i Behold. De forsvarer Sproget og Skriften mod Skrivelærernes Stækning og Forfladning, de bevarer Sindet og Sansen mod Skolens og Kirkens Fraser og Dogmer, de er selve den hellige Natur — Slægten, der søger tilbage til Udspringet under aaben Himmel. Vær glad for den fine Silketraad af Sammenhæng, der knytter Deres Navn til den første David. Ja, De smiler bittert og løfter Deres ironiske Øjenbryn. Men jeg siger Dem — jeg, Deres gamle Lærer i Dyd og gode Sæder — jeg har en Gang set Dem knæle for Anna Blixen og hviske: Elskede — ! saa fuld af lidenskabelig Uskyld, som vi drømte det Ord for første Gang. Og jeg véd, at De en Gang vil finde Deres Barnesind igen og vise os stakkels Skrivelærere og Philosofer Livets smærtelig skønne Ansigt igennem Deres Kunst.«

De var atter naaet tilbage til Byen og drejede op ad den lille Gade mod St. Olai Kirkegaard. De gik tause ude paa den toppede Kørebane, Hugo kiggede op ad de lave Smaahuse, der stod taalmodig Side om Side som sovende Dyr i Baas. Deroppe paa den lille Kvist boede Lis i hans Ungdom .. her havde han staaet og stirret

op mod et gult Gardin og hvisket: Elskede .. min Elskede — mens det svage Lys ulmede i Mørket. Nu gik han her igen .. det svage Lys ulmede endnu i hans Hjærte .. vilde hans Sind engang vende tilbage og hviske, knælende for Livets smærtelig skønne Ansigt: Elskede .. min Elskede ...

Dr. Markow stansede udenfor den lave Laage i Kirkegaardsmuren, sugede den svage Æbleduft af vilde Roser til sig, mens han bøjede Hovedet bagover med lukkede Øjne. Saa aabnede han atter Øjnene med et Suk, stod lidt, som om han betænkte sig. Hugo hørte en svag Lyd af klirrende Nøgler.

»Gider De gaa med mig et Øjeblik?« sagde Dr. Markow og bøjede forlegent sit Hoved. »Jeg plejer at kigge lidt herind, naar her ingen er.« Han bukkede sig ned og søgte Nøglehullet. »Her træffer vi dem allesammen, Side om Side som gamle Bekendte under den samme aabne Himmel. Det er godt at vide, hvor man engang skal indtage sin Plads i Rækkerne. Hic jacet — Punktum!«

De gik op gennem de smalle Gange. Luften var tung af Hyld og Roser. Kirkens aandeagtige Kalklys spøgede mellem Buskene. Dr. Markow hviskede med dæmpet Stemme Navne, som Hugo erindrede fra sin Barndom og Skoletid. Det var, som om han ved Nattetid var kommet tilbage til sin Barndoms Have.

Dr. Markow var stanset ud for et Gravsted, hvor en lille Marmorplade lyste mellem Løv og Roser. Op mod Buskadset, der skilte Gravstedet fra de andre, stod en Bænk. Dr. Markow satte sig, rykkede lidt til Side for at give Plads for Hugo. De sad stille og saa' hen mod Marmorpladen. Dr. Markows Stok ridsede svagt i Gruset:

»Ja . .« sagde han saa, hvilede sin Hage mod Stokkehaandtaget og blev siddende længe taus og saa' hen for sig. Hugo hørte hans dybe Aande. Han saa' op mod Stjærnehimlen, følte den som en Kirkegaard med Tusinder af tause Marmorplader. En Duft af Muld og Roser — Dødens Duft. Natten aandede svagt gennem Løvet.

»Ja,« gentog Dr. Markow og løftede langsomt sit Hoved fra Stokken — »her sidder jeg sommetider og synes, at det er det eneste Sted, hvor jeg føler mig rolig. Alt det, man har hadet, alt det, man har elsket .. hvor bliver det ligegyldigt .. højst et ligegyldigt Smil! Hvad véd jeg, om jeg ikke hemmelig elskede det, som jeg troede at hade? Jo — det lille Barn, som nu ligger dernede — hende elskede jeg! Jeg selv havde ingen Ønsker, ingen andre Længsler — hun var mit Liv.« Han tav lidt, sagde saa langsomt og roligt: »Og er det ikke underligt — naar jeg sidder her og tænker paa hende og hører hendes Latter og Pludren igen, saa bliver jeg den samme Dreng, som jeg var, naar Moder om Aftenen klappede Dynen til om mig, og jeg tryg og lyksalig sov ind under hendes Varetægt. Hvor er vi dog alle hjælpeløse!« Han havde taget Hatten af og løftede langsomt sit Hoved mod Stjærnehimlen. »Nu for Eksempel derhjemme hos mig — ja, vi Mennesker søger jo at skjule dét for os selv, som alle andre sér — vi gaar hver sin Vej og mødes kun her ved Graven. Og kan De forstaa det, David — da den Lille levede, da kunde vi ikke skilles for Barnets Skyld — ja, det forstaar De, selvfølgelig. Men nu, da hun er død og borte, saa kan vi det heller ikke. Det er, som om vi hver havde noget af Barnet, som vi ikke kan slippe. Vi bliver sammen for det lille døde Væsens Skyld. Eller

er det af Medlidenhed med hinandens Sorg? Er det her som allevegne den fælles Lidelse, der forbinder — den fælles Hjælpeløshed, der forener? Maaske. De kender min Kone, husker hende maaske fra hendes Pigedage — De har danset med hende? — Herregud, danset! Hun kunde føre, siger De — naa, ja — hvad man i Ungdommen nemmer —! De forstaar mig? Hun har Vilje, men mangler Gemyt, hun har Sind, men mangler Sans — ja, hvordan skal jeg forklare det. Hun *vil* gærne, men hun *kan* ikke — forstaar De? Selv overfor Barnet, som hun elskede til Vanvid, kunde hun ikke give sig hen. Det er, som om alting stivner i hende, Latter og Graad, Glæde og Sorg. Hun er stærk som ingen anden, jeg kender — og hjælpeløs, hjælpeløs som et Barn, der er faret vild og ikke vil gaa hjem, naar de andre kommer for at hjælpe hende. Forstaar De mig — hun er en hjælpeløs, der ikke vil hjælpes.«

Dr. Markow sad lidt og prikkede med Stokken i Gruset. Saa vendte han sig om mod Hugo, lagde sin Haand paa hans og sagde:

»De misforstaar mig ikke, kære David, og tror, at jeg vil undskylde mig selv ved at anklage en anden. De har sagt, at De føler Venskab for mig fra gamle Dage. Der er gode Økonomer, som aldrig giver noget ud — derfor glemmer de heller aldrig at betale, hvad de skylder. Og der er daarlige Økonomer, som altid trænger til at give ud — derfor glemmer de ogsaa altid, hvad de skylder andre. Det er ikke nogen Forskel i Moral, men i Gemyt. Det er i Gemyttet, alting bunder — mødes vi ikke dèr, mødes vi aldrig. Dèr er Hjælpen og Hjemmet. Nu sidder jeg her ved en Grav og synes, at det er det eneste Sted, hvor jeg føler mig hjemme. Og udenfor ligger Livet, og jeg kunde maaske endnu

en Gang føle mig fri og ung. Men jeg véd, at det aldrig sker, skønt jeg ønsker det og længes derefter. Ogsaa jeg er hjælpeløs — hjælpeløst indspundet i det samme Væv af Løgn og Selvbedrag, som jeg foragter hos de andre. Til Dem kan jeg sige det, fordi jeg véd, at De nærer venlige Følelser for mig og gider høre paa, hvad et Menneske trænger til at udøse for et andet. Alt dét, vi er født med, det slæber vi med os til Graven. Her, hvor min Gravsten engang skal staa, rejst af taknemmelige Borgere, vil Navnet Jens Markow, Dr. phil., lyse i Guld og vidne om Borgerdyd og Borgersind. Løgn, Løgn! Her hviler Jens Jensen, Husmandssøn fra Hedekjær, en Synder for Herren, et Eksempel for Menneskenes Børn. Jeg er ikke stærk nok til at være en ærlig Synder overfor Menneskene og ikke svag nok til at være en uærlig Helgen overfor Gud. Jeg er en Selvplager, der kæmper mod en ukuelig Livslyst og alle Blodets hede Drifter — jeg kan i min dybe Forvirring og Fortvivlelse ønske dét Menneske Døden, som binder mig til Hus og Hjem og borgerlig Virksomhed .. og hvis hun døde, vilde jeg begræde min Ensomhed ved de to Grave. Jeg foragter Menneskene og længes som hin gamle Vismand efter et Menneske for at kunne meddele ham min Foragt. »Die Welt verachten .. sich selbst verachten .. verachten dass man verachtet wird« — ja, gid man kunde! Jeg er en Troende af Gemyt og en Fritænker af Moral. Og saa barnlig er jeg, at jeg kan drømme om en Opdragelse af Menneskeslægten til Opofrelse istedetfor til Egennytte og Snæversind. Tænk Dem et Drengesind — hvilken Stolthed, hvilken Storhed! Tænk paa Fædrelandsfølelsen og den religiøse Følelse — hvilket Hav af Heltemod og Offervilje! Menneskesjælen er et Klaviatur — de sjofleste

Viser og Sfærernes Musik blunder derinde — det gælder kun Haanden, der griber i Strængene. Menneskenaturen har alle Tonerne — det er dét, der forvirrer os, det er dét, der beroliger os, det er dét, Kunstneren spiller paa, saa vi sommetider tror, at han er ét som Menneske og noget andet som Kunstner. Nonsens! Vi Mennesker kan naa det Grænseløse i vort Liv, som Kunstnerne kan naa det i deres Kunst — vi kan opdrage, opelske os selv og andre dertil. Hvor mit Barndomshjem laa midt mellem Sand og Hede, dèr bølger nu Kornet. For Fædrelandets Skyld — ja, ja! Dét er Hemmeligheden, David .. hver for sig kan vi hyppe vore Kartofler, samlede kan vi erobre Himlen. Og saa bliver vi siddende, hver for sig, og drømmer os tilbage til Barndommen, da vi drømte om alt dét, som vi skulde gøre, men aldrig fik gjort — og Jorden, som vi sidder paa, bliver raa og gold som vi selv af Mangel paa Røgt og Pleje. Og vi ender her, Side om Side med de andre nøjsomme og stræbsomme Borgere — Jens Markow, Dr. phil. og Ridder af Dannebrogen, rejst af taknemmelige Borgere. Lad ham hvile i Fred!«

De sad tause. En lun Luftning rislede gennem Buskene og døde hen som et Aandepust mellem Gravene. Dr. Markow havde lænet sig tilbage og saa' op mod den tause Stjærnehimmel. Han sad med aaben Mund og sugede den læskende Natteluft til sig i tunge Drag. Ude paa Vejen lød Mumlen af Stemmer bag Muren .. nu trak de forbi Laagen .. en høj Latter sprang som et Narrehop ind i Stilheden. Saa døde Stemmerne hen. De sad atter tause mellem Gravene. —

»Alt dét vilde jeg have lært min lille Pige, hvis hun havde levet,« sagde saa Dr. Markow og bøjede atter sit Hoved over Stokkehaandtaget. »Alt det vilde jeg have

opdraget mit Barn til som Sonebod for mit eget forvirrede og forkludrede Liv. I det lille uskyldige Væsen vilde jeg have søgt at levendegøre de Drømme, som jeg kun fik drømt, men aldrig naaede at se virkeliggjort. Og hvad nu! Og tænk Dem saa — jeg lever dog, efter at alt det, jeg levede for, er dødt og begravet. Hvor Viljen til Livet dog er uudryddelig! Og min Kone lever, som sørgede sig ihjel efter Barnets Død. Og nu gaar jeg hjem til mit døde Hjem, hvor vi to lever som Skygger af et Liv, der er forbi. Nej, min kære unge Ven!« sagde han med et smærteligt Smil, idet han rejste sig. »Døden er ikke det værste — det lærer Livet os.«

De stod et Øjeblik stille. Dr. Markow saa' hen paa Marmorpladen, der stirrede koldt og ligegyldigt ud mellem Løvet. Saa trak han Blikket til sig med et Ryk og greb Hugos Haand fast og hæftigt i sin:

»Rejs — rejs —!« sagde han saa, »— hvor gærne jeg end beholdt Dem i min Nærhed. De er Kunstner og skal ikke kæmpe med Fortidens Skygger. De skal endnu opnaa at staa midt i Solen og træde Skyggen under Deres Fod. Og saa vil De atter henrykt hviske dét Ord, som vi andre med bævende Hjærte vil lytte til fra vor Plads i Skyggen: Elskede ..!« —

En Dag i August meldte Byens Aviser, at Karl Ramby var paa Tourné sammen med nogle andre af Hovedstadens fremragende Kræfter, og at han om en otte Dages Tid vilde gæste sin Fødeby for at vise sig for sine Bysbørn »paa Højden af sin Kunst«.

Hugo sad i Haven med Avisen i sin Haand. Lidt efter kom Forældrene ud, satte sig paa Bænken nedenfor Verandaen og smaasnakkede med lange Pauser. Fra sin Plads kunde Hugo se dem uden selv at være set. De havde intet fortalt ham om Karls Tourné. Hugo syntes, han kunde mærke, at de drøftede den. Han raslede med Avisen fra sit Skjul. De saa' begge derhen, vekslede et kort Blik med hinanden og tav. Hugo smilede. —

I den første Maanedstid derhjemme havde Hugo levet som i Drømme. Hans Sind var træt og gav sig rolig hen i Hvilen og Glemslen. Han følte sig plejet og skærmet af usynlige Hænder, gik omkring og lod Tankerne glide ad de gammelkendte Veje, følte sig som et Menneske, der er lykkelig gemt og glemt og selv har gemt og glemt, hvad han ikke ønsker at mindes. Som svage Mindelser om en overstaaet Smærte rykkede nu og da en Erindring i hans Sind, fik ham et Øjeblik til at se sig tilbage over et Hav af brydende Bølger — saa lukkede han træt og forskræmt sine Øjne, og Synet skylledes bort i Taage. Gemt og glemt! Var det andet end en Drøm —? Og han gav sig hen i Glemslen, der bar ham op over Jorden og førte ham ind i lyse Luftlag af Fjærnhed og hvide Skyer, der trak over Himlen uden at spørge om hvorfra og hvorhen. Kun bort — bort i det Blaa — —

Men efterhaanden som han atter kom til Kræfter, og Tankerne af sig selv lyste op og trøstig gav sig paa Vej, følte han, at hans Sind uden Frygt eller Uro aabnede sig for hans Tanke. Han saa' sig tilbage over de Egne, hans Liv havde gennemvandret. Luften var gennemsigtig og afklaret — hvor der før var et jagende Mørke, stod Træerne og dirrede i Foraarslyset. Først

dukkede de lyse Minder op i hans Hjærte — Ungdomstiden i Onkel Philips Hjem og Morgenvandringerne med Gerda gennem de smaa Gader ved Nørrevold og gennem Fuglekvidderet ved Helliggejst. Navne og Billeder dukkede op, som Tiden havde givet en egen sart Tone af ubeskreven Ungdom .. de første Studenteraars Forelskelse og Fremtidsdrømme .. Tiden laa badet i Solskin og Sommerluft fra Skov og Sø, sorgløs og uden Skygge. Solen stod højt paa Himlen .. ja, han stod som en ung Gud i Solen og traadte Skyggen under sin Fod! Og han badede sig i Erindringerne fra sin første Ungdom, som en Rekonvalescent bader sig i den første Foraarssol — Livet vender forskønnet og forklaret tilbage!

Og langsomt nærmede han sig da de Egne, hvor Kampene i hans Liv havde staaet. —

Som om han fra en lige og solbeskinnet Landevej traadte ind i Skovens tyste og kølige Skygge, fornam han Gensynet. Alt laa afsvalet og afklaret i det dæmpede Lys under de højtidsfuldt susende Kroner. Alt var skygget og mildt fortonet, de hidsende Farver og skurrende Toner var stemt sammen i rolig Harmoni. Han tænkte paa Ingeborg og de første Tiders fredfyldte Stilhed i Hjemmet ved Dosseringen, saa hendes lykkelig straalende Øjne og Haaret, der glødede i Solen, som om Blodet gennemstrømmede det, ungt og lyksaligt. Han tænkte paa hende uden Bitterhed, følte hverken Sorg eller Smærte, fornam Tiden og dens Kampe med et forsonende Strejf af Forstaaelse og Medfølelse. Fra sit fjærne Stade overskuede han Tiden — Dagens og Vejens Bagateller omfarvedes og opløstes i Lyset, der omstraalede og gennemskinnede Helheden. Alt, hvad der kunde have været, alt hvad han havde

kunnet give, saa' han nu. Hvad der havde været, og hvad han havde givet, da det var der — hvor utilstrækkeligt, hvor kummerligt fornødent! Hvad var det, Dr. Markow havde sagt? »Hver for sig kan vi hyppe vore Kartofler, samlet kan vi erobre Himlen!« Samlede var han og Ingeborg gaaet ud for at erobre Himlen, jo længere de gik, jo mere fjærnede de sig fra hinanden, indtil de endte hver for sig i sit Verdenshjørne. Deres Liv var en Strid om hver enkelts Ret, en egennyttig Strid, uforstaaende og uforsonlig. Alt hvad de ikke forstod hos hinanden, fordømte de paa Forhaand — hvad de ikke fordømte, brød de sig heller ikke om at forstaa. Og som en Lavine vokser i Faldet, taarnede deres Strid sig op i Farten mod Dybet, fortumlet og forvirret af sin egen voksende Vælde og Larm. — Indtil alt skred sammen, opløstes og drev ud i Havet, mens de stirrede mod Bjærget, hvorfra de en Solskinsmorgen havde staaet og sét ind over det forjættede Land.

Ja, nu følte han det — for sent, for sent! Hvor turde han anklage en anden for Løgn og Bedrag og bruge en andens Brøde til Forsvar for sin egen? Hvor turde han tale om Ret — han der selv havde forsømt det eneste rette: at forstaa og tilgive? Ethvert Menneske havde Ret ud fra sine Forudsætninger — hvem kunde dømme? Hvorhen han saa', sad Uretten i Højsædet og dømte efter sine egne Love, Mennesker imellem og Samfund mod Samfund. Ingen gav af sit eget, alle tog af andres. Han havde taget, hvad han ønskede af andres — en anden havde taget, hvad der var hans. Og var det hans længer, da den anden kom og tog sig til Rette? Løgn og Bedrag — dét var hans Liv! Gik Livet ham imod, gav han andre

Skylden. Følte han, at han selv havde Skyld, gav han Livet Skylden. Af den grænseløse Forvirring, som han selv havde skabt, søgte han nu at redde Stumperne og søge mod Land. Nu stod han der og samlede Pjalterne om sin Krop for at skjule sin Nøgenhed. Og selvom han atter følte Mod og Styrke til at tage Kampen op paany og søge sin beskedne Plads i Rækkerne efter Nederlaget — hvem borgede saa for, at han blev den, han nu var, naar Sejren atter vinkede? Hvem vidste Besked, før det var for sent? Og vidste man det saa!

Jo — én Ting vidste han: Han vilde atter forsøge! Selvom Stenen atter og atter rullede mod Afgrunden, hvad betød det? Maalet var: ikke at lade den ligge. Dunkelt fornam han, at hans Væsen steg renset og frigjort op af Sammenbrudet. Hans Væsen var ikke som de andres, lige saa lidt som de andres var hans — og dog var de alle Mennesker gennem den dybe Sammenhæng i Tid og Rum. Dét var Forskellen og Ligheden! Hver enkelt væltede sin Sten fra sit Hjærte — i Hjærtets Sejre og Nederlag blussede den samme hellige Ild, guddommelig og uudslukkelig. Under dette Tegn stod hans Stræben. Om han vandt eller tabte var ligegyldigt. At kæmpe var alt. Han vilde atter forsøge!

Da Forestillingsaftenen kom, vidste Hugo endnu ikke, om han vilde gaa derhen. Han havde i de sidste Dage set Tournéens store Plakater prange paa Gadehjørnerne, Aviserne bragte Karls Billede, nu til Mor-

gen havde han læst et Interview — han anede Karls indtagende Tone gennem den ubehjælpsomme Form. Hugo kendte Stykket — han havde spillet deri. Erindrede enkelte Repliker og greb sig selv i at sige dem. Følte sig som et Barn, der gribes paa fersk Gerning, og rødmede ved Tanken. — »Ein Bürger auf Irrwegen .. ein Künstler mit schlechtem Gewissen,« tænkte han og smilte. —

Han havde staaet længe ved sit Vindu i Skumringen og stirret ud over Haven. Billede efter Billede fra hans Liv ved Teatret var draget forbi hans Blik. Ogsaa dèr havde Afstanden i Tid og Rum udjævnet og omfarvet — Strid og Kval, Nid og Nag var glemt. De tusinde Timers forvirrede Lysblink, der sprang omkring som Lygtemænd i Taage, havde kædet sig sammen til en gyngende Bro af Lys, der strakte sig fra Tiden dengang til Tiden nu. Det Billede, han huskede bedst, og som atter og atter dukkede frem i hans Erindring, var Synet af Scenerummet, naar han om Aftenen aabnede den tunge Jerndør fra Gangen og traadte ud paa den høje Trappe:

... Dybt nede blinkede de farvede Lanterner, Lysene krøb langs Master og Snore — som en Oceanflyvers straalende Indre aabnede Scenen sig for hans Blik, mens den fjærne Mumlen af Bølgebruset naaede ham fra den anden Side af Rampen. Tause og formummede færdedes Skikkelserne dernede, en dyb forventningsfuld Taushed rugede over Rummet .. fra det Fjærne lød spredte Violiner, der stemtes i Orkestret og Klarinetters og Oboers kaade og koglende Løb. — Pludselig blev alt stille. — Et Par korte faste Slag bag Tæppet. En lyttende Stilhed, et dybt hemmelighedsfuldt Aandedræt. — Og Musiken rejste sin tonende Bølge derude

i det mørke Hav, løftende Sind og Sans højt over Vandene, en Tonefest af Lys og Farver, ængstende og befriende. Indtil de sidste Toner brød sammen og flagrende sejlede ud i Mørket. Og Tæppet gik op i et Sus af Stilhed ...

Da Hugo kom ned, sad Forældrene ved deres Bezigue. Han stod en Stund og betragtede Spillet, ventede, at de skulde spørge, om han gik ud. Saa sagde han selv, at han vilde gaa sig en Tur og maaske ikke kom hjem til Aften. Forældrene nikkede. Han sagde da Farvel og gik. —

Hugo tog Vejen udenom Byen. Han vidste endnu ikke, om han vilde gaa i Teatret eller ej, troede ihvertfald ikke, at han vidste det, men følte, at Retningen førte ham nærmere og nærmere. Da han kiggede op ad Strædet, der førte mod Nørregade, saa' han en festklædt Skare paa Vej til Teatret. Atter vaklede han og gik i en stor Bue udenom den gamle Kirke. Da han kom til de sidste Udløberhuse og lod Blikket glide ned ad Nørregade, saa' han de sidste Efternølere jage over Gaden mod den brede Teatertrappe, der straalede i Lyset fra de høje Lygter. En Dame og en Herre kom ud derfra, kiggede paa de opklæbede Plakater og gik langsomt ned ad Trappen. Var der ingen Billetter at faa —? I samme Øjeblik bestemte Hugo sig og gik hurtig derhen. Der var endnu et Par Pladser paa de bageste Rækker. Hugo betalte med skælvende Hænder og gik ind. —

Tæppet var oppe. Karl stod paa Scenen. Bifaldet brusede imod ham ...

Karl stod rank og rolig, han havde sænket sit Hoved svagt under Bifaldet — om hans Læber dirrede et Smil af taknemmelig Gensynsglæde. Ung og sikker stod han

deroppe, ligevægtig og slank som en ung Gud — *Idolino* .. tænkte Hugo og mindedes med et Strejf af Ømhed deres Venskabs første Dage. Karl løftede Hovedet for at begynde — en ny Bifaldsbølge rejste sig, de andre paa Scenen saa' hen imod ham og smilede under Masken. Hugo kendte dem alle, følte i dette Øjeblik en dyb smærtelig Glæde af Samhørighed trods Tid og Afstand. Deres Liv var hans — den gyngende Bro af Lys, der strakte sig fra Tiden dengang til Tiden nu. Livet deroppe var det eneste Liv — den skønne Luftspejling af hans Ungdoms Drømme! — En Aften fra hans Ungdom dukkede op i hans Erindring .. han sad i Hr. Faaborgs Stue .. fjærnt fra Livet lyste Erindringen som en oplyst Rude i Nattens milevide Mørke. »Verweile doch — du bist so schön!« — Ak, ja .. dengang! — Naar vilde hans Time komme ...

Saa stansede Bifaldet, ebbede ud i spredte hidsige Klap og Spillet begyndte. —

Hugo studsede. Var det Livet? Eller var hans eget Liv blevet et andet? Fjærnt, fjærnt, uendelig fjærnt og uvedkommende gled det forbi ham. Tilfældigt og sammenhængsløst gled det ham forbi — hvad betød de ligegyldige Ord — hvor kom de fra, hvor gik de hen — hvem var det, der talte, og hvem talte de til? Hvor var det dog altsammen barnligt, de flade Ord, der var trukket som Remser paa en Snor, de flove Smil og Miner — Legeværk og Legetøj for Børn og barnlige Sjæle! Var det Mennesker, der vidste Besked om Menneskers Glæde og Sorg, Nød og Lyst? Ikke en Tone var ren, ikke en Tone bar i sit Anslag eller i sin Udklang Bud fra andre eller Bud om andre Toner. Alt var kort og toneløst som en Kommando — nu lo de — nu græd de — Træk og Tonefald, Minespil og Be-

vægelser lystrede, som om der blev trukket i usynlige Snore bag Spillet. Hver havde sin Façon, uden Bevægelighed i Formen, uden Bøjelighed i Indholdet — intet menneskeligt uforudsét brød ind og uddybede Sammenhængen ved at bryde den. Som et Skyggespil trak Billederne over Fladen — bag det Hele stod en dreven Bugtaler og eftergjorde Naturens Stemmer. Var det Mennesker, de malede Dukker, der gik ud og kom ind, kom ind med de samme Ansigter, hvormed de gik ud — skete der intet derude bag de lukkede Døre? Skygger, Skygger var det Hele, menneskelige Omrids i grove forvoksede Træk, henkastet paa en livløs Flade! Var det Mennesker, var det Livet? —

Hugo saa' paa Karl og lyttede. I hans Smil bævede endnu et forførerisk Spil af sorgløs Ungdom. Hans Ansigt var blevet sværere, eller Halsen var blevet kortere — Skikkelsen lystrede ikke som før — der var kommet en egen lad Ynde over hans Gang og Holdning som hos Kvinder, der er vant til Beundring. Nu og da tog han sig ligesom sammen, hans Gang blev da paafaldende ungdommelig, det var, som om Benene var for svære til de fjedrende Trit. Hans Stemme havde faaet en Biklang af Rust eller Fedme, ogsaa den var mere lad end øm, og naar han lo, skraldede den med en haard og hærdet Halsklang. Et Øjeblik skælvede den med en varsom Tone af Blidhed og Ynde, som Hugo huskede fra fjærne Tider, og Hugo følte det, som om Karl i et kort Sekund glemte Tid og Rum .. aandsfraværende hensunken stod han deroppe, skjult for sig selv i Erindringens flygtende Taager. Men i samme Øjeblik fornam Hugo en uforklarlig Lede, en dyb og forarget Væmmelse. Det samme vamle Trick,

som engang var nyt og ungt og nu virkede som en Skøges erfarne og betalte Kærtegn! Øjnene, der nu aabnede sig, slimede og lumre, som om han blottede sine skjulte Yndigheder for en skælvende Tilbeder! Nej — nej! Teater var Skøgekunst, et slimet Vrængbillede af Sjælens uskyldige Nøgenhed. Eller saa' Hugo kun paa Karl, som han gjorde, fordi han et Øjeblik var kommet til at tænke paa en anden? ... Og pludselig hørte Hugo sin egen Stemme klage forvildet og forvirret gennem de øde Stuer: Ingeborg .. Ingeborg .. hvor kunde du ..!

Idet Hugo atter løftede sit Hoved, saa' han et Ansigt hælde sig ud over den lille rundtløbende Balkon nærmest ved Scenen. *Lis ..!* Fra den Plads, hvor han sad, tegnede hendes Ansigt sig svagt belyst af Skæret fra Rampen. Hun havde ændret sin Frisure, den stive kontormæssige Opsætning var løsnet, Haaret bølgede blødt og befriet, lyst kruset om Tinding og Øre, samlet i den gyldne Nakkeknude, som Hugo mindedes fra fjærne Dage. Hendes slanke Hals var fri, et lyseblaat Sjal laa om hendes Skulder, hun støttede Hovedet mod sin Haand, og Læberne havde aabnet sig i anspændt Lytten. Hvor Hagen gled over i Halsen, laa Lyset i en gylden Grube — som en Bræmme af lysende Solskin tegnede Halsens Linie sig mod Mørket. Hvad tænkte hun paa —? Aandsfraværende og hensunken sad hun dèr, skjult for sig selv i Erindringens flygtende Taager. Var dét Livet — den svage Traad af tilfældig Sammenhæng, der endnu forbandt de to over Glemslens dybe Afgrund? Tænkte mon Karl et Øjeblik paa Lyset over Vindstrup Strand og den gyldne Bræmme af Sol, der laa om Lis' lysende Pigekrop — og mindedes hun i et Nu hans Ungdoms finttegnede

Skygge? Nød han Erindringen om hendes Ungdom — og gav han hende dens fjærne Genklang tilbage?

En Genklang var Kunsten og Livet — en tonende Traad af tilfældig Sammenhæng over Glemslens dybe Afgrund — —

Og mens Billederne oppe paa Scenen drog forbi og kædede sig sammen med de skiftende Billeder i Hugos Sind, følte han, at et nyt Liv rørte sig i hans Indre. En Trang til at gennemleve sit Liv og lægge det blot for Verdens Øjne — selv skjult i Kunstens blufærdige Skjul. De Skikkelser, han havde drømt om at skabe, vendte tilbage. Livet havde givet dem Flugt og Farve .. i hans eget Sind afstemtes Farverne af hans eget Væsen .. Flugtens tilfældige Flakken og Flagren fik Maal og Sammenhæng gennem hans Fantasi. Han vilde atter forsøge! — Det Liv, der rørte sig deroppe i Scenens Lys, var ikke Kunstens Liv. En Lirekasse forvrængede den skønne Melodi. Sminke og Sværte, Gebærder og Grimacer fordrejede Kunstens smærtelig skønne Ansigt. Var han Kunstner, saa var hans Billede af Livet, hans Udtryk for Livet et Spejlbillede af hans Liv i Sammenhæng med andres. Som den gyldne Bræmme over Lis' Ansigt genvakte hans Ungdom og fremtryllede dens Stemning i hans Sind, saaledes skulde Kunsten med et henaandet Strøg, med et Anslag, der syntes tilfældigt, men havde sin dunkle Sammenhæng i Kunstnerens Sind, genvække og fremtrylle Livets brogede Tilfældighed, bastet og bundet i det Hjærte, hvorfra alt gik ud, og hvortil alt vendte renset og lutret tilbage.

Ak, ja — han havde let nok ved at tænke, nu da det ikke mere var hans Sag at tale. Hvad havde han selv formaaet i den Tid, han stod deroppe? Han havde

leget med den hellige Ild og brændt sine Fingre og trøstede sig nu med den fælles menneskelige Trøst: at de andre ogsaa brændte deres. Vidste han ikke selv Besked om den uoverstigelige Kløft mellem Vilje og Evne, mellem Følelsen og dens Udtryk? De Aftener, da han havde følt dybest, naaede intet ud over Rampen. Naar han intet selv havde følt, vaagnede han den næste Morgen i Baronens Seng. Eller laa det i, at han kun havde følt for sig selv uden Tanke for andres Liv og Skæbne? Havde han ikke formaaet at hæve sig op over en bedsteborgerlig Selvfølelse til menneskelig Samfølelse? Hvad vidste han! Livet havde givet sit Svar. Her sad han skjult og sky paa Tilskuerpladsens fjærneste Række. Langt borte straalede Lyset over den Verden, der havde blændet hans Øjne, og nu ulmede i hans Sind som en Gnist under Asken. Turde han endnu engang nærme sig de Egne, hvor hans Nederlag stod beseglet? Han vilde atter forsøge .. paa hvad? Nye Kampe og nye Nederlag. Om han vandt eller tabte var ligegyldigt .. Fraser! At kæmpe var alt .. Fraser! At kæmpe for at vinde var alt! Hvorfor skabe sig som Helt, naar man følte sig som Skrædder? I hver Helt skjulte der sig en Skrædder — i hver Skrædder en Helt. Pigebørn og Prædikanter havde Idealer — paa Jorden eller i Himlen. Kunsten hængte frit som en Lærke mellem Jord og Himmel. Ord, Ord —! Det eneste, han vidste, var, at han sad her paa den mørkeste Række og stirrede mod det Lys, hvor han havde brændt sine Vinger. Og vidste, at han endnu en Gang maatte kæmpe deroppe. Som den Helt, han var — og som den Skrædder, han var. Han vilde endnu en Gang forsøge! — —

Forestillingen var forbi. Hugo blev staaende paa

sin Plads. Atter og atter gik Tæppet tilvejrs, han saa' de smilende Masker deroppe paa Scenen og vendte sig bort. Oppe paa Balkonen havde Lis rejst sig — hun stod badet i Lys som dengang, rørte sig ikke, saa' kun mod Scenen, hvor Karl nu gik frem mod Rampen, sejrrig og sikker med sit blide og indtagende Drengesmil. En Storm af Bifald brusede imod ham. Ansigt til Ansigt med sin Barndomsby sænkede han taknemmelig sit Hoved med en Bøjning af Letsind og Ynde. Lis stod deroppe. Nu løftede hun sin Haand og strøg med en træt Bevægelse Haaret fra sin Pande ...

Hugo gik ud. Han blev staaende paa Fortovet nogle Skridt fra Udgangen. Fra den høje Trappe bølgede Sværmen ud over Gaden og tabte sig i Torvets Mørke. Han huskede den Gang, han ved Lis' Side kom inde fra Lyset og Festen og ud i den foraarsblaa Nat. Dengang og nu —? Han syntes pludselig, at Lis var den eneste, der, omend blot for en Stund, vilde kunne udjævne Tiden dengang og Tiden nu. Fremmede Mennesker gik ham forbi, pludrende og leende .. Lis var den eneste, der iaften var tilbage. Den eneste, han ønskede at møde, før han atter forlod den Plet, han elskede, de Par Mennesker, han elskede, og som han dog følte, han ikke helt hørte til. Som Ringe om det samme Midtpunkt var deres Liv — aldrig gled de sammen, aldrig skar de hinanden. Hans Liv maatte løbe sin egen Cirkel til Ende, søgende mod Udgangspunktet, fastholdt af det fælles Midtpunkt. Gennem Ildprøven havde han brændt sine Vinger og lutret sin Sjæl. Nu gik Flugten atter mod det Blaa paa de stækkede Vinger. Om Farten gik højt eller lavt — hvem raadede derfor? Han havde Vinger for at prøve dem, og Banen gik saa højt, som Vingerne kunde bære. Han vilde atter forsøge! —

Idet han vendte sit Hoved om mod den høje Trappe, saa' han Lis staa deroppe. Hun havde bundet et let Slør om sit Hoved, samlede Kaaben om sig og gik hurtig ned. Da hun traadte ud paa Gaden, stod Hugo smilende foran hende. Hun saa' op med det skælmske Blik under de dristig svungne Bryn, Øjnene var endnu blanke af Teatrets Lys og Stemning. Glad overrasket rakte hun ham Haanden:

»Godaften, Hugo. Venter du paa nogen?« sagde hun og holdt hans Haand tæt ind mod sit Bryst. Og da Hugo rystede paa sit Hoved, spurgte hun, mens et svagt Tryk af hendes Haand holdt Hugo fast: »Vil du følge mig? Vil du? — Det var pænt af dig. Har du ogsaa været der? — Nej, da —! Saa' du mig? Hvorfor kom du ikke hen? Hvor det ligner dig! Tak, fordi du ventede paa mig.«

De gik sammen ned ad Gaden. Nu og da vendte hun sit Ansigt om imod ham, smilede og lunede sig ind i Kaaben med en lille Lyd af bevæget Gensynsglæde. Hendes Gang var let svajende som før — naar hendes Skikkelse i Gangen strejfede Hugo, svingede hun let til Siden, som om der laa noget i Vejen. Hun nærmede sig da atter og smygede sig et Øjeblik tæt ind imod ham, saa han følte hendes Skikkelse mod sin som et blidt Strejf af et Kærtegn.

»Hvorfor har jeg slet ikke set dig uden de Par Gange hos din Søster? — Var jeg fornem? — nej, det var dig, der var det. Kunde du ikke mærke, at jeg gærne vilde tale med dig? — Om hvad? — ja, om alt! Men Emma og jeg .. ja, det véd du naturligvis. Jeg passer mig selv og mit Arbejde i Banken — kan du tænke dig mig ved en Pult — dèr er jeg fornem, kan du tro! Men det er slet ikke andet end en Uniform, Hugo — tror du

ikke? Tænk, at vi gaar her igen over Torvet som dén-gang .. naar jeg tænker paa alt det fra déngang, saa kunde jeg græde som et Barn. Hvorfor —? Det ved du jo selv ligesaa godt som jeg — jeg kan se det paa dig. Synes du nogensinde, at Mennesker, der har kendt hin-anden som Børn, bliver voksne for hinanden? Kan du huske, da vi sidst fulgtes fra Teatret, hvor vi havde spillet Komedie og gik gennem Plantagen med Karl og Harry? — Var Aage ogsaa med — naa! Gud, naar jeg tænker paa, at jeg nu er en ældre fornuftig Pige. Nej, du maa ikke regne efter, hvor gammel jeg er!« sagde hun og drejede sit Hoved til Siden, idet hun svingede fra ham. — »Men hvor gaar vi hen?« spurgte hun pludselig og stansede. »Nej, Hugo — det er for sent. Og her i Byen, hvor Væggene har Øren! — Hvor ved du, om jeg er min egen Herre? Naa, ja — siden det er dig. — Det var pænt af dig, Hugo, at du ventede paa mig,« han følte atter det lette Strejf af hendes Skikkelse og hørte det lille svage Klynk af Rørelse og Glæde.

De gik ind i Plantagen. Lis blev taus, da de gik gennem Mørket under de tætte Linde. Hvor Gangen aabnede sig, skimtede de Konsul Henriksens Buste mod Kastaniens dunkle Skygge. Hugo hørte Lis' korte og svage Aandedræt ved sin Side, han drejede sit Hoved og saa' hendes blege Profil med den korte muntre Næse, der løftede Overlæben svagt lyttende over de friske Tænder. Hvorfor havde han ventet paa hende og bedt hende følge? Var det, fordi han vidste, at hun havde elsket Karl, og havde hørt, at hun skulde giftes med Aage? Var det Mindelser fra hans Ungdom, da de kæmpede om Lis og hver for sig drømte om Sejren uden nogensinde at tænke sig den virkeliggjort? Som et Billede, bræmmet af Sol mod Himlens og Havets

dybe og uendelige Blaa, stod hun for hans Tanke, straalende ren og uskyldig, som var hun et Syn, der dukkede op af Bølgerne. Tæt mod sin Arm følte han Strejfet af hendes Skikkelse — hørte hendes korte og hastige Aandedræt som et levende Hjærte i Stilheden —

De var kommet ud i Lyset, hvor den aabne Plads strakte sig hen mod Hegnet i Plantagens Udkant. Himlen var dyb og stjærneklar med et svagt Skær af taaget Lys over Byen. Lis vendte sit Ansigt mod Gangen, der krøb bag om den lave Udsigtshøj og dukkede ind i Hegnet. Saa' sig pludselig om, som om hun søgte noget. Vendte sig saa atter mod Hugo og trak Vejret med en ganske svag, sukkende Lyd.

»Skal vi sætte os et Øjeblik, Lis?« spurgte Hugo.

»Hvor?«

»Derhenne.«

De gik hen til Bænken. Lis lænede sig tilbage og saa' op mod Himlen. Hugo lod Blikket svæve ud over den aabne Plads, der lyste svagt mod Hegnets dybe Mørke. Bag ham løb et let Pust gennem Løvet og hviskede for hans Øre. Han smilede og lod Tankerne drive — —

»Ak ja, dengang — kan du huske —?« sagde Lis med et erindrende Smil ... og Hugos Tanke spandt sin finttonende Stræng mellem før og nu, mens han saa' hende løbe over Plænen .. som et flygtende Dyr i det blaanende Lys ... »Og kan du huske den Aften, vi sad inde i Aborreparken, kort før jeg skulde rejse hjem?« ... Hugo dog, Hugo .. klang det derinde fra den tonende Streng ... han laa ved hendes Bryst i Hovedstadens Park og følte dets lette Bølge mod sin Kind, mens Fløjtet fra Jærnbaneterrænet skar sig gennem Stilheden ... »Nu iaften, da jeg saa' Karl igen — og

sidder her med dig — tror du, jeg véd eller forstaar mere af mig selv, og hvad jeg vil, end dengang I allesammen var Drenge? — I forkludrede mig, Hugo — jo, Pigebørn har det ondt! Jeg *var* en god Pige, Hugo — jeg syntes, ved Gud, at dét, jeg havde at give, var saa lidt, at jeg gærne havde givet jer alle fire det altsammen. Men Karl var den eneste, som — —«

Hun sad og saa' mod Himlen, bøjede saa et Øjeblik Ansigtet over sine foldede Hænder, løftede det pludselig og sagde:

»Hvordan syntes du om ham iaften? — Jeg *selv?* — Aa, jo! — Jeg kunde mærke, hvordan han havde det med den unge Pige, han spillede sammen med. — Hvad hedder hun? — Naa! — Jo, jeg mener, at han elskede hende, virkelig elskede!« ... Elskede, min Elskede .. klang det i Hugos Bryst, og han stod med Karls Brev i Haanden og hørte sin Stemme klage og klage gennem de stumme Rum: Ingeborg, Ingeborg .. han har taget dig fra mig .. Ingeborg, Ingeborg .. hvor kunde du ... »Og jeg e l s k e d e ham, Hugo — ja, jeg elskede ham igen nu iaften, kan du forstaa det! — Nej, nej, Hugo!« sagde hun hæftig og kastede sig med et Ryk tilbage mod Bænken. »Jeg elskede ham ikke — heller ikke, da jeg før saa' ham spille. Men han forstaar Kunsten at elske os — naar jeg siden troede, at jeg elskede andre, saa tænkte jeg altid paa ham i den andens Arme. Er det ækelt? Nej, det synes du ikke — det er saa længe siden, jeg har talt med et Menneske. — J e g k a n i k k e e l s k e m e r e!« udbrød hun saa pludselig, idet hun greb Hugos Haand og saa' paa ham med aabne, forvirrede Øjne. »Jeg tror, jeg kunde have holdt af en skikkelig Mand, hvis jeg ikke havde truffet jer, men baade du og Harry og Karl,

I var allesammen anderledes, og siden dengang kan jeg det ikke mere. Men jeg kaster mig en skønne Dag i Armene paa en eller anden, blot for at blive gift og glemme, at der er noget, der hedder at elske. Og den, jeg vil have, skal have Penge og kunne klæde mig og klæde sig selv og have Hovedet fuldt af alting og ingenting. Og han skal nok være mig tro, men han skal ikke sukke for mig og tigge mig om noget, som jeg ikke kan give ham, men tage mig som jeg gaar og staar og være glad for dét, som om det var ham, der havde gjort en god Forretning. Og jeg skal være ham den mest trofaste Kone af Verden, fordi — fordi jeg ikke kan elske nogen mere — forstaar du, Hugo — jeg *kan* ikke elske mere — !«

Hugo sad med hendes Haand i sin. Hans Hjærte bankede, han saa' hendes hvide Ansigt og den let aabne Mund med de skinnende Tænder. Under den løse Aftenkaabe skimtede han hendes slanke Hals, anede hendes Brysts lette Bølge bag den bløde Silkebluse. Et lunt Strejf af hendes Aande bølgede over hans Ansigt — udenom dem laa Natten og Mørket og rugede. Men det var, som om hendes Ord holdt ham tilbage, og et Pust af den Lede, som han iaften havde følt under Karls Spil, skød sig ind mellem dem og slappede pludselig hans Haandtryk —

Da mærkede han, at hendes Haand holdt fast, krampagtig fast om hans. Han saa' ind i hendes Øjne, der stirrede mod hans med et haardt og forvredet Smil. Og i et Blus af Lyst og Længsel druknede den Væmmelse, han nys havde følt. Det var Lis fra Tiden dengang — hans Barndoms, hans Ungdoms sødtduftende Attraa, som han nu bøjede mod sine Læber. Og mens Billedet af Karl svævede i Natten mellem ham og Lis,

og mens Ingeborgs Øjne stirrede tungsindigt imod ham fra det Fjærne, hviskede han ud over Lis' hvide Ansigt: Elskede ... min Elskede ...

»Hugo .. Hugo —,« hørte han hendes Stemme over sit Ansigt. »Hugo, Hugo .. nej .. nej!« Hun laa grædende i hans Arme, og han saa' hendes Taarer glide fra de lukkede Laag og følte deres Væde mod sin Kind. »Saa — Hugo, Hugo!« aandede hun klagende ud over hans Ansigt og trykkede hans Haand ind imod det spæde levende Bryst. »Slip mig, Hugo,« klagede hun og laa tungt og modstandsløst i hans Arme. »Elskede ...« hørte han hende saa hviske, og han saa' hendes halvtaabne Øjne stirre som i Søvne ud mod et taaget Punkt i det Fjærne. »Elskede ...« hviskede han tilbage — og han følte i samme Nu, at de begge tænkte paa et fjærnt Billede, som de havde elsket .. at de hver for sig tænkte paa en anden, mens de hvilede i hinandens Arme. Og Tanker og Ord druknede i en hed og stum Omfavnelse, mens Barndomstidens sukkende Skygger aandede fra det mørke Løv over deres Hoved. —

Da hørte de pludselig Lyd af Skridt inde fra Mørket bag dem. Lis stemmede Haanden mod Hugos Bryst og løftede sig lyttende. Hugo drejede sit Ansigt mod den Kant, hvorfra Lyden kom. Nu hørte han en dæmpet Hulken fra Gangen, der gennem Anlæget førte over Pladsen — de sad begge oprejst, endnu med hinanden i Haanden og stirrede mod det Punkt, hvor Gangen mundede ud i Lyset. Skridtene var nu nær. En mørk Kvindeskikkelse gled ud fra Mørket og gik foroverbøjet over Pladsen. Hun stansede et Øjeblik og skjulte sit Ansigt i Lommetørklædet. Saa vendte

hun Ansigtet haabløst mod Himlen, saa' sig forvirret omkring og gik videre —

I samme Øjeblik genkendte Hugo sin Søster og rejste sig. Han stod et Øjeblik — fasttryllet som af en Drøm, der endnu omtaagede Virkeligheden. Saa rakte han Lis sin Haand. Hun lagde sig tilbage mod Bænkens Rygstød og bøjede sit Hoved over Armen. »Farvel, Lis ...« hviskede han. Han bøjede sig over hende og hørte hende græde. »Farvel, Lis ... du maa ikke græde.« — »Nej, nej —« klagede hun og borede skamfuld sit Hoved dybere mod Armen. Saa gik han hurtig over Pladsen mod Gangen, hvor Emma var forsvunden.

Da Hugo naaede Hegnet, saa' han den mørke Skikkelse nærme sig Udgangen, hvor Engene dukkede taageblaa frem af Mørket. »Emma —« kaldte han og saa' Skikkelsen ile i Løb mod Udgangen, skræmmet af Lyden. »Emma!« kaldte han højere og saa' hende pludselig stanse. »Det er mig, Emma —!« Hurtig gik de hinanden imøde — og Emma kastede sig hulkende i hans Arme. —

»Jeg *vil* ikke mere, Hugo! Jeg gik hjemmefra for et Par Timer siden — jeg vil ikke mere hjem. Nej, Hugo! Jeg kan ikke holde det ud! Det er slet ikke mere alt det med Far og Mor eller Børnene, som Jørgen vil have opdraget i *sin* Tro — det er jo ligegyldigt, skønt det piner mig, selv om jeg hverken tror paa det ene eller det andet. Aa — og alligevel, at mine Børn er døbt! Nej, Hugo — dét, der er i Vejen, det kender du jo. Og jeg kan ikke tage det mere. Og tænk dig, hvor lav og sjofel man bliver! Herregud, at en lille Tøs nede paa Hotel »Skandinavien« .. blot dét, at jeg

kalder hende en Tøs .. ikke? .. selv om jeg slet ikke kender hende, men saadan bliver man. Men jeg kunde lugte hendes Parfyme i Jørgens Klæder — nej, nej, Livet forsjofler os, Hugo! Og saa dét, at det jo i Virkeligheden slet ikke er noget, som jeg har, dét, hun tager — jeg véd jo godt, at alt det er forbi mellem Jørgen og mig — men dog fordrer jeg, at han ikke maa tage noget, som jeg alligevel ikke mere kan give ham. — Nej, du maa ikke slippe min Arm, Hugo, du maa forstaa mig, hvor ussel jeg end er og føler mig selv! Da han nu iaften kom hjem dernede fra, hvor han og hans Klike har siddet og drukket, saa vilde jeg vide fuld Besked. Først løj han sig fra det, men da jeg sagde ham, at jeg havde Beviserne fra hans egen Skrivebordsskuffe .. ja, Hugo, jeg har gjort det, jeg kunde ikke lade være, du maa ikke bebrejde mig det! Jeg havde aabnet hans Skuffe og fundet hendes Breve, og jeg rev dem itu og smed dem paa Gulvet foran ham. Og saa dét, at han svinglede, Hugo, da han bukkede sig ned efter dem — nej, det er for ækelt! Og saa tog han Bunken i begge Hænder — saadan — og smed dem i Ansigtet paa mig, saa der endnu sad en Papirstump, som Mor før tog ud af mit Haar og spurgte, om jeg var saa gammeldags, at jeg brugte Papillotter — aa, nej, nej .. da jeg stod og smilede til Mor, mens hun stod med den ækle Papirstump i Haanden og ikke anede noget! Eller tror du, de aner noget, Hugo? Vi tror, at vi kan skjule vores Tristhed, og saa staar det maaske altsammen at læse i vores Smil. Du har jo kunnet se det — ikke? — ja, naturligvis. Men nu *vil* jeg ikke mere, Hugo. Naar man først én Gang har opdaget det Ansigt, man engang holdt af og i Grunden slet ikke

saa' saadan med Øjnene — saa kan man ikke holde det ud mere. Det er Løgn, Hugo — alt det, man troede paa i det Ansigt, man holdt af, var Løgn! Ja, ja — jeg hader hans Ansigt, Hugo — jeg har følt det, men ikke vidst det, naar han smilede koldt og ondt ad et eller andet derhjemme hos Far og Mor. Jeg har hadet det, naar jeg saa' ham hænge inde i Stuen over sin Whisky og gabe, gabe ubehersket ud i Luften, saa jeg maatte gaa ind i Soveværelset og kvæle min Ækelhed i min Hovedpude. Aa, det forstaar du ikke rigtig alligevel. Men den Duft, der er ved et Menneske — ja, jeg kender det selv fra de Mennesker, jeg holder af — den kan pludselig gøre mig ubehersket af Sorg og Pine. Men hos ham, som jeg ikke engang holder af, nej — ikke mere, Hugo — aldrig mere — — jeg kan ikke holde Duften af hans Nærhed ud — nej, slip mig ikke, Hugo! Jeg kan ikke holde ham ud mere, jeg bliver ond og raa af blot at se hans Krop — ogsaa fordi jeg véd, at han kender noget af mig, som ingen andre Mennesker kender. — Nej, alt er forsjoflet og forvrænget, Hugo — ogsaa jeg selv — der er ikke noget af mig tilbage, som ikke er forsimplet af det Samliv, som er en eneste Nedværdigelse, naar vi har ophørt at holde af den, som vi én Gang elskede. Og saa er der altsaa dog noget, som ikke kan faa Fred, og som er bundet til et Menneske, der er den eneste — ja, hvis du ikke var min Broder, kunde jeg forklare dig det, men du er den eneste, som jeg ikke kan sige det til, skønt jeg véd, at du er den eneste, der forstaar mig. Og nu gaar jeg her og vil ikke hjem og har ingen andre Steder at gaa hen, og Børnene ligger maaske nu derhjemme og kalder paa mig. — Aa,

Hugo, Hugo!« udbrød hun og blev staaende foran ham og greb hans Hænder. »Gid jeg aldrig var kommet udenfor Mors Stue! Jeg kan ikke smælte sammen med andre — heller ikke med nogen af vore egne. For ser du, Hugo — jeg kunde ikke elske en Jøde — for hvis jeg skulde elske ham, saa maatte han ligne dig, og saa kunde jeg ikke elske ham. Forstaar du mig? Har du nogensinde elsket en af vore egne? Vilde det ikke være, som om du var altfor nær i Slægt — ja, jeg kan ikke sige dig, hvad jeg mener. Men det, som tiltrækker mig hos de andre, er noget, der er udenfor Sjælen — nej, ikke udenfor, men fremmed for den. Og det, som forbinder mig med mine egne, er noget saa hemmeligt, at jeg ikke engang bryder mig om at se det, men jeg føler det bag alt dét, der kun kan sés og siges. Og nu ønsker jeg kun, at jeg ikke var til. For jeg kan ikke vende tilbage til Jørgen og heller ikke til mine egne. Det er, som om jeg var en Hund, der havde blandet sig udenfor sin Race og taget Skade deraf paa en eller anden hemmelighedsfuld Maade. Jeg tænker kun paa at forsvinde og faa Fred. Og i samme Øjeblik jeg tænker derpaa, saa sér jeg Far og Mor og Børnene derhjemme. Og hvad skal de smaa Stakler blive til, naar de gaar mellem Jørgen og mig og hverken bliver til det ene eller det andet? Nej, Hugo — det er en Ulykke at være født uden Fortrolighed med andre, og det er vi begge, baade du og jeg, og vi ønsker intet hellere end at aabne os for den, som vi holder af eller én Gang holdt af, og vi har ikke kunnet det og kan det ikke. Nej, Hugo — aldrig, aldrig — gid det blot altsammen var forbi!«

De var kommet ud bag Byen og fulgte Vejen, der

bagom »Klonhøjen« førte mod Nord. Emma havde træt lænet sit Hoved ind mod Hugos Skulder, hun stansede og saa' ud over de flade Marker. Hugo trykkede ganske svagt hendes Haand i sin, hun trykkede hans igen og blev staaende uden at dreje sit Hoved. Hugo følte med en trist og dump Sørgmodighed, at hendes Skæbne var ham fjærn, hvor højt han end elskede hende. Havde hun staaet ene uden Forhold til andre end ham selv og Forældrene, vilde han have kunnet sige hende, hvad han følte. Nu kunde han ikke tale uden at tænke paa Jørgen og berøre sit eget Liv og sin egen Skæbne. Den Blufærdighed, der bandt ham som Broder til Søster, og som skilte dem gennem Forholdet til en anden, lukkede Fortroligheden inde, saa den krøb i Skjul bag hans Tanker —

Da vendte hun sit Ansigt om imod ham. For første Gang siden deres Barndom syntes han, at han saa' hendes blide uberørte Pigeøjne under de nervøse tuschfine Bryn. Og overvældet af Nattens Ensomhed, der aandede imod dem fra de aabne trøstesløse Marker, sagde han:

»Kan det trøste dig, Emma, at jeg forstaar dig?« Hun nikkede, tog hans Arm, og de gik rolig videre. »Jeg staar som du, bundet med Hænder og Fødder til en Verden, som jeg ikke tilhører, og med en Længsel efter et ubestemt Land og en ubestemt Verden, som jeg ikke tror, jeg nogensinde finder. For den er ikke her hos jer, Emma, det har jeg følt i den Tid, jeg har været her. Jeg forstaar dig, det véd du, fordi du forstaar mig. Ingen anden i Verden forstaar dig som jeg, og lige trøstesløst er det for os begge. Jeg har gaaet og tænkt over Livet, det gør man jo, naar man

ikke er i Stand til fuldt og helt at kunne leve det, og jeg har slaaet mig saa nogenlunde til Ro med Tanken om, at jeg maa leve det, som det nu en Gang er bestemt for mig. Hvis vi sagde dét, vi nu føler, til andre, saa vilde de smile — selv Far og Mor vilde smile, for de har jo dog aldrig været ene, de følte dog sammen, selvom de tænkte forskelligt. Men ser du, Emma — det hjælper ikke. Livet maa dog leves — jeg har mit Arbejde at leve for — du har dine Børn. Vi har ikke Ret til at fordre for meget, Emma, for vi kan jo ikke give os selv fuldt og helt til et Menneske. Hverken til dem, vi af Afstamning tilhører, eller til de andre. Men vi har ingen Skyld — det er en Nødvendighed for os at være ene. Den, der har følt sig ene som Barn, bliver altid ene, og du levede din Barndom som jeg. Og til syvende og sidst, Emma — er vi saa vidt forskellige fra andre, som vi selv tror? Maaske føler vi Ensomheden dybere, fordi vor Oprindelse giver os et Plus af uhjælpelig Isolation — det er ikke noget, vi bliver, vi er født dertil. Men hvorhen jeg ser, synes jeg, at jeg finder den samme uomgængelige Nødvendighed i Sindenes klosteragtige Celleliv. Mennesker kan arbejde i Fællesskab — til Nød — men de kan ikke leve sammen. Tror du, at to Mennesker et eneste Sekund af deres Liv føler eller tænker sammen — ja, maaske i de Øjeblikke de nyder Livet og derfor hverken føler eller tænker — men naar de vaagner i hinandens Arme, staar saa ikke Naturen bagved og smiler, fordi den brugte os i et Øjebliks Selvforglemmelse? Men hvad hjælper alle Tanker, Emma — vi er sat i Gang i Tidernes Morgen og maa gaa. Jeg har mit, og du har dit — vi har kun Valget mellem at gaa frem eller at blive

traadt ned af dem, der kommer bagefter. Og naar vi nu dog har et Sted, hvor vi — ikke føler os hjemme, men nu altsaa én Gang *er* — saa maa vi blive. Livet har jo slet ikke noget med Lykken at gøre — Lykken findes, det ved vi, som det store Lod i Lotteriet, men vi spiller dog med, selvom vi aldrig vinder. Udsigten kan ingen tage fra os. Og det er dén, som jeg altsaa lever paa, og dén, som du maa leve paa som alle vi andre. Det véd du, Emma, at jeg er kommet her tilbage for at søge en Slags Trøst i al Forvirringen. Saa mødte jeg dig, og du søger den samme Trøst. Dét, jeg har kunnet give dig, er saa uhyre ringe. Det er som en Station paa Vejen, hvor man staar af for at hilse paa dem, man holder af. Men det har beroliget mig at se det Sted, hvor jeg en Gang har hørt hjemme, og hvor jeg maaske, naar jeg har gennemløbet min Bane, vender tilbage. Og saa mødes vi maaske dog en Gang, Emma, dèr hvor vi gik ud fra, og forstaar maaske først saa, naar det Hele er forbi, den Mening og Sammenhæng, som vi ikke før kunde se. Og forstaar vi den ikke, saa forstaar maaske andre, der kommer efter, bedre sig selv gennem os. Jeg vil søge at give mit bedste og ikke forlange andet end den Lykke, der er ved at give det. Ja, du smiler — det er jo kun Ord som alt det andet. Men alligevel .. alligevel — — det er dén Drift i vort jødiske Væsen, som vi har arvet og som piner os, fordi vi føler vor menneskelige Afmagt overfor den høje Stræben, som er vor Arv. Den gamle Drøm om et udvalgt Folk ligger gemt deri — ikke en dum og foragtelig Selvfølelse, der lever paa Renterne af en gammel Kapital — du nævnede en Dag et Par Bøger, som du havde læst, og jeg kan huske, du sagde, at du aldrig havde lært

saa meget om dig selv som af de Bøger. I en af dem siger en ung Jøde: »Ein Jude, edel, hilfreich und gut — ja, das wollte er sein!« Husker du? Ja, das wollte er sein! Hvad mere er der i Grunden at sige ..?«

De var naaet omkring Byen, en Snes Skridt fra den hemmelighedsfulde Smidts Plantage, hvor i deres Barndom Underverdenens Rædsler havde stirret dem imøde fra den dybe Sø med det sorte Mørke af Stammers og Bregners uhyggelige Vildnis. De stod begge tause og stirrede ind mod Byen, hvor de høje Lygter foran Hotellet paa Nørregade brændte gennem Mørket.

Pludselig hørte de hastige Skridt. De flyttede sig en Kende og saa' en Skikkelse i Løb langs Vejens modsatte Side. I samme Nu mærkede Hugo Emmas Haand i et fast Greb om sin Arm — i samme Sekund slap hun den atter. Og inden han vidste eller forstod, hvad der var sket, saa' han de to Skikkelser flyve imod hinanden og smælte sammen i en mørk hulkende Skygge derude paa Vejen. »Emma, Emma ..!« hørte han Jørgens Stemme klage derinde fra Mørket. — Saa hørte han Emmas tunge Hulken mod Jørgens Bryst. — »Hvor har du været .. jeg har ledt efter dig allevegne .. Emma, Emma, gudskelov!« Og atter lød Emmas Hulken dybt inde bag Jørgens hæftige Udbrud: »Jeg har søgt som en gal .. hvor kunde du, Emma ..!« — —

Hugo stod lidt, mens den tunge Hulken brød sammen inde i det bløde Mørke. Saa gik han langsomt ind mod Byen. Fjærnere og fjærnere hørte han Jørgens Stemme. Saa blev alt stille — kun hans egne Skridt klang haardt i den stille Gade.

Hugo tog Vejen over Torvet og ned ad den krumme Gyde, der førte mod Søndergade. Da han kom forbi

sit Barndomshjem, saa' han et svagt Lys brænde i den lille Stue til Gaden, hvor Børnene sov. Nu gik Emma og Jørgen sammen mod Hjemmet. Dengang og nu —? Hvorfor tænke? Livet handlede, som det vilde — — —

Et Brus af Stemmer og Latter vakte ham. Han løftede Hovedet. Paa Fortovet udenfor Hotel »Skandinavien« skimtede han i Skæret fra Kaféens oplyste Vinduer en lystig Skare om et Bord med Flasker og Glas. Han stansede et Øjeblik ude i Springvandspladsens Mørke. Nu kendte han Stemmerne — de var der alle! De Stemmer, der iaften paa Teatret havde naaet ham som Røster fra en halvglemt Verden, levede op, friske og nye, og rykkede ham nær. Han hørte Karls stærke sorgløse Latter over de andres, nu slog han paa sit Glas, en ung Kvindelatter perlede gennem Mørket. Saa hørte Hugo — og Minderne piskede deres Byger mod hans Sind:

Under Æbletræets Skygge
sidder jeg og ser dig smile,
mens den altfor korte Sommers
altfor korte Timer ile.

Og Karls Stemme løftede sig, mens Hugo saa' ham række sin Haand mod den unge Pige, der greb den og trykkede den mod sine Læber:

Lad dem ile, lad dem ile,
ræk mig dine søde Hænder —
her i Æbletræets Skygge
lad os smile, lad os smile! — — —

De andres Stemmer faldt i og gentog de sidste Linier som et Omkvæd. Idet Hugo løftede sit Hoved for

at gaa videre, saa' han den lyslokkede Stuepige læne sig ud ad Trappevinduet paa 1ste Sal og stirre langt op ad Gaden. —

Hugo drejede om Hjørnet af Vestergade, og Stemmerne blev pludselig borte. Foran ham laa den mørke Gade. Atter hørte han sine egne Skridt som den eneste Lyd i Stilheden. Ovre ved Indgangen til Plantagen laa Lindenes sorte kuplede Mørke. Idet hans Blik strejfede Skolen, saa' han et svagt Lys sive over Fortovet fra Dr. Markows Værelse i Stuen. Da han strøg forbi de lave Vinduer, lod han sit Blik glide derind. Dr. Markow sad under Lampen med Haanden støttet mod Hagen. Nu vendte han sit Ansigt mod Ruden og rejste sig derinde. Hugo bøjede Hovedet og skyndte sig forbi. Foran ham laa Gaden mørkere end før. — —

Da Hugo kom op paa sit Værelse, gik han hen til Vinduet og stirrede ud i Natten. Over Plantagens Mørke brændte de ligegyldige Stjærner. Som fra en Genfærdsverden trak Aftenens Billeder forbi .. den aabne Plads derinde, hvor Lis' Taarer dryppede fra de lukkede Øjne .. Emmas og Jørgens Møde i det hulkende Mørke .. Karl, der rakte sin Haand mod den unge Pige, mens Harrys Sang tonede ud i Natten .. den blonde Stuepige, der stirrede op over Gaden. Som en slumrende Skyggeverden laa Byen derude i Mørket, snart gik de sidste Skygger til Ro, og Natten bredte sin barmhjærtige Skygge over dem alle, skjulende Livets Latter og Graad i sin moderlige Favn af Mørke og Glemsel —

Det bankede sagte paa Døren. Idet Hugo vendte sig, aabnedes den forsigtig, og Moderen stod lille og hvid i Døren:

»Jeg hørte dig komme og vilde blot spørge, om du traf Emma?«

»Ja, Mor.« Hugo gjorde sin Stemme lys og let — han var glad over, at Mørket skjulte hans Ansigt.

»Far og jeg syntes, hun var saa trist og var bange for, at der var noget i Vejen derhjemme.«

»Ikke det mindste, Mor. Jeg traf Emma og Jørgen sammen paa deres Aftentur.«

»Aa, Gudskelov —! Godnat, min Dreng, og sov vel.« — Han rakte Moderen Haanden, hun trak ham til sig og trykkede sin Mund mod hans Kind.

»Godnat, Mor,« hviskede Hugo og kyssede hende ømt. Han følte, at Mørket aabnede deres Hjærter, trygt og hengivent som aldrig før. —

Hugo laa længe vaagen. Gennem Vinduet strøg Nattens Aande over hans Ansigt som Fugle paa bløde Vinger. Neden under hørte han Forældrenes fjærne mumlende Stemmer. —

En Dag ud paa Efteraaret modtog Hugo følgende Brev fra Professor Rosen:

Kære østerlandske og troløse Ven!

Ad mange og lange Omveje er det lykkedes mig at opspore Deres Adresse. Siden hin mindeværdige Aften, da vi fulgtes sammen fra Teatret, og jeg følte, at De var kommet til det kritiske Punkt, hvor Fortid og Fremtid støder sammen og truer med at

stanse Mekanismen, har jeg tit og ofte tænkt paa Dem og følt Deres orientalske Øjne rettet mod mig med et Strejf af Foragt over de fornemt optrukne Bryn og et Skær af melankolsk Bebrejdelse i de nøddebrune Glugger. Men som den uhelbredelige Egoist, jeg er under min tilsyneladende menneskekærlige Maske, fordrede jeg, at Muhamed skulde komme til Bjærget. Det gjorde han imidlertid ikke — hvad jeg iøvrigt kunde have tænkt mig til, hvis jeg overhovedet kunde tænke — og nu tillader altsaa Bjærget sig i dybeste Underdanighed at nærme sig Deres sortladne Majestæt og kysse Fligen af Deres Talar, raabende: »Allah, il Allah — Gud er stor — og den lille David er hans Profet! Salem aleikum!«

Min kære unge Ven og Kunstbroder! Tro mig, naar jeg siger Dem, at ingen med større Tro og Bekymring har fulgt Deres Vej paa de skraa og ubarmhjærtige Brædder. Med Tro fordi jeg véd, at Deres rette Hjemsted er dèr — med Bekymring fordi jeg har følt, at De søger og søger Deres Hjemsted, mens vi andre, om jeg saa maa sige, har faaet det af en hjemlig Fé i Vuggegave. Jeg har selv hørt til de Mennesker indenfor Teatrets Kres, der med et overbærende Smil har lyttet til Deres melankolske Klagesang ved Babylons Floder .. jeg har selv nu og da i al Hemmelighed sluttet mig til Deres Modstanderes selvgode og selvglade Bande — men naar jeg atter var ene med mig selv eller sammen med Dem, følte jeg og forstod jeg, at der laa en dyb og trofast bevaret Hemmelighed skjult i Deres Væsen, som blot manglede Kunstens adæquate Udtryk for at overbevise Mængden eller Menne-

skene om dens særegne Skønhed og — ja, Renhed, Racerenhed tror jeg er Ordet. Men — hvor mærkeligt det end lyder netop for mig, for hvem Renheden i Kunstens Midler og Maal er Alfa og Omega — det forekom mig, at noget i Deres Væsen, i Deres kunstneriske Væsen og Udtryksform bød mig imod, en fordringsfuld Selvhævdelse og Selvfølelse, der saa lidet stemmede overens med den fine og dybe Beskedenhed, som var Deres personlige Væsens Udtryk eller Indtryk paa de Mennesker, der lærte Dem at kende og at holde af Dem. Og jeg tænkte da som saa — og nu beder jeg Deres Durchlautighed sænke de fornemt optrukne Bryn: Er det den skjulte eller aabenlyse Modstand fra Omverdenen, der i Forbindelse med den indbildte Modstand i Durchlautens østerlandske Fantasi forvirrer og forvrænger hans sande Væsen, beskedent i sin Fornemhed, fornemt i sin Beskedenhed? Kan De følge min lidt snørklede Tankegang? Jeg tænkte: Er det denne Modstand udefra og indefra, der bevirker, at min østerlandske Ven mister Herredømmet over sit Væsen og dermed over sit Udtryk, og er det derfor, at hans Vilje tager Magten fra hans Evne og rusker og raser i Gitteret, saa vi glemmer Smærten, der ligger bagved — ja maaske, grusomme som vi Mennesker er, driller Dyret bag Tremmerne for at more os over dets afmægtige Rasen, mens dets stille Smærte vilde have vakt vor Medfølelse og Forstaaelse? Og endnu dette: Jeg har iagttaget, at Jøder, naar de træffer sammen i Selskabslivet, instinktmæssig undgaar hinanden. Det minder mig om Mennesker af samme Nation, der træffer hinanden i Udlandet — tre Skridt fra Livet! Er det, fordi Jøderne i figurlig,

ja i bogstavelig Forstand altid føler sig udenfor Landet? Mødes de ikke i stille Forstaaelse indenfor Hjemmenes fire Vægge? — Men det er denne manglende Solidaritetsfølelse i dét Væsen, de bærer til Skue overfor Omverdenen, baade overfor os andre og overfor hinanden, der afkøler og forhærder, om jeg saa maa sige, Tilskuernes Hjærte. Det er denne ikke blot fremmede, men fjendtlige Isolation, De maa igennem, min kære David. Dét at være sig selv er ikke det samme som at ville være det. Dét, man føler, det *er* man — dét, man vil, det *gør* man, men det er ikke sikkert, at det bliver dét, som man følte. Men dét, som jeg under alle disse mere eller mindre ubehjælpsomme Ræsonnementer trængte til at sige Dem, var dette: Vi er alle Mennesker med alle menneskelige, umenneskelige og overmenneskelige Dyder og Laster. De er alle tilstede hos hver enkelt af os, blandede i forskelligt Forhold af ondt og godt, stort og smaat. Den forskellige Blanding er vort forskellige særegne Væsen. Tro ikke, at nogen er skabt i sit eget Afgudsbillede! Men tro paa, min kære David, at Deres eget Væsen indenfor sin særegne Blanding rummer de samme menneskelige Grundstoffer som ethvert andet menneskeligt Væsen under Solen. Derpaa beror Genkendelsen, Gensynsglæden. Og Kunsten, som vi begge elsker, er den store Udløsning af det brogede Spil i vort stakkels Menneskehjærte. Den har sine Rødder i Livets store Hjærte, der er over al Forstand. Og den sender sine Toner til os alle i glad eller bedrøvet Genkendelse og Gensynsglæde, hvad enten vi er lyse eller mørke, store eller smaa, gode

eller onde. Den er aldrig sig selv nok — og har altid nok til os alle.

Men — og nu endelig naaer jeg til dét, som var mit hemmelige Udgangspunkt, og hvortil jeg efter denne lange og besværlige Sejlads vender tilbage. Jeg er lige hjemkommet fra en lille Rejse sydpaa for at sé lidt Skuespilkunst udenfor den hjemlige Menage, eller Manege om De hellere vil, og jeg har været saa lykkelig at gøre Bekendtskab med en ung Skuespiller i Berlin, som allerede nu er et Særsyn, og om nogle Aar vil være et Storsyn paa Kunstens Himmel, hvis ikke »Teatret« har ødelagt ham forinden. Han er Jøde — nu banker Deres østerlandske Hjærte! Han hedder Goldfeld, Arthur Goldfeld — tænk et Øjeblik paa alle de Navne med Gold og Silber og Perlstein og Edelstein og Rubin, som Deres Stammefrænder har taget Eneret paa, og smil saa lidt lunt og forstaaende, som De kan. Han er en fattig forløben Jødedreng fra Galizien, han har et Par Øjne, der giver En Hjemvé, han har en Stemme, der smyger sig barnlig og uimodstaaelig ind til Ens Hjærte, han har et Smil — nu kommer det, du salvede Konge af Østerland! Det er *Deres* Smil, min kære David! Det var hans Smil, der fik mig til at tænke paa Dem — rejs derned og genkend Dem selv med den samme Gensynsglæde, hvormed jeg følte Slægtskabet mellem hans og Deres Væsen og Kunst. Potz Donner und Granaten! Rejs, rejs! Jeg har nævnet Deres Navn for ham — naar De besøger ham, er De velkommen. Naar De er sammen med ham privat, vil De maaske ikke tilfulde forstaa mig. Hans Blik og Stemme og Smil

har da, som saa mange selv af de bedste Jøders, et ganske, ganske svagt, lille bitte Strejf af indyndende Servilitet. Det er Ghettoens Skygge, og jeg tilgiver. Men se ham paa Scenen som Jacques i »Som man behager«, som Oberon i »Skærsommernatsdrøm«, som Alceste, som de unge, ensomme og hjemløse Mænd hos Gorki, Tolstoi og Tschechow — der er en Cellotone i hans Spil, hvor intet er lyst og intet er mørkt, hvor intet er himmelhøjt jublende og intet bedrøvet til Døden, men hvor alting bryder og bølger, Glæde og Sorg, Lyst og Nød, Komedie og Tragedie, i uforklarligt og dog afklaret Sammenspil. Hvad der i hans personlige Væsen virker indyndende, virker i hans Kunst indtagende. I sin Kunst har han fundet det Hjemsted, som De endnu søger, og — det ikke alene tror jeg, men véd jeg — engang ad Aare vil finde: *Det befriede Jerusalem!*

Saa mange og saa store vare Ordene, og jeg har med Vilje understreget de sidste. Dels fordi jeg er ikke saa lidt stolt af selv at have fundet paa dem, dels fordi jeg tror, de kan være Dem et Fingerpeg for Fremtiden, som vinker Dem. Naar De nu har dykket Deres Sjæl i Barndommens og Erindringens hellige Vande, naar De nu efter mit Raad rejser ud for at møde det Billede af jødisk Aand og Væsen, som De hidtil kun har anet i Drømme, og derigennem faar Mod til trygt at være Dem selv, saa vil De vende befriet tilbage for at vinde den Plads, der tilkommer Dem. I Kunstens Hus er der mange Boliger. Deres Sind har hidtil været splittet — De enten elskede eller hadede. Naar De atter vender tilbage, vil De vide, at i Kunsten som i Livet findes

der intet Enten-Eller, men et Baade-Og. Med dette Baade-Og begynder og ender al Menneskekundskab. De vil begynde med at forstaa og ende med at tilgive. Det er Brændpunktet, hvor Livet og Kunsten mødes!

Og hermed, min kære østerlandske Ven og Broder i Kunsten, Farvel og paa Gensyn. De har nu én Gang indtaget mit aldrende Hjærte med Deres — tør jeg sige: jomfruelige Sind. De vil engang indtage unge og gamle Hjærter med det samme Sind i Deres Kunst. Og de fornemt optrukne Bryn vil sænke sig, og de melankolske, nøddebrune Glugger vil straale af Gensynsglæde, naar De atter stilles Ansigt til Ansigt med Livet i Kunstens Hus med de mange Boliger.

Allah il Allah — Gud er stor, og den lille David er hans Profet! Salem aleikum!

Deres

Ed. Rosen.

Et Par Dage efter sendte Hugo følgende Svar:

Kære Hr. Professor Rosen!

Tak for Deres Brev. Det kom til mig som en enlig Svale, og selv om én Svale ikke gør nogen Sommer, saa vækker den dog Haabet til Live om, at Sommeren maaske engang kan komme.

Jeg sidder her paa min lille Kvist i mine Forældres Hjem. Ser jeg mig omkring, møder mit Øje Billeder og Møbler, som jeg husker fra min Barndom — kaster jeg et Blik ud af Vinduet, ser jeg Anlæget, hvor jeg som Dreng drømte mine første

Drømme. Gensynet med de Mennesker og de Egne, som jeg har elsket med mit Hjærtes første ubevidste og uberørte Følelse, har gjort mig godt. Forpint og forvirret kom jeg hertil, følte mig som et jaget Dyr med Hundekobbelet i Hælene. Saa smækkede Laagen i. Jeg var hjemme. Og Køternes Hyl trak bort som onde Drømme, mens jeg langsomt vaagnede og kom til mig selv.

Og her har jeg da siddet i mit Lønkammer siden da, og i Lønkammeret, véd De, bliver vi alle lige smaa, og ingen er Profet for Allahs Aasyn. Jeg har søgt at finde Rede i det Væv, som Livet har spundet mig i, og selvom jeg endnu stadig løber sur i dets Traade, saa synes jeg dog lidt efter lidt, at jeg aner Sammenhængen i det forviklede Spind. Naar man ved Vold vil søge at sprænge de sammenknyttede Traade, saa strammes Knuden dobbelt fast og ubrydelig. Naar man taalmodig søger at løse dem, en efter en, saa lykkes det os maaske dog tilsidst. Dette har jeg forsøgt og forsøger daglig med Flid og Taalmod. Der er langt igen til Enden. —

Men naar jeg slipper Traadene og lader Tankerne hvile og søger at lytte mig ind til mit Væsens Allerinderste, gennem Forgaarde og Udbygninger, saa er der altid to Toner, dybt forskellige som Lys og Mørke, som Sol og Maane, der lyder for mit Øre. Aldrig forbundne og aldrig adskilt. Den ene Tone er Sølvklokkernes dæmpede Kimen, naar *Thoraen* blev baaret rundt i Synagogen under Sang og Bøn, og Børnene stod op paa Bænken og kyssede det hellige Purpurklæde. Den anden Tone er *Schauferens* manende Lur med den vilde Varselstone, der

klang som et Brøl fra et Dyr i Nød. — Er det ikke underligt: Jeg er opdraget i et Hjem, langt borte fra Samkvem med min egen Race, langt borte fra Ortodoksi og Ceremoniel — og da jeg første Gang hørte Sølvklokkernes Kimen og Schauferens langtrukne, anraabende Brøl, da følte jeg med en Samklang i mit Væsen de to Toner af himmelsk Fryd og af djævelsk Nød, som klinger imod hinanden i evig Disharmoni. Saaledes er mit Væsen, saaledes er dets Udtryk. En naiv og barnlig Klang som af et Stykke Legetøj, der kimede tyst og hemmelighedsfuldt, naar jeg trykkede det mod mine Læber — og en alvorsfuld manende Tone, der kaldte til Hjælp mod Kampen i Natten. Mellem de Toner, aldrig forbundne og aldrig adskilt, svinger mit Liv og mit Væsen. En Sjæl i Drøm — og en Sjæl i Nød, der raaber til hinanden og aldrig faar Svar.

Men alt dette er jo kun Billeder, der højst kan give et Indtryk. Livet, som giver Belysningen og Forklaringen, kan intet Billede erstatte. Jeg har kun, saa utilstrækkeligt sligt lader sig gøre, søgt at antyde for Dem den vanskelige Kamp, jeg kæmper for at forbinde de tvende Poler i mit Væsen, som ikke lader sig forbinde, ihvertfald ikke af mig, eller maaske rettere: ikke uden Hjælp udefra. Var jeg Kunstner, lod de sig vel forbinde. Men hvis jeg nu ikke *er* det, hvis jeg nu kun — ja, De forstaar, hvad jeg mener — kun har faaet den kunstneriske Vilje, men ikke Evnen i Vuggegave? »Naturens muntre Søn er Lykken næst — hvorefter Nattens Grubler flittig grunder — naar Solen slukkes i det blege Vest — det finder han med Lethed, ved et Under.« Ved et Under, ja! — Er ikke den rette Vej

dén, man finder i Blinde? Laa der ikke mange Veje for mine Øjne, og valgte jeg ikke snarere min Vej i Blinde, end jeg fandt den? Jeg véd det ikke — det er den Tvivl, som ikke endnu og maaske aldrig bliver til Tro — jeg véd det ikke. Men den, som en Gang ved Skæbnens Gunst eller Ugunst er slaaet ind paa Kunstens Vej, finder aldrig tilbage. Dét véd jeg. Det er det eneste, jeg med Sikkerhed véd.

Ja, kære Hr. Professor Rosen — saaledes ser den lille David ud, naar han stedes for Allahs Aasyn. Jeg sænker mine fornemt optrukne Bryn og slaar Laagene ned over mine melankolske Glugger. Deres Brev har gjort mig baade ondt og godt. Ondt — fordi De stoler paa de Løfter, som jeg maaske i min grønne Ungdom gav, men som blot ikke holdt, hvad de lovede. Godt — fordi Deres Ord gav mig en Haandsrækning, som jeg trænger til nu, da jeg atter staar foran Forsøget. Ja, var jeg 23 Aar og endnu ikke havde gjort noget for Udødeligheden! Men jeg nærmer mig med hastige Skridt de skæbnesvangre 40, og Udødeligheden er længere borte nu, end da jeg fyldte de 23.

Dog — jeg vover Forsøget! Det maa være lykkeligt at naa, hvad man stræbte efter — naaer man det, synes man maaske, at det var lykkeligst, mens man stræbte forgæves. Og selvom mit Liv som mit Væsen aldrig skulde naa at klinge ud i lykkelig og befriet Harmoni, saa tror jeg nu, at jeg har lært at forstaa, at saadan er Livet for de fleste, og at Vejen til Medfølelse med Menneskers Lidelse gaar gennem Ens egen Lidelse. Kun en Skælm giver mere, end han har — det bliver dog derfor ikke

hans, dét, han giver. Han kan et Øjeblik faa andre til at tro derpaa, han kan gentage Løgnen saa ofte, indtil han selv tror derpaa. Men bliver Løgnen derfor Sandhed? Og selv om Humbug kan udrette Vidundere — kan den derfor skabe et Under?

Ja, min kære Herre og Mester — jeg vil atter forsøge. Jeg tror, at Livet har lært mig et og andet. Den sidste Hemmelighed — dén, der ikke kan læres, men enten er der, eller ikke er der, alt eftersom man er Kunstner eller ej, vil jeg forsøge at nærme mig. Jeg gaar til mit Arbejde igen med Tro og Tvivl, med Mod og Mismod. Og selv om jeg ikke skulde naa længere end til at staa paa Bjærget og se ind over det forjættede Land, saa skal jeg ikke af den Grund anklage Allah og fordømme Fædrelandet, fordi det ikke vil agte Profeten. Jeg har da givet mit Bedste og faaet det Bedste ud deraf, som jeg med mine Evner kunde faa. Og jeg maa da trøste mig med, at jeg ikke var nogen Skælm og ikke gav mere, end hvad jeg havde.

Men hør nu — og dette vil De med Deres lune Blik kunne nyde og forstaa. Jeg viste Fader Deres Brev .. De husker maaske, at jeg en Gang for længe, længe siden viste Dem et Brev fra ham, hvori han omtalte Dem med Beundring og Tillid. — Han læste først Deres Brev i Enrum, siden læste han det højt for Moder. Da jeg den næste Morgen kom ned, var de begge gaaet ud. Paa Bordet stod Thevarmeren med min The, paa en Bakke de sprøde Kryddere af Bager Sørensens højtansete Fabrikat. Da jeg tog Thevarmeren af Kanden, opdagede jeg en Konvolut med Faders gamle Firmastempel — jeg aabnede den — Penge! Aldrig i Livet vilde Fader

have ofret en bedre Konvolut — ellers alt, hvad han af sine knappe Midler kunde ofre. Henrykt og en lille Smule bevæget — lad os hellere sige meget — tog jeg en Krydder af Bager Sørensens minderige Fabrikat. En af Moders hvide Konvoluter kom til Syne — jeg aabnede den — Penge, flere Penge! »Rejs, rejs —!« havde De skrevet. Og nu laa Rejsen dèr foran mig som et: Bord dæk dig! — I det samme hørte jeg Faders og Moders kendte Trin paa Verandatrappen. Som to smaa graahærdede Søskende kom de frem i Døren, tæt ind mod hinanden, forlegent smilende og bukkende som to Børn, der leger Fremmede i deres egen Stue. Jeg kunde have kastet mig om Halsen paa dem — men jeg gjorde det ikke. De kunde sikkert have kastet sig om Halsen paa mig — men de gjorde det heller ikke. Vi ønskede vist alle tre, at vi havde kunnet gøre det, men vi undsaa os alle tre for at vise, hvad vi følte. Vi følte det — det var nok. Jeg tog Faders og Moders Hænder, Fader klappede mig paa Skulderen, Moder beholdt min Haand i sin, mens Fader lod som om han havde travlt og gik ud i Køkkenet med sit Indkøb. Et Øjeblik efter fulgte Moder ham og sagde, idet hun pegede paa Bordet: »Drik du din The i Ro, min Dreng, og lad dig ikke forstyrre.« —

Og hvad gjorde Profeten David, mens han spiste sin Krydder i forholdsvis Ro for Allahs Aasyn? Med Hjærtet sprængefærdigt af Bevægelse løftede han fornemt de overlegne Bryn, for at ikke Allah skulde se, at Profeten var rørt til Taarer. Men mens Bager Sørensens Kryddere knasede mellem hans hvide Tænder og vakte Erindringer til Live om Barndom og Hjem og svundne Tiders Længsler og Drømme,

svor han med et Barnesind, der var levende og friskt som dengang: At alt, hvad han ejede og havde af Vilje og Evne skulde han give igen, give tilbage til de to smaa Graahærdede som sin skyldige Tak for det Liv, som de havde givet ham til Arv og Eje.

Og Sølvklokkerne kimede sagte for hans Øre, og Schauferens Varselstone steg fra hans Bryst mod Himlen, og han syntes for første Gang i sit Liv, at Tonerne klang sammen i hans Hjærte i lykkelig og befriet Harmoni.

Levvel — og paa Gensyn.

Deres hengivne

Hugo David.

II.

Da Hugo en Aften i det sene Efteraar traadte ud paa Pladsen foran Stettiner Banegaard i Berlin, stansede han et Øjeblik fortumlet. Den samme Dags Morgen havde han siddet i Forældrenes Stue og hørt Mælkevognens sindige Raslen paa den stille Vej, mens den fugtige Duft af Efteraarets Løv og Blomster trængte ind med det blege Solskin gennem Verandadøren. Nu traadte han ud i et rasende Kog af Politikonstablernes Kommandoraab og Automobilernes koglende Konsert. Pladsen laa i en trykkende Em af Taage og Benzin, fra Husenes Facader og Tage sprang Lysreklamerne ud som Bomber, der sprængtes i Luften, slugtes af Mørket, sprængtes og sluktes igen. Paa Stentrappen, hvor han stod, trængtes Rejsende og Dragere, Stemmerne lo og skreg og skældte, mens de tunge Omnibusser ude paa Pladsen borede sig langsomt Vej gennem Myldret og svingede bort over den sammenfiltrede Mængde.

Lidt efter lidt sivede alting bort, Mennesker og Larm og Taage. Et Par forsigtige Efternølere vovede sig ud paa den øde Plads, der var vædet og slimet af Automobilernes Dryp. Nogle gamle Drosker var blevet tilbage — som glemte Fortidslevninger, efter at Tiden havde raseret Bordet. Hugo

tænkte med et Strejf af sin Tanke paa sig selv. Saa gik han derhen. Mulepose, Koffert og Kusk blev sindig bragt paa Plads. Og sindig rullede Hugo gennem Byen i den gamle Æske, mens lysende Automobiler skar forbi, gled ind mellem andre som brogede Farver i et Kalejdoskop. Oppe fra sin høje Buk bandede Fortiden .. Chaufførerne sad rolig nedsunkne i de dybe Sæder, tudede Signalet og skar forbi. Fortidens Besværgelser druknede i den lystige Fremtidsmusik. Og den gamle Krikke klaprede sig sin ensomme Vej over den glatte og blanke Asfalt, rokkende med det tunge Hoved, mens Hugo med et Smil følte det, som om det var Mælkevognen fra hans Barndoms Verden, der sindig raslede med ham ind i det brændende Nu. —

Hugo var taget ind i et lille gammeldags Hotel i Königgrätzerstrasse. Han boede øverst oppe, hvor Larmen fra Gaden naaede ham som det fjærne Brus af Havet bag Klitten ved Vindstrup Strand. Alt havde et hyggeligt og godmodigt Præg — fra Værten, der om Morgenen gjorde sin Rundgang i Stuerestauranten og erkyndigede sig om Gæsternes Befindende, til de smaa runde Kelnere, der struttede af Velvilje og faglig Korrekthed, og den gamle Portier med Borgerdyd og Borgerpligt malet i de sparsomme Træk, der dukkede frem mellem Bryn og Skægvækst. Fra Trappegangen til Gaarden var der vid Udsigt over andre Gaarde med enkelte høje og svære Træer, indfangne Kæmper fra Thiergartens Revier, og nede i Hotellets egen Gaard laa en lille Have trykket op i en Krog med Smaaborde og Bænke og Slyng af Vildvin, Vedbend og Roser. Trappen var bred og prangende i Stil fra Halvfjerdsernes Stuk og Bombasttid, svære Fløjlsgardiner i let falmet

Karmin hængte om Vinduerne i Læg og Folder og flød ud over de glatte Marmorafsatser med lave polstrede Plyschlænestole, der syntes forgæves at indbyde til Hvile. Helt ned til Portaabningen med det lille Lukaf, hvor Portieren residerede som en gammel vagtsom Puddel i sit Hundehus, holdt det gammeldags troskyldige Indtryk sig. Saa aabnedes den tunge Dør ud mod Gaden. Og man stod med ét midt i den jagende Tid med Motorernes Knald og knurrende Pres og Signalhorns og Klokkers tudende og kimende Konsert — i det bølgende Hav af Myldret, der strømmede og strømmede forbi og forbi som bølgende Korn, der strømmer og strømmer forbi. Det samme Korn i den samme bølgende Strøm. —

Hugo tog Vejen over Potzdamer Platz, hvor Strømmene brødes og tørnede sammen. Med korte Mellemrum lød Politikonstablernes varslende Hornsignal, og Folket vandrede tørskoet over, mens Bølgerne rejste deres Mure og stod stille i et Kog af knurrende Utaalmodighed. Saa sprængtes Murene ved en tavs Kommando, og Havet tordnede atter ud over Pladsen. Hugo følte det, som om han af Bølgen blev baaret gennem den brusende Leipzigerstrasse og flød ud som en Draabe i de myldrende Draaber, der tilsammen var Havet. Han lod sig glide med Strømmen, opfyldt og opstemt af Indtrykkenes Virvar, han glemte sig selv midt i Livet, der syntes ham selve den evige Glemsel paa Vandring mod Evigheden. Men han følte, at Vandringen havde sin egen Tone. En aldrig slumrende Tone som af en hemmelighedsfuld Sjæl, der var én i alle og alle i én. Den samme duvende Rytme som i Havet og Stormen og Tilskuerpladsens Aandedræt — Livets og Naturens samlede Aandedræt i kæmpemæssig Bølgen.

Fra Friederichstrasse drejede han af og gik gennem Unter den Lindens høje Luft mod Pariserplatz og gennem Brandenburgerthors fine og fornemme Bue mod Thiergartens uendelige Allégader. Han dukkede ind i stille Gange, hvor Bruset og Larmen kogte fjærnere og fjærnere som under et stort dækkende Laag, der langsomt sænkedes fra den klare Efteraarshimmel. Enkelte ridende Damer og Herrer gungrede dumpt forbi, den løse Muld slog op fra Hestehovene, og den svage Knirken af Saddel og Seletøj blandede sig med Hestenes hjemlige Prusten. Saa blev alt stille. Han var naaet ind til fredelig fjærne Kanaler, hvor Tiden stod stille. Børnene legede i Gangene, Løvet duftede som i Barndommens evige Have. Han satte sig paa en Bænk, hvor Solen legede mellem de gulnede Blade. En brusende Optakt af Liv og Arbejdets Lyst sang sig fra det Fjærne gennem Luften for hans Øre og fik hans Hjærte til at banke i nyfødt Takt. Han var atter paa Vandring ud mod de gaadefulde Egne, der førte gennem Liv til Glemsel og Død. Men endnu vinkede Livet — dets forføreriske Smil lokkede for hans Hjærte ...

Og han aandede dybt ud i Luften og strakte sine Arme ud i Solen, mens Livets Lyst og Arbejdets Glæde løb kildrende gennem hans Aarer og sang sig sammen med den tordnende Optakt af Millionernes Aandedræt og Pulsslag, deres Livslyst og Arbejdsglæde, der rullede sit duvende Ekko mod den krystalklare Himmel over hans Hoved.

Da Hugo èn Tid havde boet i det gamle Hotel i Königgrä.zerstrasse og begyndte at føle sig hjemme i det ydre Liv, der foer ham forbi paa Gader og Stræder, i Kaféernes Tobakstaage og Restauranternes fede Os af Mad og Mennnesker, flyttede han ud i en lille Pension i Wielandstrasse.

Familien bestod af Hr. og Fru Krausz, Sønnerne Albert og Gustav og to Pigebørn, Louise og Flora. Hr. Krausz var en lille, firskaaren Herre med svært Fuldskæg og Guldbriller, bag Brillerne luede et Par runde Øjne af Fanatisme og Godmodighed. Fru Krausz var en ligesaa lille, svær og rundbuet Dame med en moderlig Barm — om Hofterne fast og tæt som en Jordkugle. Sønnerne var høje og alvorlige unge Mænd med faste Linier om Mund og Hage og stærke staalblaa og gennemskuende Øjne. De kom kun tilstede ved Middagsmaaltidet og talte da klogt og korrekt om Handel og Politik med en Tone af urokkelig Mandbarhed. Fru Krausz bevarede sin rolige, lidt overmodne Ligevægt under Hr. Krausz' vidtsvævende Rundrejse i Politikens og Socialfilosofiens vildsomme Egne, nu og da nikkede hun med et ligevægtigt Smil, naar Hr. Krausz' Guldbriller stansede ved hende og søgte og fandt hendes Tilslutning til de funklende Storsyn, som sprudede begejstret bag Glaret. Han drak da sin Seidel i dybe langsomme Drag og sugede tilslut Moustachens tungtvædede Frynse. Lod saa Haanden kærtegnende glide ned ad Hageskægget, der dækkede Brystet som en Smække, tørrede omhyggelig Brillerne, der var duggede af Mados og Hjærtevarme, og rejste sig med et »Mahlzeit!« der rullede sine dybe Basbølger ud over det stille Gartenhaus.

Ved Kaffen, der blev nydt i Altanstuen, hvor en mægtig, mørkbejset Sofa »mit Umbau« dannede Midtpunktet, og dybe Klubstole stod spredt i Rummet med et Præg af grundmuret Soliditet, vartede Døtrene Louise og Flora op for Familien og de fire Pensionærer. Louise var høj og fyldig, en Moder i sprængefærdigt Svøb. Hendes Ansigt var blegt af en egen blid og smægtende Bleghed. Naar hun smilte, daanede Blikket svagt og blev længe hængende ved dén, Smilet galdt. Hendes Bevægelser var bløde, indsmigrende lade — naar hun bøjede sig, sukkede det tyst i Korsettet, nu og da med en Lyd, som om en Hægte sprængtes. Hendes Tale var blid og jomfruelig, Munden, der var blød og buttet som Moderens, rød og spændt som et modent Bær, bevægede sig i smaa sødlige Tryk og Sug, der gav de barnlige Smilehuller et eget dulgt Liv, som om de stiltiende fulgte med, naar hun talte. Naar hun fjedrede rundt i sin lade Ynde og bød Kaffen omkring mellem de fornemt henslængte Klubstole, tittede en lille levende Tungespids som en Vægtbalance frem mellem Læberne. En sund og moden Varme bølgede fra hendes Legeme.

Datteren Flora var lysere end Søsteren med matgyldent Haar, der gik over i kastanierødt i Nakkens svære Knude. Hendes Skikkelse var slank mod Søsterens, men i det gyngende Bryst og i Hofternes yndefulde Bue anedes som i Drømme et Glimt af det Syn, der i fjærne Tider havde foresvævet Hr. Krausz' Guldbriller. Hun havde en egen smygende Ynde over sin Skikkelse, svajede koket mellem Stolene, gyngende med de unge gyngende Bryster. Hun sværmede for Digtning og Skuespilkunst, talte i højmoderne, lidt skruede Vendinger om Teater og Lit-

teratur, smilede naar Hr. Krausz citerede Goethe og Jean Paul og var fast Tilskuer ved alle »Kammerspiele«s Premièrer. Hun hørte til dét Berlin, der hungrende kastede sig over den nyeste Import og glemte den nyeste for den allernyeste. Hun levede sit Liv i umættelig Trang til Sensation og paahørte med Martyrmine Hr. Krausz' vidtsvævende Rundrejser i de gennemtravede politiske og filosofiske Egne. Og dog holdt hun lydig og traditionsbunden sit skønne Legeme i fuldt og uberørt Beredskab til den længselsfuldt ventede Frier, der kunde stille hendes umættelige Hunger efter den allernyeste Import i sine stærke urgermanske Arme. —

Af Pensionærerne var den yngste, Hr. Eduard Zeller, Notar — hurtig i Spørgsmaal og Svar med en tør og omstændelig Viden som et Konversationsleksikon. Han begyndte altid med et: Also —! eller Bitte —! og foer da ind i Samtalen, farende over Stok og Sten uden at puste eller snuble. Skød saa Hr. Krausz pludselig ind, sprængefærdig af ophobet Bedreviden, afbrød Hr. Zeller med et kort: Ein Augenblick —! og foer videre, mens Øjeblikkene taarnede sig uoverstigelige op for Hr. Krausz' sprudende Glarøjne. Hr. Zeller var Theoretiker om en Hals. Hver tilfældig Livsytring blev gjort til en Sag, hver uovervejet Replik i Samtalen blev indordnet under et Begreb, hver ligegyldig Udtalelse af ham selv eller andre blev bevist eller modbevist gennem Citater. *Also —!* Naar han talte, løftede han sit lille Hoved med de spidse, forlæste Træk, hævede Brynene over den lange, tynde Næse med den højtridende Lorgnet og talte som fra en Talerstol over en uhyre, indbildt Mængdes Hoved. Han var Socialist, mere af Overbevisning end af Natur, holdt »Vorwärts« og imø-

degik »Deutsche Tageszeitung«, som var Hr. Krausz' Livorgan, med videnskabelig Grundighed og Alvor. *Bitte — !* Og hans Tale sprang afsted uden Modulation og Overgang, uden Stemning eller Farve, klangløs kvækked den sig ilsomt Vej som et snerrende Tælleapparat i uhyre enstonige Kolonner af Kvæk og Smæk, afbrydende ethvert Forsøg paa at stanse Mekanismen: *Ein Augenblick — bitte — !*

Naar Hr. Zeller talte, sad den ældste af Pensionærerne, Dr. Adolf Stein, og bøjede sin benede og skaldede Isse med et eftertænksomt Smil over Cigaretten, som han med lange Mellemrum førte til sine Læber — sank Røgen, sad længe apathisk hensunken. Løftede saa pludselig Hovedet og aandede Røgen ud i tætte Taager, der nu og da tvang Hr. Zeller til at afbryde sin Svada med en tør, forarget Hoste og væltede hans Tales Skyskraber som et Korthus. Dr. Stein var Socialist af Natur, Løsgænger af Overbevisning. Han paastod, at Hr. Zeller havde saa megen Theori, fordi han havde en saa lille Praksis — men alle Dr. Steins svage lunefyldte Hentydninger til Hr. Zellers personlige Forhold til Livet og Omgivelserne dansede bort som Korkstumper paa den rivende Flod og forsvandt i Bølgerne. Dr. Stein var Publicist. Han havde i nogle Aar taget Del i den praktiske Politik, men sky og sagtmodig, som han var i Væsen og Optræden, havde han trukket sig tilbage fra Livet til Studierne — og den rene Idealisme, han i Livet havde kæmpet for og maattet lide under, var langsomt i Enrum bleven omsat til Tilskuerens mildt ironiske Betragtning af den hjemlige Politiks Midler og Maal. Han hørte til det intelligente Tysklands store frisindede Skare, som af Hjærtet hældede til den yderste Fløj af Socialismen, men i sin Tanke stræbte udover og opover

de faste og ubrydelige Linier og levede sit eget Liv i et højere og renere Luftlag, hvor Kampen mere galdt den aandelige Frigørelse end den materielle Fordeling af Dagens og Vejens øjeblikkelige Værdier. Hvad han gav af sig selv, laa aldrig i Ordene, men i den indirekte Antydning af Stemningen, der bar dem, og i Stilheden, der røbede, hvad hans Væsens Blufærdighed søgte at dække. Hans Sarkasme var smilende, men aldrig saarende, mere et Forsvar for ham selv end et Angreb paa andre. Og følte han, at den nu og da i sin knappe og skarpe Form ramte og sved, var han den første til at bøde paa Slaget og dryppe Balsam i Saaret.

Den tredie Pensionær, Richard Schmieden, var en ung, blond Kæmpe, skulderbred og godmodig, tillidsfuld og tillidsindgydende. Han var for nylig vendt hjem fra Rejser i Kolonierne og i det fjærne Østen, og saa' sig nu om efter en Stilling, der kunde svare til den Udrustning, hvormed han stod beredt til Kampen og Sejren. Hans stærke Legeme var hærdet af Sport og Livets haarde Nødvendighed, han lyttede til de Herrer Krausz' og Zellers uendelige Diskussioner om Politik, Socialøkonomi og Retsfilosofi med et aabent og indtagende Smil i det blonde krusede Fuldskæg. Han saa' paa Livet, som han saa' paa dén, han talte med, tillidsfuldt og tillidsindgydende, med store aabne Øjne, der afspejlede Livet mere end hans eget Liv. Han følte sig som én blandt de mange, der stod for Tur til at befordre tysk Kraft og Snille, og han stod beredt med sit sunde Humør og sine Kæmpekræfter til at kaste sig ind i Kampen, naar Lejligheden bød sig. Naar han efter en af Hr. Zellers sjældnere og sjældnere Pauser tog Ordet, var det som et frisk Pust i den hjemlige Taage. Tyskland var for ham Landet med den ophobede Energi,

hvis Strømspænding var stærk nok til at forsyne en Verden med Lys og Kraft. Han sammenlignede Landet med en Bryder, der brugte sine Kræfter til sit eget Formaal og ikke saa', at han havde mange flere, end han selv kunde bære og derfor blev Kraftens Karrikatur istedetfor dens udtrykte Billede. Kraft var et Middel, ikke noget Maal. Den anvendte og omsatte Kraft var den bærende Idé i Natur og Kultur. Nu var Landet i Højspændingens Time, dets Besøgelses Tid var nær, nu galdt det at udnytte Kapitalen uden ængstelig Bekymring for Renterne. At vove for at vinde — det var Maalet for Spekulanter og Spillere. At vinde for at vove — det var Devisen for Fremtidens Tyskland. Og Hr. Richard Schmieden stod midt i Stuen, tillidsfuld og tillidsindgydende, og saa' sig omkring med de barnlig opladte Øjne og det aabne Smil i det blonde krusede Skæg. Mens Frøken Louise nærmede sig med Kaffekanden og kredensede hans Kop under tyste Suk og Knæk i det højspændte Korsét, der syntes fyldt til Sprængning.

Hugo nærmede sig langsomt Teatrene. Hans første Indtryk var det samme, som han huskede fra sin Ungdom, naar han ved Foraarstid fra Torvets høje Luft af Lys og Løvspring dukkede ind i Tilskuerpladsens gustne Halvlys med den tunge Luft af indelukket Støv og hengemt Atmosfære. Som hule Røster fra en Fortidsverden buldrede Klassikernes Heltetorden over hans Hoved, i et tomt og ubevægeligt Harnisk bugtalede de fjærne

Toner af et Liv uden Genlyd eller Genkendelsesglæde. Som i et Rustkammer stod de alvorsfulde Brynjer og Skjolde opstillet deroppe bag Rampen, fra Soffiterne hængte de falmede Trofæer som Kæmpespind i glemte Kroge, tættere og tættere lagde Støvet sig over svundne Tiders ærværdige Traditioner. Et velopdragent Publikum tog Nationens stolte Minder i Øjesyn, en beklemt og højtidelig Musæumsstemning lagde sig som en trykkende Mare over Rummet, mens Tilskuerne i medbragte Klassikerudgaver slog efter, som om de søgte Forklaringen i Kataloget. Og først naar Tæppet var faldet, og Dørene atter aabnede sig mod Livet, der tordnede forbi i det blændende Lys derude i Natten, vaagnede Sværmen op som af en tung og trykkende Bedøvelse.

Men efterhaanden som Hugo nærmede sig Centrum for det moderne Teater, var det ham, som om Rampelyset skruedes op og fyldte Scenen med Tidens brogede Farver. I et Væld af Purpur og Himmelblaat, af Gyldenbrunt og Rosarødt skyllede Lyset som Straaler fra et snurrende Kalejdoskop over Scenen. Højere og højere skruedes Rampen op, Blikket vænnede sig til Lyset, fordrede mere Lys, ophidsedes og bedøvedes af den skingrende Fanfare for atter at svømme ud i pludselig dæmpede Akkorder og synke tilbunds i et hemmelighedsfuldt Mørke med dybe fantastiske Strejflys i de lodne Kroge. I hæftige, ophidsende Syner drog Livets vekslende Spil forbi, fortættet og forstærket af Byens højspændte Farver, glødende af Guld mod Mørke, af de sprudende Lampers Maanelys over det myldrende Liv og af Lysreklamernes blomstrende Bomber, der sprang ud i den natlige Stilhed over Tagene og lod Himlen

staa dybere og fjærnere blaa, naar de atter sank ind i Mørket.

Men oppe i Rampens koglende og kogende Lys gik Skuespillerne omkring, og Hugo fornam det, som om Lyden kvaltes af Lyset, som om Synets Sans var spændt over Evne og ikke gav ligelig Plads for de andre. I et Stormvejr af knaldende Lys og ravende Mørke, af øredøvende Larm og Dødsstilhed sprang Billederne frem i hurtig følgende Eksplosioner, sammenkædede af Drejescenens skiftende Syner, et kunstfærdigt og fantastisk Arrangement, en pragtfuld Vinduesudstilling for fuld Belysning af Kunstens blufærdige Værdier. Mellemtonerne forsvandt, visnede hen som ubrugte og ubrugelige Organer. Alt var beregnet for Sansen, lidet eller intet for Sindet. Livet belystes udefra — Lyset, der fra Kunstnerens Sind skulde gennemgløde Livet, gav fortabt i den ulige Konkurrence. I larmende Optog og dødsstille Tableauer drog Scenerne forbi, et genialt udtænkt Komparseri, hvori Skuespillere spillede Statister og Statister Skuespillere. Alt blev Middel for den enevældige Hersker. Men bag Larmen og Stilheden lød fjærnt og hult Lyden af den surrende og snurrende Maskine som et uhyre Hjul, der pumpede den tomme Luft ud af Teatrets tomme Sjæl.

Og atter vendte Hugo sig bort mod andre Egne. Fra den falmede Fortid og den flammende Nutid vendte han sit Blik mod Tiden, der gik sin støtte Gang gennem Tiderne. Og han fandt dens Tone, som man altid finder den, i et stille, lidt tilbagetrukket Hjørne, hvor Fortid og Nutid mødes. —

Teatret laa i Nærheden af Unter den Linden, paa en afsides Plads ud mod den stille Kanal. Om Dagen

skjulte det sig mellem de høje Bygningers ensformige Graa, om Aftenen lyste det dæmpet i Mørket. Naar man kom ind i det nøjsomt udstyrede Tilskuerrum med de rolige Farver i stilfærdigt Graat og sparsomt Guld over Proscenium og de gammeldags svungne Etager, fik man et lidt fattigt Indtryk af Slid og aarelang Kamp for Udkommet. Hist og her var Pudsen løsnet, og Gipsen slog som Fugt gennem Forgyldningen. Nede i Parkettet var Tømmeret revnet i Sammenføjningerne og flosset i Kanterne — de tykke Plyschportièrer ved Udgangsdørene og om Sidelogerne var falmede og støvgraa og hængte slapt i de vredne Bøjler. En egen Stilhed hvilede over Rummet, en egen Andægtighed stod malet i Tilskuerskarens alvorsfulde Fysiognomi. Lidt graa og ensformige med en Mindelse af Provins i Udtryk og Adfærd sad Tilskuerne paa deres Pladser, dæmpet talende, taalmodig afventende. Saa lød den dumpe sprukne Gongong. Og Tæppet hævede sig langsomt med en Lyd som af et tungt Suk i Stilheden. —

De tre Kunstnere, som Hugo i de følgende Maaneder fulgte med stigende Beundring og Varme, var Paul Friederich, Leo Faszmann og Arthur Goldfeld.

Paul Friedrich var høj som en Grenadér, tung som en Bamse med en egen godmodig Vildskab i Blik og Gestus. Naar han traadte ind paa Scenen, overraskedes man af de uvante Forhold i hans Krop og Væsen. Han traadte tungt, hvor han gik, som en Rytter i Langstøvler med Sporer — naar han satte sig, sukkede Stolen, og hans sammenfoldede Skikkelse sank dybt i Sædet. Rejste han sig, var det, som om han var vokset under Hvilen, han strakte sine vældige Lemmer som en Samson i Templet, og hans Ansigt løftede sig mod Loftet med et Udtryk midt mellem Smil og Smærte.

Hans Spil var som det Indtryk, hans Fremtoning vakte: en godmodig Vildskab, en truende Storm i Stilheden. Hans Stemme var dyb og dæmpet med en Undertone af Mørke eller formørket af et hemmeligt Afsind, der lurede bag dens foruroligende Ro. Han spillede de tunge, mærkede Skikkelser: Kong Philip, Lear, Macbeth, Borkman og Solness, Fuhrmann Henschel og Strindbergs monstrøse Flagellanter. Længe gik han snerrende og knurrende omkring som et Dyr bag Trem-merne, kastede sig nu og da mod Stængerne og ruskede dem, saa Buret sukkede og klirrede, mens hans Ansigt forvred sig i et forvrænget Smil af afmægtig Vrede, og Øjnene skinnede blodunderløbne bag Gitteret. Og pludselig i et Tigerspring kastede han sig da ind i Spillet som over et Bytte. I en overnaturlig Udladning af Naturens bundne Kræfter sprængte han sine Lænker, rystede Manken og ruskede Byttet mellem sine hvide Tænder. Som Rodins Kolossalmonument af Balzac stod han dèr i vild og voldsom Opvaagnen til Livet og Forbandelsen. Ordene foer i Suk og Brøl over hans fortrukne Læber, men pludselig samlede han som i et Tag med Livet og Skæbnen sit Sinds aarelange tilbagetrængte Galskab, og i et Anfald af Desperation og Galgenhumor sprang han dansende om i Rummet, hujende med dragen Sabel, et lystent og grusomt Dyr, spredende Rædsel og Gru blandt de tamme Vanedyr, der i Ly og Læ af Samfund og Lov havde bastet og bundet hans Uvejrssind. Og naar Straffen da ramte ham fra den borgerlige Verden, der bevæbnet til Tænderne stod beredt til Forsvar for sine hævdvundne Vaner og Vedtægter, saa krøb han sammen i sin Krog og stirrede med Dyrets vilde Uforstand paa den ubønhørlige Skæbne. Indtil Kuglen ramte hans Hjærte, og

han gik ind i Døden med et uforsonligt og afsindigt Smil over Livets uigennemtrængelige Vanvid.

Leo Faszmann var mod Paul Friedrich Livets borgerlige Type. Ikke dets smaaborgerlige Karrikatur, men dets menneskelig udtryksfulde Billede. Han var høj, af en egen tryg og tillidsfuld Mandighed. Han syntes aldrig ung, naar han spillede de Unge, aldrig gammel, naar han spillede de Ældre. Han var aldrig tung som Friedrich, og skønt hans Skikkelse og Stemme manglede Lethed og Charme, var der over hans Spil en indtagende Ro og Ligevægt, et gammeldags Ideal i en ny og rummelig Form. Hans Alvor var aldrig nogen tør Maske eller tætsluttende Panser, hans fine og ømme Lune spillede derover som Solpletter gennem Løvet. Hans Omraade strakte sig fra Egmont til Mephisto, fra Ekdal til Dr. Stockmann, fra det borgerlige Lystspil til Nathan der Weise. Men hans Evne bundede i Dr. Stockmanns Milieu, Borgeren mod sin Vilje. Med en dyb og menneskelig Følsomhed for det store i det smaa bragte han Ligevægt i Stockmanns tragikomiske, smaat skaarne og stort anlagte Person, han tullede rørende rundt mellem Kone og Børn, mellem Toddyglasset og Tobaksbordet, naiv og kværulant, tossegod og hensynsløs. Han var aldrig som Friedrich søndersprængt og sønderlemmet af det tragiske Misforhold mellem Sind og Skæbne, mellem Skyld og Straf. Hans Kunst laa i Forbindelsen mellem stort og smaat, ikke i Bruddet og Sammenbruddet. Fra det første Minut han viste sit Ansigt, afdækkede han, umærkeligt og dog gennemskueligt, den dybe Sammenhæng mellem den Enkelte og hans Forhold til Livet, den evige Kamp mellem den indre og den ydre Nødvendighed. Derfor fik hans Spil mere Hjærte end

Lidenskab, mere Menneskelighed end Personlighed. Men trygt som hans eget Væsen var i Form og Stemning, underbyggede han Tilskuernes Syn og Sans med et fast og grundmuret Fundament og plantede sine Skikkelser med en levende Selvfølgelighed, der overbeviste uden forstemmende Understregning af, at det netop var dét, der skulde bevises.

Men med alle Sanser vaagne og med Samfølelsens og Samhørighedens alt overvældende Bølge fulgte Hugo i modstandsløs Hengivelse Arthur Goldfelds Spil.

Goldfeld var lille og spinkel. Om hans fintformede Hoved laa Haaret glat og skinnende mørkt som Ibenholt, stærkt tilbagestrøget i en rén og lige Linje fra den hvide, lidt lave Pande. Øjnene var store, et fuldt, dvælende Blik, der samlede Straalerne og kastede dem tilbage, et Blik, der mere virkede ved, hvad det fortav, end ved hvad det sagde. Den korte Næse var en Kende klumpet, men fik Liv fra de højtsvungne Næsebor, der under Spillet krummede Næsespidsen i en svag Bue af Spot eller Lede, som om en fremmed Lugt naaede dens Nerver. Om de ømme, sanselige Læber krusede Smilet sig med vemodig Ynde, barnligt og dog kløgtigt, blidt og dog foruroligende i sin Skælven mellem Sagtmodighed og Lyst. Og som et Strøg af Aand samlede Ansigtets blege, svagt skimrende Skær de følsomme Træk i et uforklarligt Lys af Fjærnhed og Stilhed, der smæltede sammen med det svagt fortonede Minespil og med den lidt hæse Stemmes melodiske Modulationer.

Goldfelds Spil var dæmpet, et Skyggespil af graa, fint afstemte Farver. Hans Gang og Bevægelser mærkedes ikke, gled sammen med hans Stemme og Væsen i yndefuld Ligevægt som unge Pigers eller lette Dyrs

glidende Harmoni. Nu og da kunde hans afdæmpede Tone virke blodløs med et Stænk af Svækkelse eller Forkælelse. Men ved et pludseligt Ryk stansede Spillet midt i sin udglidende Tone, og Stilheden aabnede sig for et Dyb af uudsagt og uudsigelig Ømhed. Hans Blik og hans forgemte Smil smæltede da sammen til et uhaandgribeligt Indtryk af beaandet Natur — hvad der laa gemt i hans Væsen steg i et Øjebliks umærkelige Antydning op mod Overfladen, krusede den svagt og slettedes atter ud, før Indtrykket fik Tid til at fæstne sig. Og man sad da tilbage med en usikker Fornemmelse af at have skimtet de taagede Omrids af en fjærn og skjult Verden, der i sit Dyb bevarede den sidste Hemmelighed, som man kun endnu stærkere længtes efter at gennemskue, fordi man følte, at det aldrig vilde lykkes at faa den at se.

Og medens Paul Friedrichs Spil overvældede Hugo ved dets overnaturlige Dimensioner, der selv i den mest fantastiske Form aldrig overskred Sandsynlighedens yderste Grænse, og medens Leo Faszmann beroligede Hugo ved sit Væsens menneskelige Ligevægt mellem stort og smaat, ondt og godt og talte til Følelse og Fornuft mere end til Lidenskab og Fantasi, førte Arthur Goldfeld Sindet bort fra de synbare Egne til hemmelighedsfulde Lunde, hvor Menneskene knæler for de usynlige Guddomme. Det var, som om der i Arthur Goldfelds Væsen var et lidelsesfuldt Punkt, hvorom hans Kunst kresede som om et Gerningssted. Det var, som om han var født med en hemmelig Lidelse, som han søgte at skjule, og som han trængte til at røbe for at faa Fred. Denne indre Uro bag hans rolig afdæmpede Væsen var det syge Punkt, hvorom han og Tilskuerne kresede, mens Slørene løftede sig og sænkede

sig under hans Spil. Denne dybe Uigennemsigtighed var det, der lokkende og vinkende førte Tilskuernes Sind ind paa Veje, som de ikke kendte eller ikke vovede at tilstaa for sig selv, at de kendte. Dette forføreriske Spil mellem Sindets og Sansernes forborgne Strid var det, der henførte dem i en Verden af Sværmeri og Sanselyst, en Skyggeverden af Farver og Toner, en Farveskala, hvor alle Farver var tilstede, og hvor alle Farver gled sammen, uden at den enkelte følтes. Hans Spil var intet Spil. Det var som Toner, der lokkes fra et Instrument i Enrum — naar Tonen dør hen, synger Sjælen videre i Stilheden. Hvad han rørte ved, fik hans Væsens Tone. Hans Kunst var ikke Livet. Men det var, som om Livet blev *hans* Liv, naar han tog det mellem sine Hænder. Og han løftede Instrumentet, og Hugo fulgte med Angst og Bæven hans lokkende Spil og syntes, at hans eget Liv sang sig ind deri, bølgende og befriet i Tonernes samtonende Møde.

En Dag i Vinterens Løb skrev da Hugo til Arthur Goldfeld. Han nævnede Professor Rosens Navn som Introduktion og spurgte, om det passede ham at modtage hans Besøg. Dagen efter fik Hugo Svar. Goldfeld ventede ham med Glæde den følgende Aften, da han var fri fra Teatret.

Goldfeld boede i Bachstrasse, i et stille Gartenhaus med flisebelagt Gaard og et Utal af Altaner, der hængte som forladte Stærekasser over den rundløbende Facade. En højtsvævende Buelampe kastede sit hvide Lys over

Sneen, der laa velordnet og lunende over de lange Rabatter langs Murene og i Bedene mellem de krydsende Flisegange. Øverst oppe boede Goldfeld — da Hugo stansede foran den skinnende Messingplade med Navnet *Goldfeld* i sirlig graveret Skønskrift, mindedes han den Dag, han i sin fjærne Ungdom stod udenfor Professor Rosens Dør med bankende Hjærte. Han trykkede Messinghaandtaget ned og hørte den elektriske Klokke surre dæmpet i Entréen og kime et Sted længere borte. I et hastigt Glimt dukkede Billedet af Karls Entré med Husholdersken og Damehatten med de hvide Fjer frem for Hugos Blik. Saa hørte han Skridt over Tæpper. Døren blev hurtig aabnet — Goldfeld stod smilende i Døren og rakte ham Haanden:

»Hr. Hugo David —? Glæder mig at se Dem,« sagde han og trak varsomt Hugo ind i den lune og dæmpede Forstue. »Maa jeg skille Dem af med Deres Tøj — Berlin er kold i disse Dage, og jeg taaler ikke Kulden. De er vel hærdet som en Viking — hedder det ikke saadan? Jeg kommer altid til at fryse lidt, naar jeg læser Ibsen — er ogsaa Deres Land fuldt af mørke Fjorde og snedækte Fjælde? Ach, Unsinn —! Hr. Professor Rosen har fortalt mig lidt om Deres Hjemland. Jeg kender det jo ogsaa fra Jacobsens Bøger — J. P. ikke sandt? Herrlich —! Det er altsammen Roser i Maaneskin deroppe — ikke? Vær saa venlig — anden Dør til højre — bitte!«

De kom ind i et stort, dæmpet oplyst Værelse. Hugo mindedes et Ord af Rudby: Vis mig dit Værelse, og jeg skal sige dig, hvem du er! Fra den høje Loftlampe med en vid og dunkel Silkeskærm i lilla Farver kastedes Lyset ned over en mægtig Lænestol af musegraat Stof og over et tykt, svagt blomstret Tæppe i blege Far-

ver af vissengrønt og gammelrosa. De øvrige Møbler var mørke med fine Aarer af Citrontræesindlæg og ægede Mørket i de halvdunkle Kroge. Langs alle Vægge stod høje Reoler, fyldte med Bøger i mørke, svagt glinsende Bind, dybt inde ved Vindueskrogen med de tæt tiltrukne Gardiner i tunge og bløde Folder brændte en lille elektrisk Lampe paa Reolens Sidesøjle og kastede et stilfærdigt Lys over en Divan med store og svære Puder, hvor en opslaaet Bog tittede frem som mellem Dyner. En honningsød Duft af tyrkisk Tobak og af en svag lidt indelukket Parfyme drev som Slør i Rummet.

»De roger —?« spurgte Goldfeld og gik hen mod et lille Bord ved Divanen. »Cigaret — selvfølgelig.« Han vendte sig smilende derhenne og saa' paa Hugo med de store, straalende Øjne, mens han bøjede sit Hoved med en yndefuld indtagende Blidhed, der fik Hugo til at tænke paa Professor Rosens Ord om det lillebitte Strejf af indyndende Servilitet. — »Hvad maa jeg byde Dem at drikke? Intet — selvfølgelig.«

Han nærmede sig i den sorte Silkeslaabrok, som han holdt tæt ind til Kroppen, saa han syntes højere og slank som en Dreng, og bød Hugo Cigaret, idet han bad ham sætte sig i den store Lænestol under Loftlampen:

»Det glæder mig at se Dem,« sagde han saa og rykkede en Stol tilrette ligeoverfor Hugo. »Jeg lever meget ene — i mine første Aar herinde kendte jeg ikke et Menneske udenfor Teatret, og De ved, man kender sine Medspillende saa godt fra Teatret, at man ikke gider omgaas dem i Livet. Har De det ikke paa samme Maade? Det korporlige Kendskab til Mennesker, Berøring, Lugt — det er som at sove i Stue sammen med et Menneske — hans Væsens ubestemmelige Duft for-

binder sig med et Indtryk af hans Legemes ejendommelige Lugt, og det aandelige Indtryk forurenes. De forstaar mig — ikke sandt? Jeg elskede en Gang en ung Pige — første Gang jeg spillede med hende, var det forbi. Det er maaske Hemmeligheden ved mit Spil — jeg fjærner mig fra mine Omgivelser og spiller med et uopnaaeligt Ideal, som jeg drømte om i min Barndom. De véd maaske, at jeg er født i en lille Landsby dybt inde i Galizien. Min Længsel efter Teatret drev mig i snævrere og snævrere Krese mod Nord, indtil jeg stod paa den Scene i den By, som for mig var mit ydre Maal. Nu fører min Længsel mig i snævrere og snævrere Krese tilbage til mine ensomme Ungdomsaar, jeg søger at give alt dét Udtryk, som jeg dengang tænkte og følte, jeg dukker ind i de fjærne Dages Stemning af haabløs Nedværdigelse og Nød — det er en Uro og Lidelse, som jeg ikke kan beskrive. Trætter jeg Dem —? De er selv Jøde og forstaar mig selvfølgelig, hvor forskelligt end Deres Liv er fra mit. Det er ikke Jødedom eller den Art letfattelige Begreber. Det er Natur, en Forbindelse af usle Gyder og Uføre, af Mistro, Foragt og Elendighed, af Menneskers Raahed, Uforstand og Følelsesløshed, der fulgte mine Skridt ad de plørede Veje, saa Snavset stænkede mig om Ørene. De forstaar? Derfor spiller jeg ikke med nogen. Jeg føler mig som dengang, det er min Ensomhed, mine Messiasdrømme, der bølger om mig som Taager fra min Barndomsverden, og jeg skjuler mig deri som dengang, lader mig selv forsvinde, mit Væsen opløses i de bløde Slør, hvorigennem Solen skimtes som en fjærn Drøm i Taagen. Og nu sidder jeg her overfor Dem i Silkeslaabrok, og Laktøflerne vipper over mine lilla Silkesokker, og jeg begriber ikke, at jeg lever her midt i

det store Berlin, som jeg dengang drømte om. — Det er Drøm altsammen, min kære Herre! Jeg gaar endnu i de krogede Gyder i den sorte Kittel med flade hullede Sko og sér min Fader løbe om Hjørnet med Kalot og Spytkrøller paa Vej til Synagogen med de uhøvlede Bænke og Thoraen bag det grønne Silkeklæde. Jeg er et Barn, forstaar De — en ung Mand, der aldrig har levet udenfor mig selv. Og nu, da jeg ser og føler, at Livet har løftet mig ind i sin Hvirvel, saa tror jeg det ikke, skønt jeg jo véd det. Jeg lever for mig selv i min egen Verden som dengang, jeg taler med mig selv og spiller for mig selv som dengang. Det er Fantasteri langt mere end Fantasi. Jeg er ikke i Berlin. Jeg er ikke Arthur Goldfeld, men den lille Itzig Szymanski, som jeg dengang hed. De forstaar? Mit Rige er ikke af denne Verden.«

Goldfeld løftede smilende sit Hoved og aandede Cigaretrøgen op mod Lampen, mens hans Øjne fulgte Røgens lette, bølgende Taager. Over den hvide Pande med det glansfuldt tilbagestrøgne Haar gled fine nervøse Skygger, der rykkede svagt i de sarte Bryn. Om Kinden og de ømfindtlige Læber dirrede som en Afglans af Spot og Smærte — han lukkede sine Øjne, og Skyggerne lagde sig træt til Hvile i de mørke Øjenkroge. Hans Mund var halvt aaben — i Stilheden hørtes hans dybe og trætte Aandedrag. Og Hugo fornam det, som om de sad i en uendelig fjærn Stilhed i et uendelig fjærnt Land, som ingen af dem kendte, og hvor Erindringen om uendelig fjærne Tider talte gennem Stilheden og forbandt dem i en Stemning af hjemløs Stolthed.

»Nej, mit Rige er ikke af denne Verden,« sagde saa Goldfeld og rystede paa sit Hoved med lukkede Øjne.

»Maa jeg fortælle Dem, hvad jeg dengang drømte — vi er jo begge Jøder, og De har maaske drømt det samme. De maa godt smile, hvis De ikke har drømt det,« sagde han og bøjede sig frem mod Hugo. »Jeg er ikke saa dum, at jeg tror paa en overnaturlig Bestemmelse. Men sæt nu, at der var en naturlig Bestemmelse med det Folk, vi begge tilhører. Sæt nu, at Naturen havde sin dunkle Mening med vort Folks særegne Natur. Er det Fantasteri at tro paa Naturens fantastiske Luner? Sæt nu, at det var os, der i Tidernes Morgen var udvalgt til at være Bindeleddet mellem Menneskene og havde faaet den naturbestemte Mission at forbinde alle til én Menneskehed udover Slægt og Race og Fædreland! Se Moses og Kristus — se Lassalle, Heine, Karl Marx og talløse andre, vel ogsaa i Deres Fædreland — alle har de i sig et Stænk af den oprindelige hellige Ild, en hellig Mission, hemmelig ogsaa. Nu da vi er spredt i alle Lande, er vi det eneste fædrelandsløse Folk, vi stræber i Handel og Vandel, i Videnskab og Kunst imod Naturens Maal: Udjævning, Udsoning. Vi er fordomsfri og forudsætningsløse, stræber mod en Idé, som er hele Menneskehedens hemmelige Ideal. Rummer ikke enhver Mythe et Gran af Sandhed? Er Messiasdrømmen ikke i Slægt med Mythen om det udvalgte Folk? Naar den sidste Jøde engang i Evighedernes Evighed har blandet sit Blod med Menneskeheden, saa er Maalet naaet, Messiasdrømmen gaaet i Opfyldelse. Saa er Frelsen kommet til Menneskene — det er fuldbragt!«

Goldfeld rejste sig, tog en Cigaret og vedblev, mens han atter satte sig og rykkede sin Stol nær op mod Hugos:

»Det er Vanvid? Fantasteri — ikke? Men ud fra

den Drøm spiller jeg. Det er ingen Mission, og dog en Mission. Jeg føler mig som Jøde, naar jeg spiller. Jeg spiller paa vid Sigt ud i den blaa Evighed. De forstaar —? Det er ikke Livet med dets daglige Bagatteller. Det er Drømmen, min kære Herre, som jeg spiller paa! Jeg føler mig selv som et Instrument, Evigheden synger deri. Hvad skal jeg svare dem, der angriber mig? Mit Svar er mit Spil. Det har ingen Sammenhæng med den Virkelighed, som de Herrer Müller og Schultze sér i Leipzigerstrasse. Det er Sjælens Virkelighed, som jeg sætter ind mod Spejlets. Saaledes som jeg føler mig selv, saaledes føler jeg Livet udenfor Grænserne, som Folk og Land afstikker. De Herrer Müller og Schultze skal se mig og føle sig i Pagt med Evigheden! Ja, lad os smile! — Hvad tror De ikke jeg har døjet af Haan og letkøbt Vid? Tror De, det skræmmede mig? Det skærpede min Stolthed og afgrænsede min Ensomhed. For ser De — og det maa De sikkert selv have følt: Det jødiske Folk er det ædleste og det foragteligste. Jeg talte før om Mytherne, hvori de Vises Sten laa gemt. Tænk paa Jesus og Judas! I Mythen om Judas ligger vort Folks Forbandelse, den, der prisgiver den hellige Mission for Sølvpenge. Se Dem om her i Berlin, se Dem om i Deres eget Land, i et hvilketsomhelst Land, hvor Jøder har Ret til at være. Hvem er det, der forraader os? Jeg begyndte min Bane som en ukendt Skuespiller i et Par Stykker af jødisk Afstamning — af jødiske Skribenter fra de Egne, hvor jeg er født og har levet. Jeg søgte at tegne et Billede af de forpinte Sjæle, som jeg har mødt i mit eget Liv. Og jeg mødtes af en larmende og fejg Protest fra mine egne, fra den forhærdede jødiske Sværm af Renegater og Parvenuer, som med alle Tegn

paa Væmmelse fralagde sig Slægtskabet og Broderskabet. *Da* lærte jeg at smile, min kære Herre! Da lærte jeg den smærteligste Foragt — Foragten for sin egen Stamme. Fra de Dage borede jeg mig ind til Kærnen i mit Væsen — hensynsløst tog jeg i min Kunst og i mit Liv Afstand fra Farisæerne og blev mig selv, ensom blandt de andre, ene blandt mine egne, og gik min egen Vej ind i Kunstens forjættede Land. Og da jeg naaede dèrhen, hvor jeg vilde, og Sol og Maane og elleve Stjærner bøjede sig, ikke alene i mine Drømme, men i mit Liv — forstaar De saa, hvad jeg følte, da den jødiske Sværm af Renegater og Parvenuer, som før havde fornægtet mig, nu kom løbende og søgte at tage mig til Indtægt? — Nu tales der om mit jødiske Smil! Hvad tror De, det er, der har farvet det? Hvad tror De, det er for en Hemmelighed, der skjuler sig bag mine Læber? Og den Lidenskab, som i et Nu kan sprænge min Sjæl og blotte mit Væsens dybeste Modsigelse —? Det er Smærten fra de Dage, da Grinet mødte mig fra mine egne, fordi jeg gennem min Kunst søgte at skaffe min Lidelse Udtryk og blotte min Nød for at vække Medfølelse med de andres.«

Goldfeld rejste sig hæftig og gik hen til Reolen. Han ledte lidt, tog saa en Bog med den syvarmede Lysestage trykt i Guld paa det sorte Bind. Han bladede et Øjeblik deri, nikkede med et svagt Smil af Foragt og Smærte, da han havde fundet, hvad han søgte. Saa lænede han sig tilbage og læste:

»Der Jude wurde ein Kulturmensch, und manche sagen zum Schein. Manche sagen, der Verderber und Verführer sitze in ihm und er verstünde die Bühne dieser Welt besser als ihre Erbauer. Dies ist sicher: ein Schauspieler oder ein gütiger Mensch, voll inner-

licher Schönheit und doch häszlich; lüstern und asketisch, ein Charlatan oder ein Würfelspieler, ein Fanatiker oder ein feiger Sklave — alles das ist der Jude. Hat ihn die Zeit dazu gemacht, die Geschichte, der Schmerz oder der Erfolg? Gott allein weisz es! Vor den Blicken thut sich ein unermeszliches Bild auf. Denn das Wesen eines Volkes ist wie das Wesen einer einzelnen Person: sein Charakter ist sein Schicksal.«

Goldfeld lukkede Bogen og sad et Øjeblik stille. Et Drag af Haan og Spot krusede hans Læber og krummede Næsespidsen i en svag Bue, som om en fremmed Lugt stødte hans Sanser. Den gyldne Lysestage straalede mod det mørke Bind og Silkeslaabrokens glinsende Mørke. Over hans Ansigts sarte Farvetone med dets elfenbensgule Lød kastede Lampeskærmens lilla Skygger dunkle Rande om Øjne og Mund og fremhævede Kindens og Hagens blaanende Omrids. Men Panden stod hvid og ren mod det glansfuldt tilbagestrøgne Haar, og de lette, løftede Bryn gav Smilets spottende Læde en urolig Baggrund af Lidelse, der fik Hugos Hjærte til at banke af Uro og Medfølelse, og drog hans Sind ind i en Tryllekres af hemmelighedsfuld Medviden og besnærende Sympati. —

»Hvor kan det være,« sagde saa endelig Goldfeld og bøjede sig med et indtagende Smil frem mod Hugo, »— hvor kan det være, at jeg taler saa aabent til Dem? Er det, fordi De er Jøde, og fordi kun vi Jøder til syvende og sidst forstaar hinanden og føler os uadskillelig forbundne, hvor vi end mødes, og fra hvilket Verdenshjørne vi end kommer? Har jeg Ret —? De véd det ligesaa godt som jeg, ikke sandt? Det er Ensomheden, der giver mit Spil dets særegne Tone. Det er i min i dybeste Forstand uberørte Følelse af Ensomhed, at mit

Væsen som Kunstner bunder. Ensom blandt andre, ensom blandt mine egne, men med alle Livets Udlængsler glødende bag Ensomheden. Derfra den særegne Uro, tror jeg. De sagde før, at mit Spil virkede, som om Jorden gyngede under Deres Fødder. Jeg véd det ikke, men jeg synes, jeg kan føle, at De har Ret. Fra min Barndom er jeg vant til at føle mig paa gyngende Grund — Jorden skælvede jo i de Egne, hvor jeg levede som Barn. Den evige Utryghed og Undertrykkelse omsattes i mit Barnesind og blev til en konstant Fornemmelse af Uro under den ydre Ro, en evig dirrende Svingen som af en Stræng, der altid toner. De forstaar —? Derfra tror jeg, at mit Spil har sin særegne Sangbund. Aldrig Glæde og aldrig Sorg, Smilet spiller ind i Smærten, og Smærten spiller ind i Smilet — jeg forstaar det ikke selv, men jeg føler det. Saadan er det. Er det dét, der er det jødiske Smil? Jeg tror det. Dette usikre Smil, som er fuldt af Lede og Trøst, af Foragt og Tro, af Mistillid og Selvtillid, af Nag og Had og Forstaaelse og Medfølelse. — Dét, jeg læste for Dem før, er sandt i det ene Øjeblik, og i det næste hundrede Mile borte fra det sande. Husker De Hamlets Ord til Ophelia: »Jeg er et saa nogenlunde hæderligt Menneske, og dog kunde jeg anklage mig selv for saadanne Ting, at det var bedre, om min Moder aldrig havde født mig.« — Har De set mig spille Shakespeare? Shakespeare forstod det, naar han trak i Narreklæderne for at skjule sin Smærte bag Smilet. Hamlet forstaar det, naar han spiller sin egen Hofnar for at dække sin Smærte bag dens Karrikatur. Skuespilkunsten er for mig en gyngende Sejlads mellem Scylla og Karybdis, en spændende Balance mellem det ophøjede og det latterlige. Alt, hvad vi kender til Mennesket, kender vi kun gennem

Anelser. Vi véd intet. De véd intet om mig, jeg véd intet om Dem, men vi aner, at vi véd Besked. Og som jeg sér og føler, saaledes spiller jeg. Livet bestaar i at ane det rigtige — Kunsten: i at lade Menneskene ane det. Den fineste Antydning er Kunstens højeste Maal. Var De i Teatret forleden, da vi spillede Hamlet i ny Iscenesættelse? Ja —? Husker De Kirkegaardsscenen, da Regissøren havde haft det iøvrigt fortræffelige Indfald at lade Naturen spille med — Efteraar og faldende Blade? Fortræffeligt i sin Idé, men forfejlet i sin Udførelse. Og hvorfor? — Eet eneste Blad, der svirrer hjælpeløst gennem Luften og falder til Jorden, var det rigtige, den fineste og stærkest virkende Antydning. Dét var Efteraaret — dét var Kunsten! — Og saa misforstod Regissøren sin egentlige Opgave .. Antydningsforholdet mellem Kunsten og Virkeligheden, og lod Bladene falde og falde, saa man mærkede Hensigten og blev forstemt. Hemmeligheden var røbet — nu vidste alle Besked! Vi vidste, at Bladene kom fra Snoreloftet, og at Guddommens Rolle var overdraget til en hæderlig Maskinkarl, der med passende Mellemrum traadte til paa Naturens Vegne.«

Klokken surrede dæmpet ude i Entréen og kimede et Sted dybere inde. Goldfeld saa' paa sit Ur, rejste sig med en hastig Undskyldning, mens et svagt forlegent og forslagent Smil farvede hans Ansigt. Han trak Slaabroken tæt om sig og gik hurtig mod Døren. Idet Hugos Øjne strejfede Pillespejlet henne i Vinduesnichen, saa' han Goldfeld duppe sit Ansigt med det duftende Lommetørklæde.

Der lød en fin, pylrende Stemme ude i Entréen, Lyd af smaa Fødder, der stampede mod det bløde Tæppe. Saa hørtes nogle smaa leende Kluk, korte Fodtrip gled

hen over Gangen og forsvandt. Et Par Døre blev lukket op og i. Inde i en tilstødende Stue lød en dæmpet Mumlen. Saa hørtes atter Goldfelds bløde Trin i Entréen. Et Øjeblik efter aabnede han Døren. Hugo havde rejst sig, og Goldfeld gik ham smilende imøde:

»Vil De gaa —?« sagde han og rakte samtidig Hugo sin Haand med et barnligt undskyldende Smil. »Tak, fordi De søgte mig. Har jeg talt altfor meget om mig selv? En anden Gang kan De hævne Dem. Jeg har været glad for at se Dem. De er altid velkommen. De nævnede før en Bog af en dansk jødisk Skribent? — Goldschmidt — ja, saa. Den vil jeg læse. De sagde mig de sidste Linier — hvorledes var det, de lød?«

Hugo trykkede Goldfelds Haand og sagde, mens hans Smil mødte Goldfelds:

»Han troede engang paa den evige Poesi og det evige Liv!«

Goldfeld stod et Øjeblik med Hugos Haand i sin. Han havde sænket sit Blik. Smilet var forsvundet:

»Ja — ja« sagde han saa eftertænksomt. »Det kunde staa som Gravskrift over vor Race, naar den engang er død ud.« —

Da Hugo tog sit Tøj ude i Entréen, strejfede hans Haand en skindforet Kaabe, der endnu var lun af en egen blødt duftende Varme. En honningsød Duft af tyrkisk Tobak og Parfyme drev som et let Slør i Rummet.

Lidt efter lidt gled Hugo ind som et fast Medlem af den lille Krausz'ske Pension i Wielandstrasse. Gennem Samtalerne og de vidtsvævende Diskussioner

lærte han at forstaa den Aand, hvoraf de udsprang, gennem Aanden de modstridende Gemytters Sammenhæng i den nationale Farveskala. Den var ikke som i hans eget Land afstemt og sammenstemt af sagte henaandede Nuancer, der gled ud i fine, halvt udviskede Skygger og kun opfattedes gennem Synets og Hørelsens udviklede Følsomhed. Farve skreg ofte mod Farve uden Afstemning eller Tilpasning, Ord og Tanker marcherede op i taktfaste, uniformerede Kolonner, som oftest uden Særpræg, men med en egen rank og selvsikker Støbning. Det Drag af Anmasselse, der i de første Maaneder havde stødt hans nordiske Sans for det selskabeligt afrundede, blev dog hurtig blidgjort og blødgjort gennem den baade naive og storladne Samfundsfølelse, hvori alt bundede, og han lærte at forstaa og skatte den samlede og samlende Kraft, der løftede alt og alle i en brusende Bølge af dyb, lidt larmende Vælde mod et højt, lidt overspændt Maal. Byens kraftige og hastige Tempo og dens haarde og hærdende Vejr var som Helsebod for hans matte Nerver. Han følte for første Gang i sit Liv, at den, der ikke var med i Marchen, blev sejlet agterud og naaede aldrig op. Det var et Tempo, der var sat af de stærkeste, og det fordrede den største Styrke af de svageste. Og skønt Hugo følte, at det fra Hjemmet tilvante Trit var ham dyrebart frit i sin rolige Slentren, forstod og fornam han paa samme Tid, at et samlet Tempo opildner gennem det fælles Fodslag og driver den svagere til i Anspændelse at vise, at ogsaa han kan, hvad han vil.

Og dybt i sit jødiske Sind fornam Hugo, at det stærke og faste Tempo var sat af et Folk, der i sin Naturs særegne Støbning mindede ham i baade godt og ondt om hans eget. Et Stof, hvori alt kunde omsmælles,

men som ikke selv lod sig omsmælte med noget andet. Den dybe Racemodsætning, der i Tidernes Løb havde givet sig de hæftigste og hæsligste Udslag, havde udover Modsætningerne fundet sig et fælles Arbejdsfelt, og Side om Side kæmpede de tvende Racer sig frem fra modsatte Poler mod et fælles Maal. Den ene gav sin Nerve — den anden sit Blod. Den dybe Respekt for Arbejdet, der var fælles for begge Racer, omformedes under Samarbejdet til gensidig Respekt. Og under Arbejdet mod det fælles Maal syntes Hugo at føle, at Modsætningerne udjævnedes — sikkert mindre af Dyd end af Nødvendighed. Men han trøstede sig med, at Samarbejdet dèr som overalt i Livet vilde udvikle en Broderskabets Aand gennem fælles Sejre og fælles Nederlag, og maaske i en fjærn Fremtid sammensmælte de to uomsmæltelige Folkekarakterer i et aandeligt Forbund af ældgammel nedarvet Kultur og frisk og oprindelig Natur. —

Efterhaanden følte Hugo sig hjemme i den lille Pension i Wielandstrasse. Han lyttede med et svagt Smil til Hr. Krausz' mere velmente end velfunderede Betragtninger og fulgte ham undertiden, naar han om Aftenen, barhovedet og i Hjemmeslaabrok luftede Hunden Max i den menneskefomme Gade. Hr. Krausz tog da Revanche for den nødtvungne Taushed, som han ved Middagsbordet havde bevaret under Hr. Eduard Zellers uigennemtrængelige Svada. Naar de atter kom tilbage, bankede de gærne paa hos Dr. Stein, og ved et Glas Vin kastede de sig alle ud i en gammeltysk Diskussion om løst og fast, om stort og smaat, indtil Fru Krausz eller den smægtende Frøken Louise stak Hovedet ind ad Døren og meldte, at Theen stod paa Bordet. Og i den mørkbejsede Altanstue med de fornemt

henslængte Klubstole opløste Diskussionen sig hurtig i gemytfuld Pludren af en egen smaaborgerlig Hygge, alt imens Fru Krausz som en hjemlig og fyldig Hebe kredensede de høje Theglas og trykkede et saftigt Kys paa Hr. Krausz' perlende Pande.

Medens Datteren Louise som oftest holdt sig hjemme, bistod Moderen med Indkøb og Husgerning og fordelte sin blide Venlighed ligelig mellem de forskellige Pensionærer, gled Frøken Floras Interesse sagtelig fra Hr. Eduard Zeller til Dr. Stein, fra Dr. Stein til den blonde Kæmpe Hr. Richard Schmieden og fra denne til Hugo. De fulgtes i den første Tid gennem Byens Gader og Musæer, og hendes letvakte Sans og evig gyngende Kvindelighed fængslede Hugo ved den dobbelte Bund af Jomfruelighed og indestængt Lidenskabelighed. Hendes Tale var flimrende, urolig som hendes Sind, skiftende fra Snerperi til Dristighed, duftende af Litteratur og lidt sygelig Parfyme. Men i Stemmen skælvede en ganske uberørt og ungpigeagtig Ynde — den slog ofte over i en usikker Latter, og de blege Kinder farvedes da af en hed Rødme, der kom ligesaa pludselig, som den forsvandt.

Naar Hugo i Vinterens Løb sad ved hendes Side i Tilskuerpladsens Mørke, hørte hendes korte Aandedræt og følte Blodet aande tungt og varmt fra hendes jomfruelige Nærhed, kunde han overfaldes af en pludselig Længsel efter Hjem og Ømhed. Og naar de i klare Vinteraftener valgte at gaa gennem Thiergartens højtidsfulde Stilhed for at bevare Aftenens Indtryk uberørt af Byens knaldende Larm og Lys, mærkede han, at deres Sind og Sans ligesom strejfede hinanden ved den mindste Berøring af hendes Arm eller Hofte. Han smilede, naar han spurgte sig selv, hvad der mon var Aarsag,

og hvad der var Virkning. Men med en egen medvidende Følsomhed betragtede han halvskjult i Træernes dybe Skygge det unge Ansigts nervøse Ro og den unge Skikkelses gyngende Uro. Og han følte, at et Øjebliks Tilfældighed vilde være nok til, at de blindt og modstandsløst kastede sig i hinandens Arme. —

En Dag mod Slutningen af Vinteren skrev Goldfeld til Hugo og spurgte ham, om de skulde følges ad i »Philharmonien«. En ung jødisk Dirigent, Joseph Bernstein, var efter et Sejrstogt gennem Rusland og Østrig naaet til Berlin og gav sin første Konsert en af de følgende Dage. — —

Da Hugo om Aftenen traadte ind i Salen, var den fyldt af en summende og bølgende Mængde. Han kendte fra Premièrerne i »Kammerspiele« og »Deutsches Theater« det udprægede Publikum af en egen svulmende og paagaaende Farve. — Menneskebruset var stærkere end ellers, Spændingen og Sensationen var skruet endnu nogle Grader til Vejrs — det var, som om alle Byens højspændte Korsetter havde givet Møde og fordringsfulde og letbevægelige ventede paa det Øjeblik, da deres sammenpressede Begejstring turde bryde løs. Hugo mindedes Førsteaftenerne derhjemme, naar han gennem Tæppehullet saa' ud over det fyldte Hus. En egen tung, flegmatisk Stemning viskede alt ud i en sløret Farve af nedstemt og nedladende Langmodighed. Og i Tilskuerpladsens søvnige Halvlys svævede en Anelse af den hemmelighedsfulde Uhygge, der greb dem alle bag Scenen, naar Tæppet aabnede sig for det mørke Gab af Kulde og Stumhed —

Hugo følte en Haand paa sin Skulder. Han vendte sig og modte Goldfelds besnærende Smil. Fra alle Sider rettedes Kikkerterne imod dem, Hugo saa' nu, at stør-

sle Delen af Publikum paa de bedre Pladser var jødisk præget, og som altid følte han Racens paagaaende Fysiognomi og ostentative Fremtræden som et Stik i sit Hjærte. Goldfeld stod et Øjeblik med Ansigtet vendt mod Mængden. Han havde løftet de lette Bryn med et Udtryk af haansk Ligegyldighed. En nyfigen, nærgaaende Hvisken summede som en Bisværm om hans Hoved. Han sænkede Øjenlaagene, hævede ganske svagt den krusede Overlæbe, og Hugo fornam med en bitter Samfølelse i sit Sind, at Goldfeld hvislede sin Stammes Smædenavn ud over Mængden. Men i samme Øjeblik følte Hugo Skamrødmen skylle over sit Ansigt, og da han mødte Goldfelds Blik, forstod han, at de begge i samme Nu havde følt den samme modstridende Skamfuldhed: Skammen over at skamme sig over sine egne. —

Pludselig tav de hundrede Instrumenter, der stemtes. En Dør blev aabnet i Tribunens Baggrund af en usynlig Haand. Under et hvislende Brus som af Silke satte Publikum sig. Et Øjebliks ængstende Stilhed. Saa gled Joseph Bernstein frem i Døren og gik med hurtige Skridt ned mod Dirigentpulten.

Hugo vidste ikke, hvad det var, der i et Nu havde stødt ham, da Bernsteins blege Ansigt viste sig i Døraabningen. Han havde kun en utryg Fornemmelse af, at et Par Falkeøjne var fløjet som Pile ud over Salen og havde stukket ham i Hjærtet. Nu stod Bernstein paa den lille ophøjede Plads foran Orkestret og bukkede svagt ud mod Salen, mens et ydmygt og drisigt Smil snoede sig om hans Læber. Hans Ansigt var blegt og langt med et sælsomt forvorpent Udtryk af Selvbevidsthed og Underdanighed. Langs de smalle haarde Kinder løb to dybe, spændte Furer, der stram-

mede Linierne om Mund og Hage som i en Knude af Hensynsløshed og Trods. Men fra de smalle og skarpe Øjne og fra Smilets underfundige Krusning gled en egen utryg Anelse udover de sammenpressede Træk og gav Ansigtet en dirrende Underbund af usikker Dristighed, af lidenskabelig Herskesyge og Frygt for Sygdommens Forløb. — Hans Skikkelse var let og smidig, Hovedet en Kende foroverbøjet, som om det dukkede sig under Smilet. Nu rejste han det og stod med Ryggen til Publikum i en spændt og spænstig Linie fra Isse til Hæl. Han løftede Taktstokken og samlede i et aandeløst Øjeblik ligesom Stilheden fra Salens fjærneste Kroge i sin Haand, mens Instrumenterne hængte i en Silketraad ved hans Taktstoks Spids. Saa sprængte han i et dristigt Kast det usynlige Spind af anspændt Stilhed. Og Orkestret brusede ud over Salen, som om han ved et Herskerbud havde aabnet for alle Sluser. Hugo følte i samme Nu, at Slaget var vundet.

Og mens Spillet tonede ud over Mængden og bar den paa sine Bølger i en evig berusende Bølgegang af Svulmen og Dalen, følte Hugo, at hans Øjne var trylle-bundne af Bernsteins Skikkelse, der stod deroppe som et Fyr i det brusende Hav. Fra Pladsen, hvor Hugo sad, kunde han skimte Bernsteins Falkeprofil. Over hans Ansigts sammenpressede Linier gød Smilet en Glans af Grumhed og Selvberuselse, mens Øjnene skinnede i Lyset med et Skær af fortættet Vildskab og Vovemod. Nu og da aabnede han Munden og saa' ud, som om han skreg ind i Orkesterbruset — han rev Tonerne fra Violinerne, tryglede Violoncellernes Klagelyd frem, lokkede for Oboe og Klarinet, truede Kontrabasserne til at yde det yderste og slog sin knyttede Haand mod Horn og Pauker, saa de faldt ind med et Brag,

der flængede Himlen. Saa bøjede han sit Hoved tilbage og lukkede et Øjeblik sine Øjne, som om han sank ind i sin egen Selvberuselse — og Smilet lejrede sig fint og ømt om de nervøse Læber og de følsomt vejrende Næsebor. Og atter strammede han den smidige Skikkelse. Gennem den ranke Ryg løb dirrende Ilinger som over Vand, Nervernes Spil følte som en levende Rysten helt ned langs de vide Benklæder, og Fødderne løftede sig svagt og stod spændt paa Taaspidserne mod Podiet. Hans Tempo var svømmende eller gungrende, et Ridt med Fanen i den højt løftede Haand, til Storm, til Sejr! — Nu red han i Spidsen for Orkestret ind i Rusen og Begejstringen, skabende Rusen, selv skabt deraf. Tusinde Kvindemunde stod aabne bag hans Ryg, og man fornam, at den følte de tusinde Øjne, og at Salens sammenpressede Stemning blandede sig med hans egen og drev hans dirrende Kraft som en Kile ind i Orkestret, flængende Himlen i et Skrald af Messing. Saa løftede han sin venstre knyttede Haand, som om han i henrykt Sejrsfryd stak en Lanse højt i Luften, spilede alle de fem Fingre ud, saa de stod som Magnetnaale, rystende af Uro. Og mens den højre Haand samlede Orkestrets Stemmer i Taktstokkens skælvende Spids, holdt han den sidste Tone spiddet som et summende Insekt paa den haarfine Naal. Indtil den døende Tone aandede ud i Salens dødstille Spænding — og Bifaldet brød løs som et løsrevet Stormvejr og stod som en susende Blæst om hans ydmyge og dristige Herskerhoved. — —

Da Hugo og Goldfeld kom ud af den kogende Sal, hvor Bifaldet brusede og bragede og atter og atter kaldte Bernstein frem under vilde Hyl og Tilraab, gik de en lang Tid tause ved hinandens Side. Goldfeld havde

trukket Pelskraven op om Ørene, som om han trængte til at være ene med sine Tanker — Hugo følte endnu Orkestrets vilde Bølgebrus i sin Hjærne. Det var, som om en hemmelig Torn sad og stak ham i Hjærtet, det samme Stik han havde følt, da Bernsteins smidige Skikkelse gled frem i den aabne Dør bag Tribunen. Pludselig vendte Goldfeld sig om imod ham og blev staaende stille, mens hans Øjne borede sig i Hugos med et Udtryk af lidenskabelig Uro. Og under Automobilernes og de elektriske Vognes hidsende Akkompagnement af Horn og Klokker og knurrende og durende Hvæsen og Skuren, sagde han med høj, anstrængt tilskærpet Stemme:

»Nej! — Nej! — Jeg *kan* ikke tage det, jeg *vil* ikke tage det som Udtryk for vor Races dybeste og inderste Væsen. Det er ikke vor Tone, vor Musik. Det er et blændende Kunstprodukt til Brug for Eksport. Ser jeg fejl, gør jeg ham Uret, søger jeg at forsvare vor Race mod den Karrikatur af Frækhed og Ustyrlighed, som er det Janusansigt, den vender ud mod Verden? Jeg forstaar dem iblandt os, der vender sig bort med Afsky og frasiger sig Familieskabet. Nej — De maa ikke misforstaa mig, men den véd jo bedst, hvor Skoen trykker, som har den paa. Vi føler det alle, den dybe Modstrid mellem vort Væsens Ensomhedsfølelse og dets Udligningstrang. Men det skærer mig i Hjærtet, naar jeg ser det for aabent Tæppe. Lad det gaa i Handel og Vandel, det er neutralt Land, hvor alle er Jøder for Vorherre. Skønt — ogsaa dèr — hvor har vi forvrænget vor Sjæl og skabt et Ansigt, der fylder os med Sorg og Skam, naar vi genkender os selv i de ublufærdige Træk! Men i Kunsten, det eneste Felt, hvor vi kan lade vort Aasyn lyse over Verden og lade den

ane et Glimt af den smærtelige Hemmelighed, vi bærer paa! Aldrig, aldrig bliver et Ansigt troet, som forvrænger sin egen Sjæl eller dækker sig bag en fremmed Maske! Vi er et ulykkeligt og ulyksaligt Folk, forvirret og forsjoflet af Livets Ubønhørlighed og Verdens Grusomhed. Kan man forlange, at vi skal elske vore Bødler som Brødre? — Nej! Nej! — Kan man forlange, at de Folkeslag, der gennem Tidernes skamløse Propaganda er forblindet af Had og Hævntørst — at de af sig selv skal kunne komme *os* imøde som Brødre? Nej! Nej! — Det er os selv, det staar paa nu, da vi til Trods for tusindaarig Tortur har vist, at vi lever endnu og ikke *kan* dø. Livet bøjer sig for Livet — vi lever, altsaa vi *er* her, det er foreløbig vor eneste Ret. Men Vejen til Frihed og Lighed, ja smil blot, naar jeg tager vor Tids største Frase, Broderskabet, med — den Vej maa vi bane os selv. Og det hjælper ikke, at vi med vor spillende Forstand og vore følsomme Fingre søger at udslette eller forvanske vore Træk — Løgnen lyser gennem Masken og ingen tror os over en Dørtærskel. Nej — skal Mistroen og Mistilliden hæves, sker det ikke gennem et nok saa durkdrevent Maskespil. I vor egen Sjæl maa Udrensningen og Forædlingen foregaa, overalt i Livet og i Kunsten maa vi arbejde os ud af det Slam, som har forsjoflet og forurenet vort Sind og vor Sans. Indtil vi en skønne Dag atter løfter vor Races rene Ansigt højt og frit mellem Folkene og viser de ædle Træk, der prægede en Moses og en Jesus, og atter engang skal præge det Folk, der er født til at føre Menneskenes Sind mod de evige Maal.«

De drejede ind i en stille Sidegade, hvor Larmen langsomt døde hen, indtil den forsvandt som Lyden

af en Vogn i det Fjærne. Hugo saa' paa Goldfelds blege Ansigt, der lyste hvidt mod den mørke Krave. En dyb og inderlig Følelse af Slægtskab i Væsen og Tone fyldte hans Sind. Som saa ofte før søgte hans Længsel ind imod den evig brændende Ild i hans Hjærte: Fostbroderskabet, der glødede for hans egen Stamme under den graa Aske af hjemløs Forvirring. Han syntes, at de begge vandrede sammen gennem den fremmede By som to Brødre af det evig vandrende Folk, og han fornam gennem det tause Broderskab, der forbandt dem, en opildnende Drift, en spirende Vækst mod et lysende Maal, der var hans Stammes udødelige Stræben — et ophøjet menneskeligt Ideal, forkyndt gennem Tiderne, taalmodig indstillet paa Evighedens Time. En aldrig slukket Trang efter engang at blande sin Stemme i det vandrende Pilgrimskor blussede paany i Hugos Hjærte. Og han følte med en Blanding af Ængstelse og Stolthed, at nye Kræfter gærede i hans Sjæl og drev ham frem mod et forjættet Land, som han vilde ofre sit Liv og sine Evner, selv om han aldrig skulde naa at faa det at se. —

De var stanset paa et Hjørne, hvor Gaden mundede ud i en aaben Plads. Færdslen var begyndt at ebbe ud, nu og da strøg et lysende Automobil forbi mod Byens Centrum. Goldfeld stod lidt og saa' ud over de høje Bygningers skumle Konturer, hvor Lysreklamerne skød deres perlende Ilddraaber ind i Mørkets dybe Stilhed. Saa vendte han sig om mod Hugo, og mens et tungt og hjærteligt Smil lagde sig over hans trætte Ansigt, sagde han:

»Ak ja, min kære Ven — her staar jeg midt i en fremmed By og skal blande min svage Tone ind i dens øredøvende Konsert. Man vil maaske lytte til mig en

Tid, og jeg vil viskes ud af andre Toner og glemmes. Ja .. ja — De er en venlig Sjæl, og jeg takker Dem, men jeg véd jo ligesaa vel som De, at jeg spiller, om jeg saa maa sige, udenfor Orkestret. Det var dét, der slog mig, mens jeg sad og saa' paa Joseph Bernstein. Han gjorde Springet mod vor Natur, paa Trods af vor Natur — en Saltomortale ud over Rampen og ind i Publikums aabne Favn. Denne Gang lykkedes Springet, og vore egne larmede op for at tilegne sig selv Sukcessen. Er jeg uretfærdig? Maaske. Det er gennem Stilheden, vi engang skal sejre. Nu skriger vi op og paatvinger os Opmærksomheden. Vort Væsen og Ydre egner sig ikke for den stærke Larm og de store Gebærder. Det er ud fra denne Stilhed, at jeg selv spiller — det er ud fra denne Stilhed, vort Liv og vor Aand skal bane sig sin taalmodige Vej gennem Verden. Se paa Kristustypen og forstaa den Aand og Tone, som vi gemmer i vort Væsen! De, der dengang skreg op, er de samme Fornægtere, som nu protesterer, naar den jødiske Aand viser sit hjemløse Ansigt paa Brædderne. Jeg ønsker .. *ønsker*, at den Tid engang maa komme, da vi kan føle os i Slægt med alle, fordi vi har lært at stole paa vor Ret istedetfor at pukke paa den. Nu har vi kun naaet at splitte vort Liv mellem to Kyster — vi gaar i Land paa den ene Kyst og længes efter den anden. Tænk om engang den Tid maatte komme, da en Jøde, fri og frejdig, uden Mén af en Fortid og Tvivl om en Fremtid gav sit Hjærtes dybe og stilfærdige Kultur, sin Evighedsdrøm og sin menneskekærlige Aand til det Folk, der modtog ham som en længselsfuldt ventet Broder. Var saa ikke Aabenbaringens Time kommet for det forjættede Land, som vort Folk har anet i sin Evighedsdrøm og har vandret

imod paa de trætte Fødder uden at slippe sit Maal af Syne, selvom Vandene taarnede sig op over dets Hoved?«

Goldfeld rakte Hugo sin Haand, trykkede den fast ind mod sit Bryst og sagde:

»De undskylder mig, ikke sandt? Jeg har Prøve imorgen og skal hjem at læse paa en Rolle, der optager mig meget. Der er et eget skjult Liv deri, som stemmer med min Sans for Skyggernes Fortoning. — Ak nej, det er saa lidt, saa lidt, jeg formaar. — Men Deres Ord glæder mig. Jeg føler, at vi har det samme Fingersprog og kan gøre os forstaaelige for hinanden ad Følelsens Vej. Se snart op til mig— har jeg trættet Dem meget iaften? Naar jeg selv er allermest træt, maa jeg tale. Det er min Form for Hvile. Og hvad har jeg saa talt om? Om Stilhed — Stilhed! — Ak, ja .. lad os smile — hvis ikke Livet var en evig Modsigelse, havde Menneskene jo ingen Brug for Kunsten. Naar Livet har filtret Traadene i Knuder, søger Kunsten at løse dem op og lægge dem til Rette. Og naar den er færdig, er Livet atter løbet sur i sin egen Forvirring, og vi kan begynde forfra. Og dog — hvilken Lyst at begynde forfra igen og tro, at det denne Gang vil lykkes! Altsaa — paa Gensyn og Tak for iaften.«

Goldfeld vinkede ad et Automobil, der bremsede, og brummende skurede over Asfalten i en dristig beregnet Kurve. Han løb hurtig derhen, sprang let ind i Vognen og vinkede fra Vinduet, mens Automobilet fløj ind i en snorlige Gade, hvor Lyset spejlede sig i den isblanke Asfalt. —

Hugo gik over Pladsen. Han var træt og trængte til nogle Øjeblikkes Hvile. Han skraaede gennem nogle mørke Sidegader for at naa hen til »Centralhotellets«

stille Kafé, hvor han plejede at læse de danske Aviser. —

Da han traadte ind og bad den blonde stilfærdige Kelner om de Blade, han ønskede, betroede Tjeneren ham med et diskret Blik, at de alle var optaget. Hugo fulgte Kelnerens Blik mod det lille Bagværelse med de kvadrerede Glasvægge og saa' en Herre ilsomt gennemsøge den løse Bunke ved sin Side. I samme Øjeblik genkendte han Harry Hertz. Før Hugo var naaet hen mod Døren, løf ede Harry sit Ansigt, som om han anede hans Komme. Og i næste Øjeblik stod de overfor hinanden og trykkede glædestraalende hinandens Hænder:

»Nej, hvor var det dog morsomt!» sagde Harry og holdt endnu Hugos Haand, mens de satte sig i Sofaen ved hinandens Side. »Jeg er kommet hertil iaften sydfra over Wien — hvor det dog var morsomt! Boer du her? — Saalænge —? Ja, vi blev jo begge slaaet ud af Kurs, men nu vender jeg frygtelig tilbage. Vil du se Bladene derhjemme fra? Ja, der staar ikke andet, end at jeg til Efteraaret træder ind i Redaktionen af det Blad, som Martin Stern vil starte. Speciale: Teatercerberus og Litteraturpave! Nu skal jeg til at sætte *dem* paa Spid, der puttede mig i den sorte Gryde. Jeg længes efter atter at smage Menneskekød. En velstegt Fjende, godt dyppet i hans eget Fedt, er en Himmerigsmundfuld efter en ufrivillig Diæt paa mager Rejsekost. Men tag dig i Agt, jeg spiser helst *koscher* — maaske jeg en skønne Dag faar dig paa Gaflen. Gud, hvor det skal smage!«

De lo. Harry kastede Hovedet tilbage, og Hugo mindedes pludselig det fortrukne, lidt skæve Smil over Harrys Ansigt fra deres Drengedage. Men da Harry vendte

sig om imod ham og saa' paa ham med et blødt og tungsindigt Blik i de følsomme Øjne, glemte Hugo sit Ubehag og nikkede til Harry, mens han sagde:

»Det har foreløbig ingen Fare. Jeg findes slet ikke paa Menuen. Men hvor kommer du til Martin Stern? Jeg troede, I stod hver i sit Verdenshjørne. Og nu skal I mødes ved Fællesspisningen? Naa, i Guds Navn — den, der vil være med til Stegen, maa være med i Legen.«

»Hvorfor tage det Hele saa højtideligt!« sagde Harry og vendte sit Hoved mod Vinduet med et irriteret Skuldertræk. — »Jeg kommer iøvrigt ikke til Martin Stern — det er selve Muhamed, der er kommet til mig. Han har Brug for mig, og jeg har Brug for ham — er det ikke ad den Vej, Mennesker ender med at finde hinanden? — Ja, jeg vil have *Magt!*« udbrød Harry pludselig, da Hugo saa' paa ham med et spørgende Blik. »Dét, jeg har manglet, er sikker Form, og jeg véd, at jeg ikke finder den, før jeg har faaet Bund under Fødderne. — Det er rigtigt, at jeg engang saa' anderledes paa Stern og fulgte ham med et saa trofast Nag, som man kun kan nære overfor sine egne. Men har du aldrig pludselig opdaget, at alt dét, du kæmpede for, blot var en Illusion til Brug for din Selvopholdelsesdrift — dit Væsen var i Grunden hos dine Modstandere, og du ventede kun paa en Haandsrækning for at falde i deres Arme. Hvad andet kan jeg bebrejde Stern, end at han stiltiende tog Afstand fra min jødiske Arrogance, som ikke passede ind i hans Politik? Hvad der ikke passer ham, eksisterer ikke — det er en Form for Moral, som nærmer sig min. Det er en Art Kunstpolitik, som er praktisk nødvendig — gennem Magt til Ret er hans Valgsprog. Og ærligt talt — jeg har ikke i Sinde at

dø en ynkelig Straadød for en graa Teori. Jeg er nu snart op imod de fyrretyve Aar som du selv — vil du se, hvor mine graa Haar myldrer frem — ogsaa hos dig begynder Sildebenene at stikke ud af Parykken. Og hvad Glæde har vi haft af vore Stammefrænder? Krøb de ikke i Skjul som altid, og var de ikke de første til at udlevere os til vore Fjender? Husker du Bladene Dagen efter, at mit Stykke var faldet? Alle talte de om »en aandfuld Jøde i Parkettet«, der havde protesteret mod min Form for jødisk Væsen, og som paastod, at hans Troesfæller, Gud være lovet, tog indigneret Afstand fra min tendentiøse Udlægning, der var i Strid med de faktiske Forhold og de sandeste Følelser? Mit *Jed'* muss man anfangen! Nej — jeg har faaet nok! Jeg vil bort — jeg er i dette Aar kommet langt bort fra den latterlige Kamp mod Vejrmøller. Fra det ophøjede til det latterlige er der kun et Skridt, og jeg gider ikke mere udsætte mig for Latteren. Husker du, naar Far i gamle Dage talte om det moderne Jøderi? Nu er jeg selv i samme Alder, som han dengang var, og jeg begynder saa smaat at ligne ham. Skik følge eller Land fly! Jeg har faaet nok af at vandre i Ørkenen og vente paa Manna fra Himlen. Nu vil jeg *hjem!*«

Hjem .. klang det i Hugos Øre, mens de sad hver i sin Sofakrog og stirrede ud over Kaféen, der var begyndt at fyldes fra Teatrene og Byens hjemløse Sværm af fremmede fra Syd og Nord. Hjem .. klang det igen i hans Hjærte, og han saa' en Stue ude ad Øster, hvor han hjælpeløst flakkede rundt, og han hørte sin egen fortvivlede Stemme i det stumme Rum: Ingeborg .. Ingeborg .. han har taget dig fra mig! Ingeborg .. Ingeborg .. hvor kunde du — —! En Længsel efter Hjemlandets Tone og Stemning greb ham om Hjærtet,

en Længsel efter at gense de Steder, der havde været Vidne til hans Lykke og Smærte. Som en Oase aabnede Danmark sig for hans Blik, mens han stirrede ud i det fremmede Øde og hørte det fremmede Sprog for sit Øre — mindeløst og genklangsløst summede det om hans Hoved. Han vilde atter forsøge! Selvom hans Tone var en anden, maatte der vel findes en Plads for hans Instrument i Orkestret. Hvad var det, Goldfeld havde sagt: at han spillede udenfor Orkestret? Men han spillede dog *med*, selvom hans Tone klang fra en fremmed Sangbund og gav Melodien et Strøg af længselsfuld Fjærnhed. Hvor der var Tone, var der ogsaa Gehør. Hjem, hjem — ja, *hjem!*

De betalte og gik. Hugo fulgte Harry til et lille Hotel i en af Friederichstrasses mørke Sidegader. Da de stod udenfor Indgangen sagde Harry:

»Jeg bliver her i nogen Tid for at se, hvad der er at se. Jeg tror, her er meget at se, men kun ét at lære: Gennem Modsætningen at faa Øjet opladt for sit eget Lands særegne Farver. Jeg har mærket, at du endnu staar paa Skillevejen. Jeg har gjort Springet, du svæver endnu i det uvisse. Men en Dag skal vi mødes derhjemme og dristig sætte over Forhindringerne. Per aspera ad astra! Lad saa dem, der har Lyst, kigge efter Stjærnerne, naar vi selv staar deroppe. Kan du huske:

Pluk Dagen som en Blomst ved din Fod —
og lad den sejle saa ad Glemslens Flod!
Igaar er død, imorgen ikke fød —
idag er Himlen høj og Rosen rød!

Harry vinkede til Farvel og gik hurtig op ad den høje Trappe. I Døren vendte han sig — Lyset faldt over

hans Ansigt. Hugo mindedes i samme Nu Joseph Bernsteins Falkeøjne, da de fløj ud i Salen og traf ham som et Stik i Hjærtet. Saa faldt Hoteldøren i. Gaden var mørk. Han saa' op mod Stjærnerne. »Lad dem, der har Lyst, kigge efter Stjærnerne, naar vi selv staar deroppe!« — Stod Harry deroppe? — »Es blinken die Sterne gleichgültig und kalt ..« tænkte Hugo med et Smil og gik. —

Da Hugo kom til Wielandstrasse saa' han Hr. Krausz staa under Lygten udfor Huset i dæmpet Samtale med Hr. Eduard Zeller. Hunden Max trippede snusende omkring Pælen og strammede Baandet, som Hr. Krausz holdt i sin venstre Haand, mens den højre fortroligt klappede Hr. Zellers Skulder. Idet Hugo gik hilsende forbi, vendte de sig begge med et højt og adspredt Godaften. Saa drejede Hr. Krausz med et undersøgende Blik sit Hoved mod Max og samlede taalmodig Slaabroken for i Læ at afvente Resultatet.

Hugo gik op. Entrédøren stod aaben. Han hørte en puslende Lyd derinde som af Silke. Idet han traadte over Tærskelen, fløj en blød, kortaandende Skikkelse ham om Halsen og trykkede en hed og sugende Mund mod hans Læber:

»Ach, Eduard ..!«

I samme Øjeblik sprang Fräulein Flora fra hans Hals som en løsnet Fjeder. Med et lille forskrækket Hvin fløj hun gennem Entréen ind i Lejligheden. Hugo samlede i Mørket Hatten op, som han havde tabt under Omfavnelsen. Saa gik han ind til sig selv med et lidt beskæmmet Smil. —

En Dag i Foraaret modtog saa Hugo følgende hastig skrevne Linier fra Professor Rosen:

Min kære østerlandske Ven!

Kun disse faa Ord i Hast for at meddele Dem, at jeg under et stærkt Pres har besluttet mig til at modtage det ligesaa ærefulde som tornefulde Hverv: Chefsposten paa vort Teater. Et større Byggekrak har ramt en Slægtning af den nuværende Chef — en Overretssagfører Aage Mügge, der for et Par Maaneder siden under Pomp og Pragt fejrede sit Bryllup med en ung Dame — jeg tror fra Deres Fødeby. Teaterchefens Navn synes ulykkeligvis indblandet i Overretssagførerens Forretningsforhold paa en saadan Maade, at hans Afgang er blevet nødvendig. De véd, at jeg i sin Tid med blandede Følelser modtog Meddelelsen om Departementschef Mügges Udnævnelse. Men Ulykken forsoner, og jeg beklager, at Skæbnen har ramt ham — og udsét mig til at føre Skuden frelst over Vandene.

Men imidlertid — Ulykken er sket, og jeg staar fra næste Sæson ved Roret. Og det første Skridt, jeg da foretager mig i min nye Stilling, er dét: at sikre mig Dem for vort Teater. Betingelserne tales vi ved om, som vi er Venner til — Spørgsmaalet er kun et Ja eller — — Snik Snak, det er kun et Ja! Altsaa, abgemacht! Jeg rækker Dem min Haand i gammelt uforanderligt Venskab, min kære David, og ønsker, ja lover Dem, at en nyfødt Sol skal gløde i Østen og staa som en Glorie om Deres endnu sortladne Hoved. Da vil De sænke de fornemt optrukne Bryn, og de melankolske Nøddebrune vil smile —

dét Smil, Deres Kunst hidtil har savnet, og som Solen fra Østen skal give Dem. Og vi skal da mødes deroppe paa Scenens fristende og farefulde Skraaplan i uudslukkelig Stræben mod Kunstens evige Idealer.

Hils Goldfeld — og paa hjærteligt Gensyn i Chefens Kahyt den høje!

Deres
Ed. Rosen.

III.

En Dag i Forsommeren rejste Hugo over Hamburg gennem Sønderjylland hjem. Da det danske Sprog atter lød i hans Øre, folte han sig som en Flygtning, der med længselsfuldt bankende Hjærte hastede tilbage. Den lysegrønne Sæd strømmede og strømmede over det bølgende Land, som om den fulgte ham paa Vej med samme bølgende Længsel. Taknemmelig og bevæget bøjede Hugo sit Hoved. Gennem det aabne Vindue strog Luften over hans Ansigt, moderlig mild, duftende af Barndom og uberørt Lykke. —

Da han kom til Fredericia, steg han ud og købte sig et Par Blade. Han gik ned til Færgehavnen og saa' ud over de grønne Kyster og Bæltets dybtfarvede Blaa. I den lyse Luft smældede Flagets opildnende Farve sommerligt og evig-ungt mod de grønne Kyster og det sommerblaa Bælt. Han gik om Bord, satte sig i Solen og bredte Bladet ud i den friske Blæst. Det første, der mødte hans Øje, var et Digt: »Hjemme!« — Af Harry Hertz! — Hugo lænede sig tilbage, følte en forunderlig Lykke, som om en usynlig Haand bød ham velkommen, og læste:

Saa er jeg atter i mit eget Land!
Og fra en Skrænt, hvor Græsset hjemlig hvisker
og tidlig Kløver aander sødt og sagte,
ser jeg det blide Smil om Danmarks Strand. —

Jeg ser og ser ud over grønt, der vugger
fra Lys til Skygge, indtil blegt det blaaner
og glider duftigt ind i Himlens Rand.
Og over Landet synger Vindens Stemme
sin gamle Vuggesang: nu er du hjemme.

Ja, jeg er hjemme — Livet har ej Hast,
det aander ud saa dybt og sommerfrodigt,
og Bølgen vandrer kornblomstblaa mod Kysten
med Strøg af tordenblaat for Bygers Kast. —
Jeg ser og ser ud over Danmarks Have,
ser som en Blomst, der aander ud i Solen
med Morgenduggens Taare i sit Sind.
Og gennem Løvet synger Vindens Stemme
sin gamle Vuggesang: nu er du hjemme.

Saa luk mig atter i din Have ind,
du Land, hvis Tone synger i mit Øre!
Hvor langt jeg længes, og hvor vidt jeg færdes,
vi skal dog éngang hvile Kind mod Kind. —
Jeg ser og ser ud over Livets Have,
fra Lys til Skygge, indtil blegt det blaaner
og aander ud som Suk i Aftenvind —
Og gennem Natten synger Vindens Stemme
sin gamle Vuggesang: nu er du hjemme!

Og Toget foer nærmere og nærmere mod Byen, mens Hugo sad tilbagelænet mod Kupéens Hjørne og med lukkede Øjne fulgte de skiftende Syner af Lys og Skygge, der trak forbi hans Sjæl som Elverdans i Maanetaage. Atter og atter vendte et enkelt Billede tilbage, sælsomt dag-klart mellem de slørede Taager:

... Han saa' sig selv som ung Student i Skibets Forstavn, da de stod ind i Sundet mellem de morgentause Kyster. De stod der alle fire, mens Byen blinkende og vinkende dukkede frem af Taagen. Hundreder af Baade fløj forbi som de første Fugle, der hilste dem

fra en fremmed Strand. Unge og sejrsikre stod de der, hver for sig, hver med sit Maal og sine Længsler, stirrende ind mod de blinkende Taarne, der skød tilvejrs over de tusinde Tage — som deres egne Drømme stormede mod Himlen over den vinkende By i det Fjærne ...

Hugo aabnede sine Øjne. Toget svingede i en dunende Kurve ind mellem Byens svævende Kraner og højtstræbende Skorstene — Arbejdets Vagtposter omkring den aftenlyse By. Han hørte Togets gungrende Rytme og følte dets stærke Taktslag klinge igen som et tungt Ekko fra sit eget Hjærte. Nu vendte han tilbage fra det fremmede og indtog beskeden sin Plads i de Meniges Rækker. Ingen ventede ham, naar Toget holdt og spyede ham ud i den myldrende Vrimmel. Han følte det, som om han for første Gang mødte Livets og Arbejdets tause og ubønhørlige Ansigt i det blege Aftenlys, der hvælvede sig over Staden. Imorgen begyndte Livet forfra — forfra igen — som altid — som alting! Og de svævende Kraner og de højtstræbende Skorstene vilde stemme deres Optakt ind i det tonende Gry og vække hans Sind til Arbejde i det Land, hvor han hørte hjemme.

Hugo havde lejet sig en lille Lejlighed i et stille Havehus ude ad Frederiksberg. Fra Balkonen saa' han ud over blomstrende Gartnerhaver — fra en gruslagt Plads lød klare Barnestemmer som Spurvekvidder i Morgensol. I det Fjærne rejste de høje Kroner i Frederiksberg Have deres svale og bløde Skygge, og i

Blink paa Blink skød Lyset fra de bugtede Kanaler sig frem mellem Løv og Stammer. Fra Huset lød Stemmer og fjærn Musik gennem de aabne Altandøre, og i de smaa Stuehaver bag Gartnerhavens Mur rodede Smaabørn i Gruset, mens unge Mødre omsorgsfuldt gik til og fra og i Forbifarten bøjede sig forsigtig over den mindste, der sov sin trygge Søvn i Barnevognen under Asketræernes flimrende Skygge. —

Hugo delte sin Tid mellem Arbejde og lange Vandringer i Byens Udkant. Han elskede Vejene om Damhussøen, gennem det stille Vanløse ad Peter Bangsvej gennem Haven og hjem. Ofte gik han ad Villavejene bag Gl. Kongevej, hvor Fortidens Idyl endnu laa gemt som en grøn og solbeskinnet Oase — gennem Nørrebros myldrende Liv, hvor Børnene solede sig paa Trappestenene og Sælgekonerne trak deres skvulpende Vogne under Opsang gennem de nøgne Gaders blaanende Skyggelys. Ad skumle Sidegaders sørgmodige Graat-i-Graat søgte han ud mod Søernes Lyshav og følte Solskinnet som en lun og rislende Morgenstrøm gennem sine Aarer. Hvert Sted han kom forbi, var som en Stemme, der spurgte, om han kunde huske. Og han svarede stille, at han mindedes alt — og alle Minderne farvedes af et sælsomt vemodigt Skær, smilende og dog sørgmodigt. Det var, som om han vandrede gennem sit Liv og saa' sig selv staa spørgende ved de kendte Steder og vente paa et Svar, mens han vandrede forbi og følte, at han blev Svaret skyldig. Hvorfor .. hvorfor .. hviskede det for hans Øre. Hvorfor .. hvorfor .. hviskede han sukkende igen. Han kastede et frygtsomt Blik ned gennem Østerbros kølige Sidegader — drejede saa ind mod Byen, mens Minderne løb hviskende bag ham som triste Skygger, der

spøgede i Sollyset. Hvorfor — hvorfor — —? Og under Trykket af Fortidens Skygger kunde han undertiden stanse og synes, at hans Liv var forbi, nu da det først for Alvor skulde til at begynde. —

Han havde besøgt Professor Rosen i det gamle Hus ved Nyhavn, hvor Krostueosen af Øl og Kaffe og vaade sandstrøede Gulve syntes at have staaet stille paa Trappegangen fra den første Dag Hugo i sin Ungdom stod udenfor den lave Indgangsdør med det sirlig graverede Navn paa den luende Messingplade. Det samme Billede af Sol og Blomster og Himmel mødte hans Øje, da han fra den mørke Entré traadte ind i Stuen med de talløse guldlistede Billeder og det brogede Virvar af Piber og Kobberskaale, af opskaarne Hæfter og tilfældig henkastede Blade. — Rosen var kommet hurtig ind fra Sideværelset, mere hvid end Hugo havde tænkt sig ham, og før Hugo havde faaet Tid til at tænke videre, havde Rosen med en forunderlig broderlig Bevægelse slaaet sine Arme om hans Hals og trykket et Kys paa hans Kind. Hugo bøjede sit Hoved, ude af Stand til at tale. Rosen var gaaet hen til Vinduet og lod, som om han var ivrig beskæftiget med sine Blomster. Men pludselig vendte han sig i det stærke Sollys, og mens han rakte begge Hænder ud imod Hugo og trak ham til sig, udbrød han i kaad og overstrømmende Gensynsglæde:

»Nu gaar Tæppet op for Profeten David!« Og idet han med komisk Pathos løftede den højre Haand, skreg han med høj Røst ud i den stille Stue Slutningsstrofen af »Bajadser«s Prolog:

»Og *saa* ..! kan Spillet begy-yn-de!« —

Hugo holdt sig meget hjemme, søgte ingen og mødte ingen. Han modtog en Dag fra Overretssagfører Simon

et Brev, der var gaaet over Berlin til Teatret og derfra blev sendt til hans Bopæl. Simon meddelte ham, at Huset paa Østerbro var solgt, og at Ingeborg var rejst, men at Lejligheden stod urørt, indtil hun vendte tilbage. Hugo tænkte et Øjeblik paa at opsøge Simon, men opgav det atter. — Huset var solgt, og Ingeborg var rejst. Simon havde ordnet, hvad der var at ordne. Hvad mere var der at tale om —?

Han havde fra Teatret faaet udleveret Narrens Rolle af »Hellig:rekongers Aften« og Alceste i »Misantropen«. Da han aabnede de graabrune Hæfter, hvor de tidligere Rollehavende stod opført i Række over hans eget Navn, lænede han sig et Øjeblik tilbage, mens en Følelse af dyb og bevæget Taknemmelighed fyldte hans Hjærte. Han syntes pludselig, at han fløj fuglefrit over et Land, som før havde ligget i Taage, og som nu aabnede sig vidt og klart under hans Øjne. Det var ham, som om han for første Gang saa' ud over sit Liv og følte en hemmelig Glæde ved Tanken om at skulle give Udtryk for alt, hvad han i den løbende Tid havde levet og lidt. Paa en forunderlig vemodig Maade følte han sig som Herre over sin Glæde og sin Smærte. Han havde spist af Livets Træ paa godt og ondt og turde ydmyg nærme sig Kunsten. Ad hvilke Veje vidste han ikke. Men han fornam med en egen nydende Uro, at hans Sind nærmede sig de Skikkelser, der dæmrede for hans Blik, og gled ind deri ad stille Veje, som var hans egne i deres Udspring og dog stræbte mod et hemmeligt Maal, hvor Vejene fra andre Menneskesind mødtes med hans for samlet at aande ud i tungsindig og dog befriet Harmoni.

Hans Væsen og Tone var ikke som før — det følte han nu, da han efter lang Tids Forløb mødtes med sit

Sinds hæftige og dog angstfulde Skabertrang. Det var, som om Rammerne om hans Tanke og Følelse havde videt sig ud, stræbende efter at omfatte og omfavne en Verden udenfor Verona. Som om han ubevidst søgte at give en Følelse Udtryk, der i sit eget Væsen rummede alles. Han stod ikke mere alene med Krav paa at se sin egen Fordring til Livet opfyldt uden Følelse for andres. Det var, som om han selv trak sig tilbage og fra et Lønkammer i sit Hjærte fulgte Livets mangefarvede Skala, der gennemskinnede hans eget Indre, samtidig med at han i et Brændpunkt samlede de spillende Straaler. Og dog fornam han med en fjærn Ængstelse i sit Sind, at han gemte ligesom den sidste Hemmelighed for sig selv — en dybt blufærdig Angst for at blotte sit inderste Væsens saarede og saarbare Nerve. —

Efteraaret nærmede sig. Prøverne paa Teatret var begyndt. Hugo var ikke med i Sæsonens første Forestillinger, og han holdt sig sky og frygtsom borte fra Teatret, indtil det var hans Tur. Naar han om Morgenen traadte ud paa Altanen, mødte han det første Pust af Efteraarets rene Aande. Han stod længe derude og fyldte sit Bryst med den kildeklare Luft, mens den syrlig-skarpe Em af Løv og Muld og Væde mindede ham om Valnøddetræets Duft i Klitgaardens Have. Han huskede den tunge hjærtesyge Fornemmelse af Tristhed og Død, der altid før havde overfaldet ham ved Efteraarets Komme. Nu følte han dets rolige, afklarede Lys som en fortrolig Hilsen fra det Fjærne, og han gik sig fri og frisk i den lette Luft fra de aabne Marker og nød den tunge mættede Duft af Løvfald og Fugt i de vædedrukne Parker omkring Frederiksberg.

Naar han gik derinde, omspundet af sit Arbejde som af et fint, gennemsigtigt Slør, og hørte Bladenes ensomme Raslen ved sin Fod og de bløde Dryp i det fugtige Løv, var det som om han først nu forstod, at hans Liv og Kunst maatte gennem Foraar og Sommer for i Efteraarets gennemsigtige Klarhed og Stilhed at finde den Hvile, hvorefter han længtes.

En Dag i Oktober fik Hugo saa Meddelelse fra Teatret om, at Prøverne skulde begynde. —

Da han en tidlig Formiddag atter aabnede den lille Dør, der fra Bagsiden førte op til Teatret, blev han staaende et Øjeblik stille. En egen højtidsfuld Fjærnhed greb ham, blandet med en tung Fornemmelse af menneskelig Nærhed. Den lille, melankolske Rottehund sad trofast paa Vagt ved Portnerens Lukaf — da Hugo mødte dens erfarne Blik, logrede den svagt med sin tyndslidte Hale uden at flytte sig fra sin Post. Hugo smilede, selv erfaren og forstaaende. Her kom han tilbage og mødte den Velkomst, Livet havde Raad til at give. Den, der fordrede mere, vilde blive sørgelig skuffet. Den kolde Stentrappe, der førte op til Scenen, laa for hans Øjne. Vejen laa aaben for ham — var det ikke nok? Naar den Dag først kom, da han for sidste Gang stod her for at forsvinde for evigt, havde han Ret til at spørge om, hvad Livet havde haft Raad til at give. Nu var det hans Tur. Spillet kan begynde —! —

Og Hugo gled atter ind i Teatrets daglige Liv. Kammeraterne kom ham imøde, som om de sidst havde set hinanden igaar, de trykkede hans Haand og gled ind i det spændte og opstemte Arbejde. — Under de første Prøver gik Hugo omkring, som om han forsigtig stemte sit Instrument. Han fulgte med sit Øre de andres Tone,

syntes den klang saa nøgent og brutalt, som om de spillede for Døve — saa' deres Blik og Miner og fyldtes med Uro og Ængstelse. Stykkets Dobbeltansigt gled ud i den komiske Maskes forvredne Træk — det var, som om Poesien, der skulde sammensmælte Lys og Skygge, vendte sit Hoved bort og gled længere og længere mod Baggrunden, indtil den forsvandt som en hjemløs Taage for Teatrets skarpe og smældende Lys. Hugo klimprede fortvivlet paa sin Luth, som om han søgte at lokke Poesien tilbage gennem sin egen Tones længselsfulde Klage. Men han følte, at Lyden var for svag. Var det de andre, der stemte Tonen og sprang ind i Stykkets Aand for fuld Musik — og var det ham selv, der brød ud af Rækkerne og sakkede agterud, fordi han manglede Drift og Kraft til at følge med? — Saa' han paa Karl, som han gjorde, fordi et hemmeligt Nag forvirrede hans Sans og forblindede hans Syn? — Fyldte Prytz' Bukkespring og Tyrebrøl ham med Lede, fordi han som den Svage misundte Kraften dens Livsmod og Lyst? Han saa' af Kammeraternes Miner og Blik, at de med stiltiende Mistro og Tvivl fulgte hans Spil, og han følte, at et fortvivlet Smil af Desperation og Afmagt gravede sig ind i hans Hjærte og truede med at sprænge den Stemning, hvori han havde indstemt Skikkelsens Tone med sin egen. —

De var naaet til de sidste Prøver. Da Hugo en Formiddag gik ned ad Trappen til Scenen, mødte han Professor Rosen, der med en kort Hilsen gik ham forbi for at overvære Prøven fra Tilskuerpladsen. Hugos Hjærte bankede — hvad betød den stumme Hilsen? — Han gik ind paa Scenen. Tæppet var nede — Signalet til,

at Instruktøren holdt sig paa Afstand, og at Akterne skulde spilles uden Afbrydelser. Ved Tæppehullerne stod Skuespillerne og kiggede ud i Tilskuerpladsens Mørke. Paa en af de forreste Rækker skimtede Hugo Rosens hvide Hoved, der bøjede sig lyttende bagover med Haanden for det ene Øre. Hougaard stod lænet over ham og talte til ham med en indtrængende Hvisken. Nu og da pegede han mod Scenen og rystede betænkelig paa sit buskede Hoved, mens Trækkene trak sig sammen som for en bitter Afsmag. Saa nikkede Rosen og saa' paa sit Ur. Og med sin skarpe og gennemtrængende Stemme raabte Hougaard dernedefra, at Prøven kunde begynde. Skuespillerne fløj ind i Kulissen. Et Øjebliks Stilhed. Saa hævede Tæppet sig i et Sug af Spænding og Angst — —

,.. Hugo hørte intet, saa' intet. Han følte kun, som om hans Sjæl var paa Langfart og afsøgte Erindringens honningsøde Marker. Som den første Gang, da han i sin stille Stue med den aabne Altandør gennemlæste sin Rolle, følte han med en taknemmelig Fryd uden Lige, at han sejlede fuglefrit over Livet, og at han med en sælsom vemodig Lyst var Herre over sin egen Glæde og sin egen Smærte. Han saa' de andre glide som Skygger forbi sine Øjne, fornam det, som om Bruset kogte i Dybet, mens hans egen Tone steg frit mod det uendelige Blaa. Den kildeklare Luft blandede sig med den syrlig-skarpe Em af Løv og Muld og Væde — han spandt sig ind i et fint og gennemsigtigt Slør af Klarhed og Fjærnhed — hørte som i Drømme Bladenes ensomme Raslen ved sin Fod og de trætte Dryp i det fugtige Løv. Og idet han bøjede sig over sin Luth som

mod en hemmelig Fortrolig og med et anelsesfuldt Smil stemte den ind i sin egen Tone, sang han — og han syntes, at Himlen for første Gang aabnede sig for hans hjemløse og længselsfulde Sind ...

Kom nu kun, kom nu kun, Død!
Svøb mig ind i dit sorte Sørgeslør.
Fly min Sjæl, fly fra Livets Nød,
ved den Dejliges Grumhed jeg dør.
Min hvide Dragt med Buxbom paa,
o, bered den —
en Død som den jeg lide maa,
ingen led den.

Han stod nogle Øjeblikke — vidste ikke selv hvorlænge. Det var ham, som om Stilheden sang i Rummet — og skælvende sang han sig ind deri ...

Ingen Blomst, ingen Blomst maa
strøs til Pryd paa min Kistes sorte Fjæl.
Ingen Ven, ingen Ven staa
ved min Baare med sorgfuldt Farvel.
For Graad at spare, byg med Flid
skjult min Rede,
at ingen Elsker kan gaa did
for at græde . . .

— — —

Prøven var forbi. Hugo havde sunget Slutningssangen og stod smilende med Luthen i sin Haand. Pludselig hørte han hastige Trin paa Trappen, der fra Orkestret førte op til Scenen. Han saa' Professor Rosen som fra en fremmed Verden styre hen imod den Plads, hvor han stod. Hougaard var stanset ved Ku-

lissen. I næste Øjeblik følte Hugo Professor Rosens Arme om sin Hals. Og han hørte hans Stemme synge muntert og dog ømt bevæget mod Baggrunden:

En nyfødt Sol fra Østen gløder,
forsamler jer, o Fiskermænd . . !

— — — —

Ja, Livet havde givet Hugo sin Velkomst!

For første Gang følte han det, da han mod Forestillingsaftenens Slutning stod alene i Scenens Baggrund og stemte sin Luth med et fortroligt Smil. Et Pust af Solskin og Samfølelse strøg fra Tilskuerpladsens følsomme Aandedræt over Rampen og fik hans Smil til at skælve. Og da han saa løftede sit Ansigt og gik klimprende frem med Luthen i sin Favn, og Bifaldet brød løs og stod som et Stormvejr om hans Hoved, da trykkede han overvældet Luthen ind mod sit Bryst, som om den var hans Sjæls hemmelige Fortrolige, der efter lange Tiders Adskillelse atter hvilede ved hans Hjærte. Og da Bifaldet endelig stilnede, og Slutningssangen tonede ud over Rampen — da syntes han, at hans Sjæl for første Gang fløj de andres imøde og løftedes i en stigende Bølge mod Kunstens forjættede Land. —

For første Gang aandede han befriet ud i Solen. Lykken var kommet til ham, og han sejlede paa dens Bølge. Han gik som før sine ensomme Ture ude ad

Byens Udkant, mindedes sine Drengedage, naar Sommerferien begyndte og Solen syntes at staa stille over hans Hoved. Gennem Breve fra sine Forældre og fra ukendte Fremmede mødtes Genskæret af andres Glæde med hans egen. Med Sindet fyldt af taknemmelig Forundring kastede han sig ind i de nye Opgaver, der ventede ham. Han følte, at hans Evner voksede med det nye Mod, som Medgangen gav ham, og at et Væld af tilbagetrængte Kilder søgte mod Lyset for at udfri Livets Sorger i Kunstens Glæde.

Han saa' sig omkring. Han tilhørte nu den Slægt, der nærmede sig de Fyrre. I Politik og i Kunst, i Videnskab og Handel mødte han Navne, som han havde kendt i sin Ungdom. Hans egen Generation var vokset umærkelig frem og stod nu pludselig fuldt udrustet som en sluttet Phalanx i Landet. — Han smilede, syntes, at han selv var saa ny og ung i Tøjet, at han bedre passede blandt de Unge, der endnu lovede, end blandt de Ældre, der havde holdt de Løfter, de gav. Med en vemodig Fornemmelse af Livets hastige Løb følte han, at Tiden umærkelig var rykket ham ind paa Livet. Han hørte ikke mere til blandt de Unge. Han saa' sig tilbage. Javist var han fremme — og Ungdommen var forbi!

Og skønt han følte sig yngre end nogensinde før, mærkede han dog i Samlivet med de Unge paa Teatret, at hans egen Ungdom ligesom havde bundfældet sig og laa som en afsluttet og erindringsfyldt Baggrund for hans Tanke. Fuldtfærdige Meninger om alt og alle, urokkelige Dogmer, som han med et Smil genkendte fra sin egen Ungdom, mødte ham gennem Samtalerne med Teatrets yngre Generationer. De lyttede andægtig til de Ældres erfarne Betragtninger — og nedsablede

skaanselsløst Erfaring og Betragtning, saa snart de var paa Afstand. Men Hugo fornam med en frisk og oplivende Glæde, at de Unge kom ham imøde med et eget tillidsfuldt Kammeratskab. Han havde vel sine Tvivl og følte ofte, at Afstanden var større, end han selv ønskede at indrømme baade for sig selv og de andre. Men han lod staa til med den overstrømmende Glæde af ny og forynget Ungdom, som han følte i sit Sind. Og alt som Tiden gik, og han sugedes ind i Teatrets bølgende Liv, følte han, at han sejlede bort fra sine Jævnaldrendes Kres og gled op mod den fremadhigende Sværm af unge Sejlere, der med blafrende Sejl søgte ud mod friskere Vind paa aabent Vand.

Men naar han da fra de Unges Værelser, hvor Samtalerne bølgede og brødes i evig Fremdrift og Modstrid, kom ned paa sit eget og satte sig foran Sminkebordet, læste han i de graa, lidt trætte Træk, at Tiden ikke var gaaet sorgløst hen derover. Fremtidens Vej, der engang syntes ham saa uendelig lang, at han utaalmodig kunde ønske sig længere fremme blot for at være nærmere Maalet, lukkede sig i Mørke, og han vendte sine Øjne bort for ikke at møde det sidste Maal, som han dunkelt skimtede forude. Det Liv, der laa bag ham, syntes ham paa en forunderlig Maade baade langt og kort — langt, naar han lod Blikket glide langs Chifrene — kort, naar han opgjorde Facit. De Tal, der endnu kunde lægges til — hvor syntes de ham pludselig forfærdende faa! Hver Dag kunde Timeglasset stanse, mens hans Øje saa' ind i nye Tider og nye Egne, som hans Fod aldrig skulde betræde! Og nye Slægter vilde sidde her foran Spejlet med de samme Chifre og det samme Facit, mens Time-

glasset randt ustanselig i Mørket, og hvert Sandskorn var en Draabe, der dryppede fra Hjærtets Kilde og aldrig kom igen — aldrig kom igen! —

Hugo holdt sig som oftest hjemme, naar han en sjælden Aften var fri fra Teatret. Nu og da modtog han Indbydelse fra Mennesker, han tilfældig havde truffet — en enkelt Gang fra Jacob Salomon, der med Fru Edel udbad sig Æren i Palæet ved Østbanegaarden. Hugo undskyldte sig med Arbejde og svarede med et høfligt Nej. En Dag, da han kom fra Teatret, mødte han Onkel Philip og Tante Martha. Han hilste ærbødigt og gik langsomt forbi — baade ønskede og ikke ønskede, at de vilde stanse ham. Han kunde mærke, at Tante Martha vendte sig og blev staaende for at se efter ham — og Hugo gik hjemad, bebrejdende sig selv sit meningsløse Stivsind. Erindringen om den sidste Dag i Onkelens Hjem dukkede atter op for hans Blik. Han saa' Onkel Philip trykke Tante Martha hæftigt og dog varsomt ind til sit Bryst, mens hans Haand bevæget klappede hendes Ryg. Saa hørte han Gerdas Stemme nævne Ingeborgs Navn med en haanlig og kampberedt Tone, saa' sig selv staa udenfor Døren og stirre for sidste Gang paa det sirlige »Ph. David« paa den skinnende Plade. Og som den Gang følte han med en barnlig Blanding af Sørgmodighed og Trods, at de ikke kunde mødes, før Tilfældet engang førte dem sammen. Dét, som dengang havde skilt dem, var jo forbi. Hvorfor greb han det ikke som et Vink af Skæbnen, da han følte Tante Martha vende sig, som om hun ønskede at stanse ham? Var det med Tanken paa Ingeborg, at han dum og trodsig gik videre? Ingeborg —? Hvorfor blev Menneskene hængende ved Virkningen, længe

efter at Aarsagen var forbi? Var det den samme meningsløse Grund, der splittede Menneskenes Liv og var blevet hans egen Skæbne? Tante Martha og Ingeborg .. hvor var det dog altsammen længe siden og langt langt borte! Eller syntes han det kun, fordi Længslen forlænger al Afstand baade i Tid og i Rum? —

Da Hugo en af de følgende Dage, en lys og straalende Vinterdag, kom fra Prøven og stak Hovedet indenfor i Portnerens Lukaf, stod der et Brev til ham foran den aftremmede Luge. Han kendte ikke Skriften, en stor og gammeldags Skrift med spidse Bogstaver og lidt besværlig Linjeføring. Han brød Konvoluten og gik hen til Sofaen. Og mens Skuespillere og Statister under Raab og Latter stormede som en løssluppen Skolesværm ned over Trapperne og ud i Vinterdagens friske Sol, læste han med bankende Hjærte:

Min kære Hugo!

Jeg sender dette Brev til Teatret, hvor jeg haaber, det træffer dig, da jeg ikke kender din Bopæl. Jeg vilde have stanset dig forleden, men du var allerede langt forbi, da Far fortalte mig, at det var dig. Ingeborg er for nogen Tid siden kommet hjem fra Udlandet, og jeg fik en Dag tilfældig at vide af vor Professor, at hun laa paa Sct. Josephs Hospital og havde gennemgaaet en alvorlig Operation. Vær ikke bange, jeg har besøgt hende flere Gange, og hun var i Bedring, synes jeg, da jeg var der igaar. Men hun er meget svag, det lille Skind, og det vil vare længe, inden hun atter kommer til Kræfter. Der kommer ingen og ser til hende andre end jeg og Far. Mellem 3 og 4 har hun faaet Lov til at mod-

tage en lille Visit. Man maa ikke tale for meget, da hun ikke taaler ret meget endnu. Men hun er glad for at se et Ansigt, hun kender.

Jeg vilde kun lade dig dette vide og sender dig hermed en kærlig Hilsen

din

Tante Martha.

Hugo stak med rystende Haand Brevet i Konvoluten og rejste sig hastig. Paa Torvet tog han en Vogn. Da han kørte op foran Hospitalet, stansede Vognen nogle Skridt fra Indgangen. Idet han sprang ud, kørte en skummel Hospitalsvogn gennem Porten. Hugo betalte hurtig og gik hen til Portnerlugen, hvor en Søster opgav ham Gang og Nummer. Da han gik over den stille Gaard mod Sidefløjen, dukkede en lille trivelig Skikkelse frem fra Indgangsdøren. Hugo ilede derhen og greb den buttede Haand, der var fri af Muffen. Det var Tante Martha.

»Er det dig, min Dreng!« udbrød Tante Martha og holdt hans Haand fast, som om hun ikke vilde slippe den. »Du har faaet mit Brev? Var det forkert af mig? Nej ... vel? — det vidste jeg! Ingeborg har det lidt bedre idag, synes jeg, men de siger jo ikke noget deroppe. Det kan de vel heller ikke. Gaar du derop? Det var pænt af dig, min Dreng. Ingeborg har talt om dig, ellers havde jeg ikke skrevet. Jeg kunde jo ikke vide ... vel? Om jeg tror, hun venter dig? Ok, Hugo — vi trænger vist allesammen til lidt Hjælp, naar det kommer til Stykket. Hun vil blive glad, det véd jeg. Andre véd sommetider mere end de, der var nærmest til at vide det. Men det er vel saa vanskeligt altsammen.«

»Hvordan har I det derhjemme?« spurgte Hugo.

»Godt, gudskelov. Du har vel hørt, at Onkel Ernst døde, mens du var ude? — Ja, Herregud!«

»Maa jeg se op til jer engang?«

»Om du maa! — Men gaa nu, og bliv ikke for længe. Og lad som slet ingen Ting. Jeg har altid holdt af Ingeborg, men hun forstod os vist ikke. Eller vi maaske ikke rigtig hende. Farvel, min Dreng. Du er velkommen, naarsomhelst du vil komme.«

Hugo gik op ad den kolde og stille Trappe. En Søster kom ham stilfærdig imøde. Da han nævnede sit Navn, saa' hun et Øjeblik paa ham med tunge, indtrængende Øjne. Hun bad ham vente og gik rolig og taalmodig op mod Gangens Baggrund. Aabnede forsigtig en Dør og forsvandt. —

Hugo lænede sig op mod Vinduet og stirrede ud i det blege Solskin. Saa vidt skulde det komme, inden Mennesker atter kunde mødes! Fra det Fjærne mødte han Ingeborgs Øjne. Han saa' kun hendes Øjne og syntes med ét, at hele hans Liv bundede deri. Saa fjærnt, saa fjærnt — og dog saa forunderlig nær!

Døren blev sagte aabnet dernede. Søsteren gik et Par Skridt hen imod ham. Hugo gik hende stille imøde. »Ikke for længe — og ikke tale for meget,« hviskede hun. — »Hvordan gaar det?« spurgte Hugo med sagte Stemme. — »Jo, Tak,« sagde Søsteren med et taalmodig dvælende Nik, der gjorde Hugo urolig. Saa gik hun hen og aabnede forsigtig Døren. Hugo stod derinde. —

»Er det dig, Hugo?« hørte han en mat og rørende Stemme hviske fra Sengen med det hvide Omhæng henne ved Vinduet.

Hugo nærmede sig varsomt. Ingeborg havde drejet

sit Ansigt om imod ham og løftede den hvide Haand svagt fra Tæppet. Hugo satte sig, bøjede sig over den trætte Haand og blev længe siddende med den mod sine Læber. —

Da han atter løftede sit Ansigt, mødte han Ingeborgs Øjne. Et ømt og vemodigt Smil skælvede derinde. Hendes Haar laa i to tynde Fletninger om de smalle Kinder. Det store brusende Haar fra dengang .. og de smaa, matte Fletninger, der nu laa om hendes Kind! Han nikkede smilende og sagde:

»Har du det en lille Smule bedre, Ingeborg?«

»Ja,« sagde hun med et roligt Suk og lod sin Haand glide over hans.

Hugo blev siddende med hendes Haand i sin. Nu og da klappede han hendes Kind, hun lukkede Øjnene og smilte. Han lod Haanden glide over den tynde Barnefletning og mindedes Billedet derhjemme af Søsteren og Ingeborg i hvide Mamelukker med Dukken i Skødet. Han syntes, at han sad ved hendes Barneseng og følte det pludselig, som om han havde elsket hende hele sit Liv, fra hendes ensomme Barndom, som han aldrig havde kendt. Han ønskede, at han havde kendt hende fra de Dage, da hun vandrede i sine hvide Mamelukker gennem Byens Gader. Hvor var de Fletninger dog blevet tynde! Elskede .. min elskede Ingeborg .. hviskede han bevæget for sig selv, mens han strøg hendes Kind og hendes Haar.

En svag Rødme farvede hendes Kinder, hun havde drejet sit Hoved og fulgte hans Haands sagte Gliden. Han hørte hende hviske, bøjede sig smilende nærmere for at høre:

»Du maa ikke se paa mit Haar, Hugo. Det er blevet saa tyndt, men Lægen mener, at det kommer igen.«

»Du maa ikke tale, Ingeborg. — Det kommer nok altsammen igen.«

Hun lagde sin Kind ind mod hans Haand og blev liggende længe stille, som om hun sov. Fra Gangen lød sagte listende Trin og Lyd af mumlende Stemmer. Nede fra Porten hørte han Hestetrampen og et dumpt Bump som af en Kiste. Ingeborg slog Øjnene op ved det sagte Ryk i hans Haand, hun holdt den fast ind mod sin Kind og sagde:

»Du maa ikke gaa, Hugo.«

»Nej.«

I det samme blev Døren aabnet ude fra Gangen, Søsterens sorte Flagermuseskikkelse gled som en Skygge hen mod Sengen.

»Nu maa den lille Frue vist hvile lidt for idag.«

Ingeborg smilede og hold. Hugos Haand krampagtig fast i sin. Hun holdt den endnu, mens han langsomt rejste sig. Hugo bøjede sig og kyssede hendes Pande. Den var fugtig og kold.

»Farvel, Ingeborg.«

»Farvel, Hugo. — Naar ser jeg dig igen?«

»Imorgen.«

»Tak.«

Hun lagde sig tilbage mod Puden. Døren lukkede sig sagte. Da Hugos Blik faldt paa den lukkede Dør, læste han paa en lille Plade: »Ingen Besøg.«

Det var, som om Hugos Besøg havde givet Ingeborg Kræfter. I de følgende Uger fik hendes Kinder Farve — Søsteren smilede, naar Hugo spurgte, og hendes

dæmpede: »Jo, Tak,« klang mere fortrøstningsfuldt og fortroligt. Naar Prøverne paa Teatret trak længe ud, kom Hugo først sent paa Eftermiddagen, og han blev da siddende, mens Ingeborg havde Uret liggende foran sig paa Tæppet og passede ængstelig og nervøst paa Tiden som i gamle Dage. Det dæmpede Lys i Stuen faldt over Lænestolen ved Vinduet og Bordet med Blomsterne og Ingeborgs Smaasager, og naar Hugo sad ved hendes Seng, og Aftenstilheden sænkede sig over Bygningen, kunde han føle sig ind i en lun og hjemlig Stemning. I Tankerne byggede han da Fremtiden op, Led for Led gennem varsomme Billeder, uden at nogen af dem i Samtalen berørte den — som om de hemmelig frygtede, at det svageste Pust skulde splitte de luftige Syner.

De talte ofte om Hugos Arbejde ved Teatret. Ingeborg havde gennem Tante Martha fulgt hans stigende Stjærne, og med et lykkeligt Smil lyttede hun til hans Beretninger om de nye Opgaver, der fængslede ham, og den befriende Glæde, han følte ved at udfri sit eget og andres Hjærte gennem sit Spil. Ofte betroede hun ham, hvad Lægerne havde fortalt om deres Indtryk af hans Kunst — hun havde Vanskelighed ved at faa de rosende Ord over sine Læber og søgte gennem tilfældige Indskud at liste dem ind i hans Øre. Hugo smilede da, selv undselig glad, og de søgte begge hurtig over til andre Æmner, mens deres stumme Haandtryk fortalte om den dybe Glæde, de begge havde følt. Hun kunde længe ligge og se paa ham med et lykkelig forundret Udtryk, som om han var en fremmed, der paa sælsom Vis stod hende nær. Der gled da over hendes Ansigt et Strejf af barnlig Beundring, blandet med et kløgtigt Smil, der skulde antyde, at hun var voksen nok

til samtidig at reservere sig alt fornødent. Men naar han saa sagde, at den meste Ros var Smiger og Uforstand, og at Resten maatte skrives paa Venlighedens Konto, glemte hun alle Reservationer og udstyrede de rosende Ord, hun havde indsamlet, med voldsomme Farver, som Hugo med et Smil følte var hendes eget Bidrag til Indsamlingen.

Efterhaanden som Dagene gik, og de vænnede sig til hinanden, gled deres Samtale varsomt og umærkeligt tilbage i Tiden og kresede om deres Samlivs første lykkelige Timer. Det var, som om de efter lang Tids Forløb genopfriskede Minderne fra en Ungdomsrejse — Vanskelighederne og Besværet var glemt, kun Solskinnet var blevet tilbage, ja selv over de mørke Dage havde Erindringen kastet sit forsonende Skær. Kun nærmede de sig aldrig det Navn, der havde skilt dem, og den Tid, de havde levet adskilt uden Kundskab om hinandens Veje. En graa, sørgmodig Taage skjulte Landet, og naar Samtalen tilfældig strejfede Grænsen og ledte deres Tanke derind, trak de sig sky tilbage, hver i sin tause Krog, indtil Samtalen atter søgte Fodfæste og prøvende fandt det i Egne, hvor de trygt kunde mødes. Men som det altid gaar, naar Mennesker søger at skjule for hinanden, hvad de begge véd eller hemmelig aner — en sørgmodig Nemesis skabte et lufttomt Rum imellem dem, som hverken Smil eller tause Haandtryk mægtede at fylde med fortrolig Varme.

Og det lufttomme Rum af hemmelige Anelser og Syner, der føltes som en tynd, men uigennemtrængelig Skillemur, mens de vandrede tilbage over deres Samlivs aabne og skyggefri Egne, spærrede ogsaa for Fremtiden og stansede deres Tale, naar de i Tankerne søgte at nærme sig Livet forude. De følte begge, at de i en

stor Bue svingede udenom den Tid, der havde skilt dem, og kun i Taushed nærmede sig hinanden i en Fremtid paa den anden Side Muren. Naar Hugo sad med hendes Haand i sin, og hun træt havde lukket sine Øjne, mens hans Tanker i Stilheden gik sine egne Veje, følte han det, som om de begge igen gik ud i Livet mod et dæmrende Foraar og aldrig siden kunde skilles. Naar han da fra det lyse Fjærne mødte hendes Øjne i Sygestuens tyste Skyggelys, kunde han overfaldes af en uendelig Sørgmodighed — som om han i hendes Øjne læste den sidste Skilsmisses tunge og ubønhørlige Svar. Men naar hun saa smilende trykkede hans Haand og paa hans Spørgsmaal svarede, at hun følte, det nu gik fremad, kunde han i et Øjebliks Svæven mellem Angst og Haab lægge sig knælende foran hendes Seng og med sin Mund mod hendes Haand tale om sin Fremtid, saa hun følte, at den ogsaa var hendes. Mens Angst og Tvivl gravede i hans Hjærte, og han hørte de listende Trin ude paa Gangen nærme sig og fjærne sig .. nærme sig og fjærne sig .. som om de puslede ved hendes Dør, stansede for at lytte, om det var Tid .. og atter forsvandt — —

Hugo havde ligget længe paa Knæ foran hendes Seng. Da hørte han pludselig en svag Lyd for sit Øre. Han løftede sit Hoved. Ingeborg laa med Ansigtet skjult i Puden, han rykkede helt hen til hende og spurgte hviskende:

»Hvad er der, Ingeborg? Skal jeg kalde?«

Hun svarede ikke og trak hans Ansigt ned mod Puden. Hugo følte, at den var vaad af Taarer — han vilde rejse sig, men hun holdt ham tilbage.

»Hugo .. Hugo ..« hviskede hun ved hans Øre.

»Ja — Ingeborg?«

»Jeg tror, jeg dør, Hugo!« Hun vendte sit Ansigt om imod ham og saa' paa ham med store, angstfulde Øjne. »Jeg kan mærke det indeni mig. — Nej, bliv liggende — du maa ikke gaa fra mig.«

»Vær nu rolig, Ingeborg! Jeg véd, at du kommer dig.« Angsten og Tvivlen gravede i hans Hjærte. »Det tror du jo ogsaa selv.« Han hørte atter den klynkende Graad ved sit Øre, tungt og hjælpeløst som Barnegraad. »Vær nu rolig. Jeg skal jo gaa om lidt — du véd, jeg spiller iaften.« Han saa' Teatret, hørte under hendes Graad Orkestret stemme Instrumenterne i Tilskuerrummets levende Brus. »Saa .. saa — ja, jeg er her — ja, jeg smiler af dig — lad mig se, om du ogsaa kan smile?«

Hun rakte Haanden ud efter sit Ur paa Bordet og gav det til Hugo med et Smil, da Taarerne endnu blændede hendes Øjne.

»Hvormange er den —?« spurgte hun, mens hun søgte efter Lommetørklædet under Puden. — »Saa mange —!« Hun glemte Lommetørklædet og sine Taarer. »Du skal ikke tænke paa alt det dumme, jeg sagde før, Hugo.« Hun bøjede sig over hans Haand og kyssede den hæftig. »Gid jeg kunde gaa med dig! — Kan du huske, naar jeg dengang sad deroppe i øverste Etage og havde lovet at nikke til dig, naar Tæppet var nede? Gud véd, hvor længe jeg blev ved med at nikke, efter at du vistnok forlængst var forsvundet fra Kighullet! — Ak, ja .. Hugo,« sukkede hun og lagde hans Haand ind mod sit Bryst med en lille eftertænksom smilende Lyd. »Saa — skynd dig nu! — Dèr kommer Søster. — Skal Barnet sove —?«

Søster Marie gled hen mod Sengen som en Nattefugl paa lodne Vinger.

»Ja, nu skal Barnet sove,« sagde hun stille og klappede Ingeborgs Kind.

Hugo syntes, at Søsterens Smil skiftede Farve, da hendes Haand gled over Ingeborgs hede Pande. Da han vendte sig i Døren, løftede Søster Marie Ingeborgs Hoved fra Puden. Det smalle Ansigt med den tynde Barnefletning i den mørke moderlige Favn ..!

»Farvel, Hugo,« nikkede hun træt og tungsindig.

»Farvel, Ingeborg.«

Det var en Dag ud paa Foraaret. Ingeborg havde en Tid været meget svag, men var nu atter i Bedring. Hugo havde efter Stuegangen talt med den unge Doktor Bendix i Telefonen, han havde med sin dybe sagtmodige Stemme beroliget ham og bragt ham en Hilsen fra Ingeborg. Hugo gik glad op paa Scenen og fortsatte Prøven. Han havde lovet Tante Martha at komme der til Middag. Ved 6-Tiden ventede Ingeborg ham paa Hospitalet. Naar hun atter blev rask, skulde Livet begynde! Han syntes, han i sin Glæde kunde forudføle den Lykke, der ventede dem i det gryende Foraar. Og hans Glæde gled ind i hans Spil under Prøven — Timerne fløj, og han følte i enkelte Minutters bølgende Fryd, at Livet og Kunsten er ét. —

I den mellemliggende Tid havde Hugo ofte besøgt Onkel Philips Hjem paa Nørregade. I det Ydre var der ingen Forandring sket, men Hugo mærkede, at On-

kel Philips Herredømme var blevet svagere med Aarene, og at han stille var blevet detroniseret baade i Hjemmet og i Forretningen. Efter Sønnerne Axels og Rudolfs Optagelse i Firmaet, var Magten langsomt gledet ham af Hænderne. Han vandrede vel som sædvanlig om Morgenen til sit Kontor, men hans Gang var bleven langsommere og Rejsningen svagere, og naar han traadte ind paa Kontoret, følte han, at den tidligere ærefrygtindgydende Respekt havde veget Pladsen for en ydre Høflighed, der vel endnu lystrede hans Ordre, men uden de svundne Dages Aplomb i Udførelsen. Endnu søgte han i afgørende Øjeblikke at lægge sin Myndighed for Dagen med Glimt af fjærne Tiders Lyn og Tordentale. Men Uvejret sank buldrende sammen i sig selv inde i det gamle Privatkontor, hvor Posten vel som før laa urørt, indtil han havde aabnet den, men hvor Forretningens hemmelige Traade ikke mere samledes i et uomgængeligt Brændpunkt. Naar Axel og Rudolf forelagde ham som Firmaets Seniorchef de Beslutninger, de allerede havde taget, forsøgte han undertiden at sætte sin afgørende Vilje op mod deres. Men gennem deres tause Nik og meget talende Argumenter forstod han, at en ny Tid havde undergravet Grunden under hans egen, og at han umærkelig var blevet forsat til Reserven, der sjældent kaldes frem, før Slaget er forbi. Nu og da gik hans Vilje dog igennem, og han nød da sin Sejr derinde for sig selv, mens han aabnede den medbragte Frokost og af gammel Vane gennemgik Børslisterne og Markedets Konjunkturer. Og lyttende fulgte han den travle Summen i de ydre Kontorer, hvor Maskinen gik — idet han med smaa veltilfredse Nik dokumenterede for sig selv, at det dog til syvende og sidst var *ham*, der havde sat den i Gang. —

Hjemme var Forholdet et noget andet. Af gammel Erfaring vidste Onkel Philip, at hans Eneherredømme dèr altid havde staaet paa svage Fødder, og at hans Herskervilje fra Tidernes Morgen havde maattet bøje sig for Tante Marthas sikre og styrende Haand. Hans Kamp mod Overmagten, der dog i gamle Dage resulterede i en væbnet status quo, var efterhaanden brudt sammen, og han modtog nu pligtskyldig hendes smaa Kommissioner som skyldig Belønning for lang og tro Tjeneste. Men ogsaa dèr kunde Følelsen af svundne Tiders Enevoldsmagt overmande ham, og han søgte da tordnende at sætte sin Vilje igennem og satte den ogsaa i lykkelige Øjeblikke mandigt og myndigt igennem. Men Lykken skulde ikke vare længe. Tante Martha havde med Alderen tiltaget sig et eget Taushedens Regimente. Naar Onkel Philip havde vundet sig en af sine sjældnere og sjældnere Pyrrhussejre, tav hun ham langsomt ihjel. — Det begyndte som oftest med, at Onkel Philip Morgenen efter Slaget spurgte hende henkastet, om hun fulgte ham paa Vej til Kontoret. — Taushed. — »Jeg spørger dig, om du følger mig paa Vej til Kontoret?« sagde han et Øjeblik efter med en Stemme, der skulde lyde sikkert, men var stærkt svækket af Situationens Alvor. »Ja, det hører jeg,« sagde Tante Martha og satte sig urokkeligt ved Sybordet. — Onkel Philip følte, at Stemningen var utryg, han gik med faste Skridt ud i Entréen og tog Tøjet paa. Et Øjeblik efter aabnede han Døren paa Klem, Tante Martha sad ved Sybordet med Brillerne paa Næsen. — »Er det Meningen, at du vil lade mig gamle Mand gaa alene?« — Stilhed. — Saa lukkede Onkel Philip Døren med et Smæk, der havde noget af gamle Dages sikre og haandfaste Klang. Og Tante Martha syede videre,

mens hun i Skjul bag Gardinet fulgte ham gennem Spejlet og smilede sejrsikker, naar hun saa ham vende sig og skue længselsfuldt tilbage, før Gaden drejede, og han slukøret forsvandt om Svinget. — —

Da Hugo ved 4-Tiden traadte ind i Stuen, sad Tante Martha ved Sybordet. Onkel Philip sad paa Lænestolens Armlæn ved det andet Vindu og stirrede fortabt ud over Gaden i en Slags ensom Karantæne. Hugo følte i samme Nu, at Onkel Philip atter havde tabt en af sine sjældne Sejre. Hugo lod som intet, fortalte, hvad Dr. Bendix havde meddelt ham ude fra Hospitalet. Navnet Bendix gav Onkel Philip en kærkommen Lejlighed til i et ubevogtet Øjeblik at liste sig ud af Karantænen. Han kastede sig ind i en indgaaende Undersøgelse af Familien Bendix, mens hans Øjne flakkede om Sybordet, hvor Tante Martha tronede tillukket og uanfægtet. Endelig lykkedes hans Krigslist. Ved Navnet Rose Bendix, som Onkel Philip i sin genealogiske Iver havde sammenkoblet med Etatsraad Meyer Bendix, brast Tante Marthas Taalmodighed. Med en Tone af ubøjelig Karakterstyrke, der ramte det Bendix'ske Stamtræ som et Øksehug, afskar hun i et Nu enhver Forbindelse mellem Rose Bendix og Etatsraaden. Og mens det ene Ord tog det andet, og Tante Marthas Søster, Esther, der efter Regines Død boede i Huset hos Onkel Philip, var kommet til og som Opmand havde afgjort Striden i Tante Marthas Favør, gled Samtalen ind paa andre Baner. Men Onkel Philip trissede befriet rundt og nikkede smilende til den døve Tante Esther, der nikkede igen med sit tungsindige Smil uden at forstaa Grunden til denne saa uventede Venlighed fra Onkel Philips Side. —

Efterhaanden samledes de alle, og Onkel Philip følte

sig lidt efter lidt Stillingen voksen som Overhoved og Familiefader. Da de satte sig til Bords og indtog deres gamle Pladser, følte Hugo det, som om alting var vendt lykkelig tilbage. Axel og Rudolf var blevet graa, men i Hjemmet virkede de, som om de endnu var Drenge og rolig bøjede sig for Skik og Brug fra gamle Dage. Gerda sad ved Faderens Side. Alderen havde givet hendes Træk en egen fast og formfuld Støbning, over det rene og kloge Ansigt laa et Skær af fornem tillukket Ro, men naar hun smilede, saa' Hugo, at hendes graablaa Blik var blevet blidere — som om en dybere Farve aandede hen derover. Og de skarpe Furer, der fra Mundvigen strakte sig ned mod den lidt tilbagevigende Hage, sammensmeltede i Hugos Sind det Indtryk, hun gav ham af lidenskabelig Viljestyrke og følsom Melankoli.

Onkel Philip havde nu ganske genvundet Fatningen. Han skævede vel nu og da til Tanthe Martha, der tronede enevældig for Bordenden lige overfor Hugo, men han søgte diplomatisk at udglatte de sidste Kuldetrækninger gennem forekommende Tilnærmelser til Tante Esther. Og han nød i sin nuværende Afmagt med en sælsom Følelse af tidligere Tiders Overmagt Esthers underdanige Forvirring ved at være Genstand for den sjældne Opmærksomhed fra Husherrens Side. Ja, end ikke den lille Næselyd, som Esther frembragte, naar hun troede sig ubemærket og for bedre at kunne høre trykkede Fingrene mod Næseborene og pustede til — end ikke det lille pibende Fløjt, som ellers kunde bringe Onkel Philips Blod paa Kogepunktet, formaaede idag at bringe Spidsen af hans Næse til at blegne.

Efter Bordet satte de sig ind i Tante Marthas Stue.

Onkel Philip bød Cigar, trissede lidt til og fra og havnede tilslut i Lænestolen, hvor han slumrede blidelig ind, lykkelig omsvævet af sine egne. Tante Esther havde taget Hækletøjet frem af den store Hængepose og trak Naalen til sig i kraftige Nap, mens hendes Blik nu og da fløj over Lorgnetten i smaa forskræmte Blink, som om hun var angst for at nogen skulde have talt til hende, uden at hun hørte det. Naar det undertiden skete, nikkede hun med sit tungsindige Smil, som om hun havde hørt, hvad der blev sagt. Og hun bøjede sig da hviskende mod Tante Martha, som var den eneste, hun forstod, og hvis taalmodige Smil og Spørgsmaal hun besvarede med en Fryd, som om en vanskelig Opgave var blevet hende stillet, og hun med Glans havde løst den.

Rudolf sad henne ved Døren og røg sin Cigar i eftertænksomme Sug. Axel sad ved Klaveret og spillede dæmpet, mens han med hævet Hoved nynnede dertil og sænkede de store Laag med en langsom Smægten over de tunge, lidt udhvælvede Øjne. Gerda og Hugo stod ved Vinduet og saa' over Genbohuset op mod den blege og kølige Foraarshimmel —

»Jeg skal hen iaften og se dig spille,« sagde Gerda og blev staaende ubevægelig med Blikket rettet mod Genbohusets Tag.

»Herregud — den gamle Forestilling!«

»Jeg holder saa meget af dig i den Rolle,« sagde hun stille.

»Saa skal jeg spille for dig iaften, Gerda.«

De stod et Øjeblik tause. Axel havde hævet sin Stemme en Kende, Tante Esthers lidt hæse Hvisken summede og summede som en stædig Flue mod en Rude —

»Har du det ogsaa som jeg, Hugo —?« sagde Gerda uden at flytte sine Øjne. »Nej,« — fortsatte hun saa med en smilende Hovedrysten — »du har jo naaet, hvad du ønskede. Men denne Foraarstid med de lyse Aftner! Gid det endnu var Vinter — saa tænder man Lys og ruller ned og mærker ikke noget til alt det derude.«

Hugo svarede intet. Han følte sig saa lykkelig til Mode, mens han stirrede ud over den lyse Himmel og tænkte paa Ingeborg og Foraaret, der smilede ham imøde —

»Du, der selv er Kunstner, véd slet ikke, hvad Kunsten betyder,« vedblev Gerda og trak Blikket til sig, idet hun langsomt sænkede sit Hoved. »Hvis jeg ikke havde mine Bøger og engang imellem Teatret at glæde mig til —! Kunsten er som en Rejse i Livet for den, der ikke kommer udenfor sit eget. — Sé engang paa Axel!« hviskede hun pludselig og kastede et Blik fuldt af Skælmeri og Vemod hen mod Broderen.

Axel havde bøjet sit Hoved langt tilbage, saa de lukkede Øjne var rettet mod Loftet. Hans Hænder gled over Klaveret i smaa, lidt kunstnerisk henslængte Strejf, der lokkede et forsigtigt Smil frem i Broderen Rudolfs poliske Øjne. Axel nynnede dæmpet med en Stemme, der skælvede svagt af Rørelse og Hengivelse ...

Wo bist du, wo bist du, mein geliebtes Land
gesucht, geahnt, und nie gekannt!
Das Land, das Land so hoffnungsgrün —
das Land, wo meine Rosen blühn,
wo meine Freunde wandelnd gehn,
wo meine Todten auferstehn,
das Land, das meine Sprache spricht,
o, Land — wo bist du — — ?

Hugo saa' ind i Stuen. Tante Martha og Esther sad hviskende bøjet over Hækletøjet, Rudolf røg i Stilhed grundende sin Cigar, og fra den tilstødende Stue lød Onkel Philips korte bortsvævende Pust. Idet Hugos Øjne mødte Gerdas, mindedes han en Aften fra deres fjærne Ungdom, og han syntes, da hendes Laag langsomt sænkede sig, at hun lukkede sine Øjne over det samme Billede. Og dybt og dvælende lød det henne fra Klaveret:

Im Geisterhauch tönt's mir zurück:
dort wo du nicht bist, dort ist das Glück ..!

I samme Øjeblik dukkede Ingeborgs Ansigt frem for Hugos Blik. Hun stirrede hen imod ham, halvt skjult i Sygeplejerskens mørke og moderlige Favn. Og mens hans Hjærte bankede beklemt af Angst og Forhaabning, sagde han Farvel og gik. —

Da han naaede Hospitalet, var det begyndt at skumre. Han gik hastig over Gaarden, kastede et Blik op mod Ingeborgs Vindu og sprang op ad Trappen. I Døren mødte han den unge Doktor Bendix, der stansede og rakte ham Haanden med et beroligende Smil. Hugo greb hans Haand og trykkede den varmt — han følte sig selv som en Dreng under den unge Læges faste og gennemtrængende Blik.

»Jeg kan glæde Dem med, at Deres Kone har det godt.«

»Gudskelov —!« Hugo trykkede atter hans Haand med broderlig Varme.

»Jeg har lige været hos hende, saa jeg vil ikke opholde Dem. — Hun venter Dem,« tilføjede han og bøjede sit Hoved paa skraa under Smilet til Farvel.

Hugo gik stille ind paa Gangen. Henne fra Bag-

grunden kom Søster Marie ham imøde og hviskede dæmpet:

»Jeg tror, at Fruen er faldet til Ro et lille Øjeblik. Hun hørte mig ikke, da jeg for lidt siden aabnede Døren. De kan godt gaa derind — men saa stille som muligt.«

Hugo aabnede forsigtig Døren og gik ind. Han listede sig hen langs Tæppet og blev staaende et Par Skridt fra hendes Seng med lykkeligt bankende Hjærte. —

Ingeborg sov. Hun laa som altid med den højre Kind mod Puden og Haanden som Støtte derunder. Over den smalle Kind laa et sagte rødmende Skær, hendes Aandedrag var trygt og roligt. Over Øjenlaagene og Mundvigene gled sagte Krusninger, som om et Luftstrejf aandede hen derover. En dyb Fure trak sig ned mellem de højtsvungne Bryn og gled ud i korte trætte Rynker over den hede Pande. Langs Skilningen lyste enkelte graanede Haar frem mod den dunkle Bund. Han kom til at tænke paa en Foraarsdag i deres første Tid, da hun stod midt i Sollyset paa den lille Balkon ud mod Boulevarden, og Haaret skinnede rødligt gennemstraalet af Sol — som om Blodet gik sin lysende Vej derinde. Ingeborg .. min Elskede .. tænkte han, mens hans Smil skælvede mellem dengang og nu —

I det samme slog hun langsomt Øjnene op, stirrede først et Øjeblik frem imod ham uden at se, lod saa Blikket glide søgende op mod hans Ansigt, og mens Øjnene flakkede som for at finde Fodfæste, strøg hun Haaret fra Panden og rakte ham Haanden med et dybt udhvilet Suk:

»Har du staaet der længe? Du smiler saa lumsk.

Jeg havde lige pyntet mig lidt for at gøre mig rigtig pæn. Nu er vel Forgyldningen gaaet af Sankte Gertrud?« spurgte hun og strakte Haanden ud efter det lille Spejl paa Bordet.

Hugo satte sig paa Sengekanten. Han fortalte om sit Besøg hos Onkel Philip, nævnede dem alle — kun ikke Gerda, skønt hun var den, han dybest ønskede at faa Ingeborg til at lære at kende og forstaa. Men som om Ingeborg havde gættet hans Tanker, slap hun hans Haand med en lille træt Bevægelse og sagde:

»Jeg følte det altid dengang, som om du passede paa mig, Hugo. Jo, Hugo — vær nu god og indrøm, at du ogsaa havde nogen Uret.« Hun tog atter hans Haand og lod sine Fingre glide over den, mens hun vedblev: »Du vilde forlange af mig, at jeg skulde se det altsammen paa samme Maade, som du selv saa' det. Men du vidste ikke, at du lagde noget til, som du jo følte, men som jeg jo slet ikke kendte. Jeg syntes, det var saa naturligt, at du følte det saadan — ligesaa unaturligt som det vilde være at forlange, at jeg skulde føle det samme. Og jo mere jeg mærkede, at du *vilde* det, jo mindre kunde jeg — ja, tilsidst kunde jeg ikke engang rigtig vise, hvad jeg selv følte. Og jeg syntes efterhaanden, at det blev til noget fjendtligt eller fremmed, der stillede sig imellem dig og mig og vilde skille os. Aa, Hugo — Mennesker trænger til Hjælp og vil saamænd gærne selv hjælpe — det mærker man først, naar man selv for Alvor trænger til Hjælp og gærne vilde gøre Gengæld, hvis man blot duede dertil.«

Hun bøjede sig over hans Haand og kyssede den — Hugo fornam det, som om det var et saaret Dyr, der søgte hans Hjælp. Han lagde sin Kind imod hendes Haar og sagde:

»Ser du, Ingeborg — vort Liv, det er i Grunden mit. Jeg kæmper mod en Følelse af Mistro og Vagtsomhed, som jeg er født med, og som skiller mig fra Mennesker, skønt jeg med en anden Side af mit Væsen føler, at jeg kunde hengive mig fuldt og helt — ja, række selv min Fjende Haanden, fordi mit Hjærte er skabt til at nære Venskab. Ja, det synes modsigende, Ingeborg, men det er det ikke. Og som jeg har det med Menneskene, saadan har jeg det med Landet her. — Du véd, at jeg elsker det, maaske dybere end de, der er knyttet dertil ved andre Baand baade fra Afstamning og Nation, men det er, som om der ligger et lufttomt Lag mellem Landet og mig, der ikke kan fyldes af sammenstrømmende Varme. Jeg føler det stærkest, naar jeg staar paa Scenen. Jeg har ingen Grund til at beklage mig, det er intet Spørgsmaal om Ret eller Uret eller den Slags lethaandterlige Begreber. Det vil blot ikke mødes, Ingeborg, mit Væsen og de andres — nej, ikke samtidig, Ingeborg! Og hvad hjælper det, at man kalder paa den Elskede, naar hun er borte, men tav i det Øjeblik, da hun ventede, at man skulde tale, og man selv følte det, men ikke kunde. — Det, du sagde før, Ingeborg, det er jo det samme. Har du ikke tit kaldt paa mig, mens jeg var borte, og tiet, naar du stod overfor mig og gærne vilde hjælpe? Ja, maaske elskede du mig dybest bag din Taushed, fordi du følte, at jeg trængte til din Hjælp, og du gærne vilde, men til din Fortvivlelse mærkede, at Øjeblikket gled dig ud af Hænderne, mens du tænkte over, om du skulde. Og saa tilsidst hverken vilde eller kunde.«

Hun trykkede taus hans Haand mod sin Kind. Hugo lod sig glide ned foran hendes Seng, holdt hendes Haand

mellem sine Hænder, og for første Gang følte han fuldt og helt, at de nærmede sig en Fremtid, hvor deres Væsen gled sammen som aldrig før:

»Ingeborg — min Elskede! Nu er jeg kommet tilbage til dig. Vi kan aldrig mere skilles — vel? Dét, jeg kan give dig, det kunde jeg ikke give nogen anden. Dét, du kan give mig, kan ingen anden give. Hvad det er, det kan jeg ikke sige dig. Det er mit Væsen, Ingeborg, der omslutter dig .. omslutter dig, Ingeborg — og endelig, endelig engang faar Fred i den fulde Hengivelse, som jeg hele mit Liv har længtes efter som et hjemløst Barn.«

Der var ganske stille. Ingeborg lagde hans Hoved ind mod sit Bryst og strøg Haanden over hans Haar — hendes Aandedræt lød tungt og træt for hans Øre. Han vilde løfte sit Hoved — hun holdt det tættere mod sit Bryst med en øm og sukkende Lyd. Ude paa Gangen puslede det ganske sagte. Det lød, som om nogen lyttede ved Ingeborgs Dør. Lidt efter aabnede Søster Marie forsigtig Døren. Hugo løftede sit Ansigt, men blev liggende knælende ved Ingeborgs Seng.

Søsteren nærmede sig — blev staaende i nogen Afstand. Hugo mærkede, at Ingeborgs Haand sluttede krampagtig om hans egen. Han smilede og løsnede den langsomt, som man løsner et Barns. Saa bøjede hun sit Hoved om bag hans Øre. Og for første Gang — Hugo syntes i umindelig lange Tider — hørte han hende hviske:

»Hugo .. elskede Hugo ...«

Hun blev liggende et Øjeblik, Hugo følte hendes Taarer dryppe mod sin Nakke. Saa nærmede Søster

Marie sig varsomt, Ingeborg løftede sit Ansigt med et ømt og undseligt Smil:

»Godnat ...«

Da Hugo en Timestid senere sad paa sit Værelse i den hvide Badekaabe, smilede han til sit eget let sminkede Ansigt i Spejlet. Det var længe siden, syntes han, at han som nu iaften havde længtes efter at synge sit Hjærte ud for alle Vinde. Ude paa Gangene hørte han Lyd af Stemmer og Sang, nu væltede Prytz' Latter som en Lavine hen derover, Jærndørene klirrede henne ved Nedgangen, og de andres Latter trillede i Prytz' Kølvand ned ad Trappen og forsvandt. Bag Hugos Stol vimsede Paaklæderen omkring, ordnede Tøj og Sko, løftede forsigtig Luthen ned fra Krogen og lagde den paa Divanen henne ved Døren. Nærmede sig saa taus og diskret Hugos Stol og fulgte i Spejlet Sminkens blege Farver og Stiftens lette Skrift over Panden og om Øje og Mund. Nu og da gjorde han en lille faglig Bemærkning, Hugo lænede sig tilbage, lagde Ansigtet i Folder og nærmede sig atter Spejlet, forsigtig prøvende en Streg, som Paaklæderen bifaldt med korte opmuntrende Nik. Og mens Regissørklokken kimede og rallede langs Gangene, trak Hugo i Dragten, der laa ordnet og tilrettelagt fra Paaklæderens Haand, greb Luthen, prøvede dens Tone og løb saa langs Gangen mod Foyeren for at sende sig selv et sidste prøvende Blik i de store Spejle, inden han nynnende sprang ind paa Scenen. —

Tæppet var gaaet. Hugo listede sig paa Tæerne hen mod Bagtæppet og sugede med lukkede Øjne Mu-

sikens klagende Tone til sig. Da han aabnede Øjnene, saa' han Karl træde ned i Baaden, mens han lagde sit leende Ansigt i tunge melankolske Folder og slog Kappen om de silkesvøbte Lemmer. Prytz gav et Puf til Baaden med sine drabelige Rytterstøvler, og de andres Fnisen og Hvisken blandede sig med Musikens længselsfulde Klagelyd, mens Baaden gled ind paa Scenen. Saa døde de sidste Toner hen som Suk i Natten, og Hugo hørte Karls Stemme, der lød saa klangfuldt og tomt bag det tyndslidte Tæppe:

Hvis Elskov næres af Musik, saa spil — !

Ordene blev hængende i Hugos Øre, mens han sagte nynnende gik om mellem Baggrundens opstablede Møbler og Sætstykker og tænkte paa Ingeborg. Ingeborg .. min Elskede .. nynnede han og rørte sagte Luthens klimprende Strænge. Hans Smil svævede ømt over Luthens spinkle og rørende Tone, mens Stemmerne fra Scenen buldrede dumpt mod hans Øre. Hvad var det, Gerda havde sagt om Kunsten .. som en Rejse i Livet for den, der ikke kom udenfor sit eget! Hvor følte han sig dog sælsomt lykkelig — nu iaften, mens Fortid og Nutid sang sig sammen for hans Øre, og Fremtidens lokkende Fugletone kaldte et Steds derude i den blege Foraarsaften! Ja, iaften skulde han spille — tungt og befriet, lykkeligt og længselsfuldt skulde han synge sig ind til Ingeborg med hendes elskede Stemme i sit Hjærte. Ingeborg .. min Elskede ...

I samme Øjeblik Hugo traadte ind paa Scenen, stansede han. En brusende Bifaldsbølge slog imod ham, som om en usynlig Verden hilsede ham velkommen i bevæget Gensynsglæde. Spillet stansede, og Hugo saa',

idet han langsomt bøjede sit Hoved, at Skuespillerne strømmede sammen i Kulissen og med Smil og Nik blandede deres Bifald i Bruset fra den anden Side Rampen. Havde han endelig sejret? Var hans Hjærte endelig blevet besejret, og aabnede det sig som en lykkelig Favn mod Verden, hengivent og dybt befriet? Strømmede det endelig sammen i et altbesejrende Øjeblik, hans Væsen og de andres, og bar den brusende Bølge ham ud i Livet, mens Fortidens Ensomhed brødes i Vrag og drev bort for hans undrende Øjne? —

Og mens Spillet gik, følte Hugo, at hans Tone for første Gang sang sig fuldttonende ind i Orkestret. Det var, som om Stykkets Tungsind og Lyst, dets natlige og dog klare Farve smæltede sammen og forbandt sig i hans Skikkelses Skumringstone. For første Gang følte han, at han holdt sin Luth som Poesiens skælvende Blomst mellem sine Hænder, og at den lukkede sit Bæger ømt og blufærdigt ved Nattens Komme. Og mens han saa' Ingeborgs Blik lukke sig om hans Ansigt i Hospitalets dæmpede Skyggelys, og han hørte hendes Stemme ømt og undseligt hviske hans Navn bag hans Øre, sang han med et Smil, der smæltede hans Livs Glæde og Sorg, Skygge og Lys ind i en Tone af alt overstrømmende Skumring —

Kom nu kun, kom nu kun, Død —
svøb mig ind i dit sorte Sørgeslør ...
— — — —

De var naaet til sidste Akt. Hugo havde været et Øjeblik oppe paa sit Værelse for at hjælpe lidt paa sin Maske. Nu kom han let og lykkelig ned ad Trappen, klimprende Slutningssangens overgivne Strofer. Idet

han nærmede sig Kulissen for at lytte til Stikordet, saa' han Regissøren komme hurtig ned ad den brede Midtertrappe, vinkende hen imod ham med et Udtryk af Hast og Uro. Uden at slippe sit Greb om Kulissevognens kolde Jærnstang, bøjede Hugo sig frem imod ham, mens han anspændt lyttede efter Stikordet, der nærmede sig og nærmede sig. Og under Suset af Stemmerne derinde og Blodet, der susede for hans Øre, hørte han Regissørens hviskende Stemme:

»Bud fra Hospitalet .. Telefon ..«

Hugo stod paa Scenen. Ordene buldrede for hans Øre. Dybt bag Stemmer og Lyd dunkede det dybt i Teatrets Indre som et gungrende Ekko fra et tungt pumpende Hjærte. Hospitalet .. Telefon ..! Han hørte sin egen Stemme — hvor kom den fra? — saa' et Glimt af Karls silkesvøbte Ben, mødte hans Blik med Tungsindets tykke Maling om de livslystne Øjne. — Ingeborg .. Ingeborg .. hvor er du .. hvor kunde du! Nu hørte han Karls vamle og kælne Stemme smyge sig om Navnet Cesario. — Ingeborg .. Ingeborg .. jeg kommer .. jeg kommer! Hvorfor dvælede Karl iaften med sit smidige Smil ved de sidste Linier? Endelig — endelig — skynd dig, skynd dig! .. hviskede Hugo, mens den kælne Stemme svøbte sig om Ordene —

Orsinos Brud .. mit Hjærtes Elskerinde ...

Hugo stod vendt mod Baggrunden. Før den sidste havde forladt Scenen, vendte han sig, parat til at springe ind i Slutningssangen uden at gaa frem, som han plejede. I samme Øjeblik bragede Bifaldet som et Uvejr over hans Hoved. Han stansede lamslaaet, sendte et bedende Blik mod Tilskuerpladsen — Bifaldet

voksede og stormede om hans Hoved .. Ingeborg .. Ingeborg .. jeg kommer ..! Da løftede han Luthen mod sit Bryst — fra Gulv til Loft tordnede Bifaldet ham imøde, mens han forbandede sin Skæbne og den alt overstrømmende Bifaldsbølge, der rejste sin uoverstigelige Mur mellem ham og hans Elskede. Ingeborg .. Ingeborg ..! Og mens han Vers for Vers brødes med Stormen, der druknede hans Stemme og løftede hans Smærte som et kuldsejlet Vrag over Rampen, hørte han Regissørens angstfulde Røst hviske og hviske for sit Øre: Hospitalet .. Telefonen ..!

...Det er lang Tid siden, Verden blev til —
Hej, Hopsa! Hej, Hopsa i Regn og i Blæst!
Men det er det samme, her ender vort Spil...

Den sidste Linie brød sammen under Bifaldslarmen fra Tilskuerpladsen og den rullende Lyd af Tæppet, der faldt. Hugo styrtede til sit Værelse — Bifaldets kogende Brus fulgte som en skummende Bølge om hans Fod. Han smed sig foran Spejlet og mødte sit Ansigts fortvivlede Træk bag Masken og det glinsende Fedt. Saa kastede han sig i Klæderne, mens Klatter af Sminken sved ham i Øjenkrogene, og Fedtet klæbede ved hans Øjenvipper. —

Da han holdt udenfor Hospitalet, var der mørkt. Porten blev langsomt aabnet, han spurgte forvirret, ventede ikke paa Svar og løb over den mørke Gaard. I Ingeborgs Værelse brændte der Lys .. hvad betød det —? En Skygge gled over Gardinet .. Ingeborg .. Ingeborg ..!

Idet han aabnede Døren til den mørke Gang, hørte han en dæmpet Mumlen som af Stemmer i Bøn. Fra Baggrunden gled en sort Skikkelse ham imøde — som

en Nattefugl paa bløde Vinger. Søster Marie rakte ham begge sine Hænder —

... Ak, Ingeborg .. Elskede — —

Hugo laa knælende ved Ingeborgs Seng. Han holdt hendes livløse Haand mellem sine Hænder. Sminken blandede sig i hans Graad og sved ham i Hjærtet. Og mens han klagende hviskede og hviskede hendes Navn over det stille elskede Ansigt, skimtede han mellem hendes Øjenlaag det tunge, sorgfulde Blik — som om det stumt og uendelig tungsindigt lukkede sig om hans Billede i den sidste evige Slummer —

Ingeborg — —

IV.

En tidlig Morgen i Begyndelsen af Juli svingede Postvognen op foran det lille Hotel i Domodossola ved Italiens Grænse.

Efter et længere Ophold i Amsterdam var Hugo over Düsseldorf og Frankfurt draget mod Syd og vendte nu over Florens og Venedig tilbage. Rejsen havde været som en Flugt fra Hjemmet, som en Flugt fra Ensomhed til Ensomhed: Han havde staaet paa de smalle Kanalbroer i Amsterdams larmende Jødekvartér og følt Skumringen sænke sin Stilhed over de fattige Gyders sørgmodige Silhouetter — havde vandret sine Ture ved Dag og ved Aften i den skumle Labyrint af lyssky Huler og klamme Fængselsgange, et kummerligt og haabløst Billede af Menneskeforfald og ubønhørlig Skæbne. Med en trykkende Følelse af Nedværdigelse og Medynk var han over Rhinen naaet til Frankfurt, og med en beroligende Glæde saa' han brede og lyse Gader sprænge luftige Brecher i Aarhundreders Fordom og Gru. Han kom til at elske den friske og festlige Rigsstad ved Main, følte sig mindre ensom i det muntre og virksomme Liv, der strøg ham forbi med Pust af Foraarsdrift og Foraarsgrøde og gemte taknemmelig i sit Hjærte det første Indtryk af Frihed og Tryghed, der havde strejfet hans Sind i det Fremmede.

Opholdet i Italien havde atter nedstemt ham. Om det var Landet selv eller Mindet om Ingeborg, der flettede sig ind deri og fulgte ham som en Skygge gennem de Egne og Steder, han saa', vidste han ikke. Hun havde i sin Ungdom opholdt sig dernede — han hjemsøgte de Steder, som han huskede fra hendes Beretning, og saa' sig hjælpeløst om, naar han stod der, som om han ventede at se hende staa smilende ved sin Side. De havde ofte i tidligere Tid talt om engang at rejse ud og sammen gense de Egne, hun havde elsket. Naar hun talte om Markuspladsen og de buede Broer, hvor Pigerne vandrede mod Aften med de lette Sjaler viftende for Brisen fra Lido, længtes han efter engang at vandre med hende over Broerne under de gyngende Baades enstonige Raab fra de stille Laguner. Nu gik han der. Pigernes lette Sjaler viftede for Vinden, fra Kanalerne naaede de bløde Skvulp og de langttonende Raab fra de gyngende Baade hans Øre. Saa fjærnt. saa fjærnt — og dog saa forunderlig nær .. som den Stemme, der mindede ømt og længselsfuldt for hans Øre. Han saa' sig hjælpeløst om. Forbi — forbi — —

Nu stod han udenfor Hotellet i den lille Grænseby og hørte Hestenes ringlende Bjælder i den stille Sommermorgen. Kusken var i Færd med at anbringe de Rejsendes Bagage i en velberegnet og kunstfærdig Opstilling. Hugo steg ind i den lille Forkahyt. Og under muntre Smæld med den syv-alenlange Piskesnært, hvis Ekko sprang ud og ind mellem de morgenstille Mure, dansede det lette Forspand op over Vejen — de unge Heste forrest i kaade Spring som for at vise, at det var dem, der trak — de gamle bagest i sindigt Trav, nikkende med de erfarne Hoveder, som om de hemmelig

tænkte, at det var dem, der holdt igen og til syvende og sidst bestemte Farten. Ak, ja! —

Vejen snoede sig langsomt opover mellem de sidste Huse. Idet de svingede om et Hjørne, lænede et ungt smilende Pigeansigt sig ud af et Vindu, hendes Blik strejfede Hugos i et kort Sekund .. hvor Vaaren er smuk, tænkte han .. og Billedet var forbi. Oppe over Skrænterne lettede Taagen dovent paa sig og rullede om paa Ryggen, som om den vendte sig i Søvne. Langs Vejen hørte han Kilderne ringe Foraaret ind, mens Floden styrtede sig fra Skrænterne længere borte hovedkulds i Afgrunden og sprang i kaade Kolhøtter videre mod Dalen, der skjulte sig for hans Øjne.

Højere og højere steg de. Foraaret blev yngre og yngre, lysere og lysere, højt oppe straalede Olympen. Skyerne drev som Røg langs Bjærgmuren, løftede sig og afdækkede et Stykke Land, der skinnede gyldent i Morgensolen. Det var som et Kighul dybt ind i Evigheden. Paa den anden Side Vejen løftede Bjærgene sig Række bag Række med den evig straalende Olymp i det unærmelige Fjærne. Et lille Vandfald dampede bort i Skum, mens de svingede forbi. — —

Regia Dogana!

Hugo stod ud, mens Toldeftersynet fandt Sted. Et klamt Pust af Vinter slog ham imøde. De friske Heste rystede utaalmodig de klirrende Bjælder — langs Vejen travede det gamle Forspand mod Stalden, to og to vandrede de Side om Side som gamle Kammerater, nu drejede de om et Hjørne og forsvandt. En Bæk gled ned ad de skurede Klippesider og bredte sig i lange Kniplinger. Hugo steg atter ind — i en blød Kurve svingede de over Grænsen. Klippesiderne stod sorte og glatte som støbt i Panser og Plade, nu og da dukkede

et lavt og raakoldt Hus frem mellem Klippeblokkene, og et Blink af Floden, der pumpedes ud fra en Kløft i Sprøjt paa Sprøjt, foer forbi. Sneen rykkede nu nær, mindre æventyrlig som alt, hvad der rykker nær. Foraaret var borte, Fyrren plantede sine Lanser langs Bjærgsiden, Bjærgene stablede sig i Lag paa Lag og trak sig i lange duvende Linier mod Toppen —

Hugo trak Vinduet op og lænede sig tilbage. Gennem hans Klæder sivede Vinterens fjendtlige Kulde, han mindedes Timer i Danmark — Ensomhed og Død. Over Fyrrenes alvorsfulde Mørke gled klamme og disede Slør, Floden skød brusende frem mellem de smæltende Bjærge. Gennem en Rift i de drivende Slør skimtede Hugo højt tilvejrs mellem Sten og Ødemarker et enligt Hus paa en grøn Stump Jord — en Hjemstavn i det Fjærne. Som en sidste Hilsen fra Livet. Saa lukkede Taagen sig derover. Synet viskedes ud — svandt bort. Ingeborg .. min Elskede ...

Vognen holdt stille. De Rejsende steg ud og fulgte til Fods, mens den langsomt banede sig Vej op ad den bratte Skraaning. Sneen krøb nu frem alle Vegne, Luften smagte af Sne, kold og læskende — inde mod Klippevæggen piskede Vandet som fra Tagrender over de spejlglatte Flader. Sneen strakte sig i hvide Bølger forude, saa hvid, at den tonede over i blaat. Langs Vejen stod den i stejle Mure, Hestenes Sider gned sig dampende imod den. En enkelt Fyrregruppe frynsede en Bjærgside. De evige Bjærgtoppe rykkede nu nær .. Evighedens Æventyrland blev til Bjærge bag Bjærge. —

Vognen stansede udenfor Hospitiet. Snekastere med sorte Briller, selv negersorte mod den blændende Sne, ryddede Vejen. Dampen stod om de skummende Heste, de pjaskede utaalmodigt i Pløret og rystede de klingre

Bjælder — den eneste Lyd i den hvide Stilhed. Hugo saa' ud over Landet. Sne — Sne — den hvide, evige Vinter! Langt borte laa Livet .. det var ham, som om hans Liv tonede ud i evig Sne og Stilhed. Hvem ventede ham — hvad ventede der ham, naar han atter søgte mod Dalen — —?

De steg atter ind. Regnen var begyndt at falde og piskede mod Ruderne. Forude hængte Regn og Taage tordenblaa over Højderne — i det yderste Fjærne tykt og dunkelgrønt. Vognen svingede ud og ind om Randen af Afgrunden — i de bratte Sving føltes det, som om den styrtede. Et enligt Kors strakte sine Arme advarende frem over Dybet. Vognen svingede forbi i en svimlende Kurve, mens Hestene lagde sig paa Siden som under Løbet i Cirkusmanegen. —

Nu begyndte Luften saa smaat at blaane, drømmende og sagte, løftende Slør paa Slør over Skrænterne. Fyrrene nede langs Slugten tonede fløjelsblødt frem af Taagen og lagde sig blidt mod Bjærgets Sider. De kørte gennem Skove, Toppene lukkede sig om dem .. Hugo mindedes Skovene omkring Holte ved Vintertid. Saa dukkede de atter frem i Lyset, som om de vaagnede af en Drøm — Fyrrenes Hær klatrede opover, Vejen snoede sig som et Bændel om Bjærget. Sneen var begyndt at svinde, i bløde, daanende Kurver fløj Vognen i gyngende Sving paa Sving mod Dalen. De lyse Birkes Fjer dirrede fine og lette i den krydrede Luft. Den evige Visdom tronede hvid og erfaren oppe i Bjærgene —

Foraar! Foraar —!

De unge Heste forrest i Spandet dansede af Glæde. Løvet begyndte saa smaat at spille i alle Toner af grønt, glidende over i lilla i det duftige Fjærne. Vognen løb langs en Kløft som paa Line, bagude snoede Vejens

tynde Traad sig om Bjærgsiden. Buske og unge Birke stod fra Bjærgets Sider ret ud i Luften, vinkende som Flag i Forbifarten — dybt fra Bunden smilede det saftige Grønsvær, mens de hvide Hoveder i Højderne trak sig tilbage i Slør og Taage. Det første Frugttræ stod skælvende i Lyset med de hvide Blomster. Hugo følte en Strøm af Barndom og Sommer risle gennem sit Hjærte — saa' i et Glimt det hvide Træ i sin Barndoms Have. Og mens Forspandets Ungdom dansede paa de fine tynde Pigebén over Vejen, og Dalen strakte sig grøn og sommerfrodig i bløde duvende Linier milevidt for hans Blik, lukkede han med et Smil sine Øjne og følte det, som om han atter efter lange Tiders Vinter fløj med den flyvende Sommer mod Livet og Hjemmet. —

Hugo slog sig ned i Luzern, i det stille »Gasthaus zu Pfistern« ved den overdækkede Kapelbro, der førte over Floden.

Han havde tænkt paa at blive Sommeren over i det lille Hertenstein ved Vierwaldstättersøens Bred, hvor Ingeborg i sin Tid havde boet, men han befandt sig saa vel i det fredelige Gavlværelse med Udsigt til Floden og Pilatus' lysende Top i det Fjærne, at han slog sig til Ro for den følgende Tid. Han elskede at sidde i Sommermorgenens Solskin paa den lange Balkon udenfor Restauranten paa 1ste Sal med Reuss-Flodens luftige Brise og Bjærgenes morgenkølige Aande om sit Hoved. Om Aftenen sad han i Værtsfolkenes private Lukaf ved Siden af Restauranten og følte sig hjemlig

tilpas, mens de drøftede Tidens Rørelser, der naaede deres lille Wirtschaft som fjærne Ringe over vide Vande. De var, stille som deres Forfædre, faldet til Hvile i det lille Punkt af Periferien, som var deres Centrum. Og søgte deres Blik ud mod Verden paa den anden Side af »Gasthaus zu Pfistern«, var det kun for skyndsomt at trække sig tilbage bag Skudlinjen, hvor Slægt efter Slægt havde levet, og hvor de selv kun ønskede at føre Slægten videre efter »Gasthaus zu Pfistern«s hævdvundne Traditioner.

Og i de sommerlige Dage vandrede da Hugo sine ensomme Ture i Egnen om den fløjelsblaa Sø og ad Skrænternes bugtede Stier i Bjærgenes lette og krydrede Luft. Han stoppede ofte op i det stille bortgemte Beckenried — sad paa den lille Værtshusterrasse ud mod Søen og lod Tankerne flyve mod den modsatte Kyst, hvor Smaabyerne laa som Konkylier ved Bredden. Han var som oftest den eneste Gæst, og den unge Pige, som vartede ham op, stod lænet mod Balustraden og fortalte ham om Egnens Sagn og Skyttelav og om Festerne, naar Skytteheltene fejredes i Værtshusets Have. Hugo lyttede gærne til hendes morgenfriske Stemme. Hun fortalte, at Fremmede ofte slog sig ned for Sommeren her i hendes Forældres Hus. Med en Blanding af gammelklog Forretningssans og nyfigent Skælmeri spurgte hun Hugo, hvorfra han kom, hvorhen han agtede sig, og hvorlænge han blev. Hun pegede da med et underfundigt Smil op mod et lille Vindu, der vendte mod Søen, og fortalte, at dèr havde fremmede Kunstnere boet i Pension og ønsket at blive, hvis ikke »die Gnädige« og Ungerne havde skreget efter dem fra Reden derhjemme. — »Ach, ja .. so geht's in der, die, das Welt —!« sluttede hun smilende og for-

svandt med en lystig Uglspilgrimace, da hun hørte Moderens Stemme kalde oppe fra Huset. —

En Dag, da Hugo kom hjem, laa der Brev. Han kendte Konvolutten med Faderens gamle Firmastempel, aabnede den forventningsfuldt og læste:

Min kære Dreng!

Modtaget dit kære Brev af 22de dennes og bemærket mig sammes Indhold. Det har glædet os alle, at du har slaaet dig lidt til Ro og har fundet et Sted, som passer med dine Ønsker og Fordringer, og med Guds Hjælp vil det rolige Ophold i den styrkende Luft og de efter din Beretning overordentlig smukke Omgivelser give dig den Sindsro tilbage, hvortil du saa højlig kunde trænge. Gud give, det maatte blive dig til Gavn og Vederkvægelse i alle Maader!

Desværre har jeg kun sørgeligt Nyt at meddele dig herhjemme fra. Emma har d. 15de dennes, just da Sommermarkedet stod for Døren, mistet sin Mand ved et pludseligt Dødsfald, og skønt Jørgen, som du vil vide, aldrig stod os synderlig nær, og skønt Forholdet mellem ham og Emma ofte gav Mor og mig Anledning til Bekymring, vil du dog kunne forstaa, at det sørgelige Dødsfald i saa ung en Alder har gjort os ondt, navnlig da naturligvis for Emmas og Børnenes Skyld. Men Vorherre hjælper hende vel nok derover som over alt andet, og Mor og jeg er da blevet enige om at sælge vor Villa bag Plantagen og atter rykke ind i det gamle Hjem paa Søndergade, hvor vi saa sammen med Emma vil føre Forretningen videre under det gamle Navn.

Desværre er jeg jo nu for gammel til at kunne

være Emma til nogen større Nytte, men de Dispositioner, der skal træffes, kan jeg vel overskue saa godt som nogen yngre, og med lidt fremmed Hjælp kommer vi nok over Vanskelighederne. Mor og Marie Amme vil da overtage den indre Husførelse. At Jørgens økonomiske Omstændigheder ikke befinder sig i den Orden, jeg kunde ønske, maa vi jo se at komme ud over ved en mindre Prolongation fra de Firmaers Side, som han har gjort med, men da flere af dem er mine gamle Forbindelser, vil mit Navn formentlig kunne være dem Borgen. Den lille Kapital, som jeg gennem Aarene havde samlet til Betryggelse for Mors og min Fremtid og til en lille Hjælp til jer Børn, naar vi engang falder fra, er jo gennem Tiderne, og da navnlig gennem Jørgens Veksel-Engagements, blevet stærkt formindsket. Men for dig, der jo nu G. v. l. er kommet godt i Vej ved Teatret, betyder det jo mindre, og for Emma og Børnene vil det — jeg mener rent økonomisk — være en Lettelse, at vi, om jeg saa maa sige, slaar vore Pjalter sammen. Ak, ja — min Dreng, alt er ikke, som det burde være, men dog maa vi alle være Forsynet taknemmelige for, at Jørgen gik bort uden Sygeleje eller Smærter, og at Emma har Børnene til at adsprede sine Tanker med i den tunge Sorg og til m. G. H. at bringe hende Glæde i Fremtiden.

Ellers er alt ved det gamle. Jeg har desværre i Foraaret lidt en Del af min gamle Skade, men er nu atter i Bedring. En yngre Mand, Doktor Arnold Bendix, har fra Juli Maaned overtaget gamle Doktor Mügges Praksis og har daglig tilsét mig med megen Elskværdighed. Han taler smukt om dig og din

Kunst og har bedt mig hilse, naar jeg skrev. Gamle Doktor Mügge er jo meget nedbrudt siden Sønnen Aages store Konkurs — Stakkel! Sønnen boer hos Faderen med sin Hustru, Jørgens Søster Lis, som du jo husker, og deres lille Dreng. Han har en beskeden Ansættelse, jeg tror paa Amtsstuen, og hans Kone er atter indtraadt i sin gamle Plads i Banken.

Ja, min Dreng — andet og mere er der ikke at berette for denne Gang. Mor vil tilføje en lille Hilsen — hun sidder ude paa Verandaen og lader Solen bage sine Knæ for Gigten. Hun holder sig ellers forbausende — 7, 9, 13! Men ingen af os bliver jo yngre for denne Gang.

Nu tilslut en kærlig Hilsen fra Emma og Børnene. Maatte du vende tilbage til dit Arbejde med nyt Mod og friske Kræfter. Det ønskes dig hjærteligst af

din Fader.

Paa et vedlagt Halvark af Faderens gamle Forretningspapir havde Moderen skrevet:

Min kæreste Hugo!

Jeg vil ikke lade Fars Brev gaa afsted uden at tilføje en kærlig Hilsen. Mine Øjne er desværre lidt svage i den senere Tid — du vil kunne se det paa Bogstaverne, som ikke mere vil holde sig i lige Linie. Far har jo fortalt dig om Emmas store Sorg, ak ja, den lille Stakkel, hendes Liv har ikke været nogen Dans paa Roser. Dog tror jeg, at det har gjort hende godt, at vi alle har besluttet os til at flytte sammen i det gamle Hjem. Dèr begyndte Far og jeg for 44 Aar siden til November, og dèr har vel saa Forsynet bestemt, at vi skal ende vore Dage. Ja, min Dreng,

vi er snart alle nogle gamle Kanutter, men saalænge vi har vort Helbred og ikke behøver at skylde nogen noget, maa vi jo ikke klage.

Mine Tanker er ofte hos dig, min kære Hugo, og vil altid følge dig i Sorg og Glæde. Gid du snart engang vilde besøge din gamle Mor, saa vi alle endnu engang var samlet i dit Barndomshjem paa Søndergade. Hvem ved endnu hvorlænge?

Modtag nu en kærlig Hilsen og et Kys fra din dig elskende

Moder.

Da det lakkede mod Sommerens Slutning, drog Hugo mod Nord. Hans Sind var blevet roligere, Følelsen af Livets Utryghed havde bundfældet sig og indstillet hans Syn paa de Overraskelser, der kunde møde ham om det næste Hjørne. En egen stilfærdig Betragtning af Mennesker og Forhold havde mildnet hans Blik — Livet var for sammensat og altfor afhængigt af Tilfælde og Skæbne til at det enkelte Menneske turde dømme eller fordømme. Livet havde for første Gang aabnet hans Blik for dets sørgmodige Lære: Ingen kender Dagen, før Solen gaar ned.

Saa' han paa sit Ansigt, forstod han, at Ungdommen uigenkaldelig var forbi. Lyttede han til sit Hjærte, fornam han, at dets Tone var dybere og Svingningerne derfor færre. Det var, som om de mange Traade tvandt sig tættere og tættere sammen og gav ham Indtrykket af, at hans Væsen fæstnede sig og ikke som før svin-

gede mellem Jord og Himmel. De stridende Anskuelser og Domme blev til en videreraekkende Livsbetragtning, der søgte og fandt sin Ligevægt i det Berøringspunkt, hvor andres Liv krydsede hans eget. Ingen stod udenfor. Hver havde sin Stemme i Orkestret og maatte taalmodig lære at stemme den ind i Livets mangetonige Harmoni. Med en fjærn Afstandsfornemmelse i sit Væsen følte han vel endnu, at andre Toner søgte at lokke ham bort og sang deres ensomme Sirenesang for hans Øre. Men hans Hjærte længtes dybere end før efter at udøse sig i Livet, og klarere og klarere fornam han, mens han styrede mod Hjemlandet, at dèrhen søgte hans Væsens Kilder — som Floder, der fra fremmede Udspring strømmer imod det hjemlige Hav.

Hugo stoppede op i Weimar og slog sig for nogle Uger til Ro i den lille By med de erindringsfyldte Gader og de minderige Egne. Han elskede Morgentimerne med en Bog i den stille Park, hvor Goethes Gartenhaus lyste mellem Lindene hinsides Ilms adstadige Vande. Ofte lod han Bogen synke og hørte Naturen fortælle. Den fjærne Klokke fra det stille Gartenhaus kaldte ham tilbage. Et Selskab ventede udenfor med Rejsebøger og Fotografiapparat. Den gamle Tjener kom ud og forsvandt med Skaren. Og atter fordybede Hugo sig i sin Bog, mens de høje Trætoppe susede over hans Hoved, og Ilmflodens klukkende Bølger sang sig ind i Digtenes dybtvældende og vidttonende Harmoni. —

Den sidste Dag, en dæmpet Sensommeraften henad Skumring, gik Hugo hen i Goethehuset for at tage Afsked.

Han gik gennem de øde fornemme Sale, hvor Ge-

hejmeraaden gav Kur i den sorte Frakke med Stjærne, som klædte ham saa smukt, og hvor unge Piger omsværmede hans kraftige Skikkelse og rødmede under det »uanstændige« Blink i de fyrige Øjne. Stille gik Hugo op ad den brede Trappe, der sukkede under hans Trin. — Han stod i det rolige og enkle Arbejdsrum, hvor Skumringen skyggede i Krogene, og Aftenlyset blaanede mod Ruden ude fra den dødstille Have. Her havde Mesteren siddet som en Verden udenfor Verden — en Livets Aand udenfor Livet, der bølgede og brødes hinsides Ilmflodens adstadige Vande. Han sad dèr ved det simple Arbejdsbord, en simpel Arbejder i Slaabrok og Tøfler, den hvide Skjorte faldt blødt fra den stærke solbrune Hals, og over det svære mørkladne Ansigt med de vidtaabne, forklarede Øjne og de slappe udbrændte Træk gød Aftenlyset sit blaanende Skær af Afsked og Undergang. Han hørte intet, saa' intet. Gennem det aabne Vindu strøg Vinden over hans spindeltynde, graanede Haar, den fjærne Duren fra den lille By hinsides Haven blandede sig med de mumlende Stemmer fra Stuerne dernede. Han hørte intet, saa' intet, følte intet udenfor sit Indre. Men i hans Hjærtes brogede Verden af Minder og Drøm, af Længsel og afsindigt Begær, der kæmpede med sin evige Ild i hans Blod mod den evige Sne i hans Aand, tonede de brydende og sydende Strømme ud i et Bølgebrus af Skum og Fraade — rejste sig mod Himlen — sank mod Jorden og lod Dønningerne glide i længselsfuldt sukkende Rytmer over det aftenstille Land. —

Hugo vendte sit Blik mod den dødstille Have. Myggene dansede udenfor Ruden. Over Karmen krøb de blaa Aftenskygger ind over Stuen og lagde sig som lodne Pudler til Hvile i Krogene. Ude fra Byen sum-

mede Lyden af Kirkeklokker ud i Rummets evige Ro. En enlig Stjærne blinkede fjærnt paa den blege Aftenhimmel —

Warte nur: balde
ruhest du auch...

Da Hugo sent paa Aftenen kom til Berlin, tog han ind i det lille Hotel i Königgrätzerstrasse. Han følte sig træt og utilpas og tænkte med Gru paa de store Hotellers vimsende Hærskare af Inspektører, Over- og Underportier, Kelnere og aandssløve Elevatordrenge. I Porten mødte han den gamle Portiers buskede Biedermanns-Aasyn, paa Trappen kom Værten ham imøde med de gamle forekommende Lader. Hugo bad om sit gamle Værelse oppe under Taget. Og Stuepigen vaagnede som før af en stille Skraber ved det lille Bord udfor Trappen, da Hugo naaede derop. —

I de følgende Dage følte Hugo en urolig stikkende Smærte over Lænderne — han holdt sig paa sit Værelse og gik kun ned for at nyde et hurtigt Maaltid. Han tænkte paa at spørge en Læge, lod sig bringe en Vejviser og fandt et Navn i Nærheden. Opgav det atter, da Smærterne stilnede. Men da de om Natten kom igen og holdt ham vaagen til Daggry, besluttede han sig til at spørge Lægen til Raads. —

Da Hugo sad i det lille Venteværelse, blev han rolig. Smærterne var forsvundne, kun en svag Flimren for hans Øjne nødte ham til at vende Øjnene fra Lyset. Døren til Sideværelset blev aabnet, og Hugo gik ind. --

Dr. Jacobsohn sad foran ham og betragtede ham med sit troskyldige og dog gammelkloge Blik over Guldbrillerne. Han holdt sine Hænder støttet mod Knæene og ludede forover med et godmodigt Smil i det mørke krusede Skæg. Han forhørte Hugo omstændelig om Familie og Dispositioner i op- og nedstigende Linie, lyttede til hans Hjærte, bankede paa hans udstrakte Knæ, krængede hans Øjenlaag og udbad sig sluttelig en Vandprøve. Ilsomt forsvandt han i et tilstødende Rum paa de tætte, lidt korte Bén, og Hugo hørte ham rumstere derinde med Glas og Skaale. —

»Ja, min Herre,« — Dr. Jacobsohn traadte frem i Døren og tørrede omhyggelig Hænderne i Haandklædet — »jeg kan foreløbig kun sige Dem, at De maa udvise nogen Forsigtighed med Mad og Drikke — naa, De drikker ikke, saa meget desto bedre. Men De spiser dog vel af og til, ikke sandt?« Han lo med det lidt kejtet-godmodige Smil og skød Brillerne ind mod Øjnene. »Deres Nyrer er en Smule i Uorden, maaske lidt Forkølelse eller en Følge af Deres stærkt enerverende Gerning — naa, Deres Fader har ogsaa Vanskeligheder — jasaa.« Han betragtede Hugo et Øjeblik, gik saa ilsomt hen og nedskrev nogle Notitser i en tyk Foliant paa Skrivebordet. »Men altsaa — foreløbig — lidt fornuftig Diæt, varme Fødder og varmt paa Kroppen og endelig Fordøjelsen i Orden! Raadfør Dem med Deres Læge, naar De kommer hjem. Og selvfølgelig — det behøver jeg jo ikke at sige Dem — kom eller send Bud, hvis De under Deres Ophold her skulde mene at trænge til min Hjælp.«

Hugo spurgte, hvad han skyldte — løftede forbauset Hovedet, da Dr. Jacobsohn nævnede et yderst beskedent Beløb:

»Taksten, min Herre.« — Dr. Jacobsohn rakte Hugo sin korte, hvide Haand med et komisk fortvivlet Skuldertræk. »Altsaa Forsigtighed — og ingen unødige Affekter. — Auf Wiedersehen!«

Lidt efter lidt befandt Hugo sig bedre. Han gik sine Ture i Thiergarten, hvor Løvet saa smaat begyndte at skifte Farve, besøgte et Par af Teatrene, der gennemtrawlede Sæsonens Sukces'er med et ungdommeligt Personale for et tilfældigt Turistpublikum. Det ydre Udstyr dækkede over de indre Mangler. De førende Kræfter holdt Ferie eller gav Gæstespil. Hugo saa' af Bladene, at Goldfeld var i München og spillede sit gamle Repertoire under uhyre Begejstring. I de sidste Dage af August vilde han atter være tilbage og aabne Sæsonen med »Rosmersholm«. Hugo besluttede sig til at vente. Trætheden var borte, og han følte sig let og befriet i den høstlige Luft med det blege Lys og de sarte Farver. —

Da Aftenen kom, pakkede Hugo sine Sager for at være parat til Afrejse den næste Morgen. Han gik sig en Tur i de menneskefyldte Gader, søgte ind i »Centralhotellet«s stille Kafé, hvor den blonde stilfærdige Kelner modtog ham med diskret Gensynsglæde og uden Opfordring bragte ham de danske Blade. Hugo fulgte tilbagelænet i Sofakrogen den sammenpakkede Strøm af Mennesker og Vogne, der gled og gled forbi i Gadens hvide Glanslys. Han tænkte et Øjeblik paa sit sidste Møde med Harry, saa' et Glimt af hans Ansigt, da han bøjede sig imod ham med det flakkende Smil og sagde med sin hæftige Stemme: »Jeg vil have *Magt!* Maaske jeg en skønne Dag faar dig paa Gaflen — Gud, hvor det skal smage!« —

Hugo rejste sig, betalte og gik.

Da han kom til Teatret og saa' Goldfelds Navn, begyndte hans Hjærte at banke af den samme Uro, som han følte, naar han før en Première saa' sit eget Navn paa Plakaten. Han gik ind. Tilskuerrummets rolige Farver i stilfærdigt graat med det falmede Guld over Proscenium og de gammeldags Etager stemte ham blødt og erindrende. Han smilede genkendende til det møre Tømmer foran Rampen, huskede den flossede Kant, hvoraf Fräulein Flora engang havde pillet en Flis, som hun gemte til Erindring om Aftenen. Han saa' endnu den lyse Rift, hvor Flisen havde siddet. Flora — hvor var hun nu? »Ach, Eduard —!« tænkte han og smilede lidt beskæmmet som dengang. — —

Idet Goldfeld traadte ind, følte Hugo et smærteligt Stik over sine Lænder. Rampelyset flimrede for hans Øjne og dirrede over Goldfelds blege og asketiske Træk. Hugo hørte hans Stemmes ensomme Melodi for sit Øre, men Ordene svandt bort under den stikkende Smærte. Han saa' Goldfelds Blik søge mod Pladsen, hvor han sad, mens et dæmpet Smil i et kort Sekund legede om hans Læber. Hugo bøjede sit Hoved. En pludselig Angst snørede hans Strube og skød Blodet fra hans hæftig .bankende Hjærte op i hans Ansigt. Svimlende saa' han sig om i det dødstille Rum. Hundreder af Ansigter stirrede mod Scenen med optrukne Øjne og stivnede Træk, langs Balkonernes Rande dæmrede en Blomsterkrans af unge Kvindeansigter — Blomst ved Blomst i det gyldenbrune Mørke. Hvor var han —? Hvem stod ham nær —? I en hjælpeløs Følelse af Hjemløshed og Forladthed lukkede han sine Øjne over Smærterne, fornam det, som om hans Liv

var i Fare paa et fjærnt og øde Sted, hvor ingen kunde høre hans Raab, og ingen hjælpende Haand kunde naa ham. Og mens Scenerne gik, og det fremmede Sprog bølgede og bølgede, fjærnt og uvedkommende for hans Øre, følte han det, som om han sank dybere og dybere ned i sin Smærte — saa dybt, at han ikke mere vidste, om det var Lindringen, der kom, eller Smærterne, der begyndte ...

Hjem —! Hjem —! For første Gang i sit Liv syntes han, at der kun var ét Land, hvor han hørte hjemme. Saa fjærnt, saa fjærnt — og dog saa forunderlig nær! Blot vide, at han naaede det, blot føle, at han var der! Han saa' den blide Kyst, der vinkede bag fremmed Luft og Taage, hørte Fuglekoret synge i Træerne ved Helliggejst, saa' et Glimt af sin Moder, der sad og lod Solen bage sine gigtsvage Knæ i Verandaen. Moder — Moder — — hjem! —

Akten var forbi. Hugo rejste sig fortumlet og befriet. Han vilde søge at komme tids nok til Natte-toget. —

Som en Flygtning under overhængende Fare naaede han Hotellet, laasede med rystende Haand sine Kofferter, betalte i Flæng de smilende Ansigter i Dørene og ved Trappen. Og mens Lys og Billeder strejfede Vognens Rude og strømmede og strømmede i flygtende Skarer tilbage mod Byen, som han forlod, dunkede det tungt og dumpt for hans Øre under de smærtende Stik: Hjem — hjem — —!

Det var ud paa Efteraaret. Efter et kortere Sygeleje var Hugo atter kommet til Kræfter og havde begyndt sit Arbejde ved Teatret. Han var flyttet ind i en 1ste Sals Villalejlighed paa en af de stille Veje bag Gl. Kongevej. Et Par af Værelserne stod endnu tomme. Overretssagfører Simon havde skrevet til ham, at Lejligheden paa Østerbro var lejet ud til Oktober Flyttedag, og bad Hugo træffe Bestemmelse om Bohavets Flytning. Hugo udsatte det saa længe som muligt. Han vilde ikke have fremmede Mennesker derind, før han selv havde været der — og han følte sig endnu ikke stærk nok til at vove sig derud. Men hver Gang han gik gennem sine tomme Stuer, besluttede han sig til den næste Dag at gøre Alvor af det. Naar først de gamle Møbler stod paa Plads i hans nye Hjem, vidste han, at han vilde føle sig rolig. Men Dagene gik — der var stadig endnu et Imorgen. —

Endelig en Eftermiddag, da han efter Prøven traadte ud paa Torvet i stille Oktobersolskin, besluttede han sig pludselig til at tage derud.

Da han drejede om Hjørnet og saa' den skumle Gade ligge for sine Øjne, lang og graa med de trøstesløse Facader, stod han et Øjeblik stille. Oppe i Gadens skyggeblaa Dyb var nye Bygninger under Opførelse, og han mindedes den raa Duft af Kalk og Murværk, der slog ham imøde, da han og Ingeborg for første Gang stod paa den Plet, hvor han nu var stanset. Paa den anden Side af Gaden stirrede Hørkræmmerens Skilt ham imøde. Øl, Salt, Sæbe, Petroleum .. læste han og tænkte paa Aftener, da han stod ved Ruden, og Sirenens fjærne Tuden lokkede hans Tanker ud mod Havet, mens hans Blik var som lænket til den uomgængelige Skæbne: Øl, Salt, Sæbe, Petroleum ...

Lyden af en Butiksklokke vækkede ham af hans Tanker. Han kendte Lyden, den rykkede ham ind i tidligere Dages Smaaskuffelser og Glæder, naar Ingeborg efter Lukketid sad ved hans Skrivebord og beregnede Ugens Status. Hvor var det dog altsammen druknet, deres Foraar og Lykke, i Dagens og Vejens usle Bagateller! Hvor havde hun ikke slidt og slæbt, forhaabningsfuld og fortvivlet, mens den dybe Rynke gravede sin Fure dybere og dybere mellem de højtsvungne Bryn! Skuffelser og Sorger dækkede Lag for Lag de lyse og yndige Træk. Tog jeg dine sidste Kræfter —? Min elskede Ingeborg —

Hugo gik op. Da han aabnede Entrédøren, slog en Duft af Støv og Tomhed ham imøde. Sagte aabnede han Døren til sin Stue. Den stod, som da han sidst forlod den, livløs og stum. Og som i Drømme syntes han, at han hørte sin egen fortvivlede Stemme sukke og sukke i det stumme Rum: Ingeborg .. Ingeborg .. hvor kunde du ..!

Han gik gennem Stuerne. Inde over Anrettebordet i Ingeborgs Værelse mødte han Billedet af hende og Søsteren — Ingeborg sad i hvide Mamelukker med sin Dukke i Skødet. Han gik gennem sit Soveværelse og aabnede Døren til hendes. Den syrlige Duft fra Bagerbutiken nedenunder stod kvalmende og ubevægelig i Rummet —

Han gik tilbage og satte sig ved Skrivebordet. Foran ham stod Billedet af Ingeborg som ganske ung med et smilende ubeskrevet Ansigt, i en lille Skindhat og lang tætsluttende Kaabe. Paa Væggen ved hans Side hængte de to Billeder, der lignede hende bedst — det yngre med Florentinerhatten fra deres

første Sommer og det ældre med det tunge slørede Blik og den dybe Fure i den rene og rolige Pande.

Hugo aabnede en Skuffe, hvor hun plejede at gemme sine Regnskabsbøger og de Breve, han i Tidernes Løb havde sendt hende. Han aabnede den første Bog, en Husholdningsbog med et Omslagsbillede af en stærktfarvet Dame i sit Køkken. »Indtægt« — »Udgift« stod der med hendes fine regelmæssige Haandskrift, og under Udgift Tal i lange Kolonner. »Brød og Fløde — 47 Øre«. »Ingeb. til Diverse — 4 Kr.« »Hugo Lommepenge — 15 Kr.« — Og helt nede, hvor Regnskabet sluttede: »1¾ ℔ Oksefilet — 1.75 (husk Harrild, St. Kongensgade, billig).« —

Hugo lagde atter Bøgerne tilbage og aabnede langsomt Brevpakkens Sløjfe. Det øverste Brev var svagt gulnet — hans Haandskrift var yngre og lettere, og Ordene endte i tynde, let kunstlede Sving. Han læste:

Kære Frøken Ingeborg Houby!

I Haab om at De i de forløbne Dage har forvundet Festen og navnlig »Flugten fra Festen«, sender jeg Dem disse Par Linier for at spørge Dem, om De skulde have Lyst til at se mig spille imorgen Aften. De maa ikke tro, at det er, fordi jeg synes, jeg spiller godt — skønt helt mislykket finder jeg det jo heller ikke, det vil De kunne forstaa, naar jeg vover at anbefale mig til Deres Velvilje. Hvordan har De det — De forkølede Dem vel ikke paa Molen? Jeg bebrejder mig daglig, at jeg overtalte Dem til at gaa derud — men siger man ikke, at Lykken er bedre end Forstanden?

Jeg vilde blive glad for et lille Svar. Siger De

ja, ligger Billetten under mit Navn hos Portneren. De kan saa hente den paa Vejen til Teatret.

Med de venligste Hilsener og et forhaabningsfuldt: paa Gensyn!

Deres
Hugo David.

Hugo lod Brevene glide mellem sine Fingre. Han stansede ved det sidste, i en hvid ubeskrevet Konvolut. Han blev siddende en Stund med Brevet i sin Haand. Over Genbohuset strøg Skumringen sin trøstesløse Skygge. Nede fra Butiken lød Klokkens rappe Kimen, underlig forstyrrende og uvedkommende i Stilheden. Hugo aabnede Brevet og læste:

Ingeborg, kæreste Ingeborg!

Jeg rejser. Jeg er saa fortvivlet, kan ikke møde dit Ansigt og vil det heller ikke. Jeg skriver en af de følgende Dage til en Ven, der vil ordne mine Sager og hjælpe dig. Du vil af andre faa at vide, hvad der er hændet mig ved Teatret — det er jo saa ligegyldigt nu. Men du, Ingeborg — hvor kunde du —!

din
Hugo.

Ude fra Sundet lød en Dampers melankolske Tuden. Hugo bøjede Hovedet mellem sine Hænder og blev siddende uden at røre sig, mens Aftenens Skygger listede ind og lagde sig taalmodig til Ro ved hans Fod. —

V.

Aarene gik. Hugo var nu omkring Midten af Fyrrerne. Nye Generationer, som før næppe skimtedes, samlede sig og rykkede frem mod de Pladser, der efterhaanden blev ledige i Kunst og Politik, i Handel og Vandel. De ældre var borte eller forsvundet i Ensomhed og Glemsel, flere af hans Samtidige var bukket under, Efteraaret begyndte saa smaat at ruske i Toppene. Hans Sind og hans Væsen var faldet til Hvile i en egen taalmodig overskuende Ro. Hans Blik vendte sig erindrende tilbage mod de Veje, hans Liv havde traadt, og varsomt søgte han at samle de krydsende Traade i Knuder, hvor hans Væsen løb sammen og løftede sig afklaret ud af Forvirringen. Ofte opgav han med et Suk den haabløse Modstrid mellem Evne og Vilje, Forsæt og Handling. Men naar han søgte til Bunds i sit Arbejde, følte han, at Linierne blev renere, renset for Dagens tilfældige Indtryk og Paavirkninger, glidende ad rolige Baner mod et samlende Midtpunkt i hans Hjærte.

Teatret var ikke mere hans Verden i samme Forstand som før — hans Plads var ikke nogen Ejendomsret, som det galdt at forsvare. Tiden og Arbejdet havde fæstnet og afgrænset hans Stilling. Han vidste nu,

at han nærmede sig Grænsen for sin Evne og følte selv, hvor kort og hvor vidt den rakte. Den ubestemte Følelse af fjærne, ubegrænsede Maal var veget for en tryg og taalmodig Fornemmelse af Midlernes Begrænsning. I sit Indre fornam han en stadig vagtsom Kontrol, der rolig, om end med et stille Suk holdt ham borte fra de Opgaver, som han følte, at hans Skikkelse var for svag til at bære.

Og som det gik ham i hans Forhold til selve Teatret, mærkede han, at det gik i Forholdet til den offentlige Mening. Han tænkte paa, hvor ofte i tidligere Aar Ros og Dadel, Spot og Forstaaelse havde pint og plaget, løftet og befriet hans Sind — hvor meget han end havde søgt at skjule det for andre end sig selv og sine nærmeste. Den bitre Trods og den tomme Selvfølelse, som Uret og Modgang havde skabt, fortonede sig og gled ud .. hvem vidste, hvad der var Ret eller Uret, før Timeglasset randt ud og Sandskornene blev ordnet og lagt til rette? — Han hørte paa de Unges Klager og Protester med et genkendende Smil, fornam i de andres Uro og Smærte en sagte Genlyd af sin egen Røst fra de unge Aar. Men de Slag, der endnu ofte faldt paa hans egen Kappe, og som vel i Øjeblikket berørte hans Nerver, bundfældede sig aldrig i hans Væsen som Nag eller Had.

Dog — Slagene fra tidligere Aar og de Slag, der endnu ramte ham, havde baade mildnet og hærdet hans Væsen og underbygget dets baade medfødte og affødte Trang til Ensomhed og Isolation. Han følte, at Kresene blev mindre og mindre, at Ringene trak sig tættere og tættere om hans Liv og hans Gerning. Enkelte af de Unge fra Teatret sluttede sig til ham eller

om ham — de kom ham dog aldrig saa nær, at han følte dem som Dele af sin Verden. De eneste, med hvem han følte sig beslægtet, var en ung Mand, Kaj Sommer, der kæmpede med et sært og forrevet Talent, og den unge Frøken Dagny Ring med den yndefulde Opheliaskikkelse, der undertiden flagrede omkring som en kvidrende Kanariefugl i hans Stue. Nu og da traf han unge Jøder af Tante Marthas Slægt, som han dunkelt erindrede fra Børn, og som overraskede ham ved deres Væsens Frihed og Ynde. Han hørte med Glæde, at de fulgte ham og følte hans Kunst som en hemmelig Forbundsfælle. Og han takkede i Stilhed Skæbnen for, at hans Liv dog maaske ikke havde været helt forgæves.

Men ellers søgte han i de Timer, hans Arbejde levnede ham, til Onkel Philips Hjem.

Onkel Philip var nu naaet til den Alder, da han følte, at det var Ungdommens Tur at tage fat, mens han selv nød Frugterne af sit Arbejde. Vel indfandt han sig endnu ved sædvanlig Tid paa sit Kontor og fulgte med et skeptisk Blik Axels og Rudolfs moderniserende Tendenser — de var endnu for ham kun »Drengene«. Men med sin friske Forstand og med sin følsomme Næse fornam han, at Tiden ikke lod sig stanse, hvor stærkt han end misbilligede dens skarpe Konkurrence og svingende Konjunkturer, og han slog sig til Taals med Bevidstheden om, at Omsætningen voksede og den aarlige Balance forbedredes til hans fulde Tilfredshed. Han modtog med en Blanding af Selvfølelse og Beskedenhed de Beviser paa Forretningens Renommé og Opdrift, der lejlighedsvis kom ham for Øre, og ved sine smaa Besøg i Banken følte han gennem den Ær-

bødighed, der mødte ham fra Personalets og Direktionens Side, at Kursen var adskilligt over pari. Han yndede da at indlade sig i fortrolig Passiar med Etatsraaden om tidligere Tiders prompte Betaling og »Kulance« — et Ord, Philip David gærne brugte, naar han fremhævede Etatsraadens Bank paa de andres Bekostning. Og han endte da gærne Diskussionen med at betro Etatsraaden i en lidt opstemt Tone, der kunde høres ved de tilstødende Pulte: »Sagen er den, min kære Etatsraad — vi har ingen Købmænd mere.« — Og med en paa samme Tid høflig og nedladende Hilsen mod Personalet forlod Philip David, veltilfreds med sin Sortie, Banken og styrede længselsfuldt mod Hjemmet.

Hjemme paa Nørregade gik alt sin rolige Gang. Efter at Magtens Forskydning var bleven en Kendsgerning, fandt Onkel Philip sig veltilpas ved Rollernes Omfordeling. Ogsaa dèr følte han, at Respekten havde maattet vige Pladsen for Ærbødigheden, men saa meget var der dog endnu tilbage af svundne Tiders Storhed, at han i afgørende Øjeblikke kunde overtale sig selv til at tro, at Magten endnu ikke var gledet ham helt af Hænde. Og med stille Selvfølelse fornam han, at Slægten fra nær og fjærn søgte ind mod ham som den Ældste. Han sad da i Lænestolen og tronede som en hæderværdig og ukrænkelig Majestæt, naar Familien søgte hans Hjælp med Raad eller Daad. Philip David elskede at give. Han maatte ofte i Smug søge Omveje for at undgaa Tante Marthas inkvisitoriske Blik og nærgaaende Spørgsmaal. Men naar han, omend med blødende Hjærte, afbalancerede Striden ved at yde hende eller Gerda et uventet Tilskud til Husholdning eller Paaklædning, faldt Sindene til Ro, og Philip Da-

vid hævnede sig da privat den følgende Dag ved at sende en af Menighedens Institutioner sin beskedne Skærv under det velkendte Mærke: »Ph. D. — 25 Kr.« Han var ofte i sit lange Liv blevet skuffet af Svindlere og professionelle Tiggere, der som Gedehamse søgte hans Kontor, langvejs fra vejrende Duften af Profit. Men hvergang han havde besluttet sig til at stoppe op, og en ny Supplikant tonede frem i Døren med bønlig Mine og ydmyg Røst, lukkede Philip David atter op for den gamle Pengekasse, der altid stod ved Siden af hans Plads paa Kontoret, og han indførte da i Kassebogen den vante Post, der Side for Side gik som et Omkvæd gennem de tykke Bøger: »Laant af Kassen — 10 Kr.« — Overfor Jøder var hans Modstandskraft paa Forhaand brudt. Var de af hjemlig Herkomst, faldt han som et villigt Offer for sin genealogiske Lidenskab. Og den hjemløse Sværm af polske og russiske Jøder, der efter de sidste Aars Pogromer søgte mod Nord og Vest, gik aldrig hans Dør forgæves forbi — han mindedes sin fattige Barndom og takkede ydmyg sin Gud, idet han gav. —

Hugo var i de senere Aar kommet Tante Martha og Gerda mere og mere nær. Det fortrolige Forhold til Tanten stammede fra den Tid, da Ingeborg laa paa Hospitalet, og han havde ofte med hemmelig Gru tænkt paa, at Ingeborg kunde være gaaet fuldkommen ensom ind i Døden, hvis ikke Tante Martha havde søgt hende op og skrevet ham til. — Naar Hugo nu og da kom tidlig fra Prøve, lagde han gærne Vejen om ad Nørregade, og i den stille Stue, hvor Tanten sad ved sin vante Plads ved Sybordet, snakkede de da om gamle Dage. Tante Martha havde endnu sit mørke, glansfulde Haar og de muntert funklende Øjne. Hendes

trinde Krop var blevet en Kende trindere, Ryggen var lidt mere buet, og hun gik nødig mere end højst nødvendig. Men naar hun sad derhenne ved Vinduet, og de gennemgik Familiens forskellige Medlemmer og atter og atter morede sig over deres Smaaskavanker og glædede sig over det gamle Sammenhold i det gamle Hjem, forekom det Hugo, at det var ham, der var blevet ældre, mens Tante Marthas Syn paa alt og alle var blevet om muligt friskere og yngre. — Undertiden fortalte hun ham om Ingeborg, og Hugo syntes aldrig, han havde elsket Ingeborg højere, end naar han hørte hendes Ord af Tantens Mund. Gerda var den, som de sjældnest nævnede. Naar Tante Martha talte om hende, blev hendes Øjne tunge og fjærne, og hun endte gærne Samtalen med et lille sukkende: »Ak, ja!« — Saa tog hun atter fat paa Hækletøjet og trak Vejret dybt, og Øjnene beholdt længe det tunge Udtryk af Medynk og eftertænksom Melankoli. — —

Gerda var nu ganske graa. Over hendes Ansigt var der kommet et Udtryk af Renhed og Ro, hendes sarte Hud havde bevaret Ungdommens blege og matte Farver, men Tiden havde ligesom forstærket Modsætningerne i hendes Træk — Slægtens lange hesteagtige Profil med den svagt tilbagevigende Hage — de mørke højtløftede Bryn og den smalle Mund med de fast sluttede Læber. Hendes flintgraa Blik var med Aarene blevet baade stærkere og varmere — stærkere i dets lidt spottende Spil af Kløgt og Skepsis, varmere i dets rolige og resignerede Smil. Naar hun og Hugo mødte hinanden paa Gaden, gik de undertiden lange Ture, helst ad de gamle Veje — de strejfede da altid deres Ungdom, og Gerda genopfriskede ofte Erindringer, som Hugo forlængst havde glemt, og som nu atter tonede

i hans Øre med gamle Melodiers kære og kendte Klang. Naar de kom forbi Steder, hvor Børnene legede, blev Gerda gærne staaende og fulgte deres Leg. Hugo mindedes aldrig, at hun før nu havde talt om Børn. Undertiden gav hun sig i Samtale med Børnene, lidt uvant, men med en egen indyndende Charme, der indtog Hugo ved det Skær af blød og bøjelig Mildhed, som strejfede hendes Væsen og Skikkelse, mens hun talte.

De stansede en Dag ved en Bænk paa Dosseringen. Nogle Børn legede nede langs Bredden, en enkelt var hoppet ned i Vandkanten og manøvrerede under høje Tilraab med et Bræt, der var rigget til som Baad med Mast og en Klud til Sejl. Paa Bænken sad to Smaapiger, en større og en mindre, de holdt hinanden i Haanden og stirrede længselsfuldt mod den muntre Skare. — Hugo saa', de var Jøder, Børn af flygtende Fugle, der havde slaaet sig ned paa en farefri Bred. Gerda bøjede sig over dem og spurgte den mindste om Navn. Hun havde sky og rødmende skjult sit Hoved ved Søsterens Side, den lille røde Haand holdt krampagtig om den lidt ældre Søsters.

»Hvad hedder du?« spurgte Gerda og tog den lille om det stumme og stædige Hoved.

»Hun hedder Esther,« sagde den større og rykkede sig smilende lidt fra den lille — »hun kan nok forstaa dansk, men hun kan bare ikke tale det.«

I det samme løftede den lille sine Øjne, to store, melankolske Barneøjne, blaa i det hvide, bløde som Fløjl. Hun kiggede paa skraa op mod Hugo og Gerda, saa lagde de lange Øjenvipper sig blødt mod den endnu rødmende Kind. Gerda vendte sig mod Hugo, hendes Ansigt have faaet et varmt, undseligt Skær som et Genskin fra Barnets, og hun sagde, mens hun løftede

sine Bryn med et Smil, der skulde dække hendes Bevægelse:

»Jeg tager engang saadan en lille Pige til mig. Men det skal være en lille Jødepige. Og hun skal være langt borte fra ... og hedde Esther. — Ikke sandt, Esther?«

Idet Gerda nærmede sig den lille for at klappe hendes Kind, borede hun sig ind til Søsteren og begyndte at græde. Gerda sagde hurtig Farvel, og de gik tause videre. — —

Hugo mødte nu ofte paa Gader og Stræder hjemløse Flygtninge af det evig hjemløse Folk. Sky og hastig gik de ham forbi, sendte ham i Forbigaaende et Blik, halvt mistænksomt, halvt fortroligt. Undertiden var de flere i Følge, de lo da og talte med livligt Minespil og korte nervøse Gestus, idet de hurtig strøg forbi. Naar de gik ene, var de ham ligesom nærmere, Trækkene var da rolige og eftertænksomme, tidlig ældede i det krusede Skæg. De slog sig ned i Borgergadekvarteret, i Gyderne om det gamle Pilestræde og i Krogene mellem Volden og Hauserplads. — Nu og da fik Hugo Besøg af jødiske Skribenter og Journalister, der stoppede op, før de drog videre til andre Egne. For første Gang hørte han af Øjenvidner de grusomme Beretninger om et Folk paa Flugt — før havde han kun fornemmet dem som fjærne Dønninger, der berørte hans Sind som en langvejs aldrig hvilende Klage, nu saa' og hørte han paa nært Hold de hæftige Vidnesbyrd om Mord og Brand.

En Følelse af Fællesskab og Broderskab greb ham. Han sad i sin Stue og saa' de snart troskyldige, snart forvredne Træk af sin egen Stamme, og for første Gang fornam han Følingen med et stort og ulykkeligt Folk,

der var hans eget. Gennem Splittelsen følte han stærkere, end naar han før var samlet med sine egne, det aldrig bristende Baand af Slægtskab og Samhørighed, der gennem hele hans Liv havde sunget sin dunkle Rytme i hans Blod. Han hørte om en Kultur, som han ikke kendte, men hvis Udslag betog ham og fyldte ham med genkendende Glæde, da han lærte en Stump af dens Digtning at kende — det var, som om han lyttede til sit eget Væsens inderste Tone. Og med en hemmelig Følelse af Hjemhørighed i en Verden, der fra fjærne Tider strakte sig over Landene, aldrig stedfæstet, aldrig rodfæstet, fortumlet, forpisket af Vind og Vejr, søgende Land som en Bølge, der atter opsuges af Havet — følte han, at han var et Led af den Broderskabets Kæde, der sluttede Kres for at værge og genoprejse de flygtende Skarer. Overalt, hvor en Jøde talte og følte som Jøde — paa Talerstole, i Digtning, fra Teatrets Brædder, skulde Tonen forkynde det dybe Udspring af Tro og Fortvivlelse, af menneskelig Magt over Fordom og Had og Overtroens tusindaarige Afsind. De kunde smile, de trygge Folk med Hjemstedsbevis og Borgerret — de kunde smile, de Tusinde af hans egen Stamme, der sad trygt bag Laas og Lukke og med Afsky fralagde sig Slægtskabet, naar Ahasverus gik hjemløs forbi! Men over Vejene drog de flygtende Skarer, og engang skulde deres smærtelige Saga forkynde for Verden om Menneskehedens Pøbeldrift og Hjærtekulde. —

Efterhaanden som Indvandringen blev større og større, og de fremmede Ansigter gav enkelte Gader og Smaakvarterer deres Præg og vovede sig forsigtig rundt til de fremtrædende Medlemmer af Menigheden og til

de større Arbejdspladser for Haandværk og Industri, begyndte enkelte Røster spredtvis at hæve sig mod den truende Fare for et nyt og fremmed Proletariat. Flertallet af den hjemlige jødiske Middelstand understøttede deres Brødre af et godt Hjærte — mange af de ældre erindrede deres egne usikre Barndomshjem i Byens afsides Gyder og Gaarde og søgte saa godt som muligt at raade Bod paa den ublide Skæbne, der atter havde ramt det udsatte Folk. En Del af det velhavende og indflydelsesrige Aristokrati forholdt sig vel rolig udadtil — indadtil lagde de ikke Skjul paa, at de følte sig utilpas ved Synet af de lurvede Stammefrænder, der med foruroligende Tydelighed mindede dem om, hvad de selv havde søgt at skjule: at de alle var Jøder for Vorherre. De sad i deres fornemt tilbagetrukne Villaer, hvor ethvert Spor af Herkomst og Aftamning var udslettet, og fulgte uden Sindsbevægelse de friske Beretninger om Ulykke og Nød. De lænede sig dybt tilbage i de polstrede Automobiler og vendte med Ubehag Ansigtet bort, naar de i Gademyldret strejfede en bleg og langnæset Profil med mørke, flakkende Øjne. De gav deres Skærv, naar hjælpsomme Medlemmer af Menigheden henvendte sig til dem, men de lagde ikke Skjul paa, at de hellere saa' de Fremmedes Hæl end deres Taa. Og med Mishag følte de, at det jødiske Spørgsmaal atter dukkede op indenfor deres Synsvidde, og snart hist, snart her skød sig frem og foruroligede Luften i deres umiddelbare Nærhed. —

Professor Rosen havde forlængst foreslaaet Hugo at spille Shylocks Rolle i »Købmanden fra Venedig«. Hugo havde atter og atter undskyldt sig, han følte sig ikke Opgaven voksen, Stykkets ulige Fordeling af Lys og

Skygge var ham imod, dets Tone af gammel Brutalitet og hovmodig Fordom gav ham Afsmag for dets sindig tilrettelagte Væv af Maaneskinspoesi og Prokuratorkunst. Fjærnt, fjærnt fornam han ogsaa en hemmelig Frygt for, at hans Lidenskab, som han med sit Væsens Hang til Antydning og Indkapsling havde bevaret for sig selv som den inderste Hemmelighed bag sit Spil, skulde bryde ud af sit Skjul og vise sit nøgne utildækkede Ansigt for den nyfigne Mængde. Den jødiske Angst for ydre Fremtræden, som han gennem Afstamning og Opdragelse havde bevaret uudryddelig i sit Sind, holdt ham tilbage fra det farlige og fristende Skridt: i sin Kunst at overvinde sin tilegnede Kultur og søge ind til Slægtens Natur gennem de tusinde Led .. den evige Funke af Ild og Blod, der brændte dybest i hans egen Sjæl .. Schauferens manende Horn med den vilde Varselstone, der lød som Brøl af et Dyr i Nød.

Men gennem Omgangen med de flygtende Folk af hans egen Stamme, gennem alt hvad han hørte og læste, saa' og mindedes fra sit eget og andres Liv, førtes han nærmere og nærmere, i snævrere og snævrere Krese om den Opgave, der baade frastødte og indtog ham ved dens Blanding af Grumhed og Afmagt. Mere og mere mildnedes Grumheden og Afmagten, mere og mere afklaredes Hævnens og Hadets plumrede Dyb af det stumme Vidnesbyrd om Fædrenes Kummer, der stod skrevet i de lidelsesfulde Træk. »... Bløder vi ikke, naar I stikker os, ler vi ikke, naar I kildrer os? Dør vi ikke, naar I forgifter os — og naar I gør os Fortræd, skal vi da ikke hævne os? ... Den Ondskab, som I har lært mig, vil jeg udøve — og det skulde gaa ilde til, om jeg ikke skal overgaa mine Læremestre!«

Ja, Shylock var Jøden, som han levede endnu, som Hugo havde mødt ham og følt ham, forvist fra sit Hjem, berøvet sin Slægt, frarøvet sit Gods, fralistet sin Hævn, da hans Fjendes Liv hænger i en Traad ved hans Haand. »... En Ed, en Ed — jeg har en Ed i Himlen!« — Hvad er hans Brøde, da han søger at udøve den Ondskab, de andre har lært ham? Hvad er hans Ret, da han endelig med Loven i sin Haand holder Gældsbeviset med Underskrift og Vidner frem for Magtens og Mængdens smilende Ansigt? I samme Nu vender Retten Kniven mod hans eget Bryst, og han lader den falde klirrende fra sine afmægtige Hænder. Hvad er Ret for ham, hvad er Lov for Venedig? I samme Nu vender hans Ret sig til Straf — et Gavebrev til hans Bødler, der har plyndret hans Hus og røvet hans Datter — en naadig Straf, der lader ham afsværge det dyreste, sin Tro og sin Ære. Og mens hans Hjærte brænder sig endnu dybere ind i hans udbrændte Ansigt, hvor kun Blikket gløder med uudslukkelig Glød, og Smilet snoer sig med uudslukkelig Foragt, svarer han de retvise Dommere, der i en Haandevending slog ham Venedigs Ret af Hænde og stødte ham tilbage til sin hjemløse Hule: »*Jeg er tilfreds!*«

Ja — Hugo vilde spille Shylock som det jagede Vildt, der daglig strøg ham forbi paa den fredløse Flugt gennem Landene! — »Holde et Spejl op for Naturen og vise Dyden dens egne Træk, Skændselen dens eget Ansigt og den nulevende Slægt dens Skikkelse og udtrykte Billede.« — For første Gang vilde han vise Slægtens Ansigt i sit eget Billede, utildækket og uden Maske — svøbt i den sorte Talar, der skilte sig mørk og fremmed ud fra de festlig brogede Farver i Silke og

Fløjl. En fremmed Rovfugl, der paa Flugten kom sejlende over det sangglade Venedig, hvæssede sit Næb for at slaa ned i den livslystne Skare — og ramtes i Hjærtet i samme Øjeblik den glødede efter at hævne de Pile, der havde skilt den fra sine og jaget og saaret dens fredløse Vinge.

VI.

NAAR Hugo senere hen tænkte tilbage paa den første Aften, da han spillede Shylock, mindedes han altid tvende Sanseindtryk, der var blevet staaende i hans Erindring, efter at alle andre var udslettet eller overdøvet af den dybe Skuffelse, der uventet havde ramt ham og aldrig forlod ham siden.

... Han kom fra Baggrunden før Tæppets Opgang og gik hen mod Tæppehullet for at kaste et Blik ned paa Tilskuerpladsen. I samme Øjeblik hans Øje nærmede sig Hullet, slog et Pust som af en iskold Træk ham imøde, og han følte Kulden stivne og stramme sine Kinder. Han saa' i et Nu Harry og Martin Stern høje sig hviskende og smilende imod hinanden i Parkettet. Harrys svære, krusede Haar gnistrede i Tilskuerpladsens rødlige Lys, og et skarpt Glanslys knitrede pludselig paa Martin Sterns Skaldepande —

Det andet Indtryk var fra Retsscenen i 4de Akt:

... Portia stod bag Skranken — ved Hugos Side stod Karl som Antonio. Ved Portias Ord: »Saa blot dit Bryst!« vendte de sig imod hinanden, og i Karls foragtelige Smil, der smæltede sammen med en hæslig Hvislelyd mellem hans Læber, syntes Hugo at fornemme et Stik af den Ondskab, som Livet havde lært ham, og som det nu var hans Tur at udøve. Med et

Raab, hvis vilde Tone isnede hans eget Blod, løftede Hugo Kniven mod Karl. »Javist, hans Bryst, hans Bryst!« — skar det hvislende igennem det dødsstille Rum. Og mens Hugos Øjne borede sig i Karls, og hans Tanke strejfede Ingeborg i et hævnfyldt glødende Sekund, hørte han Ekkoet af sin Stemme i flakkende Spring langs Salens fjærneste Vægge: »Næst ved hans Hjærte .. hans Hjærte .. Hjærte ..!« —

Andet huskede han ikke. Alt andet svandt bort og overdøvedes af det Slag, der ramte ham fra den Kant, hvor han mindst havde ventet det.

Martin Sterns Blad bragte den næste Dag en lang og sønderlemmende Artikel, undertegnet med Harrys fulde Navn. Anmeldelsen var ingen Kritik, kun en flammende Protest, der med Stykket som Udgangspunkt tog Afstand fra Tidens jødiske Rørelser og viste dem tilbage til den Ghettokrog, hvor de rettelig hørte hjemme. »... Ingen ublufærdig Demonstration paa vor Scene! Ingen tendentiøs Propaganda i vort Land! De halvasiatiske Mindelser om vor Afstamning, som vi i det sidste Aarstid har mødt herhjemme gennem en Indvandring, der intet har med vor Nation at skaffe, bør vi holde os fra Livet, og giver vi Husly, bør de fremmede vide, at ogsaa Gæstfriheden har sine Grænser. Den agitatoriske og ukunstneriske Fremstilling, der blev Stykkets Hovedfigur til Del, og som sprængte dets sted- og tidsbestemte Ramme ved at drive en aktuel og paagaaende Kile ind i det fine Væv af middelalderlig Poesi og Fantastik, burde Teatrets Ledelse i Tide have sat en Stopper for og ikke tilladt en enkelt Skuespiller at omforme et kunstnerisk afstemt Milieu til et selvvalgt agitatorisk Program. Vi Jøder, der arbejder herhjemme i Landets Tjeneste, har en Ret og en Pligt til at prote-

stere mod ethvert Forsøg, navnlig fra vore egne, paa at mistænkeliggøre den dybe Sammenhæng i vort indre og ydre Liv med det Land, hvor vi har hjemme. Den Hævnens og Hadets Flamme, der slaar os imøde fra Shylocks Skikkelse, er et Udtryk for en Tid og en Aand, som vel har været, men som vi moderne Jøder ikke vedkender os som vor egen. Det Billede, Shakespeare med sin Tids Syn og Fordom har tegnet, kan og skal ikke ad kunstig Vej skrues op til Paradigma paa alle Tider. I saa Fald kunde maaske endnu en Gang en Jødes Ret vende sig til Straf. Og de gamle Ord: Maa vi være her? — som Jøderne i fordums Dage rettede som en Bøn om Hjemstedsret til det Land, hvor de slog sig ned, kunde maaske endnu engang rettes som et Angrebsvaaben mod deres eget Bryst: Maa vi være her!«

Hugo tav. Han tav til de Angreb, der fordækt og aabenlyst dukkede spredtvis op i den øvrige Presse. Han tav med et Skuldertræk til »den agtede og indviede« Haand, der under Mærket »Nemo« takkede Harry, fordi han havde taget Bladet fra Munden og i sine Stammefrænders Navn havde raabt Vagt i Gevær mod fremmed Infektion og Invasion. — »... Den jødiske Menighed herhjemme skal ikke paany gøres til en Ghetto i Staten — den er forlængst gaaet op deri som et Led i et højere Hele. Skal Digternes Skikkelser nu omdigtes til Brug for politiske og personlige Hensigter? Skal vi maaske efter »Werther, der Jude« ved Lejlighed forlystes med en »Hamlet, der Jude«? — Ja, jeg spørger blot!«

Hugo smilede. Haanden var »Nemos« — Røsten var Jacob Salomons! Han saa' sig sky omkring. Hvad havde han gjort? Løftet sin Stemme for første Gang

fra dens Plads udenfor Orkestret — og nu hørte han Tilbageslaget som en saarende Disharmoni i sit Øre. Stod han ene? `Saa' og hørte de intet bag deres tillukkede Vinduer og Døre? Vilde de intet høre, eller følte de intet — højst et Ubehag, der vakte deres Vrede? Eller krøb de i Skjul og dækkede sig mod Faren, mens de rolig fra deres velgarderede Ly saa' Brødrenes Huse brænde? —

En tung og trist Følelse af Haabløshed og Forladthed greb Hugo og drev ham paa Flugt fra alle Lejre. Med en Blanding af Trøst og Fortvivlelse følte han, at Sympatien strejfede ham fra Egne, hvor han ikke havde ventet den, mens den trak sig tilbage fra Krese, som han havde ønsket at berøre. Den grænseløse Modsigelse, som saa ofte før havde mødt ham i hans eget Liv, viste nu sit forvirrede Ansigt fra Livet omkring ham. Hvor var hans Plads? Var Hemmeligheden den, at han ud fra sin éngang forudbestemte Natur var født til at føre sit Liv for sig selv, uomsætteligt og uforbindeligt med andres? Var dét Modsigelsen i hans jødiske Natur: at han ønskede at udfylde Kløften, og hver Gang han forsøgte derpaa, uddybede han den kun yderligere? Hvor var det haabløst at spørge! Hans Liv var det eneste Svar, der kunde gives. Og det spurgte og spurgte ustanselig, mens Svaret stod skrevet deroppe i de kolde og ligegyldige Stjærner!

Hugo dukkede atter ned i sit Arbejde — det eneste Sted, hvor han følte sig hjemme. Han søgte ikke mere at bortlyve Skuffelserne eller at ombytte Aarsag med Virkning — han saa' Kendsgerningen i Øjnene og syntes, den mødte ham med hans eget Blik. Rundt omkring begyndte hans Samtid at graane, Løvet blev sparsomt, nye Slægter groede op, som var Børn, da han

begyndte. Han følte det i sit Indre — han saa' det med sine Øjne. De ældre var forsvundne, de yngre fra hans Tid var mærket af Slid og Alder og trængtes langsomt tilbage mod Reserven. Han saa' den muntre Balletflok, som før var et samlet Fuglekor af Brus og Kvidder, skille sig ud i Lag — udbrændte Anstandsdamer og synkende Sole, stigende Stjærner og langt borte den taagede Mælkevej af ubeskreven Ungdom. Han læste Alderens skjulte Baghold i Kammeraternes Træk, i Karls udspilede Ansigt med det trætte Drag om de stramme Læber, han saa' i sine egne Træk Slægtens Ansigt grave sig frem og afdække snart en Fure ved Næsefløjene, snart et mistænksomt Glimt i Blikkets smalle Kroge. Og ude i Periferien, der rykkede nærmere og nærmere, øjnede han den sidste Grænse, hvor den yderste Post tegnede sin mørke Silhouet mod Aftenhimlen.

Men eftersom Tiden gik og Indtrykkene fra Nederlaget udviskedes, mærkede han en besynderlig Omlagring af de Følelser, der stredes i hans Indre. Det var, som om den Afstand, hvori hans Liv blev holdt, eller hvori han selv havde holdt det, gav hans Blik og hans Sind et sagtmodigt betragtende Overskue. Sympatier og Antipatier, Venskab og Fjendskab stod ikke mere haardt og stejlt mod hinanden, han opløste dem og fandt til sin Undren, at Sympatien ofte havde et Stænk af Antipatiens Farve og Fjendskabet et Glimt af Fællesskab. I hans Hjærte arbejdede der sig frem en Trang til Glemsel og Forstaaelse, en Trang til at udligne sit Liv og sit Arbejde i Samfølelse med andres. Ikke saaledes at han nærmede sig de Mennesker, der før havde staaet ham fjærnt. Men i Tankerne strejfede han dem, han fulgte deres Veje og opdagede Lig-

heden under Uligheden. Modsætningen svandt mere og mere bort, mens Forudsætningerne afdækkedes og udjævnede Forskellen. Livet var ikke mere for ham et Kundskabens Træ paa godt eller ondt — det svingede og svajede for Vinden og fik sin Form af de Omgivelser, hvori det var plantet. Naar han færdedes blandt Kammeraterne ved Teatret eller blandt Mennesker udenfor, dukkede Ansigt paa Ansigt frem bag Masken, de ligevægtige med et forrevet Indre, de forrevne med en afklaret Ro. Alle var de mærkede af Livet, der fremmede, naar det hæmmede, slog ned, naar man troede sig i Læ, og gav Fred, naa Stormen havde rusket Rod og Krone. Nu og da naar han og Karl traf sammen efter Prøven, kunde han overraske sig selv ved i en Pause at fornemme, at Tiden havde afbleget Nag og Kval, og at hans Tanke søgte tilbage til fjærne Tider, da de mødtes som Drenge i Plantagens Gange. Selvom de begge hemmelig følte, at gemt ikke var glemt, og at de aldrig nogensinde tillidsfuldt vilde kunne række hinanden Haanden til Forsoning, svævede dog Længslen og Erindringens skønne Spejlinger fra Ungdommens Dage i Luften omkring dem. Og naar de skiltes med et flygtigt Haandtryk, tænkte de begge med Vemod paa den fjærne Tid, der var forbi og aldrig mere lod sig kalde tilbage.

Langsomt arbejdede Hugo sig ud af den Kulde, der længe havde fyldt hans Sind og holdt ham paa Afstand. Han følte sig atter paa aaben Vej, ensommere maaske end nogensinde før, men det var, som om han ikke mere følte Ensomheden — den fulgte som en taus og trofast Puddel ved hans Side. Og en skønne Dag da han stansede og saa' sig tilbage, mærkede han, at den hæftige Udladning, som hans Lidenskab havde

krævet selv paa Kunstens Bekostning, havde renset hans Blod. Han havde tabt — og befriet sin Sjæl!

Men som en evig stikkende Smærte sad Brodden af Harrys Pileskud tilbage i hans Kød. Den dybe Modsigelse mellem den Glød, der havde brændt i hans Hjærte, og den isnende Kulde, der havde mødt ham fra hans egne, havde efterladt et Saar, der ikke vilde læges. Pilen havde ramt — Skuddet var ført af en sikker Haand, der koldblodig tog Sigte og traf i det ømmeste Punkt af hans saarbare Hjærte.

Og da Hugo en Dag efter lang Tids Forløb paa sin Vej over Torvet passerede Harry, og Harry med et usikkert flimrende Smil løftede Hatten, gik Hugo forbi uden at gengælde hans Hilsen. Han saa' Harrys flakkende Blik, idet han nervøst satte Hatten paa sit Hoved og hastig skød forbi. Hugo fornam sin Adfærd med en Følelse af Ubehag. Men det fik saa være. Pilen stak i hans Hjærte. —

Ud paa Foraaret fik Hugo Besøg af sine Forældre. Der var skrevet frem og tilbage i lange Tider, Rejsen blev fastsat og atter udskudt. Længslen efter en Gang at se Hugo spille lokkede dem — Alderen og Faderens svage Helbred holdt dem tilbage. Men da Vejret slog ind med Varme mod Slutningen af Marts, bestemte de sig. Og en Aftenstund i blegt og mildt Foraarsvejr rullede Toget ind paa Perronen, og to smaa smilende Skikkelser stod vinkende og nikkende bag Kupévinduet, da Hugos spejdende Øje traf dem. —

Hugo syntes aldrig før, hans Hjem havde været saa roligt og lyst. Naar han kom ind om Morgenen og saa' Forældrene sidde i Stuen, syntes han, at Tiden vendte tilbage, og han kunde føle et Strejf af en ubeskrivelig Lykke, som han ikke havde kendt siden sin Barndom. Samtalen bevægede sig i ganske smaa afstukne Krese — det var, som om de vandrede rundt i en lille let overskuelig Have og daglig betragtede de samme Bede og Blomster fra de samme Gange. De havde begge en egen Evne til at præge Stuer og Omgivelser med deres Væsen — Hugo følte det ofte, som om det var ham, der var paa Besøg i sit eget Hjem. Duften af Faderens Pibe og den krydrede Luft, som han huskede fra Moderens Klæder, mødte ham i Stuerne og gjorde dem paa én Gang levende og erindrende. Med en lykkelig og vemodsblandet Glæde saa' han Forældrene endnu optagne af Livet og det spirende Foraar, de fulgte de første Blomsters Vækst i Haven og de nye Havesagers Fremkomst i Frugtbutikerne langs Gl. Kongevej. Kun sjældent talte de med Hugo om hans Liv og hans Arbejde. De hørte ham gærne fortælle, men spurgte ikke selv. Og Hugo, der fra Barndomshjemmet mindedes, at Fortroligheden mere laa i Tausheden end i Talen, forstod nu, at hans eget Væsen var født med den samme Sky for Berøring og fandt sine egne fortrolige Veje udenom det brændende Punkt, hvis Varme følte, selv om det aldrig slog ud i lys Lue.

Men tit og ofte førtes Samtalen tilbage til Barndomstiden, og baade Faderen og Moderen kunde da fortælle Træk fra Hugos Drengeaar, der kaldte glemte Erindringer lyslevende tilbage. Hugo saa' sig selv

som Barn gennem Forældrenes Beretning — Billedet var vel et andet end dét, han selv havde dannet, blegere og roligere, fordi de intet vidste om hvad der havde ulmet og brændt bag hans Barneansigts blege og rolige Træk. Moderen var den, der huskede bedst, eller erindrede mest — Hugo følte ogsaa nu, at hun var den, der var ham nærmest, og at hun havde forstaaet mere, end han før i Tiden havde tænkt. Naar Faderen var ude paa sine smaa Ekskursioner langs Villahaverne eller sad i Solen ude paa Altanen og nød det nye Foraar, kunde Hugo og Moderen undertiden nærme sig dybt og fortroligt til hinanden. Han fortalte da Smaatræk fra sit Liv, mest Ting, der kunde glæde hende, og som hun senere paa Tomandshaand kunde fortælle videre til Faderen. Undertiden kom Faderen frem i Døren, stod lidt og hørte til og gik saa atter ud paa Altanen, som om han følte, at Samtalen gik bedre, naar han ikke var tilstede. I Ny og Næ strejfede Hugo sit Forhold til Ingeborg. Han forstod ogsaa dèr, at Moderen vidste mere, end han tænkte sig. Hun havde dannet sig sit Billede af Ingeborg, og Hugo fornam med Undren, at Moderen paa Afstand havde formet hendes Væsen efter Smaatræk, der var kommet hende for Øre, og at Billedet paa en forunderlig Maade stemmede sammen med hans egen Erindring. Det gav ham Mod til at fortælle mere. Og de nærmede sig da hinanden friere gennem det Liv, der var forbi, end gennem Livet, der levede i og omkring dem.

Naar Faderen saa atter kom ind, og Hugo satte sig en Timestid til sit Arbejde, mens de to Gamle i den tilstødende Stue smaapassiarede om Dagens Nyt og om Emmas Beretninger derhjemme fra, kunde Hugo lægge

Rollehæftet tilside og følge de dæmpede Stemmers kendte Melodi. Det var mere Tonen end Ordene, der betog ham. Det var, som om de var naaet til Vejens Ende, hvor alting mødtes og gled sammen. Hugo tænkte paa sin Barndomstid mod Aften, naar de alle sad sammen under Lampen, og han med bankende Hjærte havde følt, at Vejen mellem Forældrene blev saa uendelig lang i Tausheden. Han saa' Faderens blege og mørke Ansigt vendt mod Lampen, mens han fulgte Røgens Ringe, som om hans Tanker var milevidt fra de andre. Han saa' Moderen sidde bøjet over Sytøjet, nu og da løftede hun sit Hoved med en træt Trækning over de høje Bryn, der lignede Emmas, og mødte Børnenes Øjne med et ømt, lidt tungsindigt Smil. — Nu sad de derinde i hans Stue. Havde de glemt, hvad der dengang skilte dem, eller havde Børnene kun følt, hvad der skilte dem, uden Evne til at forstaa, hvad der forbandt dem? Stille og fjærnt lød deres Stemmer med en egen lun Forstaaelse i Tonen, den lange Vandrings afstemte Tone. Gled Livet ud i en blid og dæmpet Harmoni — søgte hans eget Liv ud mod Maalet, hvor Sindets stridende Strømme gled sammen i roligt Leje og fulgtes, udfriede af Kampen, mod Befrielse og Forløsning. —

Hugo havde glædet sig til at se dem i Teatret. Han kunde undertiden af deres Adfærd mærke, at de i Enrum havde anstillet deres Betragtninger — den usædvanlige Vej, han havde valgt, fyldte dem med Angst og Forundring. Den offentlige Fremtræden for Mængdens Øjne var dem fremmed og deres jødiske Instinkt imod. Men Tiden og de beroligende Udtalelser fra nær og fjærn havde vænnet dem til Tanken, og da Dagen

kom, trippede de nervøst omkring med hede Kinder og fraværende Øjne. De kastede nu og da et Blik paa Hugo som for at forvisse sig om, at det virkelig var ham, deres Søn, som iaften skulde vise sig for dem i en fremmed Forklædning. Da Hugo sagde Farvel for at skynde sig til Teatret, sad de allerede pudsede og pyntede i Stuen — Faderen i sin gamle Kjole, med det endnu mørke Haar stift opstrøget — Moderen i sort Silke og det hvide Haar fint og kunstfærdigt buklet og kruset. De kyssede ham, som da han som ung Student tog Afsked for lange Tider, og Hugo saa', at Faderen hurtig vendte sig og gik hen mod Altandøren for at skjule sin Bevægelse. — —

Da Hugo fra sit Paaklædningsværelse gik ned paa Scenen og nærmede sig Tæppehullet, saa' han Professor Rosen staa derhenne, spejdende ned i Salen. Hugo havde fortalt ham, at Forældrene var der — han smilede og nærmede sig Tæppet. I det samme vendte Professor Rosen sig, et Smil gled over hans Ansigt og med Hovedet skælmsk paa skraa traadte han ærbødig til Side, lagde Armene over Kors paa Brystet og hviskede:

»Allah, il Allah — Profetens Søn!«

Hugo saa' gennem Tæppet. Idet hans Øjne strejfede Pladsen, hvor Forældrene skulde sidde, blev Døren aabnet i Parkettets venstre Side. Dér kom de! — Faderen først, ligesom dukkende sig under Rummets højtspændte Bue. Han vendte sig og rakte Haanden til Moderen, der forsigtig følte sig for, om der var Trin. Saa stod de begge lidt sky i Balkonens Skygge, inden de gik frem. Og med en Blanding af Værdighed og Beskedenhed gik de hen mod Rækken, lidt forlegne i

den summende Mængde, holdende sig tæt sammen, indtil de fandt Pladsen og stilfærdig satte sig til Rette, som om de ganske tilfældig var kommet til Stede og med uforstyrrelig Sindsro afventede Resultatet.

»Er de smaa Graahærdede dernede?« hviskede Professor Rosen og bøjede sin Kind tæt ind mod Hugos.

»Ja.« Hugo smilede og gav Plads. »Midt paa 3die Række.«

»Ja — ja,« sagde Professor Rosen uden at tage Øjet fra Hullet. »Jeg vilde have kendt dem gennem et Brev, De engang sendte mig. Kan De huske Pengene til Rejsen i Deres Fars gamle Firmakonvolut? — Hvor de ser søde og elskværdige ud — som to smaa graa Fugle paa en Pind. — Jeg elsker Deres Far,« vedblev han, idet han lod Hugo komme til, »mest fordi han engang omtalte mig forfængelige Bæst og holdt mig frem som et Eksempel for Folket. Hils dem fra mig — og glæd Dem, De aldrig voksne Barn! — Ja, dèr er Smilet! Kan De huske? Hvem fik Ret? — Salem aleikum!« — —

Da Hugo efter Forestillingens Slutning kom hjem og traadte ind i Stuen, gik Forældrene smaatrippende omkring. Han følte, at de havde talt om ham og med Længsel afventet hans Komme. Faderen var stanset ved en Stol, Rødmen paa hans Kinder lyste. Han blev staaende og betragtede Hugo med smaa skælmske Nik og et baade stolt og uimponeret Smil i de lidt fugtige Øjne —

»Pænt ...« sagde han saa endelig, vendte sig om og gik hen mod Altandøren.

Moderen var gaaet hen til Hugo. Hun løftede sit Ansigt op imod ham, Hugo maatte bøje sig for at møde hendes Kys:

»Tak for iaften, min Dreng,« sagde hun. Og Hugos og Moderens Næser stødte sammen, idet hun overvældede ham med endnu et Kys til Tak.

Tiden for Forældrenes Afrejse nærmede sig. Hugo havde vist dem Byen, de havde opsøgt den nærmeste Slægt og Moderens gamle Kusiner, Frederikke og Rebekka Grün. Familien havde indbudt dem, og de havde følt sig beærede af den megen Venlighed, der blev vist dem efter de mange Aars Forløb. Efter den første Teateraften havde de oftere set Hugo spille, og efterhaanden som Angsten satte sig og gav Plads for deres Glæde, løstes deres Tunger, og de begyndte først forsigtig, senere interesseret optagne at drøfte, hvad de havde sét, nu og da med et forundret Blik paa Hugo, en enkelt Gang med et næppe mærkbart Strejf af stum Overraskelse. Nu var de saa smaat begyndt at længes efter Emma og Børnene, de havde sét, hvad de havde ønsket at se, og trængte atter til Ro efter det uvante Liv, der baade havde forfrisket dem og anstrængt deres gamle Lemmer. For Hugo havde Tiden været fyldt af en egen barnlig Lykke — snart følte han Forældrene som Børn, snart følte han sig selv som Barn. Og han fornam gennem deres tause Taknemmelighed, at de omfattede hans Liv og hans Arbejde med en ny og foryngende Glæde. —

Den sidste Aften havde Onkel Philip forbeholdt sig deres Nærværelse til en lille Afskedsmiddag, hvor den nærmeste Slægt skulde samles.

Da Hugo traadte ind i Entréen paa Nørregade, hørte han en livlig Summen i Tante Marthas Stue. En tyk, let gurglende Stemme flommede ud og ind mellem de andres, ligevægtig og ubevægelig. Idet Døren aabnedes, skimtede han Isidor Salomons uhyre Skaldepande og de løse Kæber med den bløde og blege Dobbelthage, der posede ud over Flippen og bredte sig i Dønninger mod Skjortebrystet. Hugo gik ham imøde. Isidor Salomon løftede sig besværlig fra Lænestolen og lod sig atter falde tilbage med et tungt Pust:

»Det glæder mig at se Dem,« sagde han med et velvilligt Nik og det bløde Smask, som Hugo med et Smil erindrede fra sin Ungdoms længst forsvundne Tid. — »Husker De den første Dag, De mødte op paa mit Kontor som ung Student? Ja, ved Gammel Strand — meget rigtigt. Senere blev det os for smaat, efterhaanden som Forretningen i Forbindelse med Menighedens Anliggender krævede forøget Personale. — Det er min Hustru — naa, De husker hende? — det er Hr. Hugo David, Louise! — Ja, ja, selvfølgelig kender du Hr. David, men Formen, min Kære. Altsaa, noch ein Mal: Hr. Hugo David.«

Idet Hugo vendte sig fra Fru Louise, stod Sønnen Rafael foran ham med den lille buttede Fru Rosa. Rafael var i Aarenes Løb kommet til at ligne Broderen Jacob Salomon, men de nærsynede Øjne bag Lorgnettens skarpe Glas spillede endnu med de forlegent-ironiske Glimt, som Hugo huskede fra sin Læretid paa Isidor Salomons Kontor. Rafael tog Hugos Haand med et ivrigt nervøst Ryk ind mod Brystet og sagde med sin hurtige Stemmes stigende og dalende Tonefald:

»Glæder mig, Hr. David — paa gammelt Bekendtskabs Vegne.« Han lo, tog Lorgnetten af og tørrede

den mod Lyset i Loftet. »Det er min Kone. — De synes ikke, hun har forandret sig meget? — Unter uns: en ivrig Beundrer!« — Fru Rosa rakte smilende Hugo sin lille buttede Haand med de mange Ringe, mens Rafael hurtig fortsatte: »Og De har ikke fortrudt, at De opgav Juraen? De havde Evner — jo, absolut! Kan De huske den tykke Simon — ja, og Jansen, *nebbisch* — forfaldt til Drik — naa, det véd De ikke — gik fuldstændig i Hundene! — Ja, ja — Tiden gaar,« vedblev han og løftede de godmodige Øjne over Lorgnetterne. »Vil De se de unge Mennesker derhenne — ja, hvad mener De — voksne Børn, der ser Fader og Moder over Hovedet. — Hvadbehager? — Meget godt! — Isidor og Else!« kaldte han ud i Stuen, og en ung Herre og en ung Dame nærmede sig beskedent, mens Fru Rosa betragtede dem med moderlig Stolthed. »Det er min Søn, Isidor, og min Datter, Elše — Hr. Hugo David. Begge meget teater-interesserede, lidt mere end maaske højt nødvendigt,« sagde han, idet han tog Sønnen om Skulderen og trykkede ham ind til sig. »Naa, hver Ungdom har sine Flyvegriller, men en skønne Dag finder de vel hjem til Reden, deres egen eller de gamles — undskyld, Rosa — hvadbehager? — meget godt!« Han lo, klappede Fru Rosas buttede Kind. »Det har glædet mig at se Dem igen, Hr. David. Haaber, det ikke bliver sidste Gang.« —

Hugo gik videre og hilste paa den øvrige Familie. Henne ved Vinduet sad Onkel Philip med Hugos Fader og den ældste af Brødrene, som Hugo kun flygtig havde truffet i Tidernes Løb. De tre Gamle sad bøjet tæt ind mod hverandre og opfriskede Minderne fra Drengeaarene, mens de lo, saa Taarerne trillede ned ad deres Kinder. Som de sad dèr, lignede de hinanden

— Smilet og de fælles Minder udviskede Forskellen. Hugo følte sig mærkelig berørt af det tredobbelte Indtryk af Familiens samstemmende Træk, af Alderen, der ligesom bøjede dem sammen mod et fælles Udspring. Han nærmede sig langsomt og gik hen mod den ældste Broder. I det samme saa' Faderen op. Og med et Udtryk af Glæde, som Hugo aldrig før havde set i hans Ansigt, sagde han til Broderen, der spørgende lænede sig imod ham:

»Det er Hugo, der vil hilse paa dig, Adolph.«

Onkelen vendte sig mod Hugo, rakte ham Haanden med et sarkastisk Smil i de gamle plirende Øjne, betragtede ham nøje og sagde:

»Du ligner din Farfader — ikke, Philip?«

»Mor synes, jeg ligner min Morfader,« indskød Hugo.

»Saa maa det være et andet Sted end i Ansigtet,« sagde Onkel Adolph. »Kan du huske gamle Wulff, Philip? En lille tyk Mand med Kalot og røde Kinder. Et rigtigt *Kemer*-Ansigt. Saa ligner *jeg* ogsaa Nathan Wulff! — Nej, du ligner salig Ernst, min Dreng, og det er vel ogsaa fra ham, du har Talentet. Skønt din Far holdt ogsaa af at spille Komedie som Dreng.«

»Narrestreger,« sagde Faderen med smaa nervøse Hovedkast.

»Du spillede ganske vist slet,« sagde Onkel Philip, »men du spillede dog.«

Og atter tog de fat paa Historierne fra gamle Dage, mens Hugo gik hen til de andre og blandede sin Stemme i den muntre Konsert. Den lille døve Tante Esther sad lidt fra de andre. Naar nogen nærmede sig, løftede hun Ansigtet med et anspændt Smil og nikkede hæftigt til Svar, før den anden havde talt ud. — —

Da Dørene blev aabnet til Spisestuen, rejste Onkel Philip sig og bød Moderen til Bords. Hun bøjede sig med en Blanding af Fornemhed og Forlegenhed og bevægede sig med hede Kinder værdig mod Hædersplads. Lysene blafrede i de gamle Sølvstager, den fine Damaskes Dug med Tante Esthers broderede Løber, det skinnende Stel med de blege Blomster — hvor huskede Hugo det altsammen, Stemningen og Luftens Tone af festlig Glæde fra Højtiderne i gamle Dage! Rødvinsflaskerne med de vandrende Munke paa Etiketten vakte Erindringer om Helligaftener i Ungdomsaarene, naar Onkel Philip løftede Glasset og nikkede rundt: *Chraim!* — Dampen fra Terrinen paa Buffeten stod tilvejrs som Offerrøg fra de Saliges Ø, Tante Marthas funklende Øjne lyste over Skaren — Gæstfrihedens Moder! Og i Stemmerne, der bølgede over Bordet, og i Slægtens samstemmende Tone og Træk følte Hugo en længe savnet Fortrolighed og Hengivelse, der spandt ham ind i en lys og drømmende Glæde. Den fortabte Søn .. tænkte han smilende og nikkede til Forældrene, der ømt og henrykt løftede deres Glas til Hilsen. —

Pludselig slog Isidor Salomon paa sit Glas. Han lagde den bløde Haand over Glasset for at dæmpe Lyden, saa' med et Udtryk af ophøjet Ro ud over Skaren — Samtalen sank som et Korthus i Grus, alt blev forventningsfuldt stille. Han løftede da langsomt sit kolossale Korpus, hævede Blikket svømmende mod Loftet, mens et velbehageligt Smask understregede den respektfulde Stilhed. Et ophøjet Smil gled ud over hans Ansigts uhyre Flader. Og i Følelsen af sin Stilling i al Almindelighed som Familiemedlem, under-

bygget af sin specielle Stilling som Formand for Menighedens Repræsentantskab, begyndte han, først hyggeligt indtagende, senere stigende i alvorsfulde Perioder, der gurglede sig Vej gennem den mangedobbelte Hage — Familiens Lejlighedstaler af Guds Naade.

Hugo følte, at Talen mere og mere nærmede sig hans Forældre. De sad andægtigt og lyttede betagne til den roligt strømmende Svada. Da Isidor Salomon nævnede deres Navne, saa' de ned, som om de overvældede søgte at skjule deres Nærværelse. Men pludselig vendte Isidor Salomon sig mod Hugo, og med en Stemme, der svingede fra smilende Fortrolighed til alvorsfulde Udsyn, sagde han:

»Naar jeg fra Deres Forældre vender mig til Dem — jeg tør vel som Deres gamle Chef benævne Dem: min kære Hugo David — saa skér det, dels fordi jeg som den første, De som ung Student henvendte Dem til, mener at have en Slags Forret til at henvende mig til Dem til Gengæld, dels fordi Deres Liv og Arbejde, hvor langt det end har fjærnet sig fra den Vej, hvor De og jeg dengang mødtes, saa maaske dog har hentet sine første Indtryk af Verden og Menneskene fra Deres praktiske Virksomhed paa det gamle Kontor ved Gammel Strand. At Deres Forældre med Glæde har fulgt Deres i al Almindelighed og for en Jøde i Særdeleshed sikkert overmaade vanskelige Vej turde vel være overflødigt at bemærke. Men jeg syntes dog, at jeg som Medlem af Deres fjærnere Familie vilde lade Dem vide, at vi andre, selvom vi med nogen Skepsis i sin Tid modtog Deres Beslutning om at ekspatriere Dem fra Juraens ganske vist afgrænsede, men indenfor Grænserne dog ret frugtbare Egne — at vi andre, gentager jeg, altid med vaagen Interesse og Familiefølelse og

ofte med virkelig Kunstglæde har fulgt Deres Arbejde og glædet os over den ydre Paaskønnelse, der i Tidernes Løb er blevet det til Del.«

Idet Hugos Øjne strejfede Onkel Philips Ansigt under den lille Kunstpause, som Isidor Salomon benyttede til at tørre sig om de bløde, kødfulde Læber, bemærkede han med nogen Uro, at Onkelens Træk var stivnet i en haard, lidt fjendtlig Maske, og at Næsespidsen blegnede for et øjensynligt stærkt Barometertryk. Sagen var den, at Onkel Philip vel elskede sin Slægt i videre Forstand, men dog med den stiltiende Begrænsning, at han ikke tillod, at noget enkelt Medlem fremhævedes paa Bekostning af hans egen snævreste Kres. Han forholdt sig endnu afventende, medens Hugos Forældre nævnedes — det var en ydre Høflighedsbevisning, som han forholdsvis uanfægtet lod passere. Men da Hugos Navn pludselig blev udhævet fremfor hans egne Børns, skiftede hans Stemning Farve, og det blege tillukkede Ansigt med den demonstrativt fremskudte Underlæbe forraadte et indre Oprør, som truede med at ophæve Ligevægten mellem hans Pligt som Vært og hans Ret som Fader for et uovertræffeligt Afkom —

Da rettede Isidor Salomon pludselig sit mætte og drømmende Blik paa Onkel Philip. Og mens Tausheden ligesom lettede, og Tante Martha aandede befriet op, følsom for det svageste Tegn paa Luftforandring, fortsatte Isidor Salomon med en Røst, der tonede af uforstyrrelig Flegma og hævdvunden Autoritet:

»Men — sidst og ikke mindst — føler vi sikkert alle, at vore Tanker ved denne Lejlighed, hvor den nærmeste Familie er samlet, søger et Midtpunkt, hvori de alle med Taknemmelighed kan mødes. Dette Midt-

punkt er min kære Søster Marthas og min kære Svoger Philips Hjem. — Du, min kære Philip, har med din Hustru givet vor Slægt et saare smukt og efterlignelsesværdigt Eksempel paa Familiefølelse i videre og paa Familieliv i snævrere Forstand. Og jeg kan ikke slutte denne min Hilsen og Hyldest til Familien paa bedre Vis end i en Tak til dig for hvad dit Hjem har betydet, baade for dine egne, som sidder her omkring dig som værdige Arvtagere til dit ansete Navn og Firma, for dine Brødre og deres Børn, som du med din enestaaende Gæstfrihed og Omsorg har vidst at knytte til det gamle Hjem paa Nørregade, og for os andre, som i Tidernes Løb har nydt godt af din midtpunktsamlende Evne. Jeg retter, ikke som selvsagt, men som selvvalgt Ordfører for Familien min Tak til dig og ønsker, at Gud endnu i mange Aar vil forunde os at samles i dette Hjem, dit ægte jødiske Hjem, hvor Husrum og Hjærterum er fast og uadskillelig forbundne.«

Alle rejste sig og løftede Glassene for Onkel Philip. Hans Kinder havde skiftet Farve, et festligt Glanslys spillede paa hans følsomme Næsespids. Hugo gik hen til sine Forældre. De kyssede først dybt bevægede hinanden og løftede saa næsten samtidig deres Mund mod Hugos. Midt for Bordet stod Isidor Salomon, ragende som en Kolossalstatue i overmenneskelig Størrelse op over Skaren. Han modtog med bløde Nik og et veltilfreds Smil de mange Taksigelser, der efterhaanden samlede sig om ham som et højere Centrum for et lavere Verdenssystem. Atter følte han sin Stilling som et selvsagt Midtpunkt fra Tidernes Morgen. De nærmere og fjærnere Kloder drejede sig endnu en Gang i Skæret fra hans skinnende Isse. —

Efter Bordet samledes de atter i Tante Marthas Stue.

Slægtserindringer og Slægtsstemning forbandt dem. De følte alle, at en fælles Fortid, en fælles Skæbne knyttede dem sammen indenfor de fredelige Mure. Gamle Historier opfriskedes, gamle Navne dukkede frem, førte andre med sig, hver gav sit Bidrag til Oplysning om gamle Dages Liv og Færd og de nyere Tiders varslende Tegn i Sol og Maane. Hugo følte sig paa en forunderlig Maade nær ved sit Udspring, hans Livs ubestemte Længsler efter et uvist Hjemland faldt til Hvile i Slægtens Stemning og Tone. Efter lange Tiders Forløb var han vendt tilbage, udrustet og beriget fra sin Færd, dybere og inderligere forbundet med det Hjem og den Slægt, hvorfra han gik ud. Dybt inde bag hans Væsens tætte Lag af Paavirkning, Udlængsel og Udvikling tonede en dyb og trofast Stemme, der forbandt hans Sind med de andres over Land og Hav. Overalt var der Stemmer, der talte til Længsler i hans Hjærte — Isidor Salomons troskyldige Selvglæde, Rafaels vimse og lune Godmodighed, Fru Rosas skikkelige Pyntelyst og altbesejrende Moderlighed. Hun stod med Børnene Isidor og Else og snakkede og pludrede om løst og fast med sin fremmede Akcent, mens de Unge smilte overbærende og hengivent. Der var over de Unges Ansigter en egen blid og sarkastisk Sødme — Isidors Ansigt var roligt med en fornem Tilbageholdenhed, blandet med en egen underfundig Melankoli — Søsteren Elses moderlig mildt med et Strejf af spottende Kløgt, der smæltede sammen i Smilets lunefyldte Varme og i Blikkets baade fjærne og ømme Tone. — Henne i Vindueskrogen sad Onkel Philip med sine Brødre. Hugo hørte de løsrevne Stumper af gamle Historier, som han mindedes fra længst forsvundne Tider — han smilte og følte en Skygge af Sorg strejfe sit

Hjærte .. var det maaske sidste Gang, han saa' dem sammen .. hvor var de dog smaa og gamle trods Liv og Munterhed! — Rudolf sad i Nærheden og dampede lunt smilende paa sin Cigar, hensunket i sine egne Tanker og i den summende Glæde, der bølgede omkring ham. Axel gled henrykt omkring de gamle Damer, fuld af Hensyn og Omsorg, nikkede med et Smil til Tante Esther og sørgede for, at Frøknerne Frederikke og Rebekka Grün blev holdt til Ilden. De to gamle Damer, der tidligere paa Aftenen, overvældede af den sjældne Ære og Venlighed, atter og atter havde takket for »den store Artighed«, tøede efterhaanden op og faldt til Ro under Isidor Salomons ophøjede Velvilje. Og da Fru Louise i egen Person blandede sig i Samtalen og opfriskede gamle Bekendtskaber, gled de befriet ud i den fælles Stemning og glemte for en Stund den uhyre Afstand, der til daglig skilte deres *bekovede* Tilværelse fra Naadens Sol i det Høje. —

Axel havde langsomt nærmet sig Klaveret. Han bladede i sine Nodehæfter, nynnede en Linie — Samtalen stansede et Øjeblik. Gerda nikkede opmuntrende til ham — Axel nikkede tilbage og lod sit Blik svæve ud over Stuen. Og idet Samtalen atter tog fat, uforstyrret, ja hørlig oplivet af hans Spil, begyndte han at nynne — først svagt, som om han sugede Stemningen ind og lykkelig lod sig glide paa dens Bølge. Saa løftede han pludselig sin lille sprøde og bevægede Tenor, og mens Samtalen som ved et givet Tegn rejste sine Bølger omkring ham, sænkede han de tunge Laag over de udhvælvede Øjne og sang med en sælsom undselig og barnlig Rørelse ud i Lunheden og Munterheden, der summede omkring ham ...

Ihr Wipfel und ihr Bronnen, rauscht nur zu!
Wohin du auch in wilder Lust magst dringen,
Du findest nirgends Ruh!
Erreichen wird dich das geheime Singen. —
Ach, dieses Bannes zauberischen Ringen
Entfliehn wir nimmer, ich und Du! —

Hugo saa' hen paa Gerda. I det samme vendte hun sit Ansigt imod ham og smilede. Det var, som om de mødtes igen i Skyggen af deres Ungdom ../

Forældrene var rejst.

Hugo havde med Ængstelse tænkt paa de tomme Stuer og Morgentimerne, naar han kom ind og ikke mere traf dem. Men Arbejdet ved Teatret lagde i Sæsonens sidste Maaneder stærkt Beslag paa ham, og han følte til sin Glæde, at de nye Opgaver ligesom løftede ham og bar ham op i en frisk og foryngende Foraarsbrise. Han huskede fra tidligere Aar den Følelse af Forvirring og Forladthed, der havde foruroliget ham ved Foraarets Komme .. de lyse Aftner og den triste Tomhed i hans Sind — som om Lyset faldt skarpt i de dunkle Kroge, hvor han ellers søgte Ro og fandt Fred. Nu følte han det, som om han igen var dukket op til Lyset med noget af sin Ungdoms friske Kraft og vaagnende Syn. Landet laa saa klart for hans Øjne, hans Sind strømmede taknemmelig ud i det klare Lys med de rene Farver, og let og frit strømmede Lyset atter tilbage. Døre og Vinduer stod aabne, og Luftens lyse Musik tonede i hans Hjærte.

Men selvom han med dyb og taknemmelig Glæde følte Livet vaagne i og omkring sig, fornam han dog paa samme Tid, at Ungdommens ubevidste Foraarsglæde var forbi, og at Taknemmeligheden var Aarenes Skygge, der trofast fulgte ham paa hans Vej gennem Solskinnet. En ny og ukendt Angst dukkede nu og da op i hans Sind — Frygten for ikke at faa udrettet, hvad han engang drømte om. Han syntes, at Aarene havde givet ham Afklaring og Ro til at genskabe de menneskelige Træk i sit Billede — at det Liv, han havde gennemlevet, fik Berøring med andres gennem den fælles Skæbne. Hans Tanke strejfede ofte Opgaver, hvori Digterne i Længdesnit havde udløst deres Liv for at befri sig for en Fortid, inden de betraadte Fremtidens uberørte Egne. Han følte, at han trængte til at aande ud i et dybt Aandedrag, der gik til Bunds i hans Sjæl, før han udfriet kunde vende sit Blik fra sin egen Verden imod andres. I et dybt personligt Opgør med sig selv og sin Samtid — før hans Kunst kunde løfte sig som en Fugl Føniks over hans Liv og stige til Vejrs i højere Flugt og med videre Syn i den rene gennemsigtige Luft. Først da, naar han fik gjort op med sin Fortid, aabnede Fremtiden sig. Maaske var det kun en lys Illusion, en af de mange, som Foraaret skabte. Men Foraarets lyse Sølvklokker ringede fjærnt for hans Øre og fik ham til atter at tro og haabe.

Og som det saa ofte gaar i lyse Tider — Tilfældet kommer Tanken til Hjælp, Lys skaber Lys, og Skyggen kryber i Skjul ved Ens Fod. Det var, som om Medgangen i hans Arbejde ved Teatret skød Breche i hans lange Ensomhed og Isolation, som om hans Blik aabnede sig og atter saa' sig omkring, uhildet af det forbi-

gangne, optaget af det nærværende. Han følte det i sit Spil — det aabnede sig mod de andre, gled sammen med dem, løftede ham op i en fælles Stemning, der sugede hans egen til sig — som en Tone, baaret af andre Toner. Han spillede nu ofte sammen med den unge Frøken Dagny Ring, og det var ham, som om han for første Gang ikke blot saa', men følte hende, hendes Ungdom, hendes Uro, hendes Nærhed. Det tomme Rum, der før laa mellem ham og hans Medspillende, fyldtes med strømmende Luft og Varme, og han følte, at den Hengivelse, hans Spil saa ofte havde savnet, aabnede sig let og befriet, idet den mødtes med en andens. Alt. hvad der før havde pint ham under Spillet med de andre — deres stivnede Masker, deres tilvante Form, deres Skikkelse, deres Duft — alt gled ud i den rene Luft af Sundhed og Ungdom, der stod om hende som en Sky af Foraar og forventningsfuld Glæde. Han syntes, at han for første Gang saa' det klare Lys over hendes Pande, Øjnenes nervøse og straalende Blaa, den sarte Farve om hendes Kind og Hage og de hvide Tænder, der skinnede af Styrke og Liv. Hendes Skikkelses spillende Uro nærmede sig og fjærnede sig, lokkede ham med sig og gled atter bort som en hvid Sky mellem hans Hænder. Og naar han holdt hende i sine Arme, følte han Spillets dirrende Hengivelse gennem hendes Legeme og fornam det, som om en dybere Hengivelse, uudtalt og skælvende, nærmede dem til hinanden og berørte deres Hjærter bag Samspillet. Ofte stansede hans Tanke midt i Spillet, som om den vaagnede af en Drøm og søgte at gøre sig klar, om det var Drøm eller Virkelighed. Saa tog Spillet ham atter fangen, og han glemte at spørge. Drøm eller Virkelig-

hed — det var Foraar — Livet vendte atter tilbage!

Da Hugo en Dag kom paa Teatret, laa der to Breve til ham. Han aabnede det første og læste:

Hr. Hugo David!

Da jeg saa' Dem iaftes og som saa ofte før glædede mig over Deres Spil, besluttede jeg at sende Dem en Tak og en Hilsen fra gamle Dage, som De vel har glemt, men som jeg endnu ofte genkalder i min Erindring. Kan De huske, da De for første Gang spillede paa Teatret i vor Fødeby — da knælede De for en ung Pige, som hed Anna Blixen, og hvis første Indtryk af Ungdom og Glæde knyttede sig til det Billede, som endnu i dette Øjeblik tegner sig lyslevende for min Tanke. Som jeg har bevaret dette Ungdomsindtryk gennem mit Liv, saaledes vil sikkert mange Unge i Fremtiden bevare Indtrykket af Deres Kunst. Men jeg regner mig det til min Ære, at jeg var den første ringe Anledning til, at De knælende betroede Skuepladsen Deres Ungdoms Længsel og Kærlighed.

Modtag dette, som det er skrevet — af et taknemmelig erindrende Hjærte.

Deres
Anna Steensen, f. Blixen.

Hugo stod et Øjeblik, glad og taknemmelig bevæget. Saa aabnede han det andet Brev og læste:

Højtærede Hr. David!

Vi har nu og da i Tidens Løb krydset hinandens Veje, uden at Tilfældet har ført os nærmere sammen. Naar nu denne Tagsten falder i Hovedet paa

Dem, idet De passerer min Erindring, kunde det vel se ud som et Tilfælde. Men Aarsagen er, at den alt længe har ligget løs og kun ventede paa et sidste Stød. Dette giver jeg den nu. Tror De, det kunde bevæge Dem til at se op?

Deres, saalænge denne Maskine hører ham til,

Dr. Frank.

En af de følgende Aftener, da Hugo havde fri, besluttede han sig til at besøge Dr. Frank. Han havde ofte paa sin Gang til og fra Teatret passeret hans Vinduer mod Kanalen — altid brændte der Lys som i en evig flammende Esse. Da Hugo nu i Mørket famlede op ad den gamle Trappe, saa' han en gammeldags Glasplade skinne i Mulmet. Han strøg en Tændstik, skimtede Dr. Franks Navn og ringede paa. —

Hugo hørte hurtige Skridt nærme sig gennem Entréen, et Øjeblik efter at han havde ringet. Døren aabnede sig, og i det rødlig dæmpede Lys stod Dr. Franks tætte, lidt krumbøjede Skikkelse i blomstret Slaabrok med det hvide Haar stejlt og fast over den tankefuldt bekymrede Pande. Han rakte Hugo en fast og dog flygtig Haand og sagde med et indtagende Smil i det hastig skiftende Blik:

»Saa fandt De dog herop? — Ja, det er ingen Bebrejdelse mod Dem, men mod Værten, der synes at mene, at her er Oplysning nok i Huset. Snik — Snak, De forstyrrer ikke — ét er at blive forstyrret, det er altid en ubehagelig Overraskelse — et andet er at lade sig forstyrre, det er mig i dette Tilfælde endog særdeles behageligt. — Tag nu Tøjet af,« vedblev han og hjalp Hugo med smaa hurtige Bevægelser, »og kom indenfor.« Han aabnede Døren med et lille, lidt

forlegent Buk. »Ja, De sér forbauset paa dette Bjærg af Bøger,« sagde han og gik forbi et Bord med Dynger af Tidsskrifter, Blade og Bind, »og naar det endelig engang revner, saa føder det en lille Mus med mig som Fødselshjælper. — Sæt Dem nu her ved Siden af Skrivebordet — generer Lyset Dem? Jeg har med Tiden vænnet mig til det stærkeste Lys — saaledes hjælper vi Mennesker Naturen i dens Ødelæggelsesværk.« —

Dr. Frank halede Lampen ned, saa han sad i dæmpet Skygge, mens Lyset fra Skærmen faldt skarpt over Skrivebordets brogede Forvirring. Han lænede sig tilbage og gravede Fingrene ind i de anstrængte Øjne. Strøg saa méd begge Hænder Haaret højt og stejlt fra Panden og sagde, mens Hugo følte hans Øjne glide som Søgere over sit Ansigt:

»Grunden, hvorfor jeg skrev Dem til, var dels den at lære Dem lidt nøjere at kende udenfor Scenen, dels den at erfare lidt om Deres Planer.« Dr. Frank saa' ud i Rummet, mens de stærke a-Lyd stod som en Klang af Staal for Hugos Øre. »De synes i den sidste Tid at være ude for en Medgang, der i dette Land er som Knaldet, der varsler, at Kuglen er nær. Jeg siger ikke dette for at nedsætte Dem i min egen eller Deres Agtelse — de andre holder vi udenfor, *deres* Agtelse er den Bastard af en Bladneger og en Sladrekælling, der kaldes Ryet. Men jeg mener, at der i ethvert Menneskes Liv kommer et Tidspunkt, da han selv vælger sig sine Opgaver for i sin Skabertrang ligesom at maale Kræfter med Guderne. De forstaar, hvad jeg mener —? Og jeg synes, at det særlig for en Skuespiller, der — det ved jeg meget vel — faar sine Opgaver tildelt af et eller andet uvidende Overhoved —

at det for ham maa blive af afgørende Vægt at klarlægge sin Forstand og sit Følesæt i en Rolle, der svarer til hans øjeblikkelige Udvikling og ikke til hans øjeblikkelige Yndest. Jeg maa grave med en Spade i min Hjærne for at forstaa, at voksne Mennesker kan holde tæt til den Kost af udblødt Franskbrød, der bydes dem. Er der da ikke andre end Pattebørn og Soldater og deres Madkærester her i Landet? Nogle maa da for Fanden have lavet Børnene! Se, hvad der bydes et normalt begavet Individ paa vore Teatre! Hvad hjælper det, man tror om sig selv, at man ikke er fuldkommen Idiot, naar man behandles som saadan? Ja, De protesterer, men bevis! Dèr har Verdens største Genier i deres Ansigts Sved sagt det sidste Ord om deres Liv og deres Syn paa Liv og Død for at give os andre Lejlighed til at hæve vort Blik fra den sure Jord til Stjærnerne — Hamlet, Misantropen, Faust, Solness — og hvad sker? Teatrets pyramidalske Afsind, der nærmer sig den geniale Idioti, mener, at det er Kaviar for Hoben og altsaa uegnet som Føde for Gardister og Liggehøns. Og nu De selv, kære David — trænger De ikke til at udløse Deres Syn og Erfaring i en af de store Skikkelser, der ligner alle og ligner ingen — dem, vi alle gaar op i som i en højere Enhed? — Ja, lad mig høre! Jeg har bedt Dem komme for at høre Dem tale og ikke mig selv snakke. Tal frit fra Leveren! Jeg er saa vant til at høre mig selv og se mine Ord gengivet paa Prent, at jeg er ved at brække mig over min egen Aandfuldhed. Tal nu — lad mig høre, hvad De har paa Hjærte.«

»Det er saa vanskeligt at svare paa,« sagde Hugo, imens han følte Dr. Franks Øjne glide søgende over sit Ansigt og i et Strejf saa' de tynde, nervøse Bryn

krympe sig under den gennemfurede Pande. »Enhver Skuespiller maa jo omskabe Digterens Skikkelser i sit eget Billede for at være Herre over Skikkelsen og ikke Slave af den. Og De vil indrømme mig — ingen af de Skikkelser, De nævnede, opmuntrer til at tage Kampen op — Overmagten er paa Forhaand givet. Noget helt andet er det, at jeg ofte i Tankerne har nærmet mig disse store Forbilleder for al Skuespilkunst. Men ét er at tænke, et andet at handle og lade staa til. Dén Skikkelse, som vi jo alle bevæger os om som mindre Planeter om den store, er Hamlet — det er baade saa selvfølgeligt og saa formasteligt, at man undsér sig ved at nævne det. Men vi trænger alle, som De sagde, til at udløse vort Liv og vort Syn i en Opgave, der fylder os med Glæde, samtidig med at vi udtømmer vor Smærte deri — vor Evne i Kamp med vor Vilje baade i Kunsten og i Livet, eller hvordan jeg nu skal udtrykke det ...«

»Ja — ja — jeg forstaar Dem — gaa blot videre!« udbrød Dr. Frank, mens han greb en Papirkniv og begyndte at skære et Hæfte op i korte, utaalmodige Ryk.

»Jeg sér i Hamlet,« vedblev Hugo, en Smule distraheret af de hidsige Ryk i det skrattende Papir, »Shakespeares Opgør med sig selv og sine Omgivelser, hans Forsøg paa at udskille sig selv eller udhæve Forskellen mellem en Kunstners tænksomme og følsomme Liv og de andre, der lever og virker uden at gøre sig Rede for hvorfra, hvorhen og hvorfor. Han føler, at han er et Menneske som alle andre, men den klare Bevidsthed, hvortil han er naaet, opløser Nydelsen eller Glæden i dens Bestanddele, og under Forsøget paa atter at skabe Orden i Forvirringen opstaar den Lidelse, som er enhver Kunstners Lod. Han vil ikke

nøjes med, at »Lykken spiller paa ham som paa en Fløjte« — han vil se, hvad der er indeni — og i samme Øjeblik er den lokkende Fløjtelyd forstummet. Han vil spille paa sit eget Instrument udenfor Orkestret, han vil ikke lade sig afstemme og indstemme i Livets Tone — han selv er Tone og Liv. — Ja, undskyld ...« Hugo sænkede sit Hoved, mens Dr. Frank med ivrige Nik bladede i det opskaarne Hæfte. »Og mens nu Hamlet lever sit eget Liv, eller opløser dét mens han lever det, mister han Forbindelsen og opnaar kun, at Vævet, som han vilde udrede, trækker sig sammen om hans Hoved og indhyller ham i Ensomhed og Mørke. Han ser, at Menneskeforagt skaber Selvforagt, fordi intet menneskeligt til syvende og sidst er ham fremmed — han har set et Strejf af det Guddommeliges Ansigt og forfærdes over dets Lighed med det menneskelige, som han i Overmod og Foragt vendte sig fra med Afsky. Saa staar han da »nøgen« og »ene«, som han siger, i dét Land, som han var født til at herske over som Prins af Danmark — en Flygtning fra Rejsen, en Stodderfyrste i sit Hjemland, sin egen Herre og fattigere end den fattigste Undersaat i Kongens Riger og Lande. Alt og alle har han mistet i sit gudsbespottelige Forsøg paa at opkaste sig til Dommer og Hævner — sin Moder, sine Venner, sin Elskede, hvis fine Kærlighedsvæv han søgte at udrede istedetfor i blind Hengivelse og Tillid at lade sig fange. Og da han i Kirkegaardsscenen staar med Yoricks grinende Dødningeansigt i sin Haand og spørger og spørger, er det eneste Svar, han faar, den triste Grimace, som han skærer mod Dødens Ansigt, idet han spørger: »Tror du, at Alexander saa' saadan ud i Jorden? Og lugtede saadan? Puh!«

Hugo tav. Dr. Frank løftede Hovedet med en sælsom kvækkende Ganelyd, saa vendte han sig med et hastigt Kast mod Hugo og sagde:

»Forsaavidt jeg har forstaaet Dem rigtigt, hvad jeg tror at føle, saa søger De som Skuespiller at afpasse eller omforme Skikkelsen efter Deres Maal — jeg mener efter Deres Natur og det Liv, De har ført? Ser jeg rigtigt —? De mener, at Hamlet er en Ordets Mand, skal vi sige en Pennens Mand i Modsætning til en Sværdets Mand som Fortinbras? At han kan *tale* Dolke, ikke *bruge* dem? Skule og Haakon, ikke sandt? Ibsen og Bjørnson? Har De nogensinde tænkt over de to Stores sidste, næsten enslydende og dog saa vidtforskellige Ord: »Naar vi døde vaagner« — og: »Naar den nye Vin blomstrer« —? Ikke sandt — de giver Stof til Eftertanke! Men jeg kom bort fra, hvad jeg vilde sige — jeg er snart en ældgammel Polonius, der taber Traaden, i samme Øjeblik han har faaet den fat ...«

Han gravede de levende Fingre gennem det tætte Haar, saa det løftede sig og skiltes, rykkede Stolen nærmere mod Hugo, mens den brede og buede Næse ligesom vejrede hans Tanke, og de udspilede Fingre fulgte hans Tale, følende og formende — og fortsatte:

»Skønt vi sikkert begge med vort Instinkt opfatter Hamlet paa samme Maade gennem vort kunstneriske Forhold til Skikkelsen, og skønt vi maaske endogsaa rent billedlig forestiller os ham i samme Lignelse — De husker Felton-Portrættet af Shakespeare med Ansigtets rene ægformede Oval, den højtstræbende Pande og Blikkets og Mundens Udtryk af fornemt-følsomt Tungsind — saa bestemmer dog sikkert Forskellen i vor særlige Kunstart, De som Skuespiller, jeg som

Skribent, den Retning, hvori vor Fantasi bevæger sig ud fra det fælles Udgangspunkt. Jeg ser ham, om jeg saa maa sige, *tænkt* — De ser ham *spilt*. Mig fængsler hans Tankes Udtryk, Dem hans Følelses. De ser ham i Situationen, der udløser hans Ensomhed — jeg ser ham bedst i Monologen, ja hele Stykket paavirker mig som en Enetale i Lønkammeret. Og det for mig vidunderlige er hans Væsens evige Uro og Disharmoni — han er ikke Tidens Type, han er alle Tiders Type, Mennesket, der stræber mod det Ophøjede og kun naaer at berøre Fligen af dets Kappe med sine Læber, inden han døer. Tænk hvor rig Hamlet er i Forhold til Misantropen, som jo selv er en Rigdom. Det er som »das unbeschreibliche« overfor »das ewig weibliche.« Alceste er den ulykkelige Elsker — Hamlet selve Livets ulykkelige Elsker. Han er naaet til Verdens Ende og skælver nu for »det ubekendte Land, som ingen Vandrer er vendt tilbage fra«. Han er en Bold for sine Drifter og Lidenskaber og dog saa meget Herre over dem, at han formaar at stanse Bolden i Flugten, naar Fornuften byder det. Han er trofast med den ene Haand, troløs med den anden, øm og mandig, pervers og kvindagtig i sin Trang til at saare, mens Hjærtet krymper sig derved. Han spotter dét, han elsker, af Trang til ikke blot at udløse sin Foragt til Bunds, men til selv at gaa til Bunds deri. De kender det, ikke sandt — *jeg* kender det! Vi kender hans Trang til Selvhævdelse selv paa Bekostning af Hoffets usle Kryb, hvis Gemenhed og Ondskab højst burde aflokke ham et Smil uden Ord. Men han er et Menneske. Vi kender hans desperate Galgenhumor, der kan faa Stene til at græde, vi kender hans Fejghed, naar de store Ord skal give sig Udtryk i Handling. Vi kender ham

alle, og vi ser os selv i Spejl, de tusinde Ansigter i det ene. For mig, der er 70, har han Erfaringens gennemfurede Træk og Rædslen for Døden, der griner En imøde — for Dem er han et Stykke op i de 40, han selv er 30, og han er spilt som 18. Saaledes strækker Skikkelsen sig udover hele Livet, rummende os alle fra Yngling til Olding og med Plads for nye Liv og nye Slægter. Vi føler ham alle som vor Lidelsesfælle og er ham taknemmelig for Broderskabet. Og da Shakespeare i Døden lader ham give Fortinbras sin Stemme, og Fortinbras byder Hæren at skyde Hædersskud til hans Ære, saa føler vi det som et Tidernes Møde, Fortid med Fremtid, Drøm med Daad, forskellige i Udspring, men stilende mod samme ophøjede eller ikke ophøjede Maal — Livets Maal: frem over vore Lig! Resten er Taushed.«

Dr. Frank drejede sit Hoved i korte, urolige Ryk mod Værelsets skyggefulde Kroge, saa hæftede han pludselig sit Blik paa Hugo, og mens det milde indtagende Smil legede over hans Ansigt, fortsatte han:

»Og her sidder nu vi, som tænkende Mennesker har gjort i Aarhundreder, og filosoferer over Hamlets Filosofi, og nye Aarhundreder vil filosofere paa ny, og Æmnet vil være uudtømmeligt som Livet selv. Tænk Dem en Kunstner —! Jeg forstaar, naar De før sagde, at det er af de Skikkelser, der ikke opmuntrer til at tage Kampen op — Overmagten, sagde De, er paa Forhaand givet. Forstod jeg Dem ret —? Selvfølgelig — tænkende Mennesker søger dog ihvertfald at forstaa! Men hvad jeg vilde sige .. undskyld et Øjeblik ...«

Han gned Haandens Bagside i hastige Kurver over de anstrængte Øjne, strakte saa pludselig Hals som en Fugl, der løfter sig til Flugt, og udbrød:

»Jo! — Jeg mener, at det dog til syvende og sidst er en af de faa Skikkelser, i hvilken man kan udøse sit Hjærte — og hvad er ikke selve Udløsningen for en Befrielse! Ligesom Hamlet, som De sikkert med nogen Ret bemærkede, er Shakespeares Opgør med sig selv og sine Omgivelser, saaledes vil Skikkelsen for Dem kunne blive Deres Opgør med Dem selv og Deres Samtid. Det er fristende — men ganske vist som Afgrunden er fristende. Men er De helskindet sluppet over paa den anden Side, saa vil De fra den Top, De har naaet, kunne overskue Deres Liv som en Vej, der er tilbagelagt, og let og befriet for den Vægt, der tyngede Dem, vandre, om jeg saa maa sige, med lutret Sjæl mod det afklarede Maal for Deres Kunst. Men pas paa, at ikke Deres personlige Selvoptagethed indsnævrer Skikkelsens menneskelige Udvidelighed. Skuespilkunsten synes mig som oftest énstrænget — og en Paganini kan spille vidunderligt paa den ene Stræng. Men Spillet *kan* blive énstonigt, naar en anden end Paganini faar Instrumentet i Hænde. Og det for mig fængslende ved Shakespeares Spil i Hamlet er det uhyre Væld af Toner, de hundrede Strænge, han har paa sit Instrument, og som han spiller paa med Geniets Evne til at sammenspille Livets skurrende Disharmonier i sin opløste Sjæls ophøjede Harmoni. Hvad er Hamlet andet end den evige Kamp mellem Kultur og Natur, i Livet, i Kunsten, i alt! Kulturens Fallit og Naturens Sejr eller omvendt — hvor ofte har Kunstnere ikke til Trivialitet behandlet disse Æmner, og Skikkelserne blev til graa Theorier paa det Menneskeliges Bekostning. Men hos Shakespeare rækker Kulturen til sidst Naturen Haanden, giver den sin Stemme ved Valget, og Naturen modtager den udstrakte Bro-

derhaand med Tak og Hæder. Dette Dobbeltspil i Stykkets Væsen, det forføreriske og dæmoniske Dobbeltspil i Skikkelsens Væsen — husker De hans Udtryk: der er noget farligt i min Sjæl — dette geniale Spil, ja, Sammenspil mellem Yderpunkterne i det menneskelige Væsen, det er dét, der giver Stykket dets evig uudgrundelige Dybde og evig uopnaaelige Højde. — Men nok om dét — det er jo kun Ord, Ord, Ord! Dét, vi skulde vide, var *Deres* Forhold til Skikkelsen og ikke mit. De tager Deres Udgangspunkt fra hans Ensomhed, nærmere bestemt hans Ensomhed som Kunstner, Tænker, eller hvad De vil, i Forhold til Livet eller Omgivelserne — men det er ikke nok! Jeg savner endnu det springende Punkt, Forklaringen eller Afklaringen af hans særlig bestemte Isolation. Er den villet, selvvalgt, er den jo mere selvophøjet end ophøjet, mere trist end tragisk, mere individuelt end artsbestemt. Interessant maaske som Eksperiment, som menneskeligt Dokument — men uden fundamental Betydning. Det afgørende maa ligge, ikke i Deres private Forhold til Dem selv, men i Deres personlige Forhold til Omverdenen. Altsaa — Puddelens Kærne, min Herre — man kan ikke skue Hunden paa Haarene!«

»Det springende Punkt,« sagde Hugo efter et Øjebliks Stilhed, »ligger i min særlig bestemte Isolation som jødisk Kunstner mellem mine egne og de andre.«

»Hamlet, der Jude!« udbrød Dr. Frank med en høj Latter og kastede sig tilbage i Stolen med oprakte Hænder. »De Ord mindes jeg engang at have sét paa Tryk, men jeg gik ud fra, at det var en Trykfejl. — Hamlet, der Jude —« gentog han efter en kort Pause og bøjede sig eftertænksomt frem mod Bordet, mens et Strejf af Kummer og Lede lagde sig over hans jødisk

forrevne Træk. »Undskyld — det var ikke ment som en Vittighed,« sagde han saa og lagde sin Haand over Hugos med et eget varsomt og broderligt Tryk. »De mener det virkelig — bogstavelig — som Sandhed —?«

»Jeg mener,« sagde Hugo og mødte hans søgende Blik, »at intet i Verden er saa ensomt som en jødisk Kunstner.«

»Det mener De?«

»Ja.« — —

Da Hugo efter at have taget Afsked med Dr. Frank gik hjemad, følte han sig mærkelig bevæget. Foraarsluften laa lys og let over Byen. En varm og befriende Strøm rislede gennem hans Sind, under den sølvlyse Himmel klang det som fjærne Klokkers sagte Kimen. En ung og yndefuld Opheliaskikkelse svævede for hans Ansigt og drev med udslagent Haar med Strømmen. »Ophelia, du favre!« .. hviskede han ud i Luften. Og han syntes, at Strømmen førte hende længere og længere bort, mens hendes Ansigtstræk skiftede som i Drømme og i Døden blev til Ingeborgs stumme og sorgfulde Maske, der lukkede sit Blik om hans Billede i den sidste Slummer. — —

Da Hugo kom hjem laa der et Telegram paa hans Skrivebord. Det bar hans Fødebys Stempel — han aabnede det ængstelig og læste:

»Fader meget syg. Kom saa hurtig du kan.

Emma.«

VII.

FADEREN var død, inden Hugo naaede hjem. Hugo saa' et Glimt af hans Ansigt, da Moderen varsomt løftede Lagenet — et lille indfaldent Ansigt, uendelig gammelt og uendelig barnligt paa samme Tid, fyldt af en Blidhed, som det aldrig havde baaret til Skue i Livet. Det var, som om Faderen i Døden viste sit rette Ansigt for første Gang, og Hugo følte med Smærte, at han nu vilde kunne sige alt dét, han i Tidens Løb havde følt og aldrig fik sagt. Saa lagde Moderen varsomt Lagenet over det døde Ansigt. Hugo havde sét sin Fader for sidste Gang. —

Moderen, Emma og Hugo rejste med Kisten til Faderens Fødeby. Da de stod og ventede paa Toget, mindedes Hugo den Dag fra sin Barndom, da Faderen og Moderen rejste bort med den lille Søsters Kiste skjult i Moderens Sjal. Nu bragte de den næste til Hvile. Hvem saa —? Han saa' paa Moderens lille forgræmmede Ansigt, der sky og forladt betragtede den tildækkede Kiste paa Perronen — som et tilfældigt Stykke Gods, der taalmodig ventede paa Befordring. Hugo tog Moderens Haand og følte hendes smaa Fingre gribe underlig hjælpeløst om hans. Han turde ikke møde hendes Blik, trykkede kun den lille tykke Haand atter og atter, mens han saa' mod den Kant, hvorfra Toget skulde komme. —

Den næste Dag, en letsløret Dag i Slutningen af Maj, blev Faderen begravet. De gamle Træer paa den lille Kirkegaard rystede det fine nyudsprungne Løv og bøjede sig stilfærdigt over Gravene. »Birgitte David, $^{5}/_{8}$ 1872 — $^{19}/_{5}$ 1873« læste han paa den halvtudviskede Plade. Han mindedes et rødt lille Ansigt og en lille bitte krummet Haand, som han fik Lov til at røre ved. — Han saa' Moderens og Emmas sorte Skikkelser bøje sig imod hinanden og følte et isnende Pust af Sorgens og Dødens kolde Aande. Stille gik han hen og tog Moderens Haand. Hun bøjede sit Hoved som et Barn ind mod hans Bryst. Saa vinkede Graveren ad ham — han traadte op i det gulbrune Lér og lod tre Skovlfulde Jord falde ned paa den uhøvlede Fyrretræskiste. Over hans Hoved sang Fuglene, sommerligt i den linde Luft. Da han vendte sig, stod Moderen og Emma med hinanden i Haanden. Han gik hen og kyssede dem begge — Moderen rakte sin Mund op imod ham og holdt ham længe fast, som om hun ikke vilde slippe. Saa gik de alle tre hen til Graven, Moderen i Midten, Hugo og Emma paa hver sin Side. Og mens de stumme stirrede derned, følte Hugo det, som om han var vendt tilbage til sit Hjemsted efter Livets store Omsejling og kun ønskede at blive dér, indtil Hjemstedets Jord havde sluttet dem alle i sin moderlige Favn. —

Inden de rejste, gik Hugo hen i den lille Gyde for at opsøge Faderens Fødested. —

Ja, dèr laa det ... som Hugo huskede det fra Faderens Beretning, klemt inde i en lukket Krog i Dybet af den snævre Gyde. — Han gik hen til Stentrappen, der førte op til den lave Indgangsdør, nogle af de smaa Vinduesruder var grønne af Ælde. Paa Trappen, hvor

han nu stod, havde Faderen leget som Barn — ad den snævre Gyde var han vandret til Synagogen ved Bedstefaderens Haand. Han mindedes Faderens Fortælling om Forældrenes Diamantbryllup: Fra alle Egne var Slægten stævnet hid — Børn og Børnebørn af alle Arter og Aldre. De samledes i de smaa Stuer derinde og gik i sluttet Trop til Synagogen — de to smaa Gamle i Spidsen med hinanden under Armen, efter dem Børnene, en mørk og rank Livvagt, samlede efter Aars Forløb om det fælles Udspring. Saa tonede Børnebørnenes Skare frem, unge Mænd og Kvinder med livfulde Ansigter, spillende af Livsmod og Handlelyst, og tilsidst den kvidrende Børneflok af Krøltoppe, urolige og nyfigne, sagtmodige og eftertænksomme. Indtil de to mindste i sort Fløjl og Laksko sluttede Toget — Slægtens Yngste, holdende hinanden krampagtig i Haanden, stumme af Benovelse over den sælsomme Karavane, der drog sin mørke Skygge gennem den solbeskinnede Gyde. — —

Da Moderen og Emma atter var kommet hjem, faldt Sindene efterhaanden til Ro. Emma ledede Forretningen med den Medhjælp, hun havde haft i de sidste Aar, Moderen og Marie Amme førte Hus, Børnene Poul-David og Rosalie delte Tiden mellem Skole og Leg i de tilstødende Gaarde. Hugo havde tænkt paa at tage tilbage til Hovedstaden, men da Sæsonen var forbi, og Pligten ikke kaldte ham, besluttede han at blive.

En sælsom Længsel efter Hjem og Fred havde grebet ham efter Faderens Død. Han sad ofte med Moderen i den lille Have, midt i Solskinnet udenfor det overskyggede Lysthus med Udsigt til det Sted, hvor det blomstrende Æbletræ engang ludede over Plankevær-

ket til Naboens Have. Moderen var efter Faderens Død blevet stille og eftertænksom — Hugo følte det, som om hun var blevet træt og længtes efter den sidste Fred ved Faderens Side. Hun talte ofte om den Døde, følte sig pludselig hjælpeløs og tilovers — Livet havde klippet Traaden over, og hun holdt den afklippede Traad i sine Hænder og vidste ikke, hvortil hun skulde knytte den. Undertiden spurgte hun Hugo om, naar han skulde rejse. Og svarede han hende saa, at han helst blev, hvor han var, trykkede hun hans Haand mellem sine og smilede taknemmelig.

De sad da sammen og opfriskede gamle Erindringer om Faderen og om Hugos og Emmas Barndom. Tanker, som ikke før havde fundet Udtryk, fik nu Ord, og Hugo mærkede, at Moderen trængte til at forklare mangt og meget, som han mindedes fra sin Barndom med en Skygge af Taushedens ængstende Tryk. Nu da hun følte sig alene, søgte hun at aabne for sin Fortrolighed og Varme. Dét, hun tidligere kun kunde udtrykke i Breve og i tause Tilnærmelser, fik nu frit Udløb, og Hugo fulgte med vemodsblandet Glæde hendes barnlige Trang til at hengive sig til et Hjærte, der var hende nært og ikke blot forstod, men følte, hvad det galdt. Han trøstede hende med, at han og Emma havde følt deres Liv i Hjemmet som den lykkeligste Tid. Han syntes selv nu, at det *var* hans lykkeligste Tid, skønt han i sin Erindring oftere fornam dens Skygge end dens Sol. Men den blide Harmoni, der bølgede fra Moderens Sind til hans og atter fra hans til hendes, udviskede og fortonede Lys og Skygge og lod dem mødes i den dybe Hengivelse, der gennem de mange Aar havde slumret uudløst og uopfyldt som Længsel og Savn i deres Hjærte. —I

Om Aftenen samledes de gærne alle i Stuen bag Kontoret, Emma og Moderen med deres Sytøj, Poul-David med Hænderne begravet i det brunkrøllede Haar og de lange Øjenvipper som en sløret Skygge over de pigesarte Kinder. Henne i Sofakrogen ved Emmas Side sad Rosalie med det blonde, yndefulde Barneansigt bøjet over Haandarbejdet og et Væv af ivrige Rynker over den uskyldige Pande. Naar hun løftede Blikket og smilede skælmsk paa skraa til Hugo, nikkede han smilende igen, og hun bøjede da atter Ansigtet over Sytøjet med en blød, undselig Bevægelse, der mindede ham om Lis fra deres Barndoms første Solskinsdage ...

Hugo sad i Faderens Stol ved Bordet under Lampen. Fortid og Nutid vævede sig sammen. Han følte sig selv som Poul-David med Hænderne begravet i det krøllede Haar og det sarte Skær over Kind og Hage. Han følte sig selv som Faderen, naar han i gamle Dage sad derinde, mørk og taus, og lod Tankerne følge Røgen, der bølgede mod Lampen og steg tilvejrs i svævende Slør og flygtende Taager. Livet gav, og Livet tog, og Livet gav atter det tagne tilbage! — Og da nu Rosalie med en træt Bevægelse lagde sit Haandarbejde tilside og bøjede sit trætte Hoved ned mod Emmas Skød — saa følte Hugo det, som om det var ham selv, der hældede sit Hoved tungt og saligt ind mod det hjemlige Skød og sank ned i dets bløde dulmende Fred, mens Stemmer og Toner fra fjærne Tider opløste hans Sinds modstridende Toner og smæltede dem ind i Hjemmets gammelkendte Melodi ...

Hugo gik ofte Ture med Børnene, sommetider med dem begge. De pludrede da om løst og fast, friskere og friere syntes han, end han nogensinde selv som Barn havde kunnet tale. Nu læste Poul-David til Eksamen, og Hugo og Rosalie gik da som oftest alene. Hun holdt ham gærne i Haanden, maaske var det Hugo, der opfordrede hende dertil — han elskede at føle hendes lille levende Barnehaand i sin. Medens Poul-David betragtede Hugo som et ophøjet Væsen, hvis Ord var afgørende og uomstødelige, behandlede Rosalie Hugo som en Blanding af en ældre Jævnaldrende og en yngre Samtidig. Hun holdt ikke som Broderen af indgaaende Diskussioner om naturvidenskabelige og litterære Æmner — naar Hugo og Poul David drøftede metafysiske Spørgsmaal eller Luftskibskonstruktioner og Opdagelsesrejser i mere eller mindre mørke Fastlande, helligede hun sig til Butiksvinduerne, de kom forbi, eller plukkede Blomster langs Grøftekanten, hvor de gik.

Men naar hun og Hugo var alene, dansede hun som et Dyr ved hans Side med smaa Ryk af den varme Haand, som om hun ruskede i et Baand, han holdt fast. Hun spurgte ikke som Poul-David, og naar hun spurgte, ventede hun ikke paa Svar, men gav sig dem selv eller pludrede rolig videre og lod Spørgsmaalet ligge. For Hugo var det som Fuglesang i det Grønne, og hendes Kvidder rev ham med sig, saa han undertiden følte sig yngre, end han nogensinde huskede, han havde været. — Hun havde et eget baade tøse- og dameagtigt Kast med Hovedet for at faa de to rebelske Smaafletninger om paa Ryggen, og naar hun da overlegent løftede de høje Bryn, hvis fine Tuschstreg hun havde arvet efter Emma, kunde Hugo sommetider

føle det som en aandelig Overlegenhed — det kvindelige Instinkt, der dansede afsted med den mandlige Erfaring. Smilende fornam han hendes sprudlende Liv langt forud for sine Tanker, og han lyttede glad til Naturens kvidrende Stemme i Plantagens sirlig afstukne Gange. —

»Nu ligner du paa en Prik Frøken Krum henne paa Skolen, Onkel Hugo — bare: »Hm-hm« og »naa« og »se-se«! Du kan slet ikke rigtig sludre idag. Véd du, hvad Karen Margrethe sagde om dig forleden? Ja, se nu bliver du nysgerrig — hm-hm — se-se — hvabehar? Næh —! Er det sandt, at du er en rigtig Skuespiller, en af dem, der spiller for Kongen og Dronningen —? Vil du ikke engang vise mig, hvordan du spiller Komedie? Nu er vi Forlovede og gaar i Skoven og taler om alt saadant noget. Værsaaartig, nu gaar Tæppet op — og saa gaar vi ind paa Teatret. Begynd saa du — saa skal jeg nok sige, hvad der falder mig ind. Næh — du ser jo ud som en Bedemand, Onkel Hugo, og du kan ikke engang finde paa noget rigtigt! Jeg tror slet ikke, du er nogen rigtig Skuespiller, saadan en, som der sidder og ser grinagtig ud paa Postkortene. Hvorfor er du ikke paa Postkortene —? Saa var du maaske en af de allerfineste til 35 Øre. Nej, hvis jeg bliver Skuespillerinde engang, saa skal du faa mig at se i alle Vinduer, saa Folk staar stille og snakker om mig. Men det vil Mor slet ikke høre tale om — hun siger, at man skal passe sit Hus og holde Familiens Tøj i Orden. Hvad skal jeg saa gøre, hvis jeg slet ikke faar nogen Børn, som Fru Munck paa Springvandspladsen —? Sidde ved Vinduet og sy paa Stramaj? Hvorfor har du ingen Børn? Det er meget dumt af dig! Nu er du jo bare en gammel Onkel —

jo, du *er* gammel, Onkel Hugo, det kan ikke nytte, du vil nægte det. — Puha, hvor er jeg varm! Hvis der nu var noget rigtig ved dig, saa gav du en Iskage i Pavillonen. Aa, jo — bare en halv af dem til 40 — saa skal jeg sige dig, hvad Karen Margrethe sagde. — Aa, min Mave — hvad har man ellers en Mave til, naar man ikke maa putte andet end Havregrød og Børnemælk i den? — Tak —! Men jeg har ikke plaget dig, vel? Du vilde selv have én, og saa lod du mig smage. Saa er der ingen af os, der lyver, vel? — Ja — nu taler du ganske som Mor — saa fornuftig og saa kedelig. Jeg mener jo kun, at naar der ikke er nogen af os, der siger noget, saa er der jo heller ingen, der har noget og skal have sagt.«

De var naaet hen til den nye Pavillon paa den aabne Plads i Havens Udkant. Rosalie kastede de lyse Fletninger om paa Ryggen og gik dameagtig ved Hugos Side. Pludselig rykkede hun i hans Haand og sagde med en fortrolig Hvisken:

»Dèr sidder Garver Svendsen med den lille rødhaarede Jens Christian. Synes du vel, at rødt Haar er grimt? Nu lader vi bare, som vi slet ikke har sét dem — saa hilser de nok og spørger, om vi ikke vil sidde hos dem.«

Hugo gik hen til Barndomsvennen, »den røde Johannes« — Drengen Jens Christian rejste sig og bukkede høfligt og voksent. Hugo og Johannes satte sig ved et Bord i Skyggen, mens Børnene pludrede ude i Solen. Da Rosalie havde nydt sin Iskage, løb hun ned paa Pladsen — Jens Christian fulgte. En oplivet Rødme farvede hans blege, svagelige Ansigt med de lyse Fregner over den lidt stumpede Næse. —

»Jeg synes tit, det er Synd for Drengen,« sagde Jo-

hannes og lod Haanden glide over den langlige Isse med de sparsomme Haarstriber, der lyste hvidt mod den røde Skaldepande. »Han gaar jo her omkring med mig og snakker Fornuft — ak, ja — men han trænger til Kammerater, og jeg *vil* jo gærne, men paa den anden Side — naa, ja — hvem ved? Jeg mener — jeg har jo ikke andet end Drengen og vil gærne have et rigtigt Menneske ud af ham — saavidt *jeg* altsaa — ja, Herregud — naa, ja! Det gaar jo, saalænge de er helt smaa, saa forstaar man ligesom hinanden, og han har jo ingen Moder haft .. saadan da .. og saa er man jo mere som en Slags Moder for ham ogsaa. Men nu forstaar jeg jo, at mit Selskab — selvfølgelig — det er jo Livets Gang — — men man er jo saa meget af en Egoist, selv overfor dem som man .. ja, altsaa holder meget af, maaske meget mere af, end godt er baade for den ene og for den anden. Jeg saa', at du gik med lille Rosalie ved Haanden — ja, ikke sandt — saadan en lille Barnehaand, den knytter En ligesom længere ud i Fremtiden, forlænger ligesom det Hele — ja, baade billedligt og bogstaveligt — og det er vel derfor, man ikke kan slippe. — Se nu leger de derhenne,« vedblev han og saa' over Brillerne ud i Sollyset med et smilende og tungsindigt Blik — »det er jo Bestemmelsen, men det forstaar du maaske ikke, som ikke selv har Børn, eller rettere *ét* Barn altsaa, som saa at sige aldrig et Minut har været udenfor Ens .. hvad skal jeg sige .. Varetægt — ak, ja. Men det var det, jeg vilde sige — nu kommer altsaa den Tid, da Vingerne begynder at vokse ud, og de faar Lyst til at prøve dem. Og saa sidder *jeg* som en anden gammel Stærefatter — paa den ene Side stolt og glad over at

se ham røre Vingerne og paa den anden Side angst for, hvordan det vil gaa, naar jeg engang, om jeg saa maa sige, er røget af Pinden — ak, ja! For det er dét, som jeg ikke kan lade være at tænke paa — trætter det dig? — naa, ja .. den, der selv har Børn, kan jo ikke blive træt og har vanskeligt ved at forstaa, at andre kan blive det. Nej — dét jeg kommer til at tænke paa er jo dét, at en Gang saa bliver han vel helt borte i det ene eller i det andet, som det nu kan falde — og saa véd jeg ikke .. saa forstaar jeg ikke rigtig hvordan det skal gaa. For Livet det er jo ikke noget værd i sig selv, det bliver det jo først gennem andre, og naar der ingen andre er, saa — ja, ja — naa — ak, ja. Ja — du har jo din Kunst, det er vel ligesom en Slags Selvfordobling eller Selvforglemmelse, ja, jeg mener: du mister ikke noget, selvom du giver deraf — snarere det modsatte, ja undskyld, jeg taler jo, som jeg har Forstand til. Men det er dog noget andet end selv et hyggeligt Kontor bag en Garverbutik. Naa ja, det er jo Spøg, men — —. Nej, Livet, Hugo, det er Sammenhæng — det mærker man, naar de faa falder fra, som man knyttede sig til. Og naar de Baand først er bristet, saa er man uden for Sammenhængen og har i Grunden ikke stort andet tilbage end at vente paa, at der bliver løst op, løst helt op. Ak, ja.«

Johannes løftede sine Øjne over Brillerne og saa' ud over Pladsen. Hans Ansigt farvedes pludselig af et lyst Smil, der slettede Furer og Rynker. Den lille Jens Christian kom løbende hen imod ham — Johannes rakte Hænderne ud imod Drengen, længe før end han var naaet derhen.

»Jeg skulde spørge fra Rosalie, om vi maa gaa

ned paa Engen, hvor de andre Drenge og Piger leger?«

»Hvorfor kom Rosalie ikke selv herhen?« spurgte Hugo.

»Hun sagde, at vi bedre fik Lov, naar jeg bad derom.«

Hugo smilede. Han saa' Rosalie staa langt borte ved Hegnet, synlig optaget, men med et forborgent skottende Blik mod Bordet, hvor de sad. Da Hugo truede ad hende, bøjede hun sit Hoved paa skraa med et skælmsk og indsmigrende Smil, nikkede hæftig opmuntrende og drejede sig saa om paa Hælen, saa de blonde Fletninger svingede i Solen —

Johannes havde tørret Sveden af Jens Christians hede Pande. Drengen stod og trippede utaalmodig under Faderens omstændelige Omsorg:

»Ja, gaa saa« — sagde Johannes, mens Ansigtet atter lagde sig tilrette i de vante Furer. »Men ikke for ivrig — — og bliv ikke for længe borte!« raabte han efter Drengen, der foer som en Pil over Pladsen mod Rosalie.

»Jo — rigtig længe —!« lød det tilbage, farvet af Drengens lyse og kaade Latter. Et Øjeblik efter var han og Rosalie forsvundet gennem Hegnet.

En Dag i Begyndelsen af Juli sluttede Skoleeksamen. Hugo havde lovet Poul-David at komme tilstede ved Afslutningsfesten — Drengen havde gjort en smuk Eksamen og stod som den første ved Overgangen til de

studerende Klasser. Hugo og Emma fulgtes derhen, Emma i sort med det blege sørgmodige Ansigt mildnet af Moderstolthed og Forventning.

Da de traadte ind i Skolens Sangsal, summede Luften af Spænding og Ferieglæde. Aarets unge Studenter stod blege og forlæste i en tæt Klump og samtalede forlegent med Lærerne, der behandlede dem som voksne, tog dem under Armen og klappede dem paa Skulderen, mens de unge Mennesker bøjede Hovederne med en svag Rødme over de sarte ubeskrevne Ansigter. Op mod Baggrunden sad Skolens opvoksende Flok af lyse og mørke Purke bænket, nu og da rejste en enkelt sig og vinkede henrykt til en Slægtning i Salen — dèr nikkede Poul-David ivrig henne fra sin Plads og smilede over det forlæste Drengeansigt med den fint bøjede Næse og de høje kløgtige Bryn. Emma nikkede glad tilbage, hendes Smil blev længe liggende over Ansigtet som et Genskær af en fjærn og lykkelig Erindring. Nu borede »den røde Johannes« sig forsigtig frem mellem Rækkerne og kom hen imod dem — de sorte Klæder gav ham et eget professoragtigt Udtryk. Hugo smilede — Johannes smilede taknemmelig igen, og Hugo forstod, at de begge tænkte paa deres Drengedage og følte et Øjebliks Glæde over atter at mødes indenfor de gamle minderige Mure. Johannes tog Plads ved Hugos Side, og de sad da hviskende som Skoledrenge og opfriskede gamle Erindringer, mens Johannes' Blik nu og da skød muntert over Brillerne og søgte over mod Baggrunden, hvor den lille Jens Christians røde Haartop skimtedes mellem den hviskende og tiskende Sværm af urolig bevæget Ungdom.

Pludselig blev alt stille. Som ved et givet Tegn rejste unge og gamle sig og blev et Øjeblik staaende.

Dr. Markows tynde Skikkelse med det blege og forgræmmede Askétansigt banede sig Vej gennem Mængden og steg langsomt op paa Kathedret. Da han stod dèr, satte alle sig atter. Han kastede et hastigt Blik ud over Salen, smilede vemodigt, da hans Øjne mødte Hugos — løftede saa Blikket og begyndte ...

Hugo havde bøjet sit Hoved. Hvor var Aarene blevet af — hvad var der blevet tilbage? Han sad imellem Emma og Johannes, der stirrede frem for sig, som om de hemmelig spurgte om det samme. Fra Kathedret svævede Dr. Markows Stemme ud over Salen — hvad tænkte han paa bag de forhaabningsfuldt manende Ord? ... »Tiderne skifte og vi med dem!« — Tiderne skifte, tænkte Hugo .. og saa' sig selv som Dreng, lyttende til Rektor Müllers forhaabningsfuldt manende Ord, mens Sanglæreren Hr. Hjort sad som paa Naale ved Klaveret og kun ventede paa Signalet til at bryde løs. I hastig Flugt trak Billeder fra hans Ungdom forbi som et Fugletræk — Karl og Harry og røde Johannes — Lis og Anna Blixen og Jomfru Tralle — hele den kvidrende Konsert af Venskab, Sværmeri og Ferieglæde! Og dybt inde bag Udlængsel og Sværmeri, Drøm og Forhaabning — Hjemlængslens dybe Trylleri, det gammelkendte Land, hvortil enhver Vandrer vender træt, men lykkelig tilbage ...

»Nu er det Eders Tid, mine unge haabefulde Venner!« Dr. Markow havde vendt sit Blik mod de unge Studenter, der stod med sænket Hoved og krammede de hvide Huer mellem Hænderne med et Udtryk af bevæget Selvbeherskelse, som Hugo mindedes fra den Dag, han selv stod i den unge Skare. »Hvad vi har kunnet give jer, er vore egne Forhaabninger fra den

Dag, vi selv var unge som I, og længtes som I efter at gøre Drøm til Virkelighed. Nu staar I paa Bjærget og ser ind i det forjættede Land, hvis Floder mange før jer har set flyde af Mælk og Honning, uden at det nogensinde skulde times dem at berøre de hellige Vande. — Nu er det Eders Tid! Lad da Livet selv give jer sin baade lykkelige og smærtelige Lære. Tro ikke, at Lykken vindes uden Kamp og Ofre. Den, der overvinder sig selv, vinder den største Sejr. Giv alt, hvad I formaar gennem den Fremtid, som er Eders ved de Ofre, I bringer for selve Livets og Fremtidens Skyld. Hvad I saaer, faar I tifold tilbage — baade ondt og godt, baade slet og ret. Og jeg giver jer da nu min sidste Hilsen med paa Vejen. Nu støder Baaden fra Land og fører jer ud mod de ukendte Kyster. Lev vel — og Lykke paa Rejsen!« —

Idet Dr. Markow sluttede og gik ned ad Kathedret, rejste alle Skolens Drenge sig. Forspillet til Afslutningssangen tonede gennem Rummet. Johannes og Hugo stirrede mod Gulvet. Og dybt bevæget hørte de Barndommens minderige Tonebrus stige kvidrende tilvejrs fra de hundrede Drengestruber:

Hør et Ord, du unge Slægt,
inden Skoleaaret slutter:
Barneaar paa Livets Vægt
er som smaa Minutter;
men det Lod, der vejer til
mer end Spøg og Smil paa Læben
er de dybe Kræfters Spil
i vort Liv og Stræben. — —

Ved det sidste Vers rejste alle sig. Hugo og Johannes blandede deres Stemmer i det brusende Orkester:

Hør et Ord, du unge Slægt
inden Skoletiden slutter:
maalt paa Evighedens Vægt
er et Liv Minutter.
Men den Slægt kan ikke dø,
som var tro mod Livets Love:
thi af stærke Slægters Frø
vokser Fremtids Skove! — —

Festen var forbi. Drengene strømmede ud i Gaarden, hvor de mødtes med Udsendingene fra Hjemmet. Hugo saa' Poul-David løbe hen mod Emma og styrte sig med længselsfuld Hæftighed i hendes Arme. Johannes bøjede sig ned mod den lille Jens Christian og lagde sin Kind ind mod hans røde Haartop. Saa fulgtes de alle mod Porten i en pludrende og leende Sværm —

Hugo stod et Øjeblik alene. Saa gik han over mod Rektorboligen for at hilse paa Dr. Markow.

Pigen førte ham ind i det lavloftede Studereværelse, hvis Duft af Røg og Bogstøv Hugo huskede fra lange Nattesamtaler, da han var der sidst. Over Skrivebordet hængte et Billede af Fru Markow — underlig mærket af Skygge og Død. Paa Bordet stod et Portræt af en lille lyslokket Pige i en Lænestol. Henne ved Siden laa en høj Bunke Bøger og Papirer, der saa' ud, som om den aldrig blev flyttet.

Dr. Markow traadte ind. Han havde skiftet Festdragten og kom Hugo imøde med udstrakte Hænder:

»Det var smukt af Dem at se herind, min kære David.« Han lagde sin Arm om Hugos Skulder, trykkede ham ømt ind til sig og førte ham til Sæde. »Saadan en Dag, hvor alting siver bort, og nogle unge An-

sigter, som man er kommet til at holde af, forlader En for stedse, gør En dobbelt ene og tungsindig. Jeg saa' Dem jo derinde i Sangsalen, og jeg tænkte paa Dem som ung Student, mens jeg talte til de andre. Det var dén Gang! Ja, her er blevet tommere, véd De, siden sidst,« og han vendte med et Kast sit Hoved mod Hustruens Billede over Skrivebordet, »men maaske netop Døden har givet ogsaa mig nogen Fred. — Husker De vor Samtale paa Kirkegaarden i sin Tid — ak ja! Jeg lærte siden at forstaa, min kære David. De, der vil os godt, gør os ondt — de, der vil os ondt, gør os godt — hvor dog Livet er uforstaaeligt, før det er forbi! Nu da alt er dødt og borte, begynder jeg saa smaat at forstaa. Naar Menneskenes Veje først begynder at skilles, saa gør vi alt, hvad vi kan for at drive Kilen dybere ind i Saaret med Menneskenaturens ubetvingelige Drift til at ville nyde baade Glæden og Smærten til Bunds. Til Bunds, ja — i Lykke og Ulykke, i Lyst og Nød! Blot et Skridt, et første Skridt, og Vejene vilde kunne mødes. Men i vor afsindige Selvfølelse og Selvretfærdighed vil vi ihvertfald synes Helte for os selv, selvom vi forlængst véd, at vi hverken er det for os selv eller andre. Vanvid, det glade Vanvid —! Men saadan *er* Livet, David. Her gik vi omkring, min Kone og jeg, i 20 samfulde Aar, begge hjælpeløse, begge uden at ville hjælpe eller hjælpes, skønt vi kunde havde hjulpet ved blot i et enkelt Sekund i disse 20 Aar at have rakt hinanden en hjælpende Haand. Forstod De, hvad jeg mente med, at den der overvinder sig selv, vinder den største Sejr —? Og dén Lære giver jeg andre med i Livet — jeg, hvis Liv er et eneste Vidnesbyrd mod min egen Lære. Van-

vid —! Nu forstaar jeg det, da det er for sent. For sér De, David — jeg siger det til Dem, fordi De er min Ven og som Kunstner kan føle og forstaa, føle og forstaa for andre, som trænger til Forstaaelse og ikke kan finde den andetsteds: Vi *elskede* hinanden, min Kone og jeg! Striden laa i vort eget stridbare Sind, vi vilde ikke bøje os for Overmagten, og hver for sig vilde vi have hinanden i vor Magt. Aa Gud, Mennesker, Mennesker — hvem begriber dem! Og som vi hver for sig vilde have Magten over hinanden, saaledes vilde vi hver for sig have den over det lille Væsen, som vi bragte til Verden. Og da saa den Lille døde, saa stredes vi hemmelig om, hvis Sorg der var den største, hvis Savn og Fortvivlelse var den dybeste — vi vilde ikke vige Pladsen for hinandens Ulykke. Begriber De det —? Saa langt kan Veje skilles, som ikke er en Fodsbred fra hinanden. Og nu — forstaar De — nu kan jeg raabe min Anger og Brøde ud i den tomme Luft — den vender tilbage som en Pil og rammer mig selv i Hjærtet. Og dog har det givet mig nogen Fred at udøse mig selv her i Ensomheden. Man siger, at den Mand faar Fred, der melder sig fallit og overgiver sit Bo til Skifteretten. Man lægger Bøgerne paa Bordet og udbetaler skamfuld den usle Dividende, der blev til Rest. Og saa kan man — maaske — begynde forfra, paa bar Bund og med Følelsen af, at man er mærket for Livet. For man véd, at man aldrig, aldrig nogensinde faar afbetalt sin Skyld. Den, der léd Tabet, er død og kan ikke kvittere Gælden. Selve Livet har spillet fallit. Boet er sluttet.«

Han lod Fingrene glide over den høje Pande gennem det tynde, spindeltørre Haar, tog Næseklemmerne af, og lod Haanden hvile en Stund over de ømfindtlige

Øjne. Saa pressede han atter Lorgnetten ind i de røde Furer ved Næseroden, bøjede sig over mod Hugo og lagde sin Haand forsigtig paa hans Arm, idet han sagde:

»De tager mig det ikke ilde op, at jeg plager Dem med min Fortrolighed. Jeg véd, at Fortrolighed er en Byrde, som man læsser paa en andens Skuldre, og kun den, der staar En meget nær, ofrer med Glæde sin Tid og sin Taalmodighed for at lette En Byrden. Jeg véd ikke hvorfor, min kære Ven — men der er i vort Væsen et Punkt, hvor vi mødes fra vidtforskelligt Udspring baade i Slægt og Natur. Jeg har altid elsket Jøder — der er i deres medfødte Isolation en hemmelighedsfuld Tiltrækning for de Ensomme i Livet. Ligger det i, at Ensomheden er en Hemmelighed, som man kun kan betro den, der kender den? Kender De ikke den Lindring, man føler, naar man taler om sin Sygdom med et Menneske, der lider af det samme? Jeg har vist fortalt Dem om min Barndom paa Heden mellem Lyng og Revlinger og Lærkesangen under den aabne Himmel. Tror De ikke, at vi begge er født under den samme Stjærne, som har fulgt os under de fremmede Himmelstrøg og kigget ind til os, naar vi om Natten laa vaagen og følte os langt fra vort Hjemland? Naturam furca — ikke sandt? De er i Deres Liv og i Deres Kunst bundet til og bestemt af Tusinder af Generationers slægtsbestemte Arv gennem Tiderne. Jeg selv er født under den samme Stjærne. Vi er begge det sidste Led i lige nedstigende Linie, alle Traadene i vor Natur binder os til vor Slægt og dens Skæbne. De har været saa lykkelig at faa en Evne i Vuggegave, der tillod Dem at spille Deres Væsen ud og derved befri

Dem fra Deres naturbestemte Ensomhed. Jeg har maattet lukke mit Friluftsvæsen inde og har hele mit Liv maattet spille en Rolle, som jeg følte laa udenfor min Natur og Bestemmelse. Og samtidig følte jeg, at dén Rolle, jeg var født til at spille, vilde jeg ikke mere kunne spille. Mit Instrument var under Brugen blevet falsk i Stemningen. Jeg vilde aldrig nogensinde kunne stemme det ind i den Tone, som nu kun møder mig i Drømme og svinder bort som alle skønne Drømme, naar jeg vaagner op til det Liv, som andre bestemte for mig, og som jeg hverken havde Evne eller Vilje nok til at ombytte med mit eget.«

Dr. Markow lod sin Haand glide ned mod Hugos og holdt den fast i sin med smaa indtrængende Tryk, mens han fortsatte:

»Forstaar De mig nu, naar jeg før sagde Dem, at jeg har faaet en Slags Fred, nu da det Hele er forbi? — Jeg har gjort op — Boet er gjort op! Den dybe Misforstaaelse, det skæbnesvangre Misforhold mellem Debet og Kredit, mellem dét, der maa regnes mig til Skyld, og det, der maa regnes mig til Gode, har jeg udlignet med det eneste man har: med mit Liv. Dét, der er tilbage, er lig Nul. — Fred,« sagde han og løftede Blikket mod Loftet med den underlig ophøjede Haabløshed, som Hugo havde bemærket i Sangsalen — »Fred — naa ja, Ord er som Plader i et Pladespil — de dækker et Stykke af Periferien og lader Tallet staa aabent. Et Gode er der dog ved Livet — det sløver Mekanismen, mens det bruger den. Man finder sig til rette i sit Fængsel. Man glæder sig over den Stribe Himmel, man ser fra sit Vindu. Og hvis Dørene engang blev lukket op — hvem véd saa, om man mere kunde taale Lyset? Naturen er stærk, men Organerne maa bruges.

Saadan en Dag som idag føler jeg mig som en gammel Gase, der ser Vildgæssene løfte Vingerne og stryge bort. Og jeg vralter hjem paa mine ømme Fødder og føler mig som en pensioneret Liremand med de lidt slidte Melodunter i Kassen og Hæderstegnet paa Brystet.«

De havde rejst sig og stod smilende overfor hinanden. Dr. Markow lagde sin Arm om Hugos Skulder og sagde:

»Tilgiv mig — og Tak fordi De saa' herind. Jeg vil altid mindes Dem med Taknemmelighed. Husk paa, at mit Liv er at sende Ungerne fra Reden. Godt at en enkelt en Gang imellem kan finde mig og vise, at han har bevaret mig i venlig Erindring.« — —

I den følgende Tid dukkede et Billede atter og atter op i Hugos Tanker. Han stod udenfor Ørneburet i Zoologisk Have. En gammel, afribbet Rovfugl sad paa sin Pind og stirrede mellem Tremmerne op mod Himlen. Engang imellem baskede den mod Gitret og faldt ned paa de ømme Fødder. Saa krøb den atter op paa Pinden og stirrede i ophøjet Haabløshed mod Himlen med de hvasse, afmægtige Øjne. —

Og Sommeren gik. Poul-David og Rosalie var rejst paa Feriebesøg, Moderen, Emma og Hugo var alene hjemme. Om Dagen søgte han til Klubbens Læsestue — han sad paa Altanen ud mod Haven og lyttede til Stilheden og de enkelte Fuglestemmer, der spandt sig ind deri. Bøgerne var ikke for ham det samme som før. Han læste nogle Sider, opdagede pludselig, at hans Tanker søgte bagom ad andre Veje — Livets Bog havde

dybere Bund og videre Rammer. Han tænkte ofte paa sin Gerning og syntes, det gik ham paa samme Maade som med Bøgerne — Livet drog sig i store Krese omkring den, og aldrig syntes han, at hans Kunst havde berørt, endsige dækket Livet. Mens han stod stille og søgte at finde Udtryk, var Livet gaaet ham forbi, havde skiftet Form og Indhold, Ansigt og Væsen — det lod sig ikke gribe i Flugten, troede man at gribe det, var det dén Sky, gennem hvilken Fuglen var fløjet. Dét, han hidtil havde naaet at faa gjort, syntes ham saa svagt og utilstrækkeligt. Undertiden syntes han det manglede Mangfoldighed, til andre Tider savnede han Forenkling. Stræbte man efter Mangfoldighed, druknede man i Uklarhed — søgte man Forenkling, aflivede man Stoffet under Afklaringen. Han spurgte ofte sig selv om sit eget Forhold til Kunsten. Var han Kunstner —? Eller laa maaske hans oprindelige Evne i en anden Kunstart end den, han udøvede? Hvad hjalp det, at Livet og Tiden havde givet ham hans Plads, naar han ikke selv følte, at han var Pladsen voksen. —

Til andre Tider kunde et pludseligt Lysglimt opklare hans Sind og straale dybt ud i hans Fremtid. Det var, som om Fjærnheden fra Skuepladsen og Barndomsbyens fortrolige Nærhed gav ham sig selv tilbage, udviklet og beriget, men med Barndommens fulde Føling og Følsomhed i Behold. Den Selvoptagethed, der før saa ofte under Tidernes Ugunst havde drejet hans Blik mod det saarbare Punkt, indtil han intet andet saa' for sine selvforblindede Øjne, havde langsomt opløst sig gennem Forstaaelse og Vurdering og med en befriende Følelse af lykkelig Selvforglemmelse aabnet hans Sind for det Liv, hvori hans eget druknede som en Draabe. Han følte dybere end nogen-

sinde før, at Kunstens høje Maal laa over Ens egne, at man maatte hæve sig op over Øjeblikket for at kunne overskue Tiden. Der var i hans Sind begyndt at dæmre en Betragtningens Glæde — Iagttagelserne stod ikke mere skarpt og isoleret i Forgrunden uden Forbindelse med Omgivelser og Baggrund, de var som de enkelte fritstaaende Træer, der gav Landskabet dets ejendommelige Karakter og afstemte Forholdet mellem Lys og Skygge, mellem Liniernes Vægt i Kompositionen. Han mere følte end saa' og hørte sig frem til Menneskenes Væsen, afvejende Dissonans og Disharmoni med en egen følsom Modvægt i sit Indre, og ud af Modstrid og Modsætning dukkede en sælsom levende Harmoni, der var afvejet af hans Hjærtes Forhold til Menneskene og Livet. Det var, som om hans Sind var blevet medvidende og meddelagtigt i en dybt forgrenet Samfølelse, som om den Trang til Hengivelse, der laa bundet i hans Sjæl, fandt Vej og slog Følge med den evig vandrende Bølge af menneskelig Stræben trods Afmagt og Sammenbrud. Han følte sig vel ene som ingensinde før. Men Ensomheden var ikke mere et ophøjet Stade, hvorfra han dømte Livet — den var et fredlyst Sted i hans Indre, hvortil Livet fandt Vej og søgte Forstaaelse, før han selv gav det, udfriet og befriet, tilbage.

Og vendte han sig fra Betragtningen af Livet til Betragtningen af sit eget Liv fornam han med et Suk af Befrielse, at Nag og Vrede, Mistro og Had var sejlet langt bagud, og han saa' med et Smil Stumperne af Vraget forsvinde i de evig vandrende Bølger. Han saa' tilbage over sit Liv, som man efter Hjemkomsten ser tilbage over en Rejse i det Fremmede — Skyggerne har trukket sig ind i Krogene — Erindringens Liv er paa Solsiden. Han tænkte paa Karl og Harry uden

Bitterhed, deres Liv var bestemt af hans som hans af deres — naar Regnskabet mellem Mennesker blev gjort op, hvem var da Skyldner, og hvem var Fordringshaver? Livet opgjorde Balancen, og hvem kunde nedlægge Indsigelse? — Han tænkte paa Ingeborg og saa' hende i deres Samlivs første Tid, en Morgenstund i Solskin, farvet af Himlens Blaa og af Søernes Genskin, der flimrede under Loftet i de sollyse Stuer. Han saa' hende altid smile, det varme elskede Smil, som fulgte ham, naar han gik, og mødte ham, naar han traadte ind. Og mindedes han de sidste Dage, hørte han hendes rørende Stemme bag Hospitalssengens Forhæng: »Er det dig, Hugo —?« Hugo .. hans Navn blev til et andet, naar hun nævnede det, varmt, tonende af Erindringer, som knyttede dem sammen i Liv og Død —

Og strejfede hans Tanke den tunge og bitre Tid, da han følte sig forraadt og forladt af sine egne, kunde han vel endnu føle det aldrig lægede Brud som en fortærende Tvivl i sit Hjærte: hvor hørte han hjemme? Men dybere end Tvivlen laa hans Tro paa de hemmelighedsfulde Magter, der forbandt ham over Tid og Rum med de modstridende Drifter i hans Races Væsen. Han kendte det fra sig selv: Jøde mod Jøde udenfor Murene .. i det Allerhelligste, bag deres Væsens dobbelttydige Ansigt laa den fredlyste Oase, hvor Jøde kunde mødes med Jøde. Han havde i sit Spil revet Masken fra det tilhyllede Ansigt for at vise dets Kummer og Mistro, dets af Livet mærkede Træk for den uforstaaende Mængde og for dem af hans egne, der skjulte deres Væsen bag ydmyge eller overdrevne Lader. De havde sky trukket sig ind bag Forhænget eller demonstrativt taget Afstand fra det Billede, han

skabte i sit eget. Og dog følte han med et dybt Instinkt i sin Natur, at de mødtes med ham i Enrum. Dèr forstod de, hvad han havde følt, da han rakte dem Haanden og de tilhyllede deres Ansigt for den formastelige, der søgte at løfte Forhænget for den inderste Hemmelighed bag den kunstig tillæmpede Maske af Kløgt og Kulde. —

Om Aftenen, naar Forretningen var lukket, gik han og Emma Tur, medens Moderen sad paa Forhøjningen i den lille Stue til Gaden med sit Haandarbejde og fulgte med hastige Strejf gennem Gadespejlet de Spadserendes Strøm mod Anlæget eller Banegaarden. Hugo og Emma gik som oftest ad Vejen, der førte udenom Byen — de mødte saa godt som ingen, Sommerhimlen laa lys og perlegraa over Bakkerne mod Nord.

En Aften stansede de paa Bakken, hvorfra de kunde skimte Klitterne ved Vindstrup Strand. Bag dem laa Smidts Plantage i hemmelighedsfuldt Tusmørke, gennem en Lavning saa' de Markernes bølgende Konturer med »Klonhøjen«s Top i det Fjærne. De stod længe tause og saa' ud over Landet, nu tændtes et enligt Lys bag en Rude langt borte, et sagte Vindpust strøg forbi med Duft af Kløver og Honning. Da vendte Emma sig om mod Hugo, saa' en Stund alvorlig paa ham, løftede de høje Bryn med en egen følsom Skælven mellem Smil og Tungsind og sagde:

»Jeg vilde ønske, du blev her, Hugo.«

»Jeg har jo ogsaa mit at passe, Emma.«

»Det véd jeg godt — det var jo heller ikke saadan ment.«

Hugo tog forsigtig Emmas Haand og lagde den med et Smil i sin Arm. Hun smilede til ham igen — andet

Kærtegn havde de aldrig kendt. De stod længe og saa' ned over Byen med de røde Tage, hvor deres Barndom skjulte sig ...

»Naar har du tænkt paa at rejse, Hugo?«

»Det véd jeg ikke rigtig — jeg vil helst ikke tænke derpaa.«

Hugo følte et svagt Tryk mod sin Arm. Lidt efter sagde Emma:

»Synes du, Mor er blevet meget gammel?«

»Naa-aa, ja.«

Nede i Byen tændtes de første Lygter — Hugo følte med ét, at det var begyndt at skumre. Idet han vendte sig om mod Søsteren for at spørge om de skulde gaa hjem, bøjede hun pludselig sit Hoved ned mod hans Skulder og græd.

Børnene var kommet hjem, og alt gik atter i den vante Gænge. Hugo havde haft Brev fra Professor Rosen om, at Prøverne begyndte i Midten af August, og at han ventedes med Længsel. Han havde bladet i de graabrune Rollehæfter, der var sendt ham i Feriens Løb, og havde atter med et Suk lagt dem tilside. Han undrede sig over den dybe Slappelse, der greb ham mere og mere, mens han læste. Var det Rollernes Skyld, eller var det hans egen? Hvad sagde de spredte Ord og løsrevne Stumper ham om Livet — saa ufuldstændigt, saa letsindig utilstrækkeligt — hvad gav det ham, og hvad gav det de Mennesker, han skulde tale til? Han tænkte med Lede paa Teatrets brogede Verden af forfængeligt Gøgl og opmalet Sorg og Glæde —

de gamle Masker, de gamle Vægge, blot med lidt tykkere Lag af Fernis og Farve, af Støv og Mug, lidt Forgyldning hist, en Smule Udluftning her, før Tæppet gik op — og Støvet lagde sig atter lunt tilrette i Krogene. Han følte sig pludselig ældre end Livet, der levedes derinde — fjærnere fra det Liv, som skabtes dèr. Det var ham, som om det Hele forlængst var en svunden Verden, en Maskine, der atter og atter spillede de samme Melodier, som han og alle andre var vokset fra.

En dyb Træthed greb ham — ikke alene Mismod ved Tanken om det døde Liv mellem de døde Kulisser, men en dyb, dyb legemlig Træthed. Det var ikke blot dét, at han ikke gad løfte sin Haand. Han *kunde* ikke. Hans Blod var trægt, hans Hjærne var træt — blot Tanken om at skulle lære de lange, ligegyldige Ramser fik hans Hjærte til at banke af Angst og Uro. Det eneste, han ønskede, var at skjule sig, at synke ind i Ro og Rekonvalescens. Hvem der kunde flygte fra sin egen Skygge, flygte bort til et fredlyst Sted, hvor Livet trak sine Ringe fjærnere og fjærnere fra den Krog, hvor han havde søgt Hvile. Blot synke ind i Fred og Glemsel og Hvile. Ja, han syntes ofte, at selv en Sygdom vilde være ham en Lindring — saa var han lovlig undskyldt og kunde med Sindsro strække sig paa sit Leje. Og da Bladene en Dag mod Augusts Midte meldte, at en Tournè med Karl og en Del af de andre agtede at give et Par Forestillinger i Byen, pakkede han i Hast sin Koffert for at flygte bort og hvile nogle Dage ud i Fred ved Vindstrup Strand, før han for Alvor brød op og vendte tilbage til Hovedstaden. —

En Solskinsdag i August kørte han da med den lille Bane til Vindstrup Strand.

Banen skar ad en Dæmning gennem Plantagen. Han

skimtede gennem Løvet Bænken paa den aabne Plads, hvor Lis og han havde siddet en Nat, da han sidst var hjemme — han havde flygtig paa Gaden hilst paa hende og Aage — de saa' ud, som om de holdt sig tæt til hinanden og ikke ønskede at stanse. Nu dukkede Forældrenes Villa op bag Plantagen, han saa' et Strejf af Verandatrappen og det lille Kvistværelse — en lille Pige laa i Vinduet og vinkede ad Toget — forbi! Ude i det Fjærne skimtede han Vejen til Nygaard, hvor han og Harry havde vandret deres Aftenture, mens Guset fra Havet sivede gennem deres Klæder og lagde sig som Dugg i Øjenvipperne. Var det Marken, hvor de sankede Aks til Duerne — nu huskede han pludselig Røgterens Skikkelse, der dukkede op bag Hegnet og jog dem paa Flugt over Stok og Sten, mens Stinget stak gennem Brystet, og Hjærtet bankede, som om det skulde sprænges. Og den usigelige Lykke, da de naaede ind til Byen og kastede sig i Grøften og ikke vidste, om de skulde le eller græde — bare aande ud og føle Hjærtet sagtne og mærke den tørre stikkende Smærte forsvinde i Bryst og i Gane. —

Toget foer hen over Markerne. Havren stod tør og tynd — Bunden skimtedes mellem Straaene. Deroppe drejede Klitgaardens lange Længer ind i Perspektivet .. Haven med de gamle Træer, der ludede over Bækken .. Lis, der sad i den blomstrede Sommerkjole og lod Græs og Blomster sejle .. forbi! Nu lyste Langesø frem mellem Bakkerne, blank og blaa laa Søen som et Stykke Himmel, der var faldet ned i de gule Marker. Hvad var det, hun hed, den lille Pige, som han havde baaret op mod Vejen, mens hun spændte de bare Bén om hans Krop, og han følte de varme Pust af hendes Aande over sit Ansigt —? Idet Banen skar over Vejen,

strejfede hans Blik en Høstvogn, der holdt bag Bommen. En ung Pige med et smilende Ansigt, halvt i Skygge, halvt i Sol under et bredt Kysetørklæde vinkede af alle Kræfter. Dèr dukkede Vindstrupgaard frem i Lavningen mellem Bakkerne. Hvem boede der nu? Hvem var den unge, smilende Pige med Kysetørklædet, hvis Billede han et kort Sekund havde strejfet —? Et Barn maaske af det Barn, hvis varme Kind han endnu følte mod sin? Et Pust af Erindringens Aande .. forbi ..!

De nærmede sig Havet. Luften laa skinnende blaa over de blege Klitter. Markerne tyndede ud, Sollyset skar i de sandede Veje. Dèr havde de som Drenge slæbt sig op ad det hede Sand med Marehalmens tørre og skarpe Klinger — han huskede den hidsige Smærte, naar Straaet skar sin dybe Rift i deres Hænder. Saa saa' han pludselig Karl og Jørgen knæle ved sin Side paa den pjaskende Vej, mens Lynene spillede omkring dem, og de alle tre raabte mod Himlen med Stemmer, kvalt af Graad: »Gud, Gud — hjælp os! Gud, Gud — hjælp os!« — Og det første Lys i Byen, der skinnede som en Stjærne og viste Vej gennem Angst og Mørke ...

Toget fløjtede. I en bred, lysende Bræmme dukkede Havet frem mellem Klitterne. Et flammende Væld af Sol og Hav — —

Hugo slog sig ned i den lave Gæstgivergaard, der laa lunt i Læ bag Klitterne. De fleste Sommergæster var rejst — kun nogle enkelte Efternølere laa Dagen lang og solede sig i Klitterne. Han følte sig befriet og forfrisket af Blæsten og de hvasse Bade. Fra Morgen til Aften færdedes han ude, laa i Klitterne og stirrede mod Himlen og lod Skyerne sejle. Han tænkte ikke frem og ikke tilbage. Laa kun som i sin Barndoms

Dage og lod det lune Sand risle mellem Fingrene, mens Skyerne sejlede over hans Hoved. Lad sejle .. lad blot sejle ...

Da Søndagen kom, og Sværmen fra Byen væltede ud over Gæstgivergaardens Have og den nærmeste Omegn, gik Hugo bort over Bakkerne for at slaa sig ned paa et ensomt Sted den sidste Dag, han var der. Han fulgte den lille Sti, som han huskede fra Drengeaarene, den snoede sig mellem Klitterne, Havet steg frem og sank bort, Vejen tabte sig bag de fjærneste Huse —

Han var ene. Kystens hvide Flage strakte sig mod Nord, Klitterne stod stejlt som Borgmure mod Havet. Han lagde sig i en Sænkning, som Søen engang havde brudt gennem Klitterne, andre Højder rejste sig bag ved, graagrønne, flimrende i Solskinnet. Han lyttede til de svage Brus af Søerne, der skød over Revlerne — fra Stedet, hvor han laa, skimtede han et Udsnit af Stranden og en lysende Sandflade, der løftede sig over det lave Vand længere ude. Alt var stille. Det hviskede sagte for hans Øre gennem Marehalmens Straa — hviskende som Erindringer, der kommer langvejs fra, pusler ved Døren og gaar forbi. Hvor var han træt! En egen, salig Træthed, som han mindedes fra sin Barndom efter Bad og Tummel i Solskin. Kun hvile, hvile .. aande ud, dybt og saligt .. og hvile ...

Da Hugo efter en Stunds Forløb slog Øjnene op, mærkede han af en svag Frysning, at han havde sovet, og at Skyggen var krøbet over hans Krop. Han vilde flytte sig nogle Alen længere frem, hvor Solen faldt lunt og lyst mod en Krog i Skrænten, tænkte med et mat Smil, hvordan han lettest skulde naa derhen — lukkede atter Øjnene med et Suk. Marehalmens fine

Hvisken spandt sin Silketraad fjærnere og fjærnere for hans Øre — nu skar et ensomt Fugleskrig igennem, højt over hans Hoved .. hvorhen? Blot hvile, hvile — nu lød Skriget som en øde Klage langt, langt borte over hans Barndoms Strand .. hvorhen .. forbi .. blot hvile ...

Han laa endnu med lukkede Øjne. Han hørte intet og syntes dog, at han havde hørt noget nærme sig. Han tænkte flere Gange paa at slaa Øjnene op, syntes, det var ham umuligt, og blev liggende. Havet brusede langt borte, længere og længere borte, syntes han. Marehalmen hviskede og puslede, nærmede og fjærnede sig, mens Erindringens Billeder vævedes sammen, viskedes ud, og et enkelt Billede atter og atter skød sig frem med lysende Klarhed: en ung Pigekrop, bræmmet af Sol mod den blændende Baggrund af Himlen og Havets funklende Blaa ...

Hugo aabnede Øjnene paa Klem og skimtede gennem Øjenvippernes Spind den bløde Klitlinie dybere inde mod Land. Paa den øverste Bue tegnede en sløret Silhouet sig mod Himlen .. Heimdal paa Regnbuen, tænkte han mellem Drøm og Vaagen. Saa slog han ved et pludseligt Ryk i sin Tanke Øjnene op. Var der nogen, der kaldte —?

En stærk, lidt foroverbøjet Skikkelse skred ned ad Klitten derhenne, støttende sig mod Stokken for at finde Fodfæste. Nu stansede den, løftede vinkende Stokken —

»Hallo, Hugo —!«

Hugo rejste sig med et Sæt. Han havde genkendt Karl! —

»Goddag, Hugo.« — Karl stod foran ham og rakte ham Haanden. — »Det var da morsomt!« Han duppede

sin Pande med Lommetørklædet og glattede forsigtig det tyndskilte Haar. »Jeg spiller iaften derinde og vilde dog gense de gamle Steder, før jeg rejser videre. — Er du alene? — Har du noget imod, at jeg slaar mig ned et Øjeblik?« Karl lagde sig, Hugo saa', at han besværligt bøjede Knæene, og at Ansigtet krympede sig som i Smærte. »Ah —!« sagde han lettet og strakte Benene, mens han pustede tungt som efter et Løb. »Og her ligger du og holder Andagt, mens jeg om lidt skal ind og spille ung og yndig. Af alt væmmeligt er dog Teater det værste, naar man først er kommet saa vidt, at man begynder at blive Menneske. Denne evige Anstrængelse for at bevare Skinnet, efter at det forlængst har mistet Forgyldningen — det minder mig stærkt om en gammel Pige, der lægger Masken foran Spejlet og rækker Tunge ad sit eget Ansigt.« Han lagde sig tilbage og aandede Luften til sig i dybe Drag. »Aa — hvem der kunde leve herude som et Menneske, nu da man er træt af at spille alt andet end netop sig selv. — Sig selv,« sukkede han og vendte mismodig sit Ansigt mod Stranden — »véd vi overhovedet, hvor vi har os selv? Det er som et Sandskorn i et Bjærg af Roller. Og mon man til syvende og sidst kunde holde sig selv ud længere end fra idag til imorgen?«

De laa lidt og saa' ud over Stranden. Hugo listede sig til at se paa Karls Ansigt, medens han med en træt Afglans af Ungdommens Smil stirrede ud over Havet og den lyse Sandflade, der løftede sig af Bølgerne. Karls Øjne var blevet blege, som om det dybe Blaa var bleget af Tidens og Teatrets skærende Lys. Laagene havde lagt sig i fine Væv af Rynker, hvor de mødtes med Kindens falmede Flade. Overlæben strammede flad og læbeløs om Mundens skarpe Linie, og to dybe lige-

som tvære Furer gravede sig ned ved Vigene og trak Underansigtets Linier haardt og groft i Bredden. Og dog lyste der fra de underlig udspilede Træk en egen Mismodets Charme, der skælvede mellem Ungdom og Ælde — mindende om hin, manende om denne.

»Kan du begribe, hvor det Hele er blevet af!« sagde saa Karl og rystede paa sit Hoved i en lang, eftertænksom Pause. »Husker du, da vi sad her sidst — jeg kunde kende Stedet fra en Dag, vi laa heroppe som Drenge og saa' Lis gaa i Vandet med Pigerne fra Vindstrupgaard — kan du huske? Den Dag har jeg saa tit tænkt paa siden — underligt nok forresten hvorfor netop den. Husker du, at vi laa heroppe og saa' Lis staa ude paa Sandbanken, mens Pigebørnene dyppede deres tykke Bén i Vandskorpen? Lis gik altid som paa høje Hæle — ja, er der i Grunden andre Slags Kvinder end de højhælede og de fladbundede — — jeg mener det virkelig bogstaveligt, Gemyttet er ligesom et Udslag af det andet. Har du sét noget til hende? Jeg saa' et Glimt af Aage iaftes paa Hotellet — han sad i en Krog med en Whisky og et langt bedrøveligt Hageskæg, som om han af Sparsommelighed havde ladet Skægget staa eller ønskede at udslette Erindringen om sin Fortid. Og Lis, der ikke kunde fordrage Skæg i Ansigtet! Men Livet vænner os til Fordragelighed paa mange Maader. Jeg véd ikke .. men synes du ikke ogsaa, at det altsammen efterhaanden ligner hinanden — Venner og Fjender, stort og smaat — flyder ud og udviskes saa underligt! Eller er det os selv, der mister Instinktet og dermed Evnen til at finde rede i Forvirringen? Kun ikke den eneste Tid, som jeg synes, det var rigtig værd at leve — uden Beregning, uden

Manér og Teater — vor Ungdom! Eller tror du ogsaa, at dét var Løgn?« —

»Jeg véd ikke ...« sagde Hugo lidt efter og lod Blikket svæve ud over den lyse Sandflade, som laa derude som dengang, hav-omkranset og solbeskinnet .. og Ungdommens fjærne Musik af Marehalmens Hvisken og Bølgebruset fra Stranden vævede sig sammen med Tonen i hans Sind. »Jeg véd det ikke. Dét, jeg dengang misundte dig, din Lethed, din Frihed — din Blondhed, saa véd du hvad jeg mener — alt det udviskes jo, efterhaanden som Livet mærker os med de samme Træk af Afmagt og Forvirring. Og dog véd jeg ikke — jeg føler det, som om jeg har et eller andet tilgode, som maaske endnu ... ja, jeg kan ikke forklare dig, hvad jeg mener. Jeg véd som du, at min Ungdom er forbi, men det er, som om jeg selv ikke rigtig tror derpaa. Jeg synes som du, at hele mit Liv var saa usigelig overflødigt og utilstrækkeligt, baade dét, vi gav, og dét, vi fik for det. Nu sidder vi her paa den samme Plet, hvorfra vi hver for sig gik ud — og dog føler jeg mig paa en vis Maade som dengang, lige saa ung, lige saa aaben for Livet. Det var dét, jeg mente med, at jeg endnu har noget tilgode — en Ungdom, som du har haft, men som jeg aldrig selv har haft. Ikke netop *din* Ungdom med dens lette og sorgløse Sind, men noget som et Gensyn med en Ungdom, jeg dengang drømte om, og som vi nu begge hver paa sin Vis drømmer om, mens vi for en Stund hviler ud paa dens Ruiner.«

»Ja, er det ikke underligt med os Mennesker,« sagde Karl efter et Øjebliks Stilhed — »underligt, som Livet nærmer os og fjærner os, uden at vi egentlig aner, hvad det var, der skilte os, og hvad der engang forbandt os.

Naar nu vi to sidder her, borte fra Skuepladsen, om jeg saa maa sige, saa bliver vi pludselig Mennesker igen og kan tale sammen, som da vi var Drenge. Vi vilde jo i Grunden det samme dengang, følte det ihvertfald saadan — *kan* det ene Menneske ikke unde det andet noget? Naar vi nu igen kan tale sammen som Mennesker, ligger det saa i, at den ene ikke har noget at lade den anden høre — vi har naaet omtrent det samme — jeg mener: ingen af os naaede dog dét, vi drømte om. Ja, *du* gider altsaa endnu, og *jeg* gider altsaa ikke mere, kald det en Forskel i Præmisserne eller Resultatet — Faktum er dog, som du selv sagde, at vi sidder paa Ruinerne. — Aa, jeg synes, det Hele er saa bandsat forvirret og forviklet, og begynder man først at ane Forviklingen, saa er der ingen Ende paa Forvirringen. Nu du og jeg for Eksempel, eller du og Harry, ja vi kan godt tage alle Mennesker med, hvor de gaar og staar paa Kloden — en Tilfældighed, et Øjebliks Lune spiller ind deri, og straks ligger hele det skønne Korthus i Ruiner. Har vi ikke Tid til at være os selv, eller er vi slet ikke noget for os selv — det ene Øjeblik ligner vi jo en helt anden end i det foregaaende, og vi *kan* ikke gøre noget hverken fra eller til. Eller er det kun mig, der er saadan — nej, vel — det tror du heller ikke selv? Tror du ikke, at jeg med al min Udvendighed og mit saakaldte Letsind har haft mine Anfægtelser og gode Forsætter? Ja, Vejen til Helvede, det véd jeg — men er det ikke til syvende og sidst dén, vi allesammen gaar? Har du truffet nogen, der af himmelsk Kærlighed ofrede af sin egen Bekvemmelighed og uden Tanke om Gengæld undværede for at give en anden, der trængte mere? Ja, en Tokrone, der tilfældig laa løs i Bukselommen, og hverken gjorde

fra eller til i Budgettet. Men saadan af Hjærtet — af ophøjet Drift — nej! Og det vanvittige synes jeg, det er, at jo mere udviklede Mennesker bliver, jo mindre har de Raad til at ofre af deres Egoismes Fornødenheder. Se os Kunstnere for Eksempel, vi der dog ikke har anden Opgave end at demonstrere det evigt Menneskelige! Hvor skulde vi kunne give mere end vi har, og hvad er saa dét, vi har? Er det derfor, at alt det, vi laver, forekommer os selv saa modbydelig forløjet og forvrænget? Hvad giver jeg, og hvad er det, jeg vil have? En æret, ophøjet Samtidig sagde en Dag: Penge, Piger og Sukces! — Og saa staar vi dèr, misundte og beundrede, og skammer os over os selv og kan ikke lade være med at nyde selve det, at vi dog endnu kan skamme os. Og naar vi saa er færdige, som jeg nu er det .. naa ja, saa føler, at jeg er det — saa angrer vi, som de Pattebørn vi er, og lover Bod og Bedring. Føj for Satan! Du taler om en Ungdom, som du siger, du ikke har haft, og som du drømmer om at have tilgode i et nyt og bedre Liv. Det vil gaa dig ganske, som det *er* gaaet — vi bestemmer ikke en Stump selv — ja, et enkelt Skridt maaske, og saa sér vi, at netop det Skridt var galt — havde vi ladet være med at pille ved Traadene og gjort Skridtet til den anden Side, hvor Tilfældet vilde have det, saa havde det maaske været bedre for os selv eller ihvertfald for andre. — Nej, vi driver paa Strømmen — vi *kan* ikke, vi kan sku ikke, hvor gærne vi end mange Gange vilde. Vi kan kun ét: Lade staa til! Resten er Løgn og Selvbedrag — som alt det andet!«

»Jeg har siddet og tænkt paa den Gang vi sad her sidst,« sagde Hugo og saa' Karls Ansigt bøjet over Stokken, graat og forgræmmet. »Netop her, her hvor vi nu

sidder, mindes jeg dig saa tydelig fra vor Ungdom.« — Hugo holdt et Øjeblik inde, Karl løftede sit Hoved og saa' ud over Havet, mens hans Øjne rimpede sig ømfindtlig sammen mod Lyset. »Jeg husker dig aldrig andet end glad. Ja — glad!« gentog Hugo, da Karl vendte sig imod ham med det skæve, lidt tvære Smil. »Dét, der dengang tiltrak mig, det var din .. ja, hvad skal jeg kalde det — — din Magtfølelse overfor Livet, som var mig fremmed, og som jeg med min Følelse af Afmagt beundrede og misundte, fordi jeg hverken kunde eller turde gribe til med fulde Hænder som du. Du talte før om Livets Luner og Tilfældigheder, der spiller ind og fejer alle vore Forsætter over Ende. Jeg véd ikke, om du har Ret, jeg tror det ihvertfald ikke — men i mangt og meget véd jeg, at *vort* Liv bestemtes af den gensidige Tiltrækning og Frastødning gennem vor Ungdom. Ikke saaledes som du synes at tro, at vi paavirkede hinanden — du mig med din Sorgløshed — jeg dig med mit Tungsind — tværtimod! Vor forskellige Natur drev os langt snarere fra hinanden som modsatte Poler, saa langt ud i Modsætningen som muligt — vi maatte ud til Grænserne for vor Natur for at finde aabent Land paa den anden Side, hvor vi atter kunde mødes Ansigt til Ansigt som i vor Ungdom. Mennesker kan ikke mødes, før Kampen er forbi. Vi lever vort Liv for os selv eller i os selv, hvis vi da overhovedet lever — om det er ondt eller godt, glædeligt eller sørgeligt — Sandheden er den, at det er nødvendigt. Hvad var den kunstneriske Trang i os andet end en uomgængelig Drift til at følge vor Natur? Og naar vi saa har fulgt den, du og jeg, helt ud til den yderste Grænse, til Bunds som Naturen nu engang vil det, saa har Naturen naaet sit Maal med os, og

vi kan mødes igen — som Mennesker sagde du før — ak ja, det fælles Skibbrud dulmer. Vi spørger om det samme: Hvad gav jeg, og hvad fik jeg — og vi har faaet det samme Svar. Vi gav og vi fik, hvad vi hver for sig kunde give og faa — du med din Natur og jeg med min. Du kan smile deraf. Men Livet lér sidst — det har sin egen Filosofi.«

»Det var ikke dét, du sagde, jeg smilede af,« sagde Karl, »men det ligner dig, at du troede det.« De lo begge, og Hugo syntes, at en Afglans af deres Ungdoms Venskab skælvede i Smilet, hvormed deres Øjne mødtes. »Nej — jeg var kommet til at tænke paa dét, jeg før sagde om Livets Luner og Tilfældigheder, og maatte smile, ikke af dig, men af mig selv. Nu mødes vi tilfældig her idag efter alle disse Aars Forløb med Udsigt til Havet, hvor vi tumlede os som Drenge, og hvor Lis stod nøgen derude — kan du huske? — og dyppede Taaspidsen i Vandet. Jeg er glad for, at jeg ikke har sét noget til hende — der er noget ved det Billede af Lis og os Drenge fra dengang, som paa en uforklarlig Maade atter og atter løftede mig op af Syndfloden. Hvad var det nu, jeg vilde sige? — Jo! — Nu før da jeg sad og tænkte paa Lis og vore Drengedage, saa følte jeg pludselig for første Gang i lange Tider den samme Længsel som dengang efter at spille mit Ungdomssværmeri ud for den sentimentale Maane. Jeg glædede mig i en Brøkdel af et Sekund til at staa paa Scenen iaften, paa den samme Scene, hvor vi spillede for første Gang .. og sammen med hende .. saa underlig barnligt og uforglemmeligt! Har du det ikke som jeg med enkelte Øjeblikke i dit Liv — Sekunder maaske — hvor du pludselig har følt dig lykkelig paa en egen uforklarlig Maade, som om det var de eneste Sekun-

der, hvor du virkelig havde levet, dybt harmonisk og organisk som Naturen. Jeg husker et andet Øjeblik i mit Liv, en Aftenstund for mange Aar tilbage. Vi laa ved Furesøen, du og Harry og Aage og jeg, og Lis sad oppe paa en lille Vold, der skød sig ud i Søen. Saa begyndte hun pludselig at synge: Flyv, Fugl, flyv .. selvfølgelig, netop saa rørende selvfølgeligt! Det Hele var ingenting, og dog synes jeg, at ligesom hele mit Liv og Væsen et Øjeblik dæmrede derigennem. Et Øjeblik, maaske det rigeste i mit Liv — og saa væk! En Tilfældighed, der ligesom ved et lykkeligt Sammentræf vakte alle de Muligheder, der trods alt var i mig engang og er i mig endnu — nu i dette Sekund — — for at være væk i det næste!«

Karl sad en Stund taus med Hagen hvilende paa Stokkehaandtaget, mens et ubestemt erindrende Smil blev liggende om hans Læber. Saa løftede han Hovedet med et pludseligt Ryk, saa' sig underlig haabløst omkring over Klitterne og Strandens tomme Øde og fortsatte:

»Ja, virkelig — for at være væk i det næste! Dét, synes jeg, er det fortvivlende ved at blive ældre: Alt hvad der endnu kan hænde af lykkeligt, som man siger, det varer kun et Sekund — ja, i selve det Sekund, det varer, opløses det allerede af Bevidstheden om, at det er væk i det næste. Jeg sagde for et Øjeblik siden, at jeg glædede mig til at spille iaften. Væk! Nu synes jeg kun, det er væmmeligt at tænke derpaa. Tror du, Hemmeligheden er dén, at jeg føler, jeg slet ikke *kan* spille mere — om jeg da nogensinde har kunnet. Ja, spille og spille — det meste af det, vi laver, er jo ikke forskelligt fra dét, Pigebørnene laver paa et hvilketsomhelst Bordel. Kærlighed efter Timebetaling!

Naar jeg om Aftenen sidder foran Sminkespejlet og laver mig rigtig til med Paryk og Lumrebix og hele Maskeraden, saa føler jeg Lyst til at spytte mig selv i Ansigtet. Vi lever vort Liv foran Spejlet! Og denne Fornemmelse af Selvbesmittelse har jeg hvert Sekund jeg spiller. Det er ikke Skaberi — det er maaske til syvende og sidst det eneste i mig, der ikke er Teater: Ækelheden ved min Haandtering. Ja, hvis det var Kunst — skønt, Gud véd? Er ikke Kunst altid Prostitution, et eller andet Vrængbillede af en éngang blufærdig Følelse, som vi demonstrerer for et købedygtigt Publikum? Krænkelse af Blufærdigheden — ja, jeg mener det! Eller ligger det i, at Teater i den Form, under hvilken det udøves, er en Fortidslevning fra en Tid, da Mennesker var Børn? Jeg véd det ikke — gider heller ikke mere tænke derpaa. Maaske kan man leve sit eget Liv, spille det kan man sku ikke. Og nu forstaar vi maaske ikke engang længere den Kunst at leve. Derfor kan Livet kun blusse op i os som Lygtemænd i et flygtigt Sekund for at være væk i det næste — en eller anden Erindringsgnist fra en Tid, da vi var Mennesker eller Børn, hvad du vil. Resten er Krop og Klæder og Liderlighed. Og saa griber vi i vor Nød til Religion eller et og andet, som ogsaa i dybeste Forstand har med Teater at gøre. Et Øjebliks Illusion i kunstig Belysning — bælg-ravende mørkt, naar Belysningsmesteren skruer af for Rampen. Jo, Livet har sin egen Filosofi, som du siger. Om man smiler først eller sidst: Belysningsmesteren staar med Haanden paa Kontakten og venter.« —

»Hvor Livet dog er mærkeligt,« sagde Hugo og betragtede Karl, der sad bøjet over Stokken uden at flytte sit Blik fra Stranden og den lyse Sandflade mellem

Bølgerne .. og han syntes pludselig, at deres Træk lignede hinanden, nu da de atter stilledes Ansigt til Ansigt med deres længst forsvundne Ungdom. — »Hvordan skal jeg forklare dig, hvad jeg føler? Kunsten — ja, er den i sit Væsen anderledes end et Træ, der staar paa en aaben Plads i Skoven — en Trang til Udfoldelse eller Genfødelse af alt dét, man tabte eller af alt dét, man gik tabt af. Ja, saadan føler jeg det, Karl,« vedblev Hugo hæftig, »nu da jeg skal til at begynde igen. Det er ikke Kunstens Sag at tage Kampen op med Livet — den kan højest bringe de saarede lidt Trøst. Det er ikke Kunsten eller Livet, der er noget i Vejen med — det er os selv, og vi rører os ikke af Stedet for i det mindste at stræbe efter det Idealbillede af os selv, som ethvert Menneske er født med. Nu da vi sidder her og, om jeg saa maa sige, er blevet Børn igen, saa føler vi jo begge, at vi ingenting har drømt eller naaet siden dengang. Tænkte vi dengang paa os selv? — Ja, ja .. det var dét, jeg vilde sige!« udbrød Hugo, idet han vendte sig om mod Karl og syntes, at alt var glemt mellem dengang og nu — »dét, der ligger imellem, det har jeg glemt, virkelig glemt, Karl, som om jeg aldrig havde oplevet det! Det er dét, jeg har følt saa underlig drengeagtig uegennyttigt netop nu, da vi har talt fortrolig sammen for første Gang siden vor Ungdom. Er der ikke en Mulighed for at vende tilbage til vor Barndoms Land, forfinede eller afklarede, hvad man nu vil kalde det, efter vor Rejse rundt om Livet. Ja, jeg kan ikke forklare det, men jeg føler det som en Hjemkomst, som den eneste Genfødelse. Og saaledes kunde jeg ønske at spille — med mit trods alt uberørte Barnesind i Behold, kun udfriet eller befriet gennem Livet, ophøjet i bogstavelig For-

stand over mit eget private Jeg og derigennem i Forbindelse med det første og det sidste: det barnlige Menneskesind, selve Livets Kærne bag den haarde Skal, som Forhold og Omgivelser og Tilfældets tusinde Luner skaber om vort Liv og vort Væsen.«

»Ungdommen forgaar, men Naiveteten bestaar!« sagde Karl med en smilende Hovedrysten. Og da han i det samme mødte Hugos Smil, der svingede tungsindigt mellem Tvivl og Troskyld, udbrød han: »Nu husker jeg pludselig, hvad Professor Rosen engang sagde til mig, da han og jeg sad sammen nede paa Tilskuerpladsen og saa' dig staa deroppe mellem de andre: »Se, nu smiler Profeten David med sit tragikomiske Smil,« hviskede han ... »dét er det jødiske Smil!«

»Det jødiske Smil ...« sagde Hugo og tav en Stund, mens den dybe Taknemmelighed, som bandt ham til Professor Rosen, løftede hans Sind i et Øjebliks Samfølelse og Hengivelse. »Et barnligt og meget vidende Smil, ja! Maaske er dét Smil mit Udtryk for min Følelse overfor Livet. I Kunsten har jeg søgt min Tilflugt for min Afmagtsfølelse overfor Livet — først i Ensomheden stilles vi Ansigt til Ansigt med os selv og Verden uden om os. — Jeg husker et Udtryk, som engang blev brugt, og som jeg dengang studsede over: Livets ulykkelige Elsker! Tror du ikke, det var dét, Rosen tænkte paa? Og tror du ikke, at det var deri, Tiltrækningen og Frastødningen bundede imellem dig og mig? — Livets ulykkelige Elsker,« gentog Hugo og rystede smilende paa sit Hoved — »ak, ja! Vi mødtes engang i vor Barndom, du og jeg, forskelligt udrustede. Vi fandt hinanden i et Venskab, som havde det ene tilfælles midt

i Forskellenes brogede Virvar: Modsætningens uforklarlige Sympati. Du var for mig Livet, som jeg elskede ulykkeligt, og jeg synes, jeg er blevet ved med at elske det som dengang. — Husker du Fortællingen om Jakobs Kamp med Englen: »Dit Navn skal ikke mere kaldes Jakob, men Israel — for du har kæmpet med Gud og med Mennesker og faaet Overhaand. — Men da Solen stod op over *Pnu-El*, haltede Jakob paa sin Hofte.« — Ja, saadan er det,« vedblev Hugo og saa' paa Karls Ansigt, der træt og mismodigt stirrede ud over Barndommens Kyst, »Nederlaget — dét føler vi sikkert begge nu, efter at Kampen er forbi, og vi halter fra Valpladsen. Og dog synes jeg, at jeg først nu for Alvor skal til at begynde. Gennem mit eget Liv .. til Livet! Igennem, ja — *trods alt!* Det er min Kærlighed til Livet, der ikke kan dø ud, fordi jeg aldrig har følt den gengældt. Det er dén, jeg lever paa, og dén, jeg skal spille paa. Det er dén, der trods alt har bevaret min hellige Naivetet, som du siger, uberørt og uanfægtet af Nederlaget. Ja, lad os smile — du med dit Smil, jeg med mit! Men under dét Tegn har min Race overvundet Nederlaget. Og under dét Tegn vil den overvinde Livet. For den kæmper for Drømmen om et Østerland — som den aldrig faar at se.«

De tav begge. Fra Stranden naaede det dæmpede Brus af Havet op imod dem. Bølgerne skyllede over den hvide Sandflade, kun et svagt Skær lyste gennem Skummet og farvede det med en fjærn Afglans, som af en Sol der var dukket i Havet. Et Fugleskrig skar sig Vej over deres Hoved — nu sejlede det som en øde Klage langt, langt bort, forsvandt — —

Karl havde rejst sig, Hugo stod ved hans Side. De smilede begge lidt forlegent som Drenge, der har be-

troet sig og føler sig skamfulde og dybt forbundne gennem den fælles Nøgenhed. Saa rakte Karl Hugo Haanden, og med det Smil, som Hugo huskede med en Blanding af Ømhed og Uro fra deres unge Dage, sagde han:

»Farvel, Hugo. — Du sagde før, at du i Grunden havde glemt alt dét, der laa imellem dengang og nu.«

»Det har jeg, ja,« sagde Hugo og trykkede hans Haand.

»Tak for idag. Tilfældets Luner har maaske dog en dybere Mening, end vi fatter.«

»Maaske.«

»Farvel, min Ven — og paa Gensyn.«

»Farvel, Karl.«

Hugo stod lidt, indtil Karl var kommet op over Bakkekammen. Nu vendte han sig vinkende deroppe. Hans Stemme lød ungt og klart over Bakkerne:

»Farvel!«

VIII.

Den næste Dag rejste Hugo hjem. En underlig Træthed og utaalmodig Uro havde grebet ham og holdt ham vaagen hele Natten. Han kastede sig paa Sengen, Billede paa Billede trak forbi, han var opløst af Mathed til den inderste Fiber og dog lysvaagen som ved Dag. Da det første Dagslys dæmrede paa Ruden, blev han rolig uden dog at kunne finde Hvile eller bestemme sig til at staa op. Han laa længe og betragtede Vinduessprossens Kors paa Rullegardinet, vendte Øjnene mod Loftet og saa' det tegne sig deroppe. Kaldte med Vilje Billeder frem af Stranden i Sol — og saa' Karl sidde bøjet og ældet med Hagen mod Stokkehaandtaget. Altid vendte Billeder af en egen sørgmodig Tone og Farve tilbage, selvom han søgte at dække dem med andre af lysere Stemning og Indhold. Først da Solen begyndte at farve Gardinet, faldt han hen mellem Drøm og Vaagen. Han hørte Lyd af Stemmer paa Vejen og af Spande ude i Gaarden, langt, langt borte og dog ganske nær ved sit Øre. Da han atter aabnede Øjnene, var der kun gaaet nogle faa Minutter. Saa stod han op. — Hjem ...!

Moderen var den første, han mødte, da han traadte ind i Stuen. Han gik hende glædestraalende imøde, slog Armene om hendes Hals og blev staaende en Tid

med Hovedet bøjet mod hendes Skulder. En underlig nervøs og barnlig Bevægelse havde grebet ham, han kunde have grædt af Træthed, af Lykke, af Sorg .. Sorg — han vidste ikke hvorfor. Maaske var det, fordi han pludselig følte, hvor lille og gammel Moderen var — maaske var det hendes Haand, der krampagtig havde grebet hans og gennem de smaa bevægede Trækninger viste ham, hvad hun følte. Saa satte de sig hen i Sofaen og kunde ikke rigtig faa Samtalen paa Gled. Da følte han pludselig sin Træthed og Slappelse som en uoverkommelig Byrde, lod sit Hoved glide ned mod hendes Bryst og sukkede .. sukkede, mens han hørte hende spørge:

»Hugo, min Dreng — er du syg?«

»Nej, Mor ...«

»Bliv blot liggende — er du træt?«

»Ja.«

»Er der ikke et eller andet, du trænger til?«

»Nej, Mor .. kun ...« han sukkede og tog hendes Haand. »Tak ...«

Han blev liggende længe, følte kun Trang til at hvile. Et enkelt Billede stod klart for hans Erindring: Han var Barn og laa i Sofakrogen, hvor han nu sad .. Moderen sad under Lampen .. naar han aabnede Øjnene paa Klem, skimtede han som gennem et Edderkoppespind Faderen og Røgen, der bølgede mod Lampen. Sneen strittede mod Ruderne .. Lampen surrede som en Flue i Stilheden. Da sank han ned som i et Dyb af Dyner, mens Stemmerne summede fjærnere og fjærnere. Indtil Drømmene tog ham og førte ham bort til salige Egne ...

»Du var nok lige ved at falde i Søvn,« hørte han saa Moderen sige, idet han forsøgte at løfte sit Hoved.

Hun trykkede det blidt ind mod sin Kind, han blev liggende, lukkede atter sine Øjne. »Tror du ikke, du trænger til Ro, min Dreng? Jeg synes, jeg har kunnet se det paa dig, lige siden du kom hertil. Jeg beholder dig jo gærne. Husk paa, Hugo — det er første Gang, jeg har jer her hos mig, dig og Emma, siden I var Børn. Naar du nu igen tager ind til Byen, hvornaar ses vi saa? Det var saa godt for mig at have jer her, efter at Fader var død. Der er jo ikke andet, end naar vi er sammen. Vil du hellere rigtig til Ro? Ja .. ja — nu skal jeg sørge for, at der bliver gjort i Stand. Saadan .. saadan .. naa, nu kan du dog smile!« —

Hugo blev liggende i de følgende Dage. Den unge Dr. Bendix kom daglig og saa' til ham, sad ved hans Seng og beroligede ham med sin dæmpede Stemme og det klare og faste Blik. De talte ikke meget sammen. Hugo maatte ofte smile, naar han følte sig som et Barn under den unge Læges rolige og vagtsomme Øjne. Det var ingen Sygdom, sagde han. Blot en stærk Nervøsitet og en dyb Depression, som maatte have Tid til at sætte sig. Teatret maatte vente .. han vilde selv skrive til Professor Rosen .. Hugo skulde blot ikke tænke .. kun hvile og se at komme til Kræfter. —

Hugo mærkede ikke Dagene — de gled forbi i en lang velgørende Hvile. Naar han vaagnede, sad Moderen eller Emma ved hans Seng. Han lukkede Øjnene og sank hen i et Smil ...

En Dag i September blev det bestemt, at Hugo skulde føres til Sygehuset for at blive røntgenfotograferet. En dunkel Fornemmelse af Sygeluft og Portører, der bar ham gennem lange Gange og løftede en Baare op mod Loftet .. et hvidt hvæsende Lys, der

skar ind i det blege Dagslys .. nogle Stemmer, der mumlede langt borte .. og et Ansigt, der bøjede sig over ham og lignede en ung Kvinde, som han engang — —? Hvem —? En blaa Sø og et smilende Ansigt midt i Solskinnet —! Saa blev alt borte i Taagen ...

Naar han vaagnede, sad Moderen eller Emma ved hans Seng. Han laa og tænkte paa at smile .. vilde nikke til dem .. syntes, det var saa besværligt og opgav det atter. Naar de spurgte, lukkede han Øjnene. — Blot holde deres Hænder i sine og se paa Træerne, der viftede i Vinden udenfor Ruden. Var det Efteraar —? Hvor var han i Grunden? Blot at de sad der, og han følte deres Hænder. Blot lukke Øjnene et Øjeblik igen. Var det Moderens Stemme? — Ja .. ja .. hviskede han og sank hen i et Smil. — —

... Drømte han? Nej .. nej, han hørte jo Stemmer, han kendte. Hvem var det, der kaldte paa ham? Han sad paa Markuspladsen — paa den lille Stenbænk — Duerne baskede i Luften over hans Hoved. Da styrtede pludselig Dogerne ud af Paladset, raabende, skønt alt var ganske stille. Kampanilen knækkede midt over, Markuskirken aabnede sin Kuppel som en Blomst. Nu skyllede Mudder og Slam op fra Kanalen, og Ilden glødede dybt derinde. To store Krigsskibe løsnede sig fra Bredden, opløstes og sank til Bunds i Taagen. Dèr stod Shylock paa Trappen og raabte og raabte, mens de larmede og lo derinde fra Husene, og en ung Kvinde stod nøgen midt i Flammerne og rakte Hænderne ud imod Hugo, og han væltede og væltede sig rundt i Mudderet for at naa hende og gribe hende, indtil han kvaltes i et Skrig. Skuespillernes Ansigter

kom frem i Baggrunden, saa klappede Kulisserne sammen, og Lyset slukkedes med et Smæk henne i Skabet. Mørke — kun Mørke .. hvor skulde han slippe ud —? Ingeborg .. Ingeborg, raabte han! Og en Kvinde laa i en hvid Seng og aabnede det ene Øje under det lukkede Laag, mens han stønnede og græd for at faa hende til at lukke det andet op. Ingeborg .. Ingeborg —! Det er mig, det er Hugo .. hjælp mig! Hjælp —!

Hugo vaagnede. Der var mørkt i Stuen, han følte en Pine og en Kval som aldrig før. Det var ingen Drøm, det var Verdens Undergang, hans egen Undergang i Mørket. En Skikkelse løste sig ud af Mørket om hans Seng, bøjede sig over ham — hvem var det? Nej, nej — det var ingen Drøm .. hjælp, hjælp .. hvor er jeg ..?

»Det er blot mig, Hr. David — Dr. Bendix.«

»Drømte jeg?«

»Ja, De gjorde.«

»Nej — nej — skal jeg dø, Dr. Bendix?«

»Snik, Snak — De skal ikke være bange.«

»Jo, jo — jeg véd det — sig mig det blot — jeg er ikke bange.«

»De skal blot være rolig. Saa .. saa! Blot rolig. Saadan. Nu har De det bedre, ikke sandt? Nu tænder vi Lyset et Øjeblik. Saadan. Naa — kan De se — nu bliver De rolig. Saa giver De mig Deres Haand. Pulsen er jo helt god. Er det saa en lille Smule bedre?«

»Ja .. ja — jeg er saa træt. Tak.« — —

I de følgende Dage følte Hugo sig mere rolig. Moderen og Emma kom som sædvanlig — han nikkede til dem og smilte. Han undrede sig over, at han

atter kunde tale, men bag Ordene følte han en dyb, dyb Tristhed, som han ikke kunde overvinde. Naar han og Emma var alene, kresede hans Tanker altid om Døden, og han kunde ikke, hvor gærne han end vilde, lade være med at tale med Emma derom. Hun søgte altid at lede hans Tanker bort, han smilede et Øjeblik, naar hun talte om Børnene og om Foraaret og Solen, der skulde gøre ham rask. Han laa en Stund og stirrede ud i Stuen, mens Emma var gaaet hen til Vinduet. Græd hun —? Han vilde saa gærne trøste hende, vidste blot ikke med hvad. Og da han pludselig hørte hende sukke derhenne, overvældedes han af en dyb og uhjælpelig Tristhed og sagde uden Evne til at holde sin Fortvivlelse tilbage:

»Det er forbi, Emma. Naar jeg er død, er jeg død for evig. Du vil lægge Blomster paa min Grav, en Ven vil opsøge mig og gaa igen, naar han hører, at jeg er vanskelig at finde. Jeg har levet, kære Emma — mit Liv — det Liv, jeg i Grunden selv vilde uden at spørge andre. Og dog synes jeg, at mit Liv er som en stor, tom Grav, hvor jeg nu skal sænkes ned og blive til Støv og forgaa.«

»Du maa ikke sige saadan noget, Hugo.«

»Nej.«

»Det kommer altsammen, Hugo.«

»Hvilket?«

»Livet — og det altsammen.«

Hugo klappede hendes Haand, han følte hendes Taarer dryppe, store og tunge paa sin. Saa sagde han:

»Emma — naar jeg tænker paa alt dét, jeg gærne vilde, og aldrig naaede, eller ikke kunde naa, saa synes jeg ikke mere, det er saa svært at dø.«

De talte næsten altid om Hjemmet, om Forældrene og om deres Barndom. En Dag sagde Emma:

»Hvor vi dog ligner hinanden, Hugo, og hvor vort Liv dog er ens, hvor forskelligt vi end tilsyneladende har levet det. Vi har i Grunden aldrig været borte fra hinanden derhjemme — mit Hjem har altid været dèr, selv i den Tid, da jeg havde mit eget. Kan du forstaa det — ja, det véd jeg — du var den eneste, der forstod mig. Tror du, det er Mindelser fra en Tid, da vi Jøder ikke havde noget andet Hjem og ikke kunde faa noget andet Hjem end indenfor de Mure, hvor vi var født, og hvor vi blev, til vi døde? De smaa Stuer hjemme hos Mor — ja, jeg synes, det er det eneste Sted, hvor jeg har hjemme. Noget andet Hjemsted eller Hjemland føler jeg ikke, at jeg har.«

Hugo laa lidt og saa' sig om i den klare og kølige Hospitalsstue. En pludselig Længsel efter Moderens Stuer greb ham .. som om han var milelangt borte og kun længtes efter et eneste Sted ...

»Tror du ikke snart jeg kan faa Lov til at komme hjem?« sagde han saa.

»Skal jeg spørge Dr. Bendix?«

»Ja.«

Hugo laa stille med lukkede Øjne og holdt Søsterens Haand fast i sin. Han følte en Glæde, som han ikke havde kendt siden sin Barndom. —

En Dag hen paa Vinteren, da Sneen føg mod Ruden laa Hugo da atter inde i Moderens Stue til Gaden. Han følte sig pludselig forunderlig let og frisk — som en Opvaagnen efter en lang og smærtefuld Nat. Ude i Køkkenet hørte han Moderens og Marie Ammes Stemmer, fra Gaden trængte dumpe Lyd og Stemmer gennem

Sneen, som slog mod Ruden i bløde dulmende Stød. Alt var saa langt borte — hans Liv, Byen og Verden — der var kun den gamle Stue, hvor han havde leget som Barn, og hvor hans Seng stod ved Døren ... den første, han havde aabnet ind til den hemmelighedsfulde og fristende Verden. Han tænkte paa sin Barndom og paa det store fremmede Øde, der var hans Liv mellem dengang og nu. Og han sukkede taknemmelig og syntes, at den eneste Lykke i Verden var at komme hjem — tidlig eller sent — kun hjem!

Men eftersom Dagene gik, og han følte Dagenes Gang som en lang lysende Kæde, var det, som om Loftet løftede sig, og Himlen atter aabnede sig for hans Øjne. Det var, som om han fødtes igen, afklaret gennem Livet og Lidelsen, som han nu syntes, han for første Gang forstod, efter at han selv havde gennemvandret dens mørke og knugende Nat. En Taknemmelighed uden Grænse fyldte hans Sjæl, og han følte, at han først nu med bevæget Hjærte vilde kunne give Livet tilbage, hvad det havde skænket ham selv. *Nu* vilde han kunne hengive sig helt og dybt til Livet .. han spillede ikke mere udenfor Orkestret .. var selv et tonende Instrument — det var Livet, der spillede, og Livet, der lyttede. Udløst og befriet sejlede hans Sjæl højt under Himlen, højt og rent under Himlen — alt kunde han give for Livets Skyld! Alt var atter lyst og let som i hans første Barndoms Dage, da han færdedes herinde, og Sneen dryssede og skinnede som Æbleblomsternes Blade i hans første dæmrende Erindring. —

Og saa' han ud over sit Liv, fornam han den samme dybe Udløsning af de stridende Strømme i sit Væsen.

Han syntes, han stod paa Bjærget og saa' Taagerne løfte sig over Landet, der flød med Mælk og Honning. Han saa' sin Slægt og sin Stamme vandre ad de sollyse Veje, syngende, befriet. Han følte, at han var dem nær som ingensinde før — i Aand, i befriende Lykke var han dem nær — han vandrede iblandt dem ud i Livet og Lyset, syngende, udfriet af Natten. Had og Hævn var glemt — laa langt, langt tilbage i Tidernes Morgen — Mennesker mødtes med Mennesker i den samme Stræben mod de samme Maal. Hvem spurgte om lyst eller mørkt, om Skyld eller Brøde — hvorfra de kom, og hvor de gik hen? Alle var de paa Vandring, han selv blandt det evig vandrende Folk, der spredtes i Øst og i Vest, i Syd og i Nord — det evige Billede fra Tidernes Morgen, Livet selv, der spredte sine Veje fra det dybe Hjærte i dets Indre, hvorfra alt udsprang, og hvortil alt af en dunkel Drift gennem Sorg og Nød, gennem Lykke og Fryd søgte udfriet og befriet tilbage! —

En Dag, da Dr. Bendix sad ved hans Seng, sagde Hugo:

»Jeg tror, jeg begynder at komme mig — jeg længes igen efter Livet, stærkere end jeg nogensinde før har følt det. Ikke just efter at faa, hvad det kan give mig, men efter at give, hvad jeg kan give det. Ja, De smiler Dr. Bendix — De tror jo ikke rigtig paa mine Drømme om det jødiske Folk: at det i dybeste Forstand er det udvalgte Folk, fordi det har den dybeste Trang til at give. Hele mit Liv har kreset om denne Trang i mit Væsen, og naar jeg mærkede, at jeg dog ikke fuldt og helt kunde hengive mig, saa spurgte jeg mig selv, om ikke Grunden var den, at jeg

følte, at de andre betakkede sig for Gaven. Er det ikke Tillid, vi allesammen mangler — hvad betyder alt andet imod det eneste, som er fornødent? Jeg synes nu, jeg vilde kunne aabne mig selv fortrolig for hvert Menneske, der rakte mig en broderlig Haand. Er det Tegn paa Sygdom eller Sundhed — det maa De jo som Læge vide. Ja, De smiler blot og nikker som til et Barn, der taler, som det har Forstand til. Men det kommer ikke an paa at forstaa Livet, kære Dr. Bendix — det kan vi jo dog ikke, hvor kloge vi end tror, vi er. Det kommer an paa at fornemme det, netop som et Barn fornemmer det — som en Kunstner kan fornemme det — ud over sig selv og over al Forstand.«

»Jeg føler jo noget af det samme — det véd De,« sagde Dr. Bendix og bøjede Hovedet med et baade tvivlende og troskyldigt Smil. »Men jeg er et gammelklogt Barn — ingen Sværmer eller Kunstnernatur, hvad De vil. Jeg føler mig ikke tilstrækkelig i Pagt med Evigheden eller Menneskeheden — maaske har jeg kigget de enkelte for meget i Hjærter og Nyrer til at kunne overskue Helheden. Jøde .. javist er jeg Jøde, men jeg føler mig snart tiltrukket, snart frastødt — frastødt, naar jeg er sammen med min egen Race — tiltrukket, naar jeg som her i Byen er uden Samkvem med .. kan jeg kalde dem mine egne? Men er det ikke altid saadan med os Mennesker? Og til syvende og sidst: vi Mennesker *er* jo ene. Ja, vi kan maaske *føle* broderligt, som De siger — ja, det kan vi, det véd jeg jo fra mig selv ogsaa — men kan vi *leve* broderligt? Jeg véd det ikke. I Deres Væsen er der en vis Trang efter at omfavne Verden — jeg maa sige, at den er mig fremmed. Men jeg indrømmer Dem — der

er i det jødiske Ideal, i det ideale Billede af en Jøde, som nu og da foresvæver ogsaa mig, noget forunderlig tiltrækkende og til en vis Grad beslægtet. Troen har altid været stor i Israel — der ligger en Tanke skjult i de Ord, maaske mere end en Tanke, en udødelig Idé eller noget derhen ad — Livet har jo forsaavidt bekræftet det. De sagde engang, at De følte Dem solidarisk med det jødiske Folk, at Deres Kunst var Udløsningen af den Solidaritet, som De følte. Jeg husker, at De i den Forbindelse nævnede Sønderjylland og sagde, at det jødiske Folk for Dem var som et Slags Sønderjylland, der var sprængt i Stumper og Stykker, fremmed og fredløst over hele Verden og aldrig mere lod sig finde eller forbinde. At De følte Smærten ogsaa paa egne Vegne gennem Deres Brødres Smærte. Saadan omtrent — ikke sandt? — jo! Om jeg forstod Dem — baade ja og nej. De sagde før, at det kom an paa ikke at forstaa, men at fornemme Livet. Ja, jeg fornam maaske det samme som De, men jeg husker ogsaa, at jeg samtidig følte noget andet — en lidt bitter Bebrejdelse mod mig selv og andre saakaldte Jøder baade her og allevegne — en Følelse af, at Troen vel var stærk i Israel, men at Tvivlen i mig var endnu stærkere. — Ja, jeg kan ikke forklare Dem det. Men jeg véd, at der faldt mig et Ord ind, som jeg altid maa tænke paa halvt med Smil og halvt med oprigtig Varme, naar jeg ser Dem. — Som *nu* ...« sluttede Dr. Bendix og lagde sin Haand over Hugos, idet han bøjede sig hen imod ham.

Hugo laa lidt og stirrede mod Loftet — han følte sig atter som et Barn under den unge Læges varsomme Kærtegn. Saa sagde han, selv med et Smil, idet han

drejede sit Hoved og mødte Dr. Bendix' tvivlende og troskyldige Blik:

»Hvad er saa dét for et Ord, Dr. Bendix, som De altid maa tænke paa, naar De sér mig?«

Dr. Bendix sad et Øjeblik med bøjet Hoved. Saa trykkede han Hugos Haand varmt og fast og sagde med sit lune, fortrolige Smil:

»Den evige Jøde.« — —

Det var nogle Dage senere. Hugo havde ligget det meste af Dagen i et Væv af Taager og Drømme. Han syntes, han havde sét Dr. Bendix hver Gang han slog Øjnene op — eller var der gaaet flere Dage? Maaske var det snart Foraar og Solskin ... var det Solen, der skinnede inde fra Stuen ved Siden af .. laa han selv derinde i Sofakrogen og blundede, mens Faderens og Moderens Stemmer summede som en Flue omkring Lampen —? Hvem var det, der bøjede sig over ham —? Ja .. ja .. hviskede han og vidste ikke, om han var vaagen eller drømte ...

Moderen blev siddende ved Hugos Seng med hans Haand i sin. Hun hørte Sneen piske mod Ruden og Lyden af Stemmer, der dukkede ind i Snefoget og forsvandt. Hun tænkte paa Livet, hun havde levet i disse Stuer, og Tiden, som hældede tungt og sørgmodigt mod Natten. »Min elskede Dreng« ... hviskede hun og bøjede sin Mund mod Hugos Haand.

»Er det dig, Mor?« hviskede Hugo tæt ved Moderens Øre.

»Ja, min Dreng.«

»Jeg er saa træt.«

»Er du, min Dreng?«

»Ja. — Sidder du hos mig?«

»Ja.«

»Tak, Mor ... jeg har det godt ...« —

Inde i Stuen sad Emma. Dr. Bendix havde bragt hende et Tidsskrift, som han lige havde faaet. Der stod et Digt deri af Harry Hertz. »Til min Ungdomsven«, stod der over Digtet. Emma lyttede til den sagte Hvisken inde fra Stuen ved Siden af, hvor Hugo laa. Saa bøjede hun sig over Hæftet og læste:

TIL MIN UNGDOMSVEN.

Det er stille, Natten stunder til — —

Ude fra det dybe Mørke brænder
mod mig dine Øjne, tro og tause —
Og jeg griber dine blide Hænder:
Vi maa bære, hvad der blev os givet,
vi maa bære Skyld og Sorg og Brøde,
bære stumt og stolt vor Tro paa Livet,
skønt vi saa' det briste og forbløde.

Inde i mit Hjærte vugger Klange
af din Røst, den ensomme, den rene —
Og jeg spørger, skælvende og bange:
Har jeg levet, Broder — har jeg givet,
har jeg gennem Skyld og Sorg og Brøde
baaret stolt som du min Tro paa Livet,
tro mod det, der levede og døde?

Livet svarer — Savn og Sorg er stum,
lukker sig som Blomsterne for Natten —
Natten kommer, Savn og Sorgers Møde
under Evighedens Stjærnerum.
Nu er Natten — Livets Land er øde,
nu er Natten — Savn og Sorgers Møde:
Har du levet? — Kan du dø?

Gav du alt — dit Haab, din Tro, din Lyst,
gav du Hjærtets sidste røde Draabe,
slap du Livets søde Blomsterbryst,
har du intet, intet mer at haabe —
har du hørt de dybe Vande bruse,
staaet stum af Sorg ved Nattens Sluse:
Du har levet! — Du kan dø!

Ven og Broder — her i Nattens Øde
under Evighedens Stjærnerum
sér jeg dine tause Øjne gløde,
sér din Læbe lukket, stolt og stum.
Og jeg bøjer mig til Tak for Livet,
for dets Morgenblaa og Aftenrøde,
for dets Tro, der blev vort Hjærte givet,
skønt vi saa' det briste og forbløde.

Ven og Broder — nu i Nat jeg sender
dig mit Hjærte.. Savn og Sorg er stum.
Ræk mig da de tro og trygge Hænder
under Evighedens Stjærnerum!
Lad os bære, hvad der blev os givet,
lad os bære Skyld og Sorg og Brøde,
bære stumt og stolt vor Tro paa Livet —
tro mod det, der levede og døde!

Det er stille, Natten stunder til...

— — — —

Hugo laa derinde — fjærnere og fjærnere blev Taager og Drømme. Gennem Mørket skød svage Glimt .. Lyd af mumlende Stemmer .. langt borte fra stirrede et Kvindeansigt med et Smil under det ene halvtlukkede Laag. Gled ud .. sank bort ...

— — —

... Og Himlen løftede sig. I et højt og skælvende Lys blaanede Søen mellem hvide, hvide Bjærge. En ung Pige sad paa Balustraden og lo og greb efter de hvide Fnug, der sejlede ind i Solen og blev borte. — Han stod under Træet .. Blomsterne kildrede over hans Ansigt i en Sky af hvidt — duftende og blændende. Og han rakte sine Hænder ud i Sneen, der faldt og faldt og skjulte Moderen, der sad langt borte i Lysthuset .. længere og længere borte ...

»Mor .. Mor ..!«

Den gamle Fru David følte et svagt Ryk i sin Haand og hørte den sagte Hvisken, der gled som et Suk over Hugos Læber. Ængstelig bøjede hun sig ned over hans Ansigt og kaldte:

»Hugo ...«

Det var Moderens Stemme, Hugo fornam med det sidste Glimt af sin Aand. Saa sank han udfriet og befriet ind i Døden.

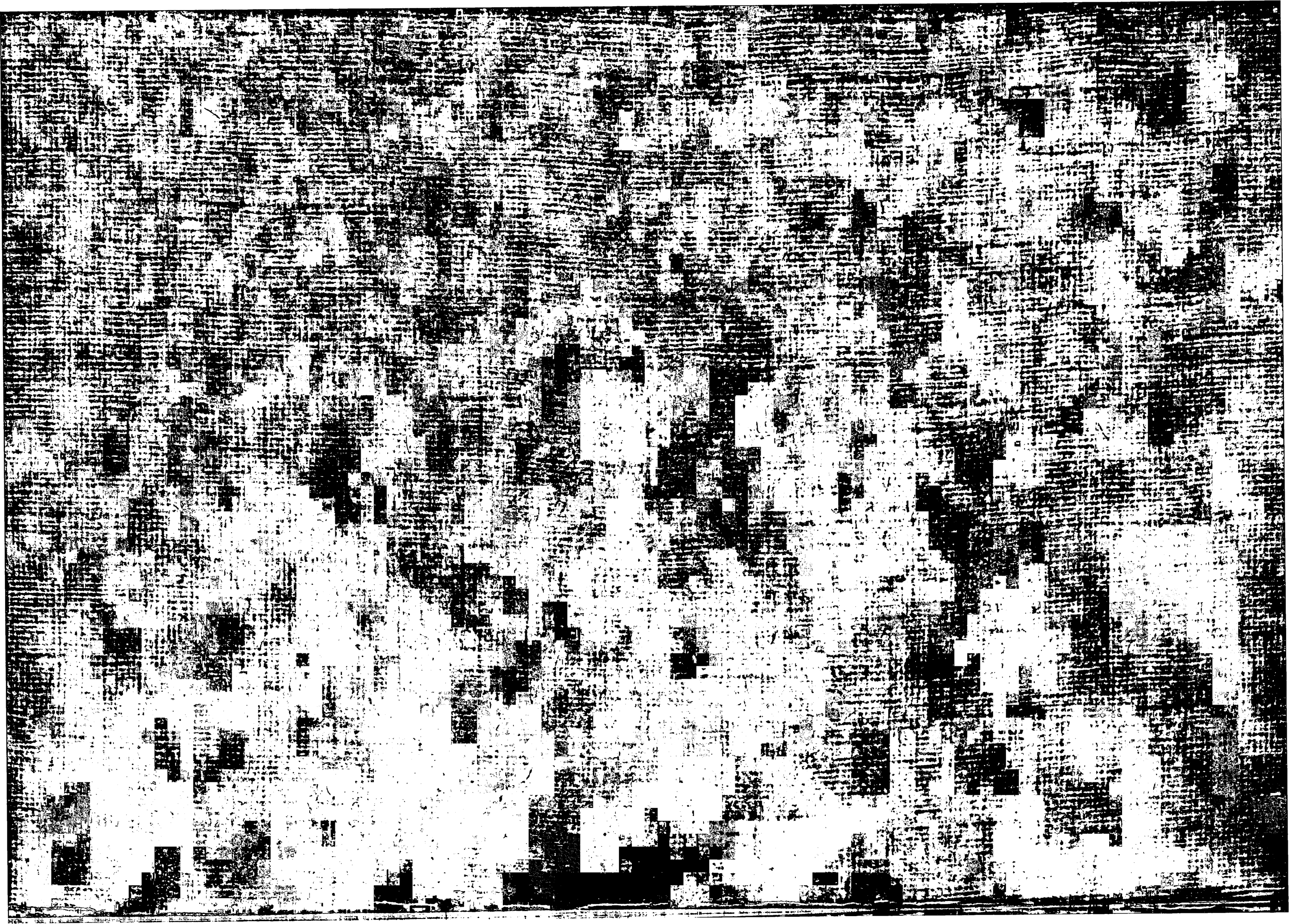

HENRI NATHANSEN

SOMMERNAT. Fortælling. 1899.

DEN FORBUDNE FRUGT. 3 Fortællinger. 1901.

FLODEN. Roman. 1902.

MOR HAR RET — Komedie i tre Akter. 1905.

DEN GODE BORGER. Skuespil i tre Akter. 1907.

DANIEL HERTZ. Skuespil i tre Akter. 1909.

DANAS HAVE. Idyl i tre Akter. 1910.

DRØMMEN. Skuespil i tre Akter. 1911.

INDENFOR MURENE. Skuespil i fire Akter. 1912.

AFFÆREN. Komedie i fire Akter. 1913.

DR. WAHL. Skuespil i tre Akter, Forspil og Efterspil. 1915.

AF HUGO DAVIDS LIV. Roman i fire Dele. 1917

I. De unge Aar.
II. Byen.
III. Flugten fra Festen.
IV. Det fjærne Land.

KROHNS BOGTRYKKERI